

**„Wpływ projektów realizowanych w ramach
RPO WK-P na lata 2007-2013
na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim”**

Raport końcowy

Warszawa, 2015 r.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Badanie ewaluacyjne finansowane jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

**BADANIE EWALUACYJNE PN.:
WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH RPO WK-P NA LATA 2007-2013
NA ZATRUDNIENIE W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM**

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Pl. Teatralny 2
87-100 Toruń

Wykonawca:

Fundacja IDEA Rozwoju
ul. Wierzbica 57b
05-140 Serock
www.ideaorg.eu

Zespół badawczy:

Stanisław Bienias
dr Katarzyna Lotko-Czech
dr Katarzyna Hermann-Pawłowska
Rafał Trzciński
Sabina Kasoń
Maciej Kolczyński

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Badanie ewaluacyjne finansowane jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE.....	4
EXECUTIVE SUMMARY	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
1. WPROWADZENIE.....	12
2. CELE I ZAKRES BADANIA	14
3. ZASTOSOWANA METODYKA	18
4. DIAGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM	23
4.1. STAN I DYNAMIKA ZMIAN NA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.....	23
4.2. DZIAŁANIA FINANSOWANE Z RPO WK-P 2007-2013 UKIERUNKOWANE NA WZROST ZATRUDNIENIA	37
5. NOWE MIEJSCA PRACY JAKO EFEKTY BEZPOŚREDNIEJ I POŚREDNIEJ REALIZACJI PROJEKTÓW RPO WK-P	42
5.1. MIEJSCA PRACY BEZPOŚREDNIO UTWORZONE W RAMACH PROJEKTÓW REALIZOWANYCH Z RPO WK-P 2007-2013 ..	42
5.2. POŚREDNI WPŁYW PROJEKTÓW RPO WK-P 2007-2013 NA TWORZENIE MIEJSC PRACY W REGIONIE	54
6. EFEKTYWNOŚĆ, SKUTECZNOŚĆ I TRWAŁOŚĆ TWORZENIA MIEJSC PRACY W RAMACH RPO WK-P 2007-2013 ..	56
6.1. KOSZT UTWORZENIA NOWEGO MIEJSCA PRACY	56
6.2. SKUTECZNOŚĆ, TRWAŁOŚĆ UTWORZONYCH MIEJSC PRACY ORAZ OCHRONA JUŻ ISTNIEJĄCYCH.	58
7. ADEKWATNOŚĆ UTWORZONYCH MIEJSC PRACY W STOSUNKU DO POTRZEB REGIONALNYCH	61
7.1. ZALEŻNOŚCI MIĘDZY INTENSYWNOŚCIĄ WSPARCIA, A POZIOMEM ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE.....	61
7.2. ADEKWATNOŚĆ UTWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY WOBEC ISTNIEJĄCYCH POTRZEB REGIONALNYCH ORAZ W STOSUNKU DO KIERUNKÓW ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	67
7.3. BARIERY I PROBLEMY WPŁYWAJĄCE NA TWORZENIE MIEJSC PRACY W REGIONIE (DOBRE PRAKTYKI).....	69
8. TABELA REKOMENDACJI	76
SPIS RYCIN	81
SPIS TABEL.....	83
WYKAZ SKRÓTÓW	84
SŁOWNIK TERMINÓW	85
ZAŁĄCZNIKI	88
ZAŁĄCZNIK NR 1 PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA	88
<i>Caritas Diecezji Toruńskiej</i>	88
<i>Zakłady Przemysłu Cukierniczego Barbara Luijckx sp. z o. o.</i>	94
ZAŁĄCZNIK NR 2 DANE STATYSTYCZNE CHARAKTERYZUJĄCE KUJAWSKO-POMORSKI RYNEK PRACY	100
ZAŁĄCZNIK NR 3 ODPOWIEDZI NA PYTANIA EWALUACYJNE	112
ZAŁĄCZNIK NR 4 BIBLIOGRAFIA.....	122
ZAŁĄCZNIK NR 5 WZORY NARZĘDZI BADAWCZYCH.....	124
<i>Ankieta CAWI/CATI</i>	124
<i>Scenariusz IDI</i>	133
<i>Scenariusz FGI</i>	137

Streszczenie

CELE I ZAKRES BADANIA

Niniejszy raport zawiera podsumowanie badań i analiz, przeprowadzonych w ramach ewaluacji "Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim", realizowanej przez Fundację IDEA Rozwoju na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Głównym celem ewaluacji było:

- Określenie wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim poprzez analizę ich skuteczności i efektywności.

Badanie realizowało ponadto trzy cele szczegółowe, tj.:

- Diagnozę stanu rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim.
- Ocenę realizacji wskaźników celu strategicznego i wskaźników horyzontalnych pod kątem osiągnięcia wartości docelowych.
- Analizę i ocenę wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.

W procesie oceny Programu zastosowano cztery kryteria ewaluacyjne - adekwatność, skuteczność, efektywność oraz trwałość

METODOLOGIA

W badaniu zastosowano zasadę triangulacji. Wykorzystano następujące metody i techniki badawcze:

1. Analiza danych zastanych (*desk research*).
2. Badanie ilościowe projektów zrealizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 (n=886).
3. Wywiad grupowy (FGI) z beneficjentami RPO WK-P 2007-2013 (n=8).
4. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ RPO WK-P 2007-2013 zajmującymi się koordynowaniem projektów, w ramach których utworzono miejsca pracy (n=7), z przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Pracy (n=3), z przedstawicielami Prezydium Sejmiku Gospodarczego Województwa Kujawsko-Pomorskiego i przedsiębiorstw (n=5) oraz krajowymi i regionalnymi ekspertami rynku pracy (n=2).
5. Analiza SWOT.
6. Metaanaliza badań ewaluacyjnych, których celem było m.in. tworzenie miejsc pracy.
7. Spotkanie warsztatowe.
8. Studia przypadku (*case study*).

WYNIKI BADANIA

1. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim

Stan i dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego

W latach 2007-2014 w województwie kujawsko-pomorskim obserwowano szereg zmian na rynku pracy, niestety przestrzeń tą cechowało wiele negatywnych zjawisk. Eksperci rynku pracy wskazują, że patrząc z perspektywy całej Polski – w województwie kujawsko-pomorskim jest jeden z najtrudniejszych rynków pracy. Charakteryzuje się on trwałą nierównowagą – pod względem skali bezrobocia i jego natężenia, a także w stosunku do przeciętnej sytuacji na rynku pracy w całym kraju. W okresie 2007-

2008 stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim była niższa niż 15%. Natomiast od roku 2009 sytuacja ta ulegała stałemu pogorszeniu, i w 2013 roku osiągnęła poziom 18,2%, przy 150 tysiącach zarejestrowanych bezrobotnych. Poziom bezrobocia pozostawał silnie zróżnicowany wewnątrz regionu. W przypadku ponad połowy powiatów przekraczał 20%. Z drugiej strony, w największych ośrodkach (Bydgoszczy i Toruniu) był on przeszło dwukrotnie niższy¹. Korzystnie kształtował się natomiast współczynnik aktywności zawodowej², który w latach 2007-2013 wzrósł z poziomu 51,6% do 55,8%, osiągając tym samym wartość bardzo zbliżoną do ogólnokrajowej.

Działania finansowane z RPO WK-P 2007-2013 ukierunkowane na wzrost zatrudnienia

Na wzrost zatrudnienia ukierunkowana była głównie 5 Oś Priorytetowa. Przypadało na nią blisko 26% ogólnej alokacji Programu. Oczekuje się, że realizacja projektów w tej Osi skutkować będzie utworzeniem 2470 miejsc pracy. Wartość wskaźnika horyzontalnego, dla całego Programu, została ustanowiona na poziomie 3200 nowych etatów, przypadających w równej proporcji na kobiety i mężczyzn.

2. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P 2007-2013

Miejsca pracy bezpośrednio utworzone w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013

Zarówno na podstawie bazy KSI (SIMIK 07-13), dokumentacji projektowej jak i badań ilościowych, można stwierdzić że **wskaźnik celu strategicznego RPO WK-P 2007- 2013 – liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) został osiągnięty**.

Według oszacowania bazującego na wynikach ankietowania beneficjentów, do momentu realizacji badania utworzonych zostało **4330,2 etatów**. Podział powstałych miejsc pracy ze względu na płeć przedstawia się następująco: mężczyźni (57%), kobiety (43%).

W trakcie badania, niektóre projekty były nadal realizowane. Dlatego też, docelowa liczba nowopowstałych miejsc pracy będzie zapewne większa. Powinna ona osiągnąć lub nawet przekroczyć zakładany przez beneficjentów poziom **4954,68 etatów**³.

Pośredni wpływ projektów RPO WK-P 2007-2013 na tworzenie miejsc pracy w regionie

Jedynie niewielka grupa z badanych beneficjentów wskazała, że dzięki realizacji ich projektu, udało się pośrednio utworzyć nowe miejsca pracy w innych podmiotach korzystających z rezultatów tego projektu. W badanej próbie sytuację taką wskazano w odniesieniu do 32 projektów (łącznie 4% próby). Zgodnie bowiem z deklaracjami beneficjentów, pośrednio udało się utworzyć co najmniej **648 etatów**. Jest to jednak w głównej mierze efekt jednego projektu, w którym beneficjent zadeklarował, że w następstwie realizacji projektu utworzono aż 374 etaty. Wartość tę należy jednak traktować z pewną ostrożnością. Bazuje ona bowiem wyłącznie na deklaracji respondenta. Warto również pamiętać, że beneficjenci mieli ograniczoną możliwości tworzenia miejsc pracy u swoich klientów lub kooperantów.

¹ Przytaczane dane oparte są na rejestrowanej stopie bezrobocia, publikowanej przez Główny Urząd Statystyczny.

² Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności /www.stat.gov.pl/

³ Jest to wartość odpowiadająca zsumowanej wartości planowanych do utworzenia miejsca pracy w ramach poszczególnych projektów. Analiza danych sprawozdawczych wskazuje, że w przypadku przeważającej większości projektów, liczba utworzonych już miejsc pracy jest równa liczbie planowanych lub większa od zakładanej

3. Efektywność, skuteczność i trwałość tworzenia miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013

Koszt utworzenia nowego miejsca pracy

Ogólny średni koszt utworzenia jednego miejsca pracy wyniósł **558 525,53 zł**. Jego wartość bardzo różniła się jednak w poszczególnych Działaniach i Poddziałaniach. Większość projektów było projektami inwestycyjnymi, w ramach których dokonywano np. zakupu maszyn, urządzeń lub realizowano kosztowne inwestycje (np. na infrastrukturę w zakresie ochrony przeciwpowodziowej).

W projektach *sensu stricte* skierowanych do podmiotów gospodarczych (Poddziałanie 5.2.1 i 5.2.2) planuje się utworzyć ogółem 724 miejsca pracy, a koszt utworzenia jednego miejsca pracy wynosić będzie odpowiednio - **147 tys. zł** (Poddziałanie 5.2.1) oraz **382 tys. zł** (Poddziałanie 5.2.2).

Skuteczność, trwałość utworzonych miejsc pracy oraz ochrona już istniejących

Wśród ankietowanych beneficjentów 13% potwierdziło, że dzięki realizacji projektów utrzymali miejsca pracy, które w przeciwnym razie zostałyby zlikwidowane.

Ogółem we wspartych podmiotach zatrudnienie wzrosło o około 7% (przeciętnie 3,4 etatu przypadające na jednego beneficjenta). Wzrost zatrudnienia miało swoje podstawowe źródło w podmiotach sektora prywatnego. W sektorze publicznym nastąpił natomiast niewielki spadek zatrudnienia.

Warto również zauważyć, że zgodnie z deklaracjami beneficjentów istnieje szansa, że zaobserwowany wzrost zatrudnienia we wspartych instytucjach, będzie dalej mógł być obserwowany. Dotyczy to przede wszystkim podmiotów sektora prywatnego, wśród których ponad jedna trzecia ankietowanych zadeklarowała, że ma plany zwiększenia zatrudnienia do końca 2015 roku.

4. Adekwatność utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych

Zależność między intensywnością wsparcia a poziomem zatrudnienia w województwie

Zaobserwowano występowanie negatywnej korelacji pomiędzy poziomem bezrobocia a intensywnością wsparcia pochodzącą z RPO WK-P 2007-2013. Inną ważną obserwacją było występowanie negatywnej zależności pomiędzy poziomem przedsiębiorczości i stopą bezrobocia a wpływem Programu na zatrudnienie. W powiatach zlokalizowanych na obrzeżach województwa, najsilniej dotkniętych bezrobociem i najniższą relatywnie liczbą podmiotów gospodarczych, utworzono najmniej nowych miejsc pracy. Najwięcej nowych miejsc pracy powstało w Toruniu i Bydgoszczy (odpowiednio 776,74 i 743,53 etaty). W kolejnej grupie znalazł się Włocławek oraz powiaty: aleksandrowski, toruński, bydgoski, inowrocławski. W każdej z tych jednostek utworzono od 200 do 400 miejsc pracy. Najsłabszy efekt zatrudnieniowy (poniżej 100 miejsc pracy), wystąpi w powiatach: mogileńskim, sępoleńskim, radziejowskim, lipnowskim, nakielskim, wąbrzeskim. Były to zarazem powiaty cechujące się niską intensywnością wsparcia (mniej niż 100 mln zł na powiat). Sytuacja ta powinna być poddana szczególnej uwadze w okresie programowania 2014-2020. Brak impulsów rozwojowych na kolejne lata na tym terenie spowodować może pogłębianie się biedy i wykluczenia społecznego, a co za tym idzie nieodwracalnych strukturalnych problemów społecznych.

Adekwatność utworzonych nowych miejsc pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych oraz w stosunku do kierunków rozwoju województwa

Dokumenty regionalne szczególnie traktują zagadnienia dotyczące kujawsko-pomorskiego rynku pracy. Zarówno Strategia Rozwoju Województwa jak i Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 wskazują, że priorytetem w ramach działań realizowanych

i finansowanych ze środków publicznych jest wzrost zatrudnienia.

Analizując utworzone nowe miejsca pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych pod kątem struktury bezrobotnych zauważa się mocną adekwatność tych zjawisk. Tworzone miejsca pracy dotyczyły w 36,1% osób z wykształceniem zawodowym (byli to m.in. operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – ok. 29% wszystkich zatrudnionych). W strukturze bezrobotnych przeważały w analizowanych latach właśnie osoby z wykształceniem zawodowym. Obserwowano jednak, że w zawodach robotniczych, rzemieślniczych oraz osób nieposiadających zawodu wystąpił najsilniejszy spadek liczby osób bezrobotnych.

Jednym z kluczowych wniosków dla przyszłych programów wskazano konieczności pozyskiwania nowych inwestorów i skorelowanie kierunków kształcenia z rozwojem nowych technologii. Ogólnie stwierdzono także, że system edukacji zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim (podobnie jak w całej Polsce), w niewystarczającym stopniu reaguje na dynamicznie zmieniające się potrzeby i oczekiwania pracodawców.

Bariery i problemy wpływające na tworzenie miejsc pracy w regionie

Jako najpoważniejsze bariery dla tworzenia nowych miejsc pracy, beneficjenci wskazywali najczęściej, wysokie koszty zatrudnienia (38%), brak środków na zatrudnianie nowych pracowników (29%), brak środków finansowych na podnoszenie kompetencji pracowników (25%) oraz brak odpowiednio wykwalifikowanych osób na rynku pracy (25%). Stosunkowo rzadko wymieniane były takie problemy jak duża rotacja kadr (8%), spadający popyt na produkty lub usługi (9%), czy też problemy w bieżącym finansowaniu instytucji. Oprócz przeszkód systemowych (podatki, opłaty) barierą w prowadzeniu firm i zatrudnianiu osób, jest ich dostępność, a przede wszystkim kwalifikacje potencjalnych pracowników. Beneficjenci mocno podkreślali, że istotnym elementem – uzupełnieniem projektów inwestycyjnych, byłyby środki jakie otrzymuje przedsiębiorca na kształcenie lub pozyskanie nowych - dodatkowych kompetencji przez pracowników.

Jedną z barier podczas realizacji projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P 2007-2013, wskazywaną podczas badania jakościowego był czas rozpatrywania wniosków. Dodatkowo wskazywano na bariery biurokratyczne, poziom skomplikowania wniosków, które są niezrozumiałe dla tych którzy nie mają całego aparatu księgowo-finansowego, albo nie stać ich na doradców. To co można uznać za kolejną barierę w tworzeniu miejsc pracy to kwestia pogodzenia wątku innowacyjności i zatrudnienia, bo te dwa elementy nie zawsze idą w parze. Sytuacji także nie poprawia nacisk na innowacyjność, który kładzie KE w perspektywie 2014-2020.

Podsumowując, realizacja projektów RPO WK-P 2007-2013 pozwoliła osiągnąć zakładane cele w obszarze zatrudnienia. Liczba miejsc pracy utworzona do momentu badania przekroczyła wyznaczoną wartość 3200 etatów i prawdopodobnie będzie jeszcze rosła. Struktura nowych miejsc pracy okazała się adekwatna wobec kluczowych dla regionu wyzwań. Efekty Programu były jednak zbyt ograniczone, aby trwale rozwiązać problemy kujawsko-pomorskiego rynku pracy, który nadal cechuje się wysokim poziomem i niekorzystną strukturą bezrobocia oraz rosnącymi dysproporcjami pomiędzy największymi ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi i wschodnią częścią województwa. Specyfika i skala interwencji nie dawały oczywiście podstaw do wysuwania tego typu oczekiwań. Analizowane wsparcie związane było bowiem głównie z dofinansowaniem przedsiębiorstw oraz, w dalszej kolejności, z inwestycjami infrastrukturalnymi. W przyszłej perspektywie, ważna będzie jednakże większa niż dotąd dbałość o synergię efektów interwencji o różnym charakterze (zwłaszcza projektów "miękkich" i instrumentów finansowych). Szczególnej uwagi wymaga dostosowanie do potrzeb rynku pracy systemu edukacji, szkolnictwa wyższego oraz kształcenia ustawicznego. Spełnienie tych warunków pozwoli wykorzystać potencjał regionu oraz stawić czoła zagrażającym jego rozwojowi trendom (np. niekorzystnym zjawiskom demograficznym).

Executive summary

OBJECTIVES AND SCOPE OF THE EVALUATION

This report includes summary of surveys and analyses carried out within the evaluation “Impact of the projects implemented within ROP⁴ for 2007-2013 Kujawsko-Pomorskie Voivodship on employment in Kujawsko-Pomorskie Voivodship”. The evaluation was performed by IDEA of Development Foundation and ordered by the Marshall Office of Kujawsko-Pomorskie Voivodship. The main objective of this evaluation was:

- To assess the impact of the projects implemented within ROP for 2007-2013 Kujawsko-Pomorskie Voivodship on employment via the analysis of the projects’ effectiveness and efficiency.

Moreover, the evaluation had three specific objectives, i.e.:

- The diagnosis of labour market condition in the voivodship.
- Assessment of the achievement of the target values of strategic objective and horizontal indicators.
- Analysis and assessment of the impact of projects implemented within 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship on an increase or maintaining of employment in the voivodship.

There were four evaluation criteria taken under account during the Programme assessment: relevance, efficiency, effectiveness and sustainability.

METHODOLOGY

The evaluation was carried out according to the triangulation principle. The following evaluation methods and techniques were used:

9. Desk research.
10. Quantitative survey of projects implemented within 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship (n=886).
11. Focus group interview (FGI) with beneficiaries of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship (n=8).
12. Individual In-depth interviews (IDI) with representatives of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship managing authority who dealt with coordination of the projects where jobs had been created (n=7), with representatives of Labour Office of the Voivodship (n=3), with representatives of the Presidium of the Regional Economic Council in Kujawsko-Pomorskie Voivodship and representatives of entrepreneurs (n=5) as well as with national and regional labour market experts (n=2).
13. SWOT analysis.
14. Meta-analysis of evaluations, which aimed at inter alia creation of jobs.
15. Workshop.
16. Case studies.

RESULTS OF THE EVALUATION

1. Diagnosis of the kujawsko-pomorski labour market condition

⁴ Regional Operational Programme

Condition and change dynamics of the kujawsko-pomorski labour market

Several changes on the labour market were observed during 2007-2014, however there were many negative phenomena. Labour market experts indicate that taking into account Poland as a whole – in kujawsko-pomorskie region there is one of the most difficult labour markets. It is marked out by permanent disequilibrium – regarding scale of unemployment and its intensity as well as regarding average labour market situation in the whole country. In 2007-2008 unemployment rate in kujawsko-pomorskie was below 15%. However since 2009 this situation has been deteriorating and in 2013 the unemployment rate levelled to 18,2% with 150 thousand of unemployed registered. Unemployment rate was strongly diversified inside the region. In case of more than a half of poviats it exceeded 20%. But on the other hand, in the biggest cities (Bydgoszcz and Toruń) it was lower than half of it.⁵ Activity rate was however more favourable⁶, as in 2007-2013 it increased from 51,6% to 55,8%, achieving the level close to the national one.

Activities financed by 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship focused on employment growth

5 Priority axis was focused mainly on employment growth. It had 26% of the total Programme allocation. It is stipulated that projects implemented within this axis will result in 2470 jobs. The value of the horizontal indicator for the whole Programme was fixed on 3200 new jobs, in equal proportions for men and women.

2. New jobs as the result of direct and indirect implementation of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship' projects

Jobs created directly by 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship' projects

Basing on all, KSI (SIMIK 07-13) base, projects' documentation and on quantitative studies, one may certify that **strategic objective indicator for 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship – the number of new jobs created directly (FTE⁷) has been achieved.**

According to the estimation on the basis of beneficiary survey, up to the start of this evaluation **4330.2** jobs were created. 57% of those jobs were taken by men, while 43% - by women.

During this evaluation some projects has been still being implemented. Therefore, the target number of newly created jobs will be definitely higher. It should reach or even exceed estimated by the beneficiaries level of **4954.68 jobs⁸.**

Indirect impact of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship' projects on creation of jobs in the region

Only small group of beneficiaries indicated that in the result of their projects' implementation new jobs had been created in other units benefiting from the results of those projects. In the surveyed sample

⁵ Data are based on registered unemployment rate, published by National Statistical Office.

⁶ Source: Labour Force Survey (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności) /www.stat.gov.pl/

⁷ full time equivalent

⁸ It is the value responding to the sum of jobs planned to be created within particular projects. Analysis of status report date shows that in the majority of projects the number of jobs already created is equal or higher than planned.

such a situation was indicated for 32 projects (4% of the sample in total). According to beneficiaries' declarations, there were **648 jobs** created indirectly. It is however mostly result of one project, where a beneficiary declared, that the project resulted in 374 jobs. This value should be treated with some caution, for it is based solely on the respondent's declaration. It's worth to remember that beneficiaries had limited possibility to create jobs in their clients or co-operators.

3. Effectiveness, efficiency and sustainability of jobs created within 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship

The cost of creation of new job

The total average cost of creation of single job amounted to **558 525.53 PLN**. Its value was extremely different in particular Actions and Subactions. Most of the projects were of investment character, where e.g. purchase of machines or expensive investment (e.g. in infrastructure for flood protection) were carried out.

In projects addressed directly to economic operators (Subaction 5.2.1 and 5.2.2) it is planned to create 724 jobs in total and the cost of single job creation will amount to **147 thousands PLN** (Subaction 5.2.1) and **382 thousands PLN** (Subaction 5.2.2) respectively.

Effectiveness and sustainability of jobs created and protection of those that already exist

13% of surveyed beneficiaries confirmed that the project had helped to protect jobs that in other case would have been eliminated.

Employment has increased by about 7% (3,4 jobs per one beneficiary) in supported entities. The increase of employment had its source in private sector entities. In public sector – a slight decrease has been noticed.

It is also worth mentioning that according to beneficiaries' declarations there is a chance that the observed increase in supported entities could be continued. It applies mostly to the private sector entities among which a third declared that they planned to increase employment by the end of 2015.

4. Relevance of jobs created in relation to regional needs

Relation between intensity of support and the level of employment in the voivodship

Negative correlation between unemployment and intensity of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship support has been observed. Negative correlation between the level of entrepreneurship, unemployment rate and the Programme's impact on employment was other crucial observation. In poviats on the periphery of the region, highly suffering from unemployment and with relatively lowest number of economic entities, the lowest number of new jobs were created. The most of new jobs were created in Toruń and Bydgoszcz (776.74 and 743.53 jobs respectively). In the next group there were Włocławek and the following poviats: aleksandrowski, toruński, bydgoski, inowrocławski. From 200 to 400 jobs were created in each of those units. The lowest employment result was noticed in the following poviats: mogileński, sępoleński, radziejowski, lipnowski, nakielski, wąbrzeski. They were also poviats with low support intensity (less than 100 mio⁹ PLN per powiat). This situation should be taken under careful consideration in the period 2014-2020. No development stimulus in the next years in this area may cause increase of poverty and social exclusion, and by extension irreversible structural social problems.

⁹ million

Relevance of new jobs in relation to regional needs and to voivodship's development directions

Regional documents take into specific account issues related to kujawsko-pomorski labour market. Both, the Voivodship Development Strategy and the Regional Operational Programme for Kujawsko-Pomorskie Voivodship for 2014-2020 indicate that employment increase is the priority for actions implemented and financed by public resources.

Analysing newly created jobs in relation to regional needs paying special attention to structure of unemployed, one may notice strong relevance of those phenomena. 36,1% of created jobs were addressed to persons with basic vocational education (e.g. machinery and equipment operators and mechanics – ca. 29% of all employed). In analysed period persons with basic vocational training were in majority. It has been however observed that the highest decrease of the number of unemployed was noticed among workers, craftsmen and persons with no profession.

Necessity of attracting new investors and correlation of education with new technologies development were indicated as the key conclusions for future programmes. In general, it was also noticed that system of vocational training in kujawsko-pomorskie voivodship (as in the whole Poland) is reacting insufficiently to dynamic changes of employers' needs and expectations.

Barriers and problems influencing creation of jobs in the region

High cost of employment (38%), lack of sources to employ new employees (29%), lack of financial sources to improve qualifications of employees (25%) and lack of well qualified workforce (25%) were indicated most often as barriers for new jobs creation by beneficiaries. High staff turnover (8%), decreasing demand for products or services (9%) or problems in current funding were indicated relatively rarely. Apart from systemic obstacles (taxes, fares), accessibility of well qualified persons and the qualifications their selves are barriers in doing business and employing people. Beneficiaries strongly emphasised that resources for training or acquiring additional qualifications of employees could be a crucial element supplementing investment projects of entrepreneurs.

One of the barriers in implementation of projects co-financed by 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship indicated during the qualitative part of the evaluation was time of application processing. Additionally, beneficiaries indicated also red tape barriers, level of applications' difficulty, what makes it incomprehensible for those who do not have financial and accountancy back office or who cannot afford assistance of advisors. Issue regarding bringing together innovation and employment, as those two elements are not always compatible, could be also seen as another barrier in jobs creation. Situation is not improved by the EC¹⁰ emphasis on innovations in 2014-2020.

Summing up, implementation of 2007-2013 ROP for Kujawsko-Pomorskie Voivodship' projects enables to achieve planned objectives in the area of employment. Number of jobs created till the evaluation started exceeds the planned value of 3200 jobs and most probably, would be still increasing. The structure of new jobs seems to be relevant in relation to region's key challenges. The results of the Programme were however too limited to permanently deal with the problems of the regional labour market, which is still marked with high level and unfavourable structure of unemployment as well as growing disproportions between biggest cities and rural areas with the east part of the region. Specific character and scale of interventions did not certainly give background to such expectations. Analysed support was connected to financing enterprises and in the second place to infrastructural investments. In the future perspective however, higher care about synergy of intervention effects of different character (including "soft" projects and financial instruments) will be a crucial principle to follow. Special attention should be given to adjustment of education, higher education and vocational training to the labour market needs. Fulfilling this conditions should enable to use the regional potential as well as facing negative development trends (e.g. negative demographic phenomena).

¹⁰ European Commission

1. Wprowadzenie

Niniejszy raport został opracowany w ramach ewaluacji on-going **„Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim”**, realizowanej przez Fundację IDEA Rozwoju na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Tematyka niniejszej ewaluacji dotyczyła wspierania i promocji zatrudnienia, a więc obszarów należących do priorytetów europejskich polityki spójności. Zmiany zachodzące na polskim rynku pracy od momentu akcesji mają w przeważającej mierze charakter pozytywny. Procesy zachodzące na rynku pracy mocno oddziałują na poczucie stabilności i dobrobyt gospodarstw domowych. Za zmianami gospodarczymi, technologicznymi i społecznymi muszą nadążyć nie tylko pracownicy, ale również pracodawcy i instytucje rynku pracy¹¹.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach poprzedzających akcesję (1999-2003) wskaźnik zatrudnienia spadał średnio o ok. 1,3 pp rocznie, zaś w okresie 2004-2013 rósł w tempie ok. 1 pp. Sytuację taką notowano zarówno na poziomie ogólnokrajowym, jak i w województwie kujawsko-pomorskim.

Wyniki badań ewaluacyjnych potwierdzają bezpośredni związek pomiędzy poprawą sytuacji na rynku, a interwencjami finansowanymi z funduszy europejskich. Szacuje się na przykład, że w przypadku podmiotów korzystających ze wsparcia, około trzech czwartych spośród utworzonych w nich miejsc pracy ma charakter trwały (zostały zachowane przez co najmniej 2 lata od zakończenia finansowania projektów)¹².

Obecnie największym zagrożeniem dla podtrzymania tych korzystnych tendencji są procesy demograficzne obserwowane w Polsce, a także szerzej w całej Europie, gdzie wobec systematycznie zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym pobudzanie aktywności zawodowej obywateli jest jednym z podstawowych wyzwań polityki regionalnej. W związku z tym niezwykle istotna staje się ocena realizowanych działań, które mają za zadanie wsparcie zatrudnienia i tworzenie nowych miejsc pracy, zarówno tych tworzonych jako bezpośredni, jak i pośredni efekt realizacji projektów.

Niniejsze badanie ewaluacyjne miało określić, jaki wpływ na zatrudnienie wywarł najważniejszy program operacyjny zarządzany i wdrażany na poziomie regionalnym w latach 2007-2013, tj. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem strategicznym Programu była poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Były to cele spójne z zapisami regionalnych dokumentów strategicznych, tj. zarówno ze strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, która obowiązywała w momencie zatwierdzenia RPO WK-P 2007-2013 jak i z obowiązującą obecnie „Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Planem modernizacji 2020+”.

Potrzeba przeprowadzenia niniejszego badania, wynikała także z konieczności analizy osiągnięcia zakładanego wskaźnika liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w podziale na płeć, dla celu strategicznego programu. Określenie stopnia osiągnięcia wskaźnika celu strategicznego było możliwe poprzez analizę wszystkich projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 pod kątem utworzenia miejsc pracy w związku z ich realizacją. W badaniu przeanalizowano również pośredni wpływ RPO WK-P 2007-2013 na zatrudnienie, czyli taki, gdy utworzenie miejsca pracy nie było bezpośrednio powiązane z celem projektu.

¹¹ Boni M. (red.), *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa, lipiec 2009, s. 91.

¹² Por. Raport końcowy z badania „Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce”, PAG Uniconsult, Warszawa 2010 r.; Raport końcowy z badania „Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w krajach Grupy Wyszehradzkiej – podsumowanie i wnioski”, PAG Uniconsult, Warszawa 2011 r.

W związku z powyższym, najważniejszym elementem ewaluacji były badania terenowe (ilościowe i jakościowe), które dostarczyły odpowiedzi i informacji niezbędnych dla dokonania analizy i oceny wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia.

Raport składa się z czterech rozdziałów zawierających opis wyników przeprowadzonych badań oraz analiz danych i dokumentów zastanych. Na początku zdiagnozowano sytuację na rynku pracy w regionie, przedstawiając stan i dynamikę zmian w podziale na powiaty oraz w porównaniu do średniej krajowej i pozostałych województw. Dodatkowo, scharakteryzowano realizowane w regionie interwencje publiczne, które miały na celu zwiększenie konkurencyjności województwa, a co za tym idzie poprawę sytuacji na rynku pracy. W kolejnym rozdziale przedstawiono dane dotyczące liczby i charakterystyki nowopowstałych miejsc pracy, będących bezpośrednim i pośrednim efektem badanych projektów. Następne dwa rozdziały obejmują ocenę Programu pod względem głównych kryteriów ewaluacyjnych – efektywności, skuteczności, trwałości oraz adekwatności. Szczególną uwagę poświęcono ocenie adekwatności utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych. W rozdziale tym zaprezentowano zależności, jakie występują pomiędzy intensywnością wsparcia, a sytuacją na regionalnym rynku pracy. Na zakończenie przedstawiono zidentyfikowane, w szczególności przez beneficjentów RPO WK-P 2007-2013, bariery i problemy, mające wpływ na tworzenie miejsc pracy oraz warunki prowadzenia działalności (w tym korzystania ze środków pomocowych UE). Uzupełniającą ilustrację zidentyfikowanych barier oraz dobrych praktyk stanowią dwa studia przypadku, opisane szczegółowo w załącznikach. Raport zamyka analiza SWOT oraz tabela rekomendacji.

2. Cele i zakres badania

Koncepcja badania podporządkowana była trzem celom szczegółowym, wpisującym się w cel główny, sformułowany przez Zamawiającego jako określenie wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim poprzez analizę ich skuteczności i efektywności.

CEL GŁÓWNY: Określenie wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim poprzez analizę ich skuteczności i efektywności.

Celowi głównemu badania przyporządkowane zostały trzy cele szczegółowe. Każdy cel szczegółowy dotyczy kilku obszarów badawczych.

Cele szczegółowe wraz z obszarami badawczymi i pytaniami ewaluacyjnymi:

1. **Diagnoza stanu rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim.**
 - 1.1 Identyfikacja stanu i dynamiki zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2007-2013, w ujęciu przestrzennym.
 - 1.1.1 *Jak wyglądała dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2007-2013, w tym w podziale na powiaty?*
 - 1.1.2 *Jakie jest zróżnicowanie przestrzenne (w ujęciu powiatowym) obecnego stanu na rynku pracy?*
 - 1.2 Porównanie podstawowych mierników dotyczących rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego na tle kraju w latach 2007-2013.
 - 1.2.1 *Jak województwo kujawsko-pomorskie prezentowało się na tle kraju w latach 2007-2013 biorąc pod uwagę podstawowe mierniki rynku pracy?*
 - 1.2.2 *Jak obecnie prezentuje się województwo kujawsko-pomorskie na tle innych województw pod względem podstawowych mierników rynku pracy?*
 - 1.3 Określenie działań finansowanych z funduszy strukturalnych ukierunkowanych na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2007-2013?
 - 1.3.1 *Jakie działania w ramach RPO WK-P 2007-2013 były ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim?*
 - 1.3.2 *Które działania RPO WK-P 2007-2013 w największym stopniu wpływały na wzrost zatrudnienia?*
2. **Ocena realizacji wskaźników celu strategicznego i wskaźników horyzontalnych pod kątem osiągnięcia wartości docelowych.**
 - 2.1 Określenie poziomu wskaźnika celu strategicznego RPO W K-P 2007-2013.
 - 2.1.1 *Na jakim poziomie udało się osiągnąć wskaźnik celu strategicznego „Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w podziale na kobiety i mężczyzn”, którego wartość docelową na zakończenie programu oszacowano na poziomie 3200 szt.?*
 - 2.1.2 *Co było przyczyną nieosiągnięcia/ co najbardziej sprzyjało osiągnięciu wartości docelowej wskaźnika?*
 - 2.2 Określenie poziomu wartości docelowej wskaźników produktu i rezultatu/wskaźników horyzontalnych.
 - 2.2.1 *Na jakim poziomie osiągnięto wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu?*
 - 2.2.2 *Co było przyczyną nieosiągnięcia / co najbardziej sprzyjało osiągnięciu wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu?*
3. **Analiza i ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.**
 - 3.1 Analiza i ocena struktury i ilości miejsc pracy bezpośrednio utworzonych w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013 w kontekście osób zatrudnionych (płeć, wiek,

- wykształcenie osoby zatrudnionej, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zatrudnionych w ramach projektów).
- 3.1.1 *Jak przedstawia się charakterystyka osób zatrudnionych w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektów pod kątem płci, wieku, wykształcenia?*
 - 3.1.2 *Jaki jest udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób zatrudnionych w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektów?*
 - 3.2 Określenie i ocena ilości miejsc pracy utworzonych jako bezpośredni efekt oddziaływania projektów w ramach RPO WK-P w kontekście sektorów gospodarki - według struktury własności, sekcji PKD 2007 oraz podziału na sektory ekonomiczne, rodzaje stanowisk pracy, jednostki badawcze.
 - 3.2.1 *Jak przedstawia się struktura utworzonych miejsc pracy w podziale na priorytety/działania RPO WK-P 2007-2013?*
 - 3.2.2 *Jaka jest struktura utworzonych miejsc pracy jako bezpośredni efekt zrealizowanych projektów z uwzględnieniem sektorów gospodarki: struktury własności, sekcji PKD, sektorów ekonomicznych?*
 - 3.2.3 *Jak przedstawia się struktura utworzonych miejsc pracy w podziale na zawody (wg Klasyfikacji Zawodów i Specjalności)?*
 - 3.3 Analiza i ocena efektywności poszczególnych projektów RPO WK-P w zakresie tworzenia miejsc pracy (w tym średni koszt utworzenia nowego miejsca pracy w poszczególnych działaniach Programu).
 - 3.3.1 *Jak kształtował się średni koszt utworzenia nowego miejsca pracy w zależności od działań w ramach Programu?*
 - 3.3.2 *Które z działań Programu najbardziej wpływały na wzrost zatrudnienia przy jednoczesnym najmniejszym średnim koszcie utworzenia miejsca pracy?*
 - 3.4 Analiza i ocena skuteczności i trwałości działań RPO WK-P w zakresie tworzenia / utrzymania miejsc pracy.
 - 3.4.1 *Ile miejsc pracy w regionie zostało utrzymanych dzięki wsparciu z RPO WK-P tzn. zostałyby zlikwidowane gdyby projektodawca nie otrzymał dofinansowania?*
 - 3.4.2 *W ramach których działań Programu zrealizowane projekty w największym stopniu utworzyły i utrzymały miejsca pracy?*
 - 3.4.3 *W ramach których kategorii interwencji zrealizowane projekty były najbardziej skuteczne, tzn. utworzyły i utrzymały miejsca pracy?*
 - 3.5 Analiza zależności między intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem zatrudnienia w województwie.
 - 3.5.1 *Czy istnieje i jaka jest współzależność pomiędzy intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem bezrobocia w powiatach województwa?*
 - 3.5.2 *Które powiaty w województwie, mając na uwadze zidentyfikowaną zależność pomiędzy intensywnością wsparcia i stopą bezrobocia, wymagają dodatkowego wsparcia w kontekście walki z bezrobociem?*
 - 3.6 Analiza adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych.
 - 3.6.1 *Jaki jest poziom adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych pod kątem struktury bezrobotnych?*
 - 3.6.2 *Jaki jest stopień adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy w stosunku do kierunków rozwoju województwa?*
 - 3.7 Analiza i ocena miejsc pracy utworzonych jako pośredni efekt oddziaływania projektów realizowanych w ramach RPO WK-P.
 - 3.7.1 *Jaki jest poziom dodatkowo utworzonych miejsc pracy w podziale na działania RPO WK-P 2007-2013, w szczególności wśród przedsiębiorstw-beneficjentów (miejsca pracy utworzone dodatkowo poza uzyskanym wsparciem)?*

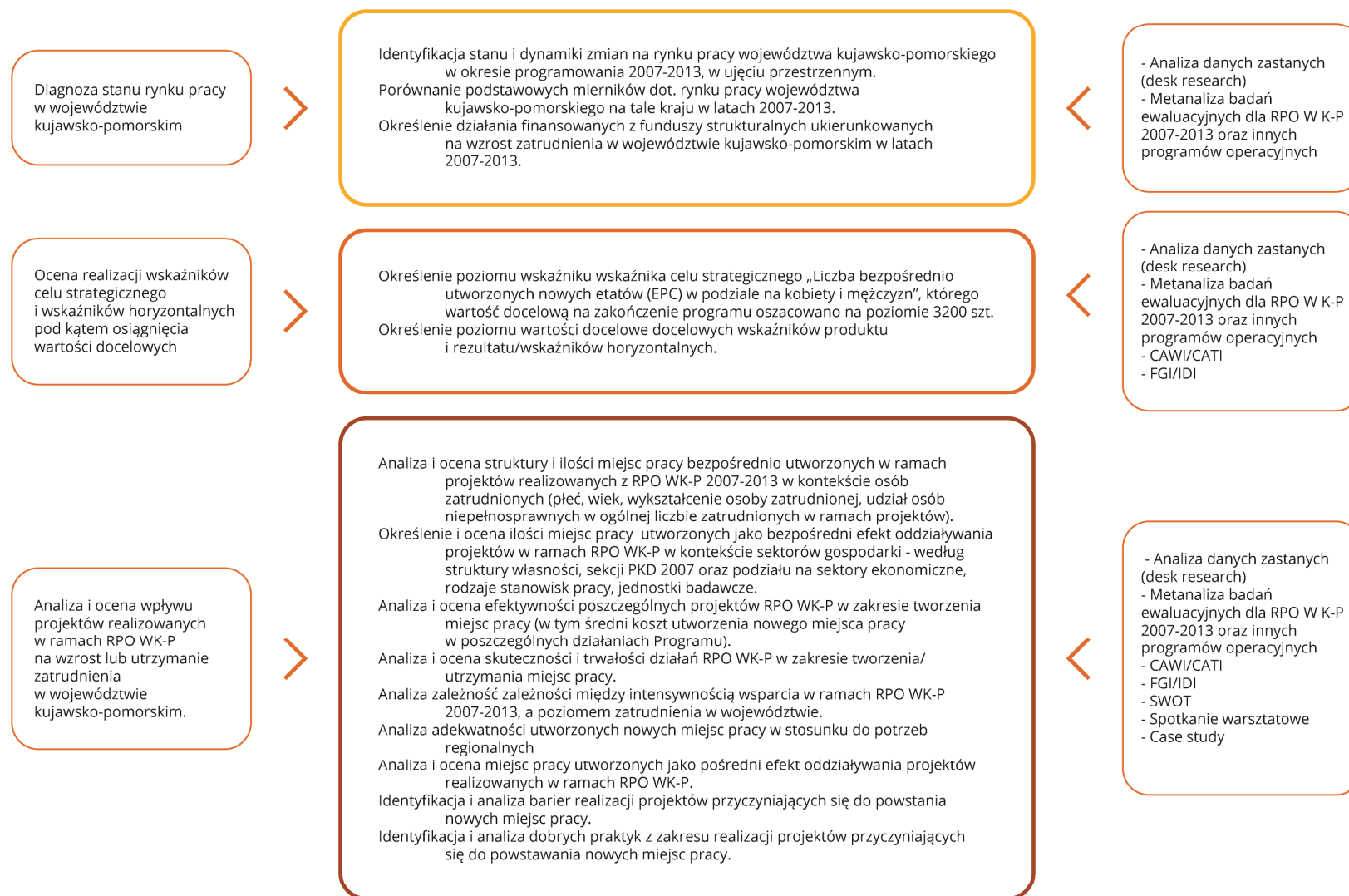
- 3.7.2 *Jak kształtuje się poziom i struktura miejsc pracy powstałych pośrednio dzięki inwestycjom dotyczącym m.in. uzbrojenia terenów inwestycyjnych a także rozwoju instytucji otoczenia biznesu?*
- 3.7.3 *W jakich działaniach RPO WK-P 2007-2013 utworzono najwięcej pośrednich miejsc pracy?*
- 3.8 Identyfikacja i analiza barier realizacji projektów przyczyniających się do powstania nowych miejsc pracy.
- 3.8.1 *Jakie bariery i problemy napotykają beneficjenci i jak wpływają one na tworzenie miejsc pracy? (zależność pomiędzy średnią liczbą utworzonych miejsc pracy a zidentyfikowanymi lub nie występującymi barierami/problemami) oraz jakie inne bariery stanowią trudność w realizacji projektów.*
- 3.8.2 *Jaki jest wpływ zidentyfikowanych barier i problemów na funkcjonowanie przedsiębiorstwa (beneficjenta) w szczególności pod kątem tworzenia i utrzymywania miejsc pracy?*
- 3.9 Identyfikacja i analiza dobrych praktyk z zakresu realizacji projektów przyczyniających się do powstawania nowych miejsc pracy.
- 3.9.1 *Jakie specyficzne czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy?*
- 3.9.2 *Które z czynników sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy należy w szczególności upowszechniać pod kątem efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020?*

Poniżej zaprezentowano schemat koncepcji badawczej, gdzie cele szczegółowe wraz z obszarami badawczymi przyporządkowane zostały do proponowanych metod badawczych. Szczegółowy opis metod zawiera kolejny rozdział.

Głównymi kryteriami oceny, jakie zastosowano w trakcie przeprowadzania badania były:

- **Adekwatność/Trafność**, określająca, czy rezultaty wytworzone podczas realizacji projektów w ramach RPO WK-P odpowiadają potrzebom określonym w diagnozie sytuacji na rynku pracy województwa.
- **Skuteczność**, która pozwala ocenić czy działania (realizacja projektów finansowanych z RPO WK-P 2007-2013) przyczyniły się do przeobrażeń zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.
- **Efektywność**, która określa stosunek poniesionych kosztów w ramach projektu do liczby miejsc pracy, które dzięki niemu powstały.
- **Trwałość**, pozwalająca ocenić na ile powstałe miejsca pracy są trwałe po zakończeniu interwencji oraz zostaną utrzymane w przyszłości.

Schemat 1. Podejście badawcze prezentujące powiązanie celów szczegółowych z obszarami badawczymi oraz z metodami i technikami badawczymi

3. Zastosowana metodyka

W badaniu zastosowano zasadę triangulacji. Połączono metody i techniki badawcze, dopasowane do przedmiotu badania oraz łączące metody jakościowe i ilościowe:

1. Analiza danych zastanych (*desk research*).
2. Badanie ilościowe projektów zrealizowanych w ramach RPO WK-P.
3. Wywiad grupowy (FGI) z beneficjentami RPO WK-P 2007-2013 Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ RPO zajmującymi się koordynowaniem projektów, w ramach których utworzono miejsca pracy, z przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Pracy, z przedstawicielami Prezydium Sejmiku Gospodarczego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, przedsiębiorstw oraz krajowymi i regionalnymi ekspertami rynku pracy.
4. Analiza SWOT.
5. Metaanaliza badań ewaluacyjnych, których celem było m.in. tworzenie miejsc pracy.
6. Spotkanie warsztatowe.
7. Studia przypadku (*case study*).

Analiza danych zastanych objęła m.in.:

- dokumenty strategiczne i operacyjne opracowane na poziomie województwa:
 - o Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020;
 - o Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+;
 - o Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013;
- dokumenty/dane uszczegóławiające RPO WK-P 2007-2013:
 - o Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WK-P 2007-2013 (Uszczegółowienie RPO);
 - o zestawienie wskaźników monitorowania dla RPO WK-P 2007-2013 (Załącznik III do URPO);
- opracowania WUP w Toruniu dotyczące rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim;
- dane i opracowania Głównego Urzędu Statystycznego;
- akty prawne związane z tematyką badania;
- literaturę naukową i ekspercką.

Analiza danych zawierała m.in. ocenę dynamiki zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego, w tym, w podziale na powiaty, a w szczególności w zakresie liczby pracujących, utworzonych miejsc pracy, aktywności zawodowej, przedsiębiorczości mieszkańców oraz stopy bezrobocia i liczby bezrobotnych. Ponadto analiza obejmowała kształtowanie się wskaźników regionalnego rynku pracy na tle kraju i pozostałych województw.

Odrębną analizą objęta została cała ewidencja udzielonego dofinansowania, wg stanu na 31.12.2014 r. zakres analizowanych źródeł uwzględniał bazy KSI (SIMIK 07-13), umowy o dofinansowanie projektów i wnioski o płatność oraz inne dane z systemu monitorowania RPO WK-P 2007-2013.

Badanie ilościowe projektów zrealizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013

W ramach ewaluacji przeprowadzone zostało badanie ilościowe z beneficjentami projektów realizowanych we wszystkich działaniach RPO WK-P. Zgodnie z założeniami raportu metodologicznego, wykonanych miało zostać co najmniej 750 wywiadów kwestionariuszowych. Wywiady prowadzone były na poziomie poszczególnych projektów RPO, w związku z czym, jeden podmiot (beneficjent) mógł wypełniać więcej niż jedną ankietę. Finalnie przeprowadzono wywiady dotyczące 886 projektów. Zrealizowana próba była więc większa od pierwotnie planowanej o ponad 18%. Wykorzystano technikę wspomaganego komputerowo wywiadu internetowego (*computer-assisted web interview – CAWI*).

W trakcie trwania badania uruchomiony był *helpdesk*, który zrealizowany został zarówno w postaci *online*, jak również w formie telefonicznej. Dostęp do kwestionariuszy internetowych zabezpieczony był indywidualnym hasłem (na poziomie każdego projektu). Jednocześnie biorąc pod uwagę potencjalną wrażliwość zbieranych

informacji, dane gromadzone były za pośrednictwem połączenia szyfrowanego (protokół SSL).

Badanie przeprowadzono w okresie od 27 maja do 25 czerwca 2015 r. Zaproszenie do udziału w badaniu skierowano do wszystkich beneficjentów RPO WK-P, do których dostępne były elektroniczne dane kontaktowe (2182 projekty; 94,5% ogółu)¹³. We wskazanym okresie wysłano również dwa monity przypominające o realizacji badania. Ostatecznie zrealizowana próba stanowi 39,6% pełnej populacji projektów zrealizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013.

Schemat 2. Proces realizacji badania ilościowego

Źródło: opracowanie własne

Relatywnie największa liczba wypełnionych ankiet, stanowiąca 26,5% całej próby (235 z 886), została zrealizowana w przypadku Działania 5.2. Przy czym udział projektów z działania 5.2 jako jedyny był nieco inny niż populacji generalnej (udział projektów tego działania w populacji wszystkich projektów wynosi 33,5%). Co do zasady, nieco mniejszy jest również udział tych projektów, w których na etapie wnioskowania nie zakładano tworzenia miejsc pracy (więcej na ten temat w części: *Uwarunkowania realizacji badania ilościowego*). Ogólnie jednak rzecz biorąc, w większości przypadków udało się zachować proporcjonalną reprezentację poszczególnych Działań. Struktura przebadanej próby została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 1. Rozkład projektów wg Działań – całej populacji projektów i w zrealizowanej próbie

Działanie	Liczba wszystkich projektów	Udział w populacji	Liczba projektów w przebadanej próbie	Udział w próbie
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	249	11,1%	121	13,7%
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	3	0,1%	0	0,0%
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	2	0,1%	0	0,0%
Działanie 1.4. Infrastruktura portu lotniczego	10	0,4%	5	0,6%
Działanie 2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	36	1,6%	25	2,8%
Działanie 2.2. Gospodarka odpadami	17	0,8%	9	1,0%
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	118	5,3%	62	7,0%
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	14	0,6%	6	0,7%

¹³ Elementem realizacji badania, była weryfikacja danych kontaktowych w bazie KSI (SIMIK 07-13) oraz ich uzupełnienie w oparciu o dostępne źródła danych.

Działanie 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	14	0,6%	5	0,6%
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	40	1,8%	15	1,7%
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	73	3,3%	27	3,0%
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	84	3,8%	40	4,5%
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	17	0,8%	10	1,1%
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	9	0,4%	2	0,2%
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	29	1,3%	15	1,7%
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	93	4,2%	41	4,6%
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	23	1,0%	6	0,7%
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	750	33,5%	235	26,5%
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	26	1,2%	11	1,2%
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	15	0,7%	7	0,8%
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	300	13,4%	83	9,4%
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	18	0,8%	9	1,0%
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	12	0,5%	7	0,8%
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	50	2,2%	28	3,2%
Działanie 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	203	9,1%	107	12,1%
Działanie 7.2. Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych	5	0,2%	1	0,1%
Działanie 8.1. Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO	24	1,1%	6	0,7%
Działanie 8.2. Działania informacyjne i promocyjne	6	0,3%	3	0,3%
Ogółem	2240	100%	886	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych KSI (SIMIK 07-13) i wyników badania CAWI

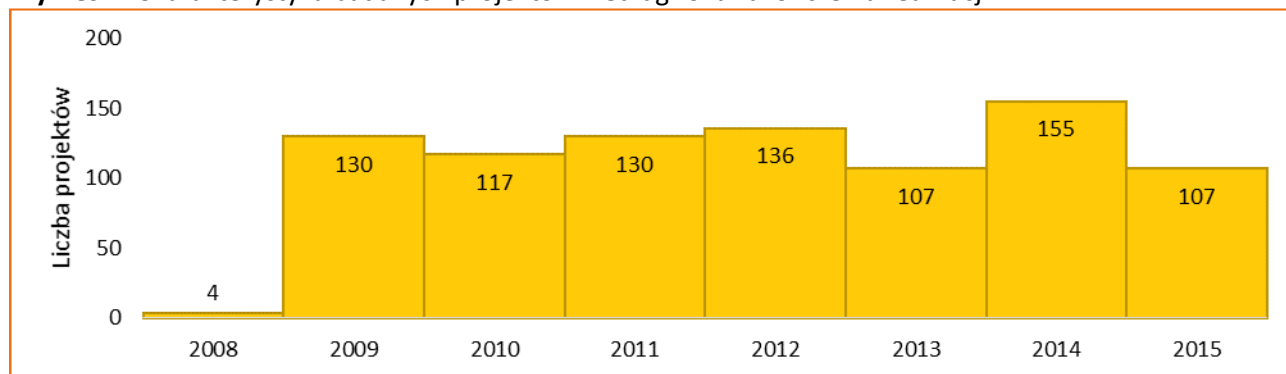
Uwarunkowania realizacji badania ilościowego

W trakcie realizacji badania ilościowego napotkano na dwa ograniczenia, związane z odmowami udziału w przedmiotowym badaniu ewaluacyjnym. Oba zostały krótko scharakteryzowane poniżej.

- 1) Odmowy udziału w badaniu, zgłaszane przez podmioty, które nie planowały w ramach dofinansowanych projektów tworzyć miejsc pracy. Część beneficjentów wskazywała (najczęściej drogą elektroniczną), że nie wypełni ankiety, gdyż ich projekt nie miał na celu tworzenia miejsc pracy. W tej sytuacji, beneficjenci otrzymywali ponowne zaproszenia do wypełnienia kwestionariusza oraz byli informowani, że zakres badania obejmuje również projekty, które nie zakładają utworzenia miejsca pracy. Skala tego rodzaju odmów nie jest możliwa do określania. Należy jednak przypuszczać, że dla części projektów nie udało się pozyskać danych właśnie z tego powodu.
- 2) Odmowy udziału ze strony beneficjentów, którzy w trakcie badania nie zakończyli jeszcze realizacji swoich projektów. W trakcie badania okazało się, że liczba niezakończonych projektów jest większa niż wskazywały na to dane systemu KSI (SIMIK 07-13). Część beneficjentów wskazywała na brak zasadności uczestnictwa w badaniu przed zakończeniem realizacji projektów. Podobnie jak w pierwszym przypadku, beneficjenci ci otrzymywali ponowną prośbę o wypełnienie ankiety oraz podanie informacji aktualnych w momencie badania. Nie wszyscy beneficjenci przychylni się do tej prośby. Przy czym warto zauważyć, że w próbie znalazła się część projektów, która jeszcze się nie zakończyła.

Ogólną strukturę próby według daty zakończenia projektów przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Charakterystyka badanych projektów według roku zakończenia realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) - wywiady indywidualne były ważne z punktu widzenia kompletnej oceny wpływu badanych projektów na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie. Hipotezy sformułowane na podstawie wywiadów indywidualnych weryfikowane były w trakcie badań ilościowych oraz w toku analiz SWOT i w trakcie warsztatu ewaluacyjnego.

Ze względu na jakościowy charakter badania, zastosowany został dobór celowy, zróżnicowany pod względem kryterium doboru w stosunku do grup respondentów. Wywiady przeprowadzone zostały z:

1. przedstawicielami IZ RPO, zajmującymi się koordynowaniem projektów, w ramach których utworzono miejsca pracy (n=7),
2. przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Pracy (n=3),
3. ekspertami rynku pracy (n=2),
4. przedstawicielami organizacji przedsiębiorców i pracodawców/przedsiębiorcami (n=5).

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) – miał za zadanie głównie ocenę wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim, a także dostarczenie szczegółowych informacji nt. barier i problemów spotykanych w czasie realizacji projektów oraz szerzej w prowadzonych przez firmy i instytucje politykach zatrudnieniowych.

Hipotezy sformułowane w oparciu o FGI były również podstawą do sformułowania wstępnej wersji rekomendacji, które zweryfikowane zostały podczas analizy SWOT/TOWS i warsztatu ewaluacyjnego.

Ze względu na jakościowy charakter badania, zastosowany został dobór celowy. W wywiadzie wzięli udział przedstawiciele przedsiębiorstw korzystających z bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach V Osi Priorytetowej:

- jeden przedstawiciel beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 5.1,
- trzech przedstawicieli beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 5.2,
- jeden przedstawiciel beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 5.6.

Dodatkowo w wywiadzie uczestniczyli przedstawiciele beneficjentów realizujących projekty w ramach Osi Priorytetowych III i VI, których realizacja miała pośredni wpływ na zatrudnienie:

- dwóch przedstawicieli beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 3.2,
- jeden przedstawiciel beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 6.2

Taki dobór respondentów wywiadów grupowych pozwolił na pogłębienie i uszczegółowienie danych pozyskanych na wcześniejszych etapach badania. Łącznie w badaniu wzięło udział 8 osób.

Analiza SWOT/TOWS - będąca heurystyczną techniką stosowaną w fazie analizy i oceny, która pozwoliła uporządkować posiadane informacje oraz sformułować wnioski i rekomendacje dla prowadzenia interwencji

przez Samorząd Województwa w zakresie rynku pracy. Analiza SWOT była kluczowa z punktu widzenia syntezy wyników badania i analizy danych zastanych oraz formułowania rekomendacji. Stanowiła również kluczowy element jakościowej oceny zidentyfikowanych zjawisk. Analiza została przeprowadzona na etapie poprzedzającym warsztat ewaluacyjny.

W analizie wykorzystano m.in. wyniki badań oraz wiedzę członków zespołu badawczego. Zorganizowany został warsztat z udziałem ekspertów w dziedzinie programów wspierania zatrudnienia, podczas którego przeprowadzono identyfikację słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. Dodatkowo podczas spotkania warsztatowego, przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy zhierarchizowali czynniki mające wpływ na działania samorządu województwa w zakresie rynku pracy.

Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych - przeprowadzono dogłębną analizę dostępnych badań ewaluacyjnych dotyczących wsparcia na rzecz zatrudnienia. Dzięki tej metodzie uzyskano obiektywizację wyników oraz metodologii całego badania. Metaanaliza była kluczowa z punktu widzenia syntezy danych zastanych oraz hipotez badawczych. Dostarczyła również heurystyk, które zostały zastosowane w projektowaniu jakościowych i ilościowych badań terenowych. Wyniki pochodzące z badań poświęconych politykom rynku pracy, realizowanych w innych krajach i regionach, były podstawą do sformułowania wstępnych wersji rekomendacji, które zweryfikowane zostały na etapie analizy SWOT oraz w trakcie warsztatu ewaluacyjnego.

Metaanaliza oparta była na danych pochodzących ze statystyki publicznej oraz badań ewaluacyjnych i społeczno-ekonomicznych dotyczących polityk publicznych w obszarze rynku pracy.

Spotkanie warsztatowe - zrealizowano w formie moderowanej dyskusji przy udziale przedstawicieli Zamawiającego oraz Wykonawcy. Pozwoliło ono na weryfikację tez i wniosków, które pojawiły się w toku badania. Do udziału w warsztacie zaproszono osoby, które mają największą możliwość wykorzystania wyników badania, tj.:

- Przedstawicieli Departamentu Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego (n=7);
- Przedstawicieli Departamentu Wdrażania RPO WK-P 2007-2013 w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego (n=3);
- Przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, wskazanych na podstawie uzgodnień z Zamawiającym (n=3);

Dodatkowo w spotkaniu wziął udział ekspert Wykonawcy, który uczestniczył w opracowaniu analizy SWOT/TOWS.

Studium przypadku(Case Study) – stało się bardzo bogatym źródłem informacji, pozwalającym na lepsze zrozumienie całościowego charakteru wybranej interwencji publicznej, a dzięki wykorzystaniu danych z kilku niezależnych źródeł pozwoliło dokonać dogłębnej analizy badanego zjawiska. Studium przypadku było również znakomitą sposobem na egemplifikację konkretnych działań stanowiących dobre praktyki.

Badaniem objęto dwa przypadki o różnej specyfice. Pierwszym był projekt realizowany przez firmę Barbara Luijckx, polegający na dofinansowaniu kosztów uczestnictwa w branżowych imprezach targowych. Drugi z badanych projektów prowadzony był przez Brodnickie Centrum Caritas i polegał na realizacji inwestycji w infrastrukturę placówek świadczących usługi pomocy społecznej.

Analiza dobrych praktyk była skupiona na powiązaniach pomiędzy przedsięwzięciami finansowanymi z RPO WK-P 2007-2013 a długofalową strategią beneficjentów. Na tej podstawie, opisana została wartość dodana projektów oraz ich synergia z działaniami (inwestycjami) finansowanymi z innych źródeł.

W ramach każdego studium przeprowadzono wywiady z osobami zarządzającymi projektami oraz przeprowadzono analizę dokumentacji projektowej i innych danych źródłowych.

4. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim

W niniejszym rozdziale na podstawie m.in. informacji Głównego Urzędu Statystycznego, informacji i raportów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu oraz innych raportów badawczych i ewaluacyjnych dokonana została synteza danych dotyczących kujawsko-pomorskiego rynku pracy. Diagnoza polegała na identyfikacji zastanego stanu rzeczy oraz dynamiki zachodzących zmian. Analiza przeprowadzona została na poziomie poszczególnych powiatów oraz w zestawieniu z danymi dla pozostałych województw i danymi ogólnopolskimi. Zakres czasowy analizy obejmował okres programowania 2007-2013, jednak w miarę dostępności danych był on rozszerzany o rok 2014. Identyfikacja głównych trendów na kujawsko-pomorskim rynku pracy połączona została z określeniem interwencji publicznych finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, które ukierunkowane były na wzrost zatrudnienia. W rozdziale dla ilustracji najważniejszych zjawisk zastosowano wykresy, natomiast pełna prezentacja poddanych analizie danych przedstawiona została w załączniku nr 2.

4.1. Stan i dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego

Polski rynek pracy cechuje niski wskaźnik zatrudnienia i choć w ostatnich latach utrzymuje się trend wzrostowy, to w porównaniu do UE – jest on nadal niski – brakuje nam prawie 10 pp. do średniej unijnej. Jest on wyraźnie niższy dla osób młodych, co pokazuje, że jest utrudnione wejście na rynek pracy. Także niski wskaźnik zatrudnienia i aktywności zawodowej jest wśród osób starszych – 50+ - i choć w ostatnich latach uległ on znaczącej poprawie, to wciąż jest on widocznie niższy. Zdecydowanie zła jest też sytuacja na rynku pracy osób niepełnosprawnych oraz osób o najniższym poziomie wykształcenia, młode matki.

Należy jednak zauważyć, że na rynku pracy są tendencje do poprawy. Stopa bezrobocia stabilizuje się na niezbyt wysokim poziomie – co pokazuje, że polski rynek pracy jest w miarę stabilny i odporny na szoki zewnętrzne.

Polskę cechuje również wysoka jakość kapitału ludzkiego – dobra kadra, która lubi się uczyć i rozwijać nowe pomysły. Młodzi Polacy są dobrze wykształceni (ponad połowa młodych ludzi kontynuuje naukę na studiach wyższych), znają języki, nie boją się też pracy w międzynarodowym środowisku.

[ekspert rynku pracy]

W latach 2007-2014 w województwie kujawsko-pomorskim obserwowano szereg zmian na rynku pracy, niestety przestrzeń tą cechowało wiele negatywnych zjawisk. Eksperci rynku pracy wskazują, że patrząc z perspektywy całej Polski – w województwie kujawsko-pomorskim jest jeden z najtrudniejszych rynków pracy. Charakteryzuje się on trwałą nierównowagą – pod względem skali bezrobocia i jego natężenia, a także w stosunku do przeciętnej sytuacji na rynku pracy w całym kraju.

W regionie, w latach 2007-2014, stopa bezrobocia była znacząco wyższa niż średnio w kraju. W okresie 2007-2008 stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim była niższa niż 15%. Natomiast od roku 2009 sytuacja ta ulegała stałemu pogorszeniu i w 2013 roku osiągnęła poziom 18,2%, przy 150 tysiącach zarejestrowanych bezrobotnych. W 2014 roku odnotowano poprawę wielkości tych wskaźników. Jednak w stosunku do innych województw, region plasuje się na jednym z ostatnich miejsc (w 2014 roku jedynie województwo warmińsko-mazurskie notowało wyższą stopę bezrobocia niż kujawsko-pomorskie) (tabela 2, wykres 2, aneks 2-tabela 1). Według metodologii stosowanej w badaniu BAEL, stopa bezrobocia województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013 wyniosła 12,4% i była o 1,1 pp. wyższa niż w 2007 roku (aneks 2-tabela 5).

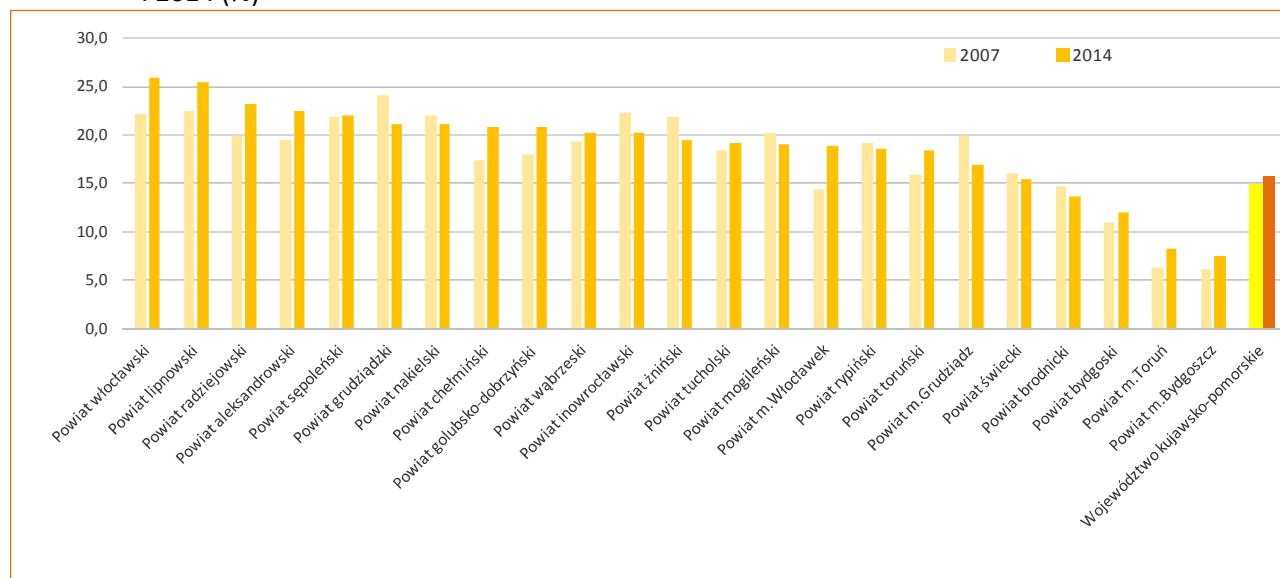
Tabela 2. Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim i średnio w Polsce w latach 2007-2014.

wyszczególnienie	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
bezrobotni zarejestrowani w PUP w woj. kujawsko-pomorskim (osoby)	123 243	110 256	134 127	139 401	139 622	148 839	150 145	127 111
stopa bezrobocia rejestrowanego w woj. kujawsko-pomorskim (%)	14,9	13,3	16,2	17,0	17,0	18,1	18,2	15,7
stopa bezrobocia rejestrowanego średnio w Polsce (%)	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

W latach 2009-2014 w ponad połowie powiatów województwa kujawsko-pomorskiego stopa bezrobocia przewyższała 20%. W roku 2012 i 2013 sytuację taką odnotowano aż w 18 powiatach. W roku 2014 wskaźnik ten ogółem w całym regionie uległ poprawie i osiągnął poziom 15,7%, jednak był o 4,2 pp wyższy niż średnio w kraju, notując w ten sposób region na przedostatnim miejscu. Skala redukcji liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych była dodatkowo mocno zróżnicowana wewnątrz regionu. Najsilniejszy spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w roku 2014 (w porównaniu do 2013 roku) wystąpił w powiecie grudziądzkim (o 23,3%), Grudziądzu (o 22,1%) oraz Toruniu (o 21,2%). Na drugim biegunie znalazły się: powiat aleksandrowski (o 9,2%), Włocławek (o 8%) i powiat włocławski (o 6,5%) (wykres 2, aneks 2-tabela 3)¹⁴.

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2007 i 2014 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

Na koniec 2014 roku w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano nieznaczny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych (o około 3,8 tys. osób mniej niż na koniec 2007 roku - tabela 3, wykres 3). Spadek liczebności odnotowano w większości kategorii bezrobotnych, niemniej jednak najbardziej widoczny jest on wśród osób będących w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki oraz osób do 25 roku życia. Pomimo spadku liczby bezrobotnych, utrwała się niekorzystna struktura społeczno-demograficzna osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (ok. 50% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby bez wykształcenia średniego, długotrwale bezrobotni, kobiety lub osoby mieszkające na wsi)¹⁵. Negatywną

¹⁴ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015, s. 18.

¹⁵ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015, s. 15-23.

specyfiką regionalnego rynku pracy jest również najwyższe w skali kraju bezrobocie wśród mieszkańców miast od 50 do 200 tys. mieszkańców (25% przy wartości ogólnopolskiej na poziomie 16%) oraz powyżej 200 tys. mieszkańców (19% przy wartości ogólnopolskiej na poziomie 9%).¹⁶

Tabela 3. Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim oraz ogółem w kraju według wielkości miejsca zamieszkania

wyszczególnienie	wieś	miasto do 49 tys.	miasto 50-199 tys.	miasto od 200 tys.
województwo kujawsko-pomorskie	17 %	22 %	25 %	19 %
Polska	16 %	17 %	16 %	9 %

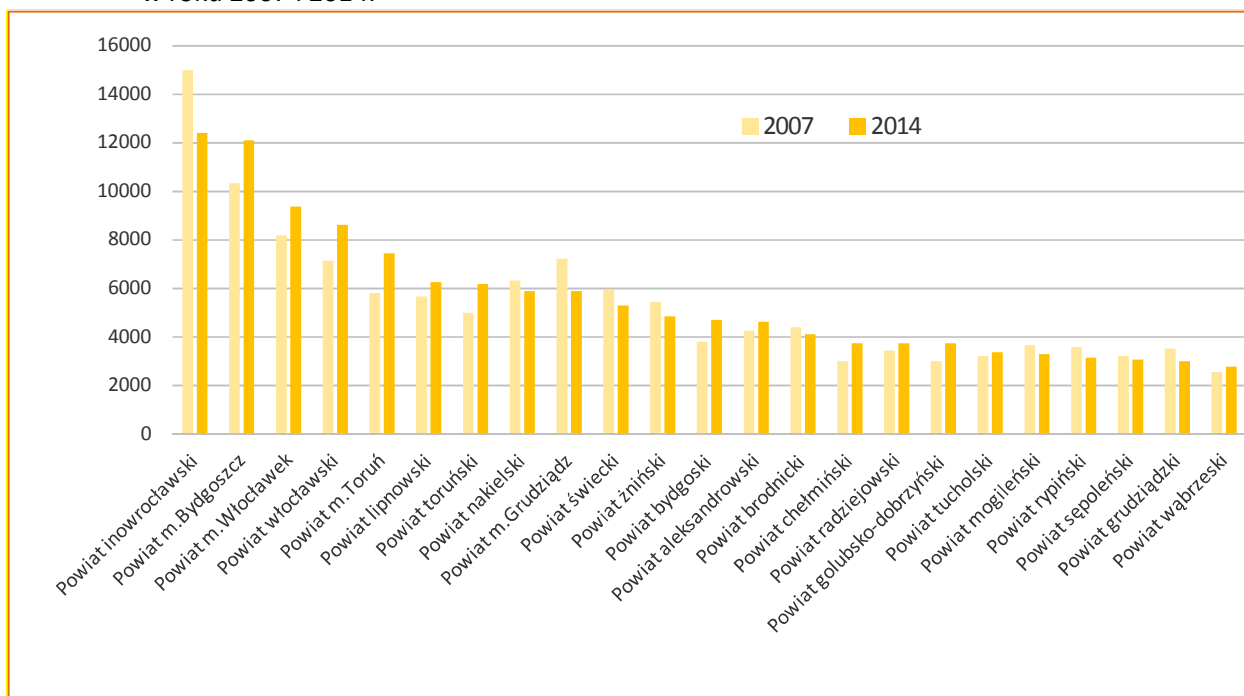
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników V edycji badania Bilans Kapitału Ludzkiego

Znaczącą zmianą w latach 2007-2014 na polskim rynku pracy jest bardzo duża emigracja zarobkowa – w szczególności młodych, wykształconych ludzi z wysokimi aspiracjami.

[ekspert rynku pracy]

Analizując liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w poszczególnych powiatach, obserwuje się duże zróżnicowanie kształtowania się tych danych w poszczególnych latach. Liczba bezrobotnych najbardziej zmniejszyła się w 2014 roku, w stosunku do 2007 roku, w mieście Grudziądz (o 18,6%), w powiecie inowrocławskim (o 17,2%), grudziądzkim (o 14,9%), rypińskim (o 11,9%) i mogileńskim (o 11,3%) Natomiast najwyższy wzrost liczby bezrobotnych wystąpił w mieście Toruń (o 28,1%), powiecie bydgoskim (o 25,2%), golubsko-dobrzyńskim (o 23,9%), chełmińskim (o 23,7%) i toruńskim (23,7%) (wykres 3, aneks 2-tabela 3).

Wykres 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2007 i 2014.

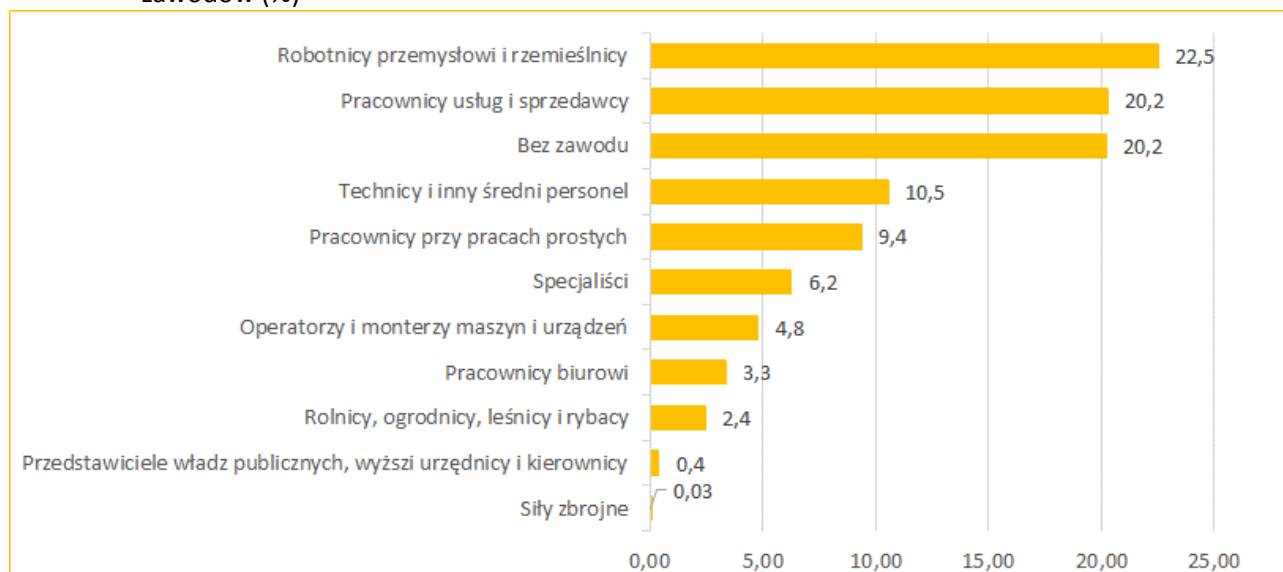

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny.

¹⁶ Sz. Czarnik, K. Turek, Polski rynek pracy - aktywność zawodowa i struktura wykształcenia, na podstawie wyników badań ludności zrealizowanych w 2014 roku w ramach V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego, PARP, Warszawa, 2015, s. 67.

Wśród bezrobotnych dominowali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (22,5% – 28 600 osób) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (20,2% – 25 716 osób). Żadnego zawodu nie posiadało 20,2% bezrobotnych (25 664 osoby) (wykres 4).

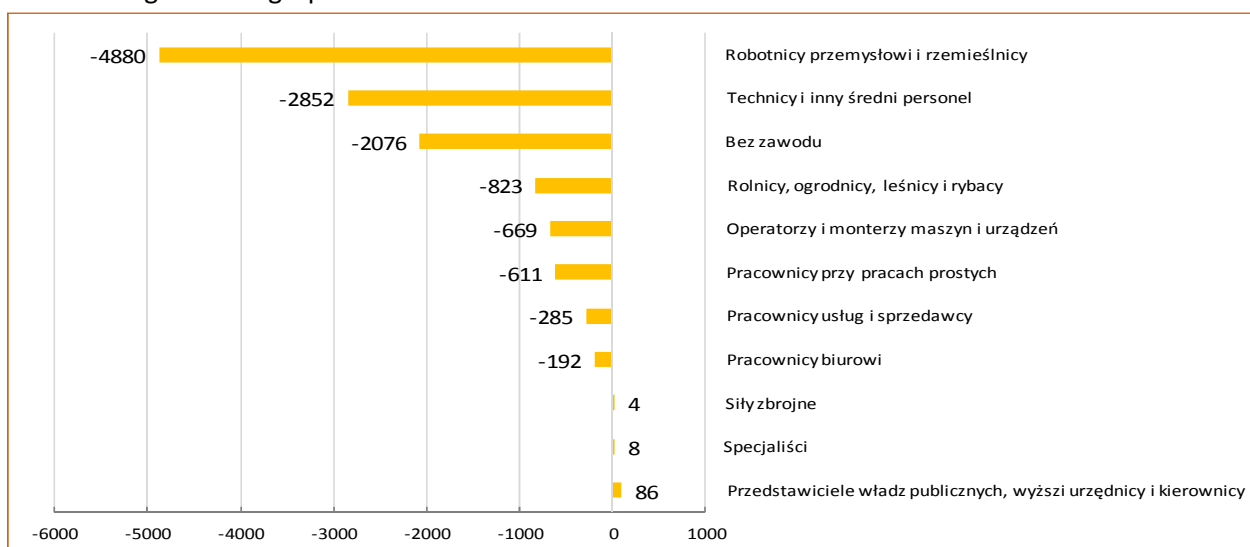
Wykres 4. Struktura bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2014 według wielkich grup zawodów (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy, obejmujących lata 2010-2014, najsilniejszy spadek liczby osób bezrobotnych, odnotowano wśród najliczniej reprezentowanych grup zawodów, tj. robotników przemysłowych i rzemieślników, techników oraz innych pracowników średniego personelu oraz osób nieposiadających zawodu (wykres 5)¹⁷.

Wykres 5. Zmiana liczby bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010 – 2014 wg wielkich grup zawodów.

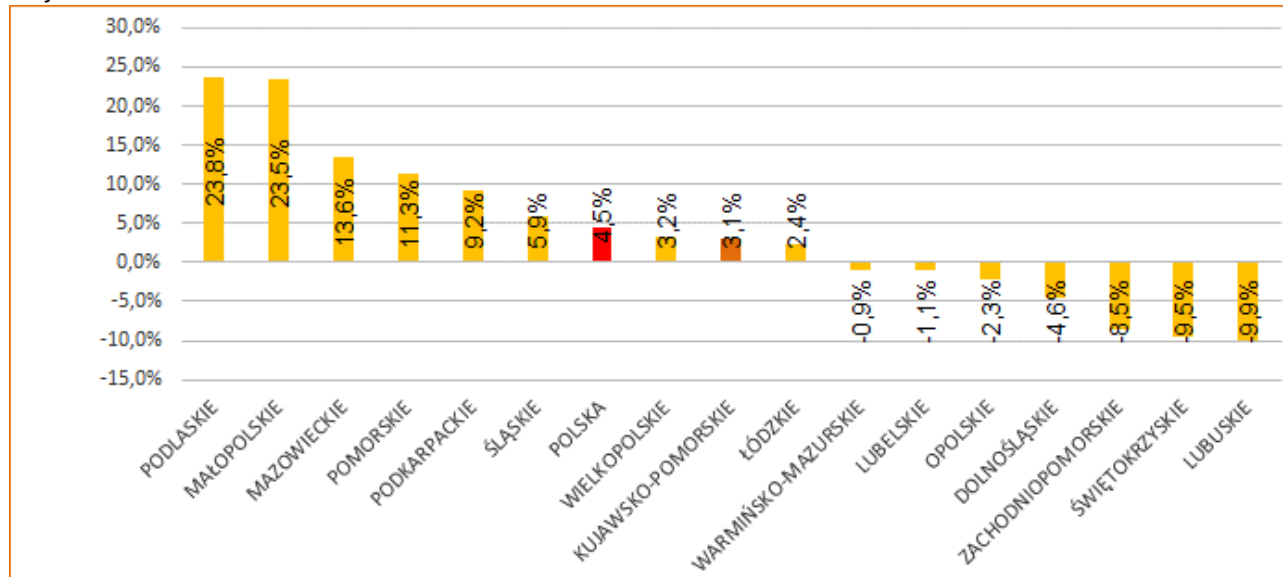

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku*, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015 r.

¹⁷ Rynek pracy województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015, s. 4.

Liczba bezrobotnych w latach 2007-2014 podlegała w województwie kujawsko-pomorskim takim samym wahaniom jak w całym kraju. Najwyższą wartość osiągnęła w latach 2012-2013. W całym analizowanym okresie (lata 2007-2014) liczba bezrobotnych w regionie zwiększyła się o 3,1%, przy średniej krajowej na poziomie 4,5% (wykres 6).

Wykres 6. Procentowa zmiana liczby zarejestrowanych bezrobotnych w PUP w Polsce i poszczególnych województwach w roku 2014 w stosunku do roku 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

W czasie rozmów, z ekspertami zajmującymi się rynkiem pracy, wielu z nich upatrywało zmiany przede wszystkim w migracjach – do innych województw oraz do innych państw UE. Rynek zagraniczny otworzył się i część społeczeństwa – w szczególności ta, lepiej wykształcona – znalazła zatrudnienie za granicą.

Liczbowo wyglądamy lepiej. Ale odpowiedź 'dlaczego' jest raczej smutna. Jeśli się sięgnie po dane GUSu dotyczące migracji – dane są zatrważające. Tą liczbową poprawę (...) otrzymujemy nie w związku ze zwiększeniem liczby pracujących, poprawą sytuacji w zatrudnieniu, tylko niestety w wyniku emigracji.

[ekspert rynku pracy]

Podsumowując analizę dotyczącą skali bezrobocia na kujawsko-pomorskim rynku pracy eksperci, uczestniczący w badaniu, potwierdzili zjawiska odnotowane w analizie danych statystycznych. Stwierdzili bowiem, że rynek charakteryzuje również bardzo wysokie zróżnicowanie przestrzenne wewnątrz województwa – w dużych miastach sytuacja jest nieco lepsza, za to zdecydowanie gorsza – we wszystkich mniejszych miejscowościach i na wsi. Strukturalne bezrobocie na obszarach wiejskich wskazane zostało, jako jeden z problemów kujawsko-pomorskiego rynku pracy. I choć w mniejszym stopniu dotyczy to tej części województwa, gdzie rolnictwo jest nowoczesne (północ) to już znacznie gorzej sytuacja przedstawia się na obszarach popegeerowskich, na wschodzie województwa, gdzie występują problemy związane z długotrwałym, strukturalnym bezrobociem. Problemem jest też struktura przedsiębiorstw – w kujawsko-pomorskim dominują producenci płodów rolnych prowadzący produkcję pierwotną, brakuje natomiast firm przetwarzających te produkty, które oferowałyby miejsca pracy.

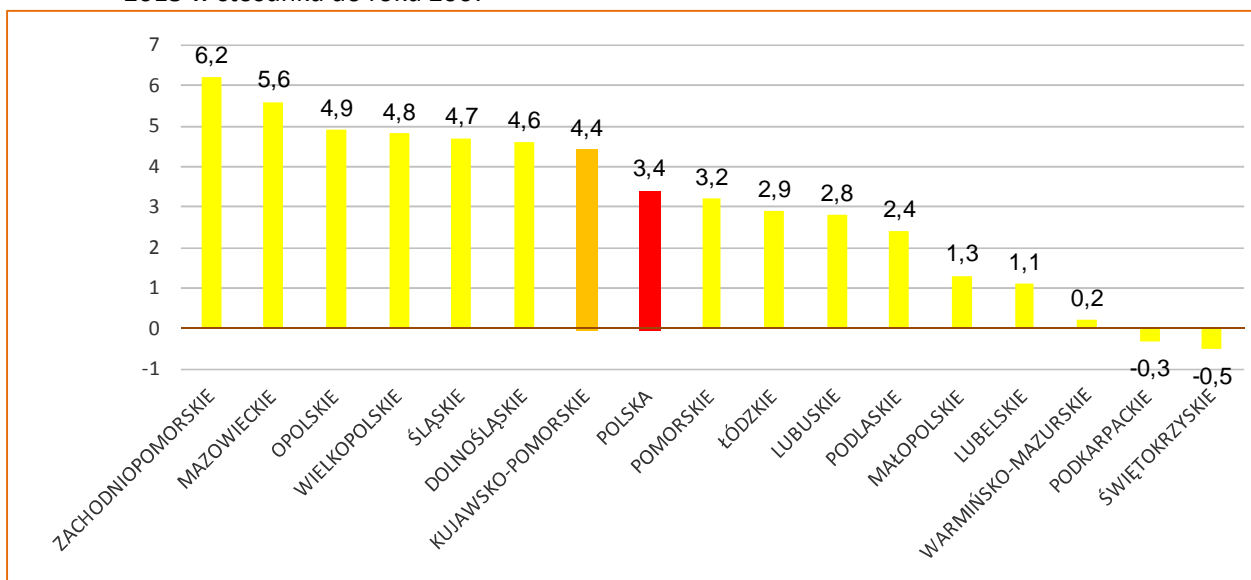
Analizując sytuację pod kątem poszczególnych grup, bezrobocie długotrwałe dotyczy w największym stopniu osób młodych, starszych, niepełnosprawnych oraz kobiet. Próba łagodzenia tego problemu jest niezwykle trudna, gdyż jeśli inwestuje się w poprawę sytuacji jednej grupy, momentalnie pogarsza się sytuacja w innej z grup defaworyzowanych. W związku z tym, skuteczność interwencji finansowanych środków UE jest na kujawsko-pomorskim rynku pracy zdecydowanie niezadowalająca.

Teraz udaje się zaktywizować osoby młodsze (często one same sobie znajdują pracę), natomiast populacja osób starszych - tu ten wzrost udziału bezrobotnych wśród osób powyżej 50 roku życia jest coraz większy.

[ekspert rynku pracy]

Współczynnik aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2013 wzrósł do poziomu 55,8% (wobec 51,6% w 2007 r.) i był on tylko o 1/10 pp. niższy niż średnio w kraju. Podobnie jak na poziomie ogólnokrajowym współczynnik ten jest wyższy wśród mężczyzn (powyżej 60%), niż wśród kobiet (ok. 40%) (aneks 2-tabela 8 i 9). W analizowanym okresie wzrósł również wskaźnik zatrudnienia, osiągając w 2013 r., poziom 63,8% wobec 59,4% w 2007 r. Zmiana wskaźnika zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim wśród ludności produkcyjnej była wyższa niż średnio w kraju (wykres 6, aneks 2-tabela 6). Wśród mężczyzn wskaźnik ten w roku 2013, wynosił prawie 70%, natomiast wśród kobiet 57,3% (aneks 2-tabela 7). W obu przypadkach sytuacja ta, z roku na rok, ulegała systematycznej poprawie. Dane dotyczące miesięcznego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w latach 2007-2013, wskazują, że wskaźnik ten wyniósł dla przemysłu 72-62% w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, a dla budownictwa 13,2-14,2% (tabela 4).

Wykres 7. Zmiana % wskaźnika zatrudnienia mieszkańców w wieku produkcyjnym wg województw, w roku 2013 w stosunku do roku 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny.

Tabela 4. Pracujący i przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2007-2013 w województwie kujawsko-pomorskim.

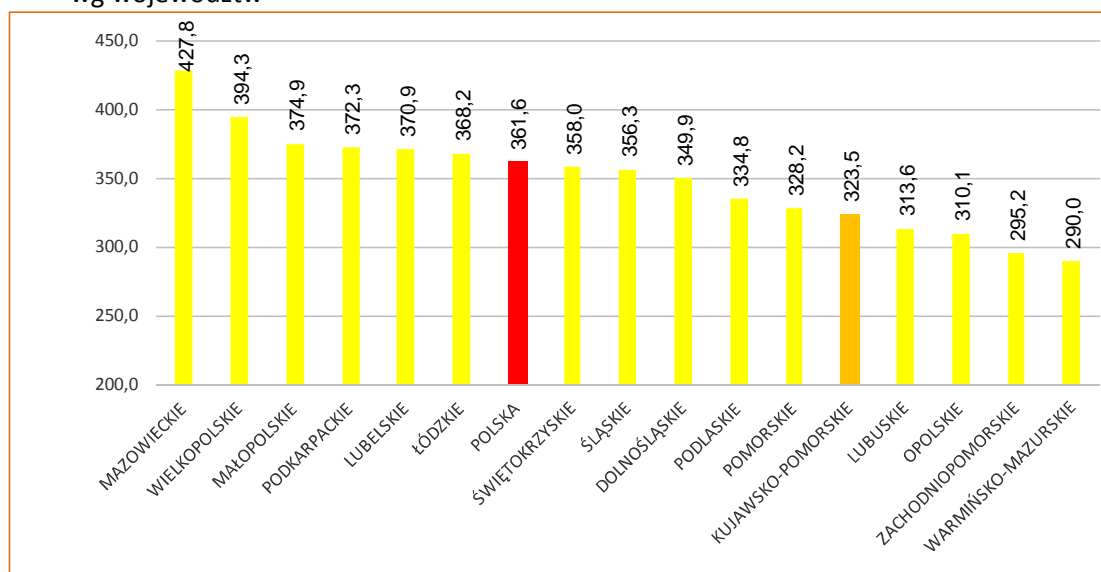
Wyszczególnienie	Lata						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
pracujący							
w tysiącach	697,5	709,9	686,6	680,2	683,5	675,4	677,0
dynamika (okres poprzedni=100) (%)	x	101,77	96,72	99,07	100,50	98,81	100,23
na 1000 ludności	337,59	343,28	331,82	324,08	325,75	322,18	323,51
z ogółem w %							
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	17,25	16,91	17,31	16,00	15,92	16,09	16,00
przemysł i budownictwo	29,34	29,25	29,11	29,11	29,35	28,82	28,18
usługi rynkowe	35,34	35,72	34,81	35,68	35,55	35,56	36,26
usługi nierynkowe	18,07	18,12	18,77	19,20	19,19	19,54	19,57

<i>pracujący w sektorze prywatnym</i>	76,30	77,15	76,63	76,51	77,04	77,09	77,36
przeciętne zatrudnienie w:							
<i>przemysłe</i>							
w tysiącach	149,9	152,2	138,0	137,9	137,4	134,4	131,2
na 1000 ludności	72,57	73,59	66,70	65,70	65,48	64,12	62,72
<i>budownictwie</i>							
w tysiącach	27,3	31,6	34,7	33,5	34,0	32,6	29,7
na 1000 ludności	13,21	15,30	16,78	15,95	16,22	15,54	14,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

W roku 2013 liczba osób pracujących w województwie kujawsko-pomorskim w przeliczeniu na 1 tys. ludności plasowała region na 12 miejscu w kraju z wynikiem 323,5 (tabela 4, wykres 8, aneks 2-tabela 12). Zgodnie z obliczeniami Głównego Urzędu Statystycznego, gdy pominie się pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osoby pracujące w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, region plasuje się na 9 miejscu z wynikiem 210 osób w przeliczeniu na 1 tys. ludności. Na przestrzeni analizowanych lat struktura pracujących nie ulegała większym zmianom. Najwięcej osób pracowało w usługach rynkowych (ok. 35%), przemyśle i budownictwie (ok. 30%) (tabela 4).

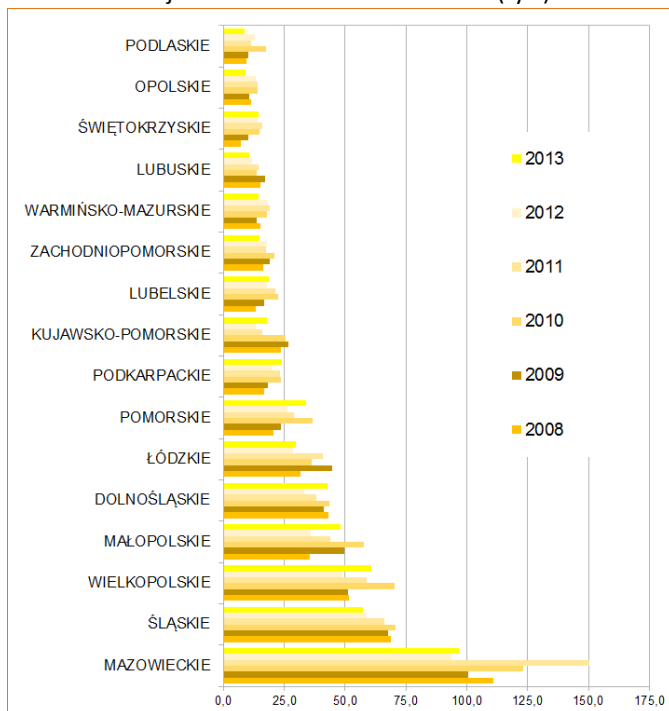
Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności wg faktycznego miejsca pracy w 2013 r. wg województw

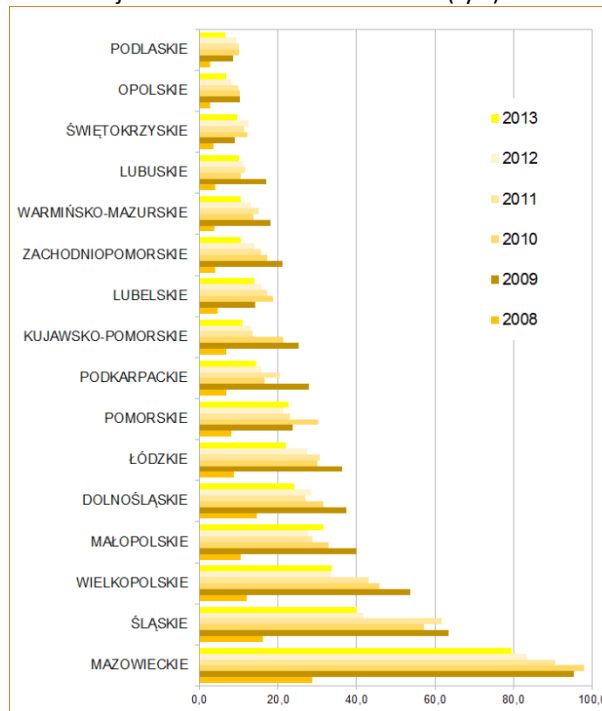
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

W latach 2008-2013 utworzono w regionie 122,7 tys. nowych miejsc pracy (wykres 9, aneks 2-tabela 10). Z drugiej strony w tym samym czasie zlikwidowano ogółem 91,1 tys. miejsc pracy (wykres 10, aneks 2-tabela 11). Saldo pomiędzy nowymi a zlikwidowanymi miejscami pracy było więc dodatnie. W analizowanym okresie w całym kraju dane te prezentowały pozytywne tendencje. Najwięcej, ogółem w Polsce, tworzone nowych miejsc pracy w roku 2010 i 2011 (odpowiednio 609,3 i 580,3 tys.), w województwie kujawsko-pomorskim w 2009 i 2010 roku (odpowiednio 26,7 i 25,4 tys.). Natomiast najwięcej miejsc pracy zlikwidowano, w roku 2009-2010 (w kraju ogółem 957,9 tys., w województwie kujawsko-pomorskim – 46,6 tys.) (wykres 9 i 10, aneks 2-tabela 10 i 11).

Wykres 9. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy wg województw w latach 2008-2013 (tys.)

Wykres 10. Liczba zlikwidowanych miejsc pracy wg województw w latach 2008-2013 (tys.)

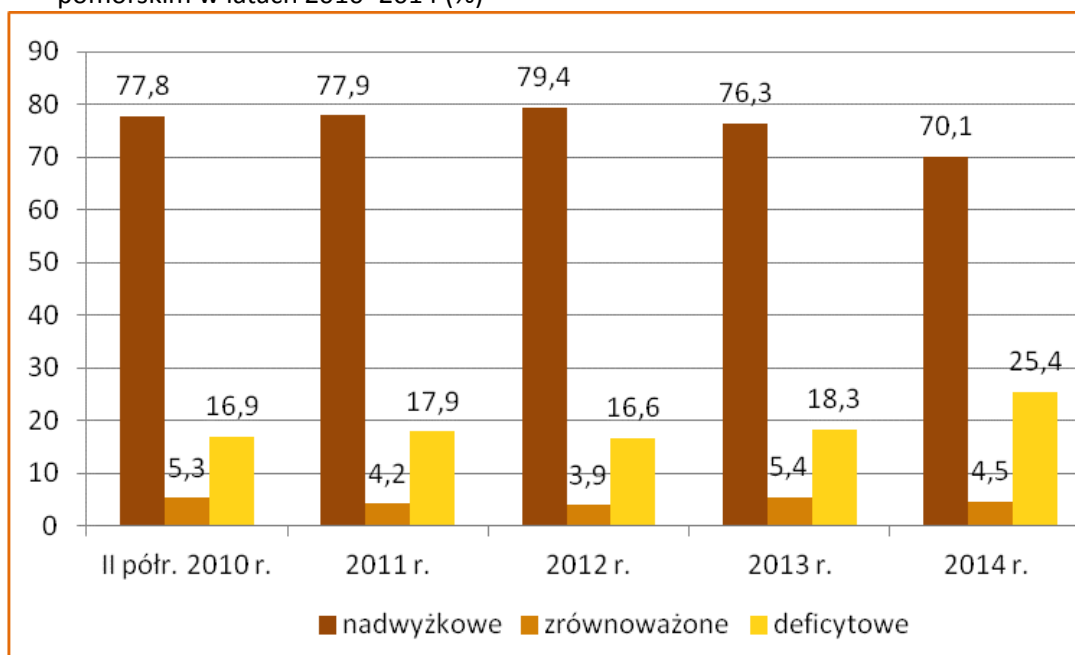
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

Badania prowadzone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu¹⁸ wykazują, że w analizowanym okresie, regionalna struktura zatrudnienia cechowała się wyraźną przewagą tzw. zawodów nadwyżkowych¹⁹. Warto jednak odnotować, iż wraz z obserwowaną w minionym roku poprawą ogólnej sytuacji na rynku pracy, również w tym obszarze zaszły pozytywne zmiany. Udział zawodów nadwyżkowych uległ spadkowi o 7,7 pp w stosunku do roku 2010. Jednocześnie o 8,6 pp wzrósł odsetek zawodów deficytowych, które stanowią obecnie przeszło jedną czwartą profesji ujętych w statystykach służb zatrudnienia (wykres 11).

¹⁸ Rynek pracy województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015, s. 3-5.

¹⁹ W przytaczanych badaniach zastosowano podział na zawody nadwyżkowe, zrównoważone i deficytowe. Klasyfikacja oparta była na wskaźniku intensywności nadwyżki, stanowiącym stosunek liczby ofert pracy w danym zawodzie do liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, będącymi przedstawicielami tegoż zawodu. Jako nadwyżkowe kwalifikowane zawody, dla których wartość wskaźnika wyniosła mniej niż 0,9, jako zrównoważone zawody o wartości wskaźnika w przedziale 0,9-1,1, natomiast jako deficytowe zawody, uzyskujące wartość większą niż 1,1.

Wykres 11. Udział zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010–2014 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015, s. 3-5.

Aktualnie do najliczniej reprezentowanych zawodów nadwyżkowych zaliczają się wg płci:

- wśród kobiet: sprzedawca, technik ekonomista, krawiec, kucharz, sprzątaczką biurową;
- wśród mężczyzn: ślusarz, murarz, robotnik budowlany, mechanik pojazdów samochodowych, stolarz.

Należy dodać tutaj także osoby bez zawodu, które były w statystyce bezrobotnych najliczniej reprezentowane. Na koniec 2014 roku odnotowano wśród bezrobotnych 14,7 tys. kobiet i prawie 11 tys. mężczyzn bez zawodu.

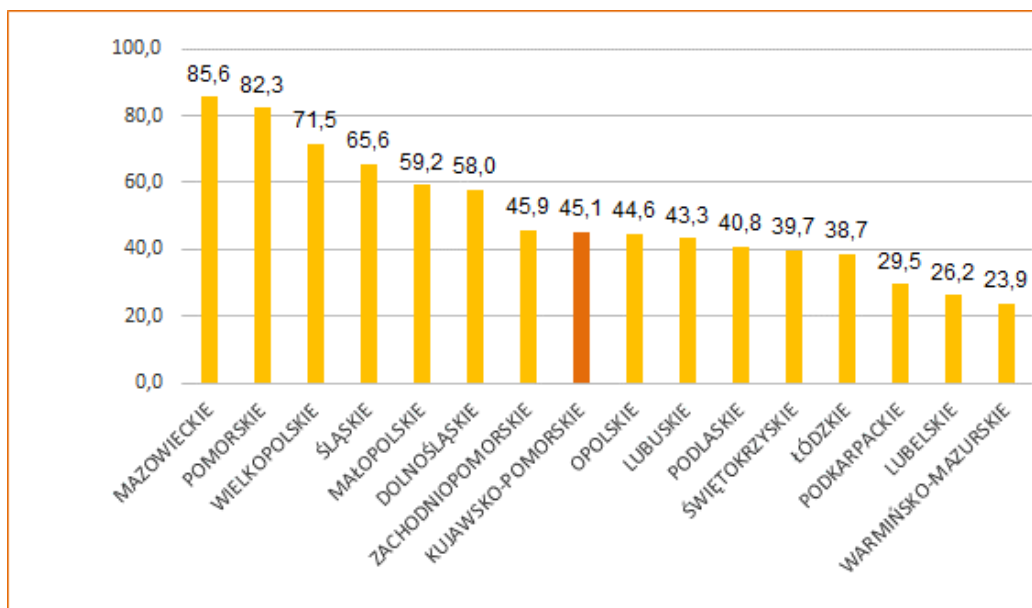
Wśród zawodów deficytowych czołowe pozycje zajmują natomiast pracownicy bezpośredniej i telefonicznej obsługi klienta, doradcy finansowi i ubezpieczeniowi, operatorzy obrabiarek sterowanych numerycznie, spawacze, pracownicy ochrony osób i mienia oraz opiekunowie osób starszych.²⁰

Dostępne dane wskazują na relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Wg badań Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości region znajduje się na 9 miejscu w Polsce pod względem poziomu wartości tego wskaźnika (wykres 12). Wynik ten, choć ma wymiar jedynie statystyczny, to w dużym stopniu odzwierciedla przedsiębiorcze postawy i zachowania mieszkańców²¹.

²⁰ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015.

²¹ Do stworzenia syntetycznej miary przedsiębiorczości autorzy badania wykorzystali takie cechy jak m.in.: liczbę przedsiębiorstw aktywnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich), liczbę pracujących w przeliczeniu na aktywny podmiot, a także wartość nakładów inwestycyjnych na pracującego. Zob. www.parp.gov.pl (15.06.2015 r.).

Wykres 12. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny PARP (2009)

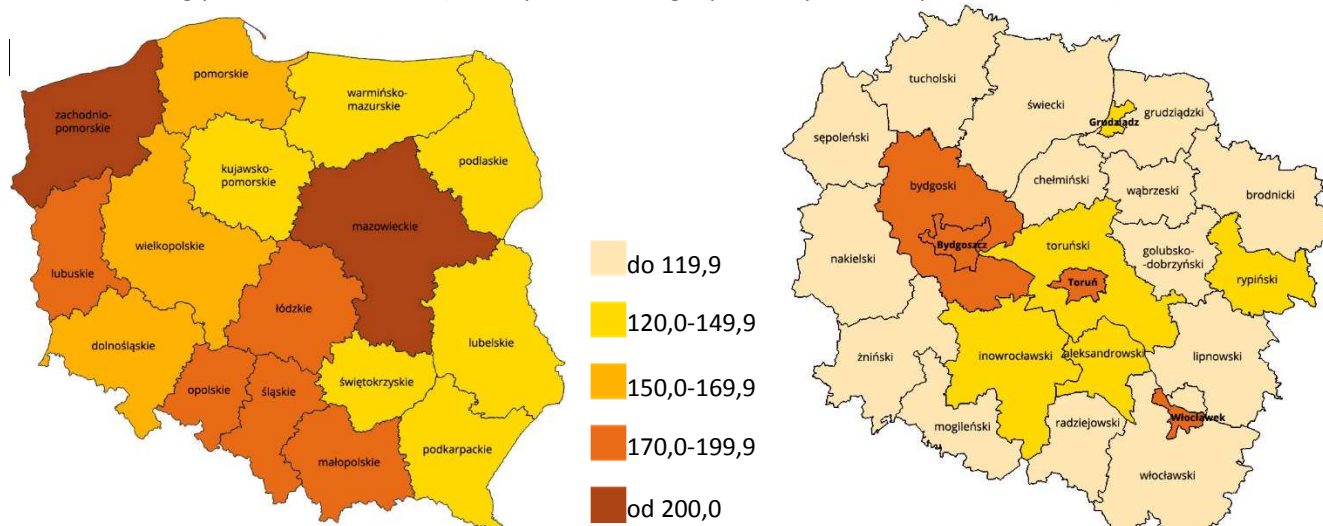

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

W analizach społeczno-gospodarczych stosuje się także tzw. wskaźnik przedsiębiorczości, obrazujący liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Cecha ta, pomimo niedoskonałości rejestru (szacuje się, że aktywnie działa jedynie ok. 50% podmiotów będących w rejestrze), jest także dobrą miarą postaw przedsiębiorczych w województwach. W rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2014 roku zarejestrowanych było 192 078 podmiotów gospodarki narodowej (tj. 4,7% podmiotów w skali całego kraju). W sektorze publicznym działało 3%, natomiast pozostałe podmioty w sektorze prywatnym (186 173 firmy). Firmy będące własnością osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowiły 74% zarejestrowanych w regionie podmiotów. W 2014 roku zarejestrowano 17 218 nowych podmiotów gospodarczych, natomiast 16 238 firm wyrejestrowano, a 11 353 zawiesiły swoją działalność²². Analizując wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym) w polskich województwach, kujawsko-pomorskie w latach 2007-2014 plasowało się na 9-11 miejscu w kraju. Podobną lokatę uzyskano w wyniku analizy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców całego województwa, czy na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich (aneks 2-tabela 14-18). Przestrzennie region jest mocno zróżnicowany pod względem wskaźnika przedsiębiorczości. Najwyższy wskaźnik notuje się w Toruniu i Bydgoszczy, następnie Włocławku i w powiecie bydgoskim. W grupie powiatów notujących wskaźnik przedsiębiorczości na poziomie ok. 120-140 podmiotów/1 tys. mieszkańców znajdują się powiaty: rypiński, inowrocławski, aleksandrowski, toruński i miasto Grudziądz. Niestety pozostałe powiaty regionu, na przestrzeni 2007-2014 roku notowały bardzo niski poziom tego wskaźnika (poniżej 120 podmiotów/ 1 tys. mieszkańców). Średnio województwo kujawsko-pomorskie w roku 2014, pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, plasowało się na poziomie nieznacznie wyższym niż województwo podkarpackie, lubelskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, czy świętokrzyskie (mapa 1 i 2, aneks 2-tabela 14-15).

²² Por. Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015 r., s. 15-23.

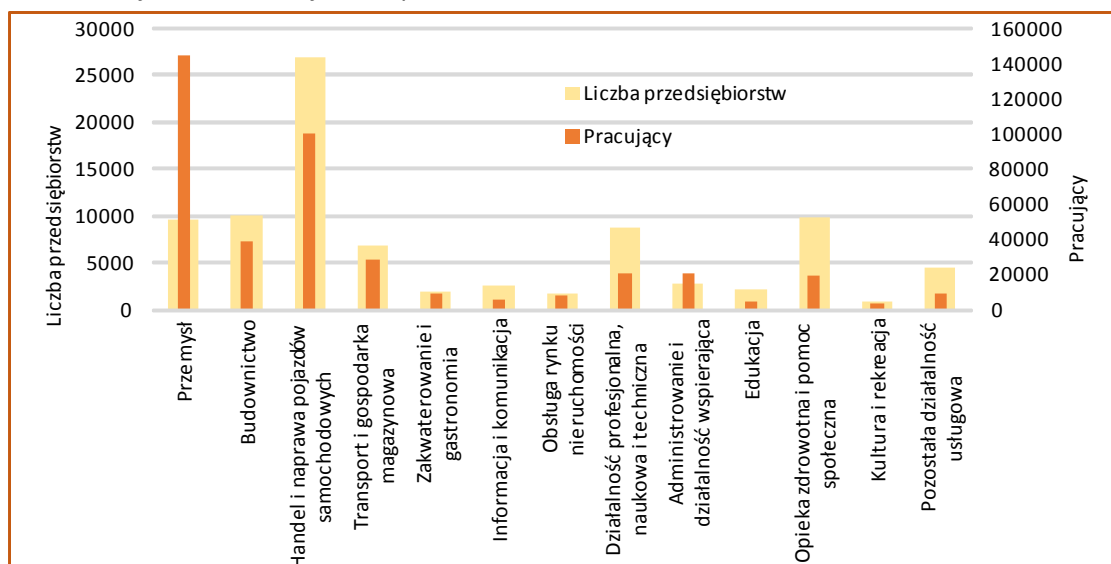
Mapy 1 i 2. Wskaźnik przedsiębiorczości w Polsce wg województw i w województwie kujawsko-pomorskim wg powiatów w 2014 r. (liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*.

Badania Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące działalności przedsiębiorstw niefinansowych²³, wskazały że w województwie kujawsko-pomorskim ogółem zarejestrowanych jest 85 205 przedsiębiorstwa. Stanowiły one 4,8% podmiotów w skali kraju. Podobnie jak w latach poprzednich, wśród wszystkich przedsiębiorstw dominowały jednostki małe, stanowiąc 98,8% całej populacji (mikroprzedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób – 95,4%). Prowadzone analizy wskazały, że najwięcej pracowników zatrudniają mikro i małe przedsiębiorstwa (55,7% ogółu zatrudnionych w tych podmiotach), w firmach średnich zatrudnionych było 22,5%, a w dużych 21,8%²⁴. W 2013 r. najwięcej osób pracowało w przedsiębiorstwach przemysłowych (35,4% pracujących sektora przedsiębiorstw niefinansowych) oraz w handlu i naprawach (24,8%). W budownictwie oraz transporcie zatrudnionych było odpowiednio 9,8 i 6,2% pracowników²⁵ (wykres 13).

Wykres 13. Liczba przedsiębiorstw oraz pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r., s. 80.

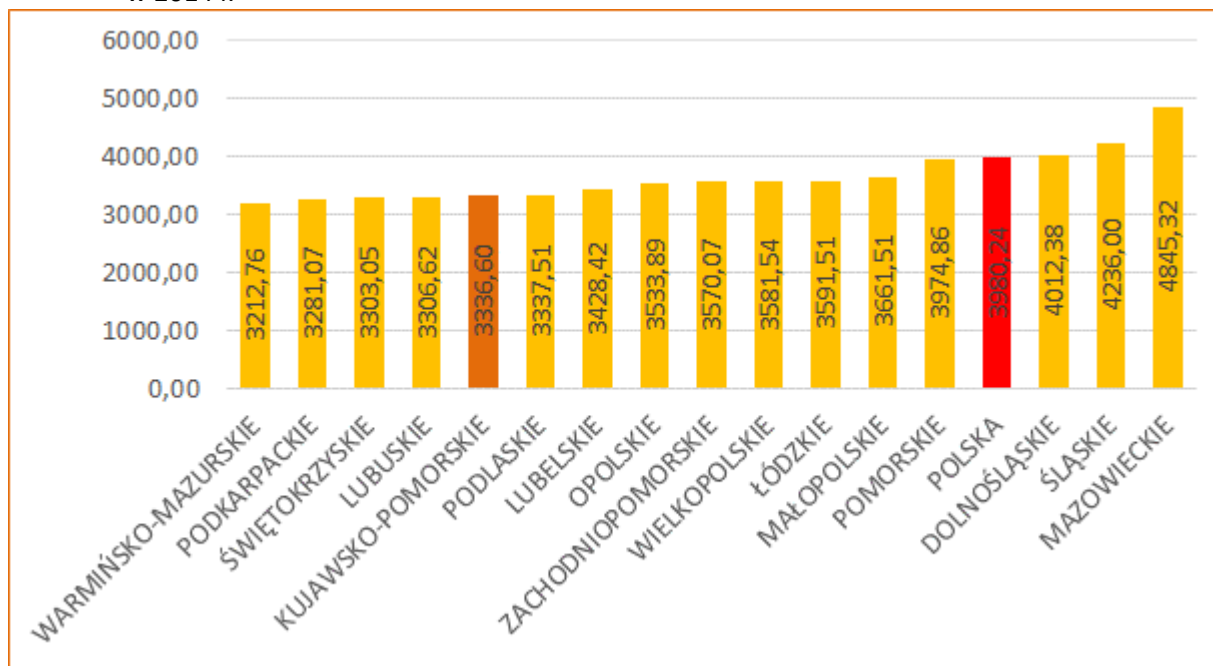
²³ Dane nie obejmują jednostek zaklasyfikowanych według PKD 2007 do sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa), O (Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne). Zob.: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r., s. 22.

²⁴ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r., s. 24-25, 72.

²⁵ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r., s. 24-25, 80.

Wartość przeciętnego wynagrodzenia nominalnego brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosła w 2014 roku dla województwa kujawsko-pomorskiego 3336,60 złotych. Stanowiło to 84,8% średniej ogólnopolskiej. W latach 2007-2014 przeciętne wynagrodzenie w regionie wzrosło o 37,6%, czyli nieznacznie mniej niż wartość ogólnopolska (38,1%). Pod względem przeciętnego wynagrodzenia, województwo kujawsko-pomorskie zajęło na koniec 2014 r. 12 pozycję wśród polskich regionów, czyli o jedną pozycję niżej niż w roku 2007 (wykres 14).

Wykres 14. Przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw wg województw w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://strateg.stat.gov.pl> (29.05.2015 r)

Niski poziom wynagrodzeń znajduje odzwierciedlenie w oczekiwaniach płacowych mieszkańców regionu. Przeciętna osoba bezrobotna byłaby gotowa podjąć pracę za 1484 złote, co stanowi jedną z najniższych wartości w kraju. Przeciętna wysokość wynagrodzenia uznawanego za zadowalające wynosi natomiast 1924 złote, co lokuje województwo wśród jedynie trzech regionów (obok województwa podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego), w których nie przekracza ona dwóch tysięcy złotych (tabela 5)²⁶. Poziom oczekiwań płacowych nie uległ znaczącym zmianom na przestrzeń lat 2010-2014, kiedy gromadzone były przytaczane dane. Wysokość minimalnej akceptowalnej płacy wzrosła o 14%, a płacy zadowalającej o 9%. Dynamika oczekiwań była jednak podobna jak na poziomie ogólnokrajowym.

Tabela 5. Oczekiwania płacowe bezrobotnych względem najniższej – minimalnej i zadowalającej płacy w latach 2010-2014 w województwie kujawsko-pomorskim i średnio w Polsce (zł)

wyszczególnienie	minimalna					zadowalająca				
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
województwo kujawsko-pomorskie	1298	1351	1400	1413	1484	1761	1828	1782	1869	1924
POLSKA	1392	1465	1496	1527	1575	1894	1973	1999	2023	2086

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego

²⁶ Sz. Czarnik, K. Turek, Polski rynek pracy - aktywność zawodowa i struktura wykształcenia, na podstawie wyników badań ludności zrealizowanych w 2014 roku w ramach V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego, PARP, Warszawa, 2015, s. 97-98. Dane oparte na wynikach badania ankietowego wśród osób bezrobotnych, którym zadano pytania następującej treści - "Jaka jest najniższa pensja, za jaką podjąłby/podjęłaby Pan(i) tę pracę?" oraz "Jaką pensję uznałby/uznałaby Pan(i) za w miarę zadowalającą?"

Niski poziom oczekiwań płacowych jest widoczny również wśród osób młodych (uczniów i studentów), którzy wyraźnie częściej niż ich rówieśnicy z większości pozostałych województw, deklarują gotowość podjęcia niskopłatnej pracy, jeśli byłoby to warunkiem uzyskania zatrudnienia (tabela 6). Kujawsko-pomorscy studenci (47% badanej populacji) są gotowi przyjąć niskopłatną pracę, podobnie jak to ma miejsce wśród osób studiujących w województwie śląskim i lubelskim. Deklarację takie nieznacznie częściej, bo o 1-2 pp, składali natomiast studenci uczelni z województwa podkarpackiego i lubuskiego.

Tabela 6. Odsetek respondentów deklarujących gotowość podjęcia niskopłatnej pracy, jeśli byłoby to warunkiem uzyskania zatrudnienia, wg województw, w których położona jest szkoła/uczelnia (%)

województwo	uczniowie	studenci
DOLNOŚLĄSKIE	44	42
KUJAWSKO-POMORSKIE	53	47
LUBELSKIE	49	47
LUBUSKIE	43	48
ŁÓDZKIE	47	38
MAŁOPOLSKIE	49	37
MAZOWIECKIE	46	36
OPOLSKIE	43	41
PODKARPACKIE	52	49
PODLASKIE	51	47
POMORSKIE	45	41
ŚLĄSKIE	43	47
ŚWIĘTOKRZYSKIE	49	41
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	50	43
WIELKOPOLSKIE	51	36
ZACHODNIOPOMORSKIE	43	42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego

Analizując dostępne wyniki badań, nie sposób nie zwrócić uwagi na występujące w wielu przedsiębiorstwach problemy w pozyskiwaniu pracowników, dysponujących oczekiwanymi kwalifikacjami. Kwestia potrzeb zatrudnieniowych, a także niedopasowania kompetencji pracowników do potrzeb pracodawców jest przedmiotem m.in. systematycznych badań PARP w ramach Bilansu Kapitału Ludzkiego. Badania, prowadzone od pięciu lat, wskazują, że ok. 17% pracodawców deklaruje chęć zatrudnienia (w woj. kujawsko-pomorskim w 2014 roku 20% badanych firm wskazało na potrzeby zatrudnieniowe, we wcześniejszych edycjach badania ok. 12% firm deklarowało takie potrzeby). Pięć edycji badań potwierdziło, że pracodawcy prowadzący projekty rekrutacyjne, doświadczali i w coraz większym stopniu doświadczają problemów w znalezieniu kandydatów, którzy spełnialiby ich oczekiwania. O tych trudnościach mówiło w 2014 roku 80% badanych polskich pracodawców²⁷.

W piątym raporcie prof. J. Górniak stwierdza, że z roku na rok rośnie odsetek pracodawców poszukujących osób do pracy, którzy deklarują trudności w znalezieniu odpowiednich kandydatów (w roku 2010 i 2011 - 75%, 2012 – 76%, 2013 – 78% i w 2014 r. - 80% niezadowolonych pracodawców). Badania wskazały, że im bardziej innowacyjne i dynamiczne są firmy, a także im większe, tym bardziej wskazują na niedopasowania kompetencyjne (50% badanych firm nie jest zadowolona z kompetencji swoich pracowników) i tym większy nacisk kładą na kształcenie personelu.²⁸

²⁷ bkl.parp.gov.pl (17.06.2015 r.)

²⁸ J. Górniak, *Wyzwania dla polityki rynku pracy i edukacji w badaniach bilansu kapitału ludzkiego*, Warszawa 28.04.2015r. (bkl.parp.gov.pl; 17.06.2015 r.)

„Jest nadpodaż osób z wykształceniem humanistycznym, natomiast brak ludzi z wykształceniem technicznym. Dochodzi zatem do sytuacji, że mamy rzeszę bezrobotnych absolwentów, których profil kształcenia nie odpowiada na potrzeby pracodawców.”

[respondent IDI]

Opisane powyżej niekorzystne tendencje znalazły odzwierciedlenie także w wypowiedziach ekspertów w ramach wywiadów indywidualnych. Respondenci wskazywali m.in. na brak dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Jako jedną z branż deficytowych wskazano sektor ICT, z rozwojem którego wiąże się powstawanie centrów usług outsourcingowych. Podobny problem dotyczy zawodów technicznych, i w tym wypadku jako przykład podano bydgoską firmę PESA Bydgoszcz SA²⁹, która zajmuje się budową, modernizacją i naprawą taboru szynowego, która miewała np. problemy ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych tokarzy.

Profesor Jarosław Górniak prezentując kolejne wyniki Bilansu Kapitału Ludzkiego, wiosną 2015 roku stwierdził, że w Polsce rośnie znaczenie przedsiębiorczości i zdolności do adaptacji i uczenia się. W przypadku wejścia Polski na ścieżkę rozwoju gospodarki opartej na wiedzy niedopasowanie kompetencyjne ujawni się z jeszcze większą siłą i może się stać istotną barierą rozwojową³⁰.

²⁹ Założona w 1851 r. firma z siedzibą w Bydgoszczy produkująca oraz remontująca pojazdy szynowe zarówno dla transportu kolejowego (m.in. lokomotywy, zespoły trakcyjne, wagony), jak i miejskiego (tramwaje).

³⁰ J. Górniak, *Wyzwania dla polityki rynku pracy i edukacji w badaniach bilansu kapitału ludzkiego*, Warszawa 28.04.2015r. (bkl.parp.gov.pl; 17.06.2015 r.)

4.2. Działania finansowane z RPO WK-P 2007-2013 ukierunkowane na wzrost zatrudnienia

Celem strategicznym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 była poprawa konkurencyjności województwa oraz spójność społeczno-gospodarcza i przestrzenna jego obszaru. Były to cele spójne m.in. z zapisami strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, zarówno tej strategii która obowiązywała w czasie akceptacji RPO WK-P 2007-2013 jak i najnowszego dokumentu dla rozwoju regionu: „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”, gdzie zagadnienia dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym poprawy na rynku pracy zajmują nadal ważne miejsce. Zagadnienia dotyczące tworzenia stabilnej polityki zatrudnieniowej, czy niwelowania różnicowań przestrzennych w tym zakresie stały się istotnym wyzwaniem dla regionu.

Analiza SWOT przygotowana w ramach Strategii wskazuje jako słabą stronę regionu, stały wysoki poziom bezrobocia, niską przedsiębiorczość, wysoki poziom nierównomierności rozwoju społeczno-gospodarczego. Stąd podstawowym i bezpośrednim kierunkiem działań projektowanych w ramach Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, celu strategicznego „Gospodarka i miejsca pracy” jest zwiększenie liczby miejsc pracy. W dokumencie zapisano, że ograniczenie bezrobocia następować będzie poprzez aktywne działania związane z poprawą warunków tworzenia miejsc pracy i zwiększania zatrudnienia, ale celem pośrednim jest także rozwój przedsiębiorczości, rozumiany zarówno jako zwiększanie liczby zarejestrowanych podmiotów, jak i zwiększanie potencjału podmiotów już funkcjonujących. Cel strategiczny „Gospodarka i miejsca pracy” realizuje zadania istotne dla wszystkich 4 priorytetów Strategii Rozwoju Województwa³¹. Stąd jeden z priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 poświęcony jest wzmocnieniu konkurencyjności przedsiębiorstw (Oś 5). Program realizowany jest w ramach 7 merytorycznych osi priorytetowych, obejmujących szczegółowe działania oraz Osi 8 - pomoc techniczna.

Podstawowym wskaźnikiem realizacji celu głównego RPO WK-P 2007-2013 jest liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC), której wartość docelową ustalono na poziomie 3200, w tym po 1600 etatów przypadających na kobiety i mężczyzn³².

Do dnia 31 grudnia 2014 r. na rzecz beneficjentów w ramach RPO WK-P 2007-2013 przekazano 2 969 078 358,04 zł w części odpowiadającej dofinansowaniu z EFRR, co stanowi 71% dostępnej alokacji. Łącznie planowane dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej dla całego Programu wynosi 996 053 121 euro³³. Wartość wszystkich umów podpisanych z beneficjentami na koniec 2014 roku wynosiła ponad 4,3 mld zł dofinansowania EFRR, a łącznie wartość wszystkich kosztów kwalifikowanych w projektach - ok. 7 mld zł. Podpisane umowy o dofinansowanie dotyczyły ogółem 2 240 projektów. Poniższa tabela przedstawia liczbę realizowanych projektów w podziale na Osi Priorytetowe i Działania.

Tabela 7. Liczba realizowanych projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na Osi Priorytetowe i Działania, wg stanu na 31.12.2014 r.

Działanie	liczba projektów
Oś priorytetowa 1. - Rozwój infrastruktury technicznej	264
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	249
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	3
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	2
Działanie 1.4. Infrastruktura portu lotniczego	10

³¹Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 –Plan modernizacji 2020+, Toruń, 21.10.2013, s. 6, s.23.

³² Tamże, s. 49.

³³ Zob. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, *Informacja półroczna o zadaniach realizowanych w zakresie polityki rozwoju regionalnego województwa Kujawsko-Pomorskiego*, stan na koniec II półrocza 2014 r., Załącznik do uchwały Nr 5/132/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r.

Oś priorytetowa 2. - Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	239
Działanie 2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	36
Działanie 2.2. Gospodarka odpadami	17
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	118
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	14
Działanie 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	14
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	40
Oś priorytetowa 3. - Rozwój infrastruktury społecznej	174
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	73
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	84
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	17
Oś priorytetowa 4. - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	131
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	9
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	29
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	93
Oś priorytetowa 5. - Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	1132
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	23
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	750
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	26
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	15
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	300
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	18
Oś priorytetowa 6. - Wsparcie rozwoju turystyki	62
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	12
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	50
Oś priorytetowa 7. - Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	208
Działanie 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	203
Działanie 7.2. Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i	5
Oś priorytetowa 8. - Pomoc techniczna	30
Ogółem	2 240

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI (SIMIK 07-13)

Struktura beneficjentów regionalnego programu operacyjnego została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 8. Liczba realizowanych projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na rodzaj beneficjentów, wg stanu na 31.12.2014 r.

Lp.	rodzaj beneficjenta	liczba projektów
1.	administracja rządowa	2
2.	agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego	1
3.	fundacja, stowarzyszenie lub organizacja pozarządowa	27
4.	instytucja kultury	1
5.	instytucja wyznaczona do wdrażania Programu	1
6.	instytucje otoczenia biznesu	13
7.	jednostka naukowa lub badawczo-rozwojowa	1
8.	jednostka organizacyjna jst	33
9.	jednostka państwowa	15
10.	jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst	780
11.	jednostka sektora finansów publicznych	13
12.	kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	18
13.	organizacje społeczne i pozarządowe	1
14.	partner społeczny lub gospodarczy	1
15.	PGL Lasy Państwowe lub jego jednostka organizacyjna	6
16.	podmiot działający na zlecenie jst	1
17.	przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo, firma	1154
	w tym:	
	mikro	562
	małe	257
	średnie	220

	duże	110
	nieokreślone	5
18.	spółdzielnia lub wspólnota mieszkaniowa, TBS	74
19.	spółka wodna	2
20.	szkoła/uczelnia wyższa	16
21.	zakład opieki zdrowotnej, w tym działający w publicznym systemie ochrony zdrowia	72
22.	inne	8
Ogółem		2240

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI (SIMIK 07-13)

Główną osią priorytetową ukierunkowaną na wzrost zatrudnienia RPO WK-P 2007-2013 była Oś 5 - Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Założono wspieranie projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw ukierunkowanych na zwiększenie, unowocześnienie (wprowadzanie nowoczesnych technologii) zdolności wytwórczych, produkcyjnych i usługowych, skutkujących tworzeniem nowych miejsc pracy³⁴. Na realizację projektów w ramach tej Osi przewidziano prawie 26% ogólnej alokacji Programu tj. 258 773 407 euro. Oczekiwano, że głównymi efektami działań w ramach Osi będą m.in. wzrost liczby podmiotów gospodarczych i zatrudnienia³⁵. Zakładano, że utworzonych zostanie 2470 miejsc pracy (EPC) oraz 7 nowych etatów badawczych.

Kolejną osią, której przypisano rezultat w postaci nowych miejsc pracy była Oś 6 - Wsparcie rozwoju turystyki, a konkretnie Działania 6.2, gdzie wskaźnik ten został oszacowany na poziomie 150 EPC. Dodatkowo w Osi Pomoc Techniczna ustalono, że powstaną 152 miejsca pracy finansowane ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę)³⁶. Instytucja Zarządzająca RPO WK-P wdrażając już program (w kolejnych wersjach Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych oraz w ramach przygotowywanych sprawozdaniach okresowych z realizacji Programu) wskazywała, że wskaźnik horyzontalny bezpośrednio utworzonych nowych etatów jako produkt i rezultat ma być osiągnięty dla całego programu na poziomie ok. 3200 (odpowiednio 1693 etaty jako produkt i 1500 etatów jako rezultat). Szacowano, że nowe etaty powstawać będą w działaniach Osi 2, 3, 4, 5, 6 i 7³⁷.

W układzie przestrzennym, największa liczba projektów realizowana była na terenie miast Toruń, Bydgoszcz, następnie w powiecie inowrocławskim i bydgoskim. Również pod względem wartości projektów, szczególnie Toruń i Bydgoszcz zdecydowanie dominowały nad pozostałym obszarem regionu (tabela 9).

³⁴ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013; CCI 2007PL161 PO 006; Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2011 r. zmieniającej uchwałę nr 70/892/07 w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 23 października 2007 r., Decyzja nr K(2011) 8611 z dnia 28 listopada 2011 r. zmieniającą decyzję nr K(2007) 5071 z dnia 10 października 2007 r. w sprawie przyjęcia programu operacyjnego "Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013" w ramach pomocy wspólnotowej z EFRR objętego celem „konwergencja” w regionie Kujawsko-Pomorskim w Polsce, s. 78.

³⁵ Tamże, s. 81.

³⁶ Wartości dla tej osi nie wlicza się do horyzontalnego wskaźnika produktu, tamże, s. 81, 84, 90.

³⁷ Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (USZCZEGÓŁOWIENIE RPO) Załącznik do uchwały Nr 62/1040/10 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 sierpnia 2010 r., ze zmianami, Wersja 4.45, kwiecień 2015 r., Sprawozdanie roczne z wdrażania programu operacyjnego za 2013 rok, Załącznik nr IV, (<http://www.mojregion.eu/regionalny-program-operacyjny-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego/menu-c/realizacja-rpo-wk-p.1162/sprawozdania-z-realizacji-rpo-wk.html>).

Tabela 9. Zrealizowane i realizowane wszystkie projekty RPO WK-P 2007-2013 w podziale na powiaty wg miejsca realizacji projektów (stan na koniec 2014 r.)

powiat	liczba projektów	wydatki kwalifikowalne projektów (zł)	dofinansowanie projektów (zł)
m.Toruń	387	1 334 611 104,19	839 889 470,62
m.Bydgoszcz	314	1 112 546 381,46	639 657 084,92
inowrocławski	143	344 397 170,82	190 592 531,55
bydgoski	131	186 323 641,04	99 411 226,78
toruński	119	257 133 156,93	161 127 401,83
włocławski	85	156 535 825,68	91 611 026,48
brodnicki	77	186 543 767,75	102 392 354,21
m.Grudziądz	76	270 384 684,34	161 135 332,60
świecki	75	189 569 654,96	107 062 147,98
m.Włocławek	74	318 156 939,68	190 836 333,41
aleksandrowski	70	152 411 353,71	80 631 296,70
tucholski	70	151 072 524,99	79 211 315,51
chełmiński	65	134 843 270,45	76 030 224,76
nakielski	65	236 372 116,93	150 988 684,06
żniński	60	82 896 734,86	43 158 505,66
radziejowski	53	76 802 437,26	46 592 490,56
lipnowski	47	76 439 118,85	44 549 816,03
sępoleński	46	82 394 051,86	51 060 920,61
golubsko-dobrzyński	43	107 904 070,10	66 726 322,24
rypiński	43	110 121 945,12	61 419 376,81
wąbrzeski	41	97 354 760,46	57 685 158,88
grudziądzki	40	148 587 590,23	88 633 077,61
mogileński	35	92 310 377,32	51 640 523,41
Na terenie więcej niż 1 powiat oraz poza województwem	81	1 151 652 377,48	818 716 667,07
OGÓŁEM	2 240	7 057 365 056,47	4 300 759 290,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie: KSI (SIMIK 07-13)

Eksperci rynku pracy wskazują, że wśród działań Regionalnych Programów Operacyjnych w największym stopniu do zwiększania zatrudnienia przyczyniały się działania skierowane na tworzenie własnych firm. Umożliwiły one tym osobom, które miały „pierwiastek przedsiębiorczości” założenie własnej firmy. Jednak należy się w przyszłości zastanowić nad wysokością dotacji, bo jej zwiększenie nie dawało wartości dodanej w postaci zatrudnienia nowych osób.

Większa była efektywność interwencji kierowanych bezpośrednio do podmiotów tworzących miejsca pracy, niż do innych organizacji rynku pracy – np. firm szkoleniowych (choć w przyszłości nie należy z nich rezygnować, tylko raczej połączyć z interwencjami „twardszymi”).

Według ekspertów rynku pracy – na początku RPO WK-P 2007-2013 nie był zbyt nastawiony na tworzenie miejsc pracy w kontekście kryteriów wyboru projektów, które zakładałyby właśnie wspieranie zatrudnienia. Najwcześniej kryteria wyboru dotyczące tworzenia lub utrzymania miejsc pracy zostały wprowadzone do Osi 5 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Eksperci uważają również, że w przyszłości tego typu kryteria powinny być brane pod uwagę – jeśli nie w postaci kryteriów wyboru czy kryterium dostępu – to jednak powinien zostać zaszczerpiony taki sposób myślenia, że dzięki danemu projektowi nawet pośrednio w przyszłości powstaną miejsca pracy dla osób, które mieszkają na obszarze województwa.

Z drugiej strony pojawiły się głosy, że środki w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych nie powinny być nastawione na tworzenie miejsc pracy, lecz skupiać się na wprowadzaniu pewnych zmian systemowych, nowych rozwiązań, które wpływałyby na konkurencyjność przedsiębiorców i stanowiłyby stałą zmianę, a za tym będą szły miejsca pracy. Pojawiło się nawet stwierdzenie, że na poziom bezrobocia RPO WK-P 2007-2013 nie ma aż takiego przełożenia, bo jest instrumentem zbyt małej skali, by taki efekt móc wywołać. Jednak

przeprowadzone badania ewaluacyjne potwierdzają niewielki, ale jednak dodatni efekt zatrudnieniowy projektów inwestycyjnych.

Jako pozytywny przykład nowego rozwiązania wskazano system instytucji otoczenia biznesu, działający w formie funduszy poręczeniowych i pożyczkowych, w które zaangażowano m.in. banki spółdzielcze. Projekt w ramach inicjatywy JEREMIE stworzył pewnego rodzaju „wehikuł”, który dostarcza środki finansowe dla przedsiębiorców.

Istotnym elementem poprawy sytuacji na rynku pracy były, według respondentów, inwestycje ułatwiające prowadzenie biznesu, w tym infrastrukturalne. Poza wspomnianym wyżej wsparciem dla IOB, przykładem, w którym doszło do utworzenia trwałych miejsc pracy była budowa autostrady A1 (choć nie była to inwestycja finansowana z RPO WK-P 2007-2013), wokół której ze środków Programu zrealizowano interwencje w zakresie uzbrojenia terenów inwestycyjnych. Korelację aktywności gospodarczej z powstaniem autostrady widać m.in. na przykładzie Grudziądza, gdzie w związku z budową A1 powstało wiele firm, które stworzyły nowe miejsca pracy. Kolejny pozytywny przykład to Bydgoski Park Technologiczny który dzięki infrastrukturze sfinansowanej z RPO WK-P 2007-2013 ściągnął przedsiębiorstwa z regionu i z zewnątrz.

Pozytywnej ocenie ww. interwencji towarzyszyły jednak pewne zastrzeżenia, zgodnie z którymi jeśli ma powstawać infrastruktura – to tylko taka z bardzo dużym prawdopodobieństwem wykorzystania. Konieczne jest również warunkowanie finansowania takich inwestycji, tworzeniem nowych miejsc pracy. Takich wymogów nie stawiano beneficjentom w okresie programowania na lata 2007-2013. W rezultacie, wiele firm korzystało ze wsparcia funduszy UE, ale nie tworzyło miejsc pracy.

Respondenci wywiadów indywidualnych wskazują, że można tworzyć kolejne inkubatory przedsiębiorczości – np. w każdym powiecie – ale raczej ważniejsze jest samo wsparcie doradcze dla przedsiębiorców, niż kolejne miejsca, w których to wsparcie można uzyskać. Ważna jest ciągłość świadczenia takiego wsparcia doradczego. Zdaniem ekspertów rynku pracy, wsparcie dla przedsiębiorców w sięganiu po środki – nie tylko regionalne, ale i w ramach krajowych programów operacyjnych – w latach 2007-2013 było niewystarczające.

5. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P

Rozdział opisuje w szczególności dane i informacje pozyskane w wyniku badań terenowych oraz z analizy danych z systemu KSI (SIMIK 07-13) i wniosków o dofinansowanie oraz płatność. Analiza i ocena dotyczy realizowanych i zakończonych projektów, których oczekiwanym efektem, bezpośrednim lub pośrednim, powinny być nowe miejsca pracy. Analiza ta ma charakter statystyczno-opisowy, a zjawiska zilustrowane zostały w ujęciu tematycznym oraz przestrzennym. Na podstawie danych z systemu KSI (SIMIK 07-13) oraz na podstawie odpowiedzi udzielonych przez beneficjentów dokonana została m.in. analiza tych projektów, które przyczyniają się do utrzymania miejsc pracy, a które zostałyby zlikwidowane, gdyby nie realizowano projektów finansowanych ze środków RPO WK-P 2007-2013.

5.1. Miejsca pracy bezpośrednio utworzone w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013

Podczas analizy danych zawartych w systemie monitorowania - bazy KSI (SIMIK 07-13), ujawniono wiele braków w informacjach dotyczących planowanej liczby bezpośrednio utworzonych nowych etatów w projektach RPO WK-P 2007-2013. W trakcie badania podjęto więc działania mające na celu uzupełnienie tych braków. Przeanalizowano przekazane przez Zamawiającego wnioski o dofinansowanie, aneksy do wniosków o dofinansowanie oraz wnioski o płatność końcową (w przypadku braku dostępu do części wniosków o dofinansowanie)³⁸. Procedura obliczenia wartości wskaźnika w ramach pojedynczego projektu wyglądała następująco:

1. W przypadku dostępu do wniosków o płatność końcową uwzględniano zapis dotyczący deklarowanej liczby miejsc pracy, którą beneficjenci planowali na etapie wniosku o dofinansowanie (pkt. 20, kolumna 4);
2. Jeżeli w ramach projektu nie był dostępny jeszcze wniosek o płatność końcową brano pod uwagę planowaną liczbę bezpośrednio utworzonych miejsc pracy przedstawioną w najbardziej aktualnej wersji umowy o dofinansowanie (wzięcie pod uwagę najbardziej aktualnej wersji umowy było o tyle istotne, że w systemie KSI w przypadku aneksowania umowy nie wprowadzano zmian wartości docelowych wskaźników – stąd liczne niedoszacowania wartości docelowej generowanej przez system).

Ogólnie w ten sposób przeanalizowano 1146 projektów, uzupełniając bazę KSI (SIMIK 07-13) o dane, które nie zostały na wcześniejszym etapie wprowadzone do systemu. Zgodnie z danymi bazy KSI (SIMIK 07-13) zaplanowano utworzenie 3 388,96 etatów, natomiast w wyniku badania dokumentacji zidentyfikowano dodatkowych 1 565,72.

Z przeprowadzonej analizy wynika więc, że **liczba etatów planowana do utworzenia wynosiła 4 954,68 (w tym 3 etaty badawcze)**. Poniższa tabela prezentuje dane w podziale na Oś priorytetowe, Działania i Poddziałania.

³⁸ Dokumenty te nazywane będą w dalszej części Raportu „dokumentami projektowymi”.

Tabela 10. Liczba realizowanych projektów oraz liczba przewidywanych do utworzenia etatów w podziale na Oś Priorytetowe i Działania, wg stanu na 31.12.2014 r.

Działanie	liczba projektów	Liczba nowych etatów
Oś priorytetowa 1. - Rozwój infrastruktury technicznej	264	0
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	249	0
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	3	0
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	2	0
Działanie 1.4. Infrastruktura portu lotniczego	10	0
Oś priorytetowa 2. - Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	239	52
Działanie 2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	36	17
Działanie 2.2. Gospodarka odpadami	17	29
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	118	1
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	14	1
Działanie 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	14	1
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	40	3
Oś priorytetowa 3. - Rozwój infrastruktury społecznej	174	373,66
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	73	198
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	84	132,66
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	17	43
Oś priorytetowa 4. - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	131	88,8
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	9	13
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	29	2
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	93	73,8
Oś priorytetowa 5. - Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	1132	3751,33 w tym 3 e. bad.
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	23	64,8
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	750	3271,7
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	26	43
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	15	94
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	300	23,83
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	18	254 (3 et. bad.)
Oś priorytetowa 6. - Wsparcie rozwoju turystyki	62	307,23
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	12	2
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	50	305,23
Oś priorytetowa 7. - Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	208	166,66
Działanie 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	203	127,66
Działanie 7.2. Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych	5	39
Oś priorytetowa 8. - Pomoc techniczna	30	215
Ogółem	2240	4954, 68 w tym 3 e. bad.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 07-13 oraz dokumentów projektowych.

Liczba nowoutworzonych miejsc pracy była również przedmiotem badania w ramach ankiety, wypełnianej przez beneficjentów RPO WK-P. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy i utrzymanych do roku od zakończenia realizacji projektu oraz do momentu realizacji niniejszego badania, została przedstawiona w kolejnej tabeli (odpowiednio dwie ostatnie kolumny).

Tabela 11. Liczba utworzonych nowych etatów według osi i działań, na podstawie wyników badania CAWI

OŚ PRIORYTETOWA/Działanie	Liczba nowych etatów wg danych z wniosków	Wartość wskaźnika rezultatu wg deklaracji w badaniu CAWI ³⁹	Liczba nowych etatów na dzień realizacji badania CAWI ⁴⁰
OP I - Rozwój infrastruktury technicznej	0	0	0
Dz. 1.1. Infrastruktura drogowa	0	0	0
Dz. 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	0	0	0
Dz. 1.3. Infrastruktura kolejowa	0	0	0
Dz. 1.4. Infrastruktura portu lotniczego	0	0	0
OP II - Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	52	37	37
Dz. 2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	17	19	19
Dz. 2.2. Gospodarka odpadami	29	15	15
Dz. 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	1	0	0
Dz. 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	1	2	2
Dz. 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	1	0	0
Dz. 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	3	1	1
OP III - Rozwój infrastruktury społecznej	373,66	144	143
Dz. 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	198	59	58
Dz. 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	132,66	75	75
Dz. 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	43	10	10
OP IV - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	88,8	40	38
Dz. 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	13	0	0
Dz. 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	2	3	3
Dz. 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług	73,8	37	35
OP V - Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	3751,33	1013,5	976,5
	w tym 3 e. bad.	w tym 9 e. bad.	w tym 9 e. bad.
Dz. 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	64,8	7,5	7,5
Dz. 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	3271,7	986	950
Dz. 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	43	8	8
Dz. 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	94	0	0
Dz. 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	23,83	11	10
Dz. 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	254 (3 et. bad.)	1	1
OP VI - Wsparcie rozwoju turystyki	307,23	107,5	106,5
Dz. 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	2	0	0
Dz. 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	305,23	107,5	106,5
OP VII - Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	166,66	33	32
Dz. 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast pośrednich	127,66	33	32
Dz. 7.2. Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojaskowych	39	0	0
OP VIII - Pomoc techniczna	215	0	0
Ogółem	4954,68	1 375,00	1 333,00
	w tym 3 e. bad.	w tym 9 e. bad.	w tym 9 e. bad.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych KSI SIMIK (2007-2013), dokumentów projektowych oraz wyników badania CAWI

³⁹ Liczba utworzonych w wyniku realizacji projektu etatów (EPC) - w trakcie jego trwania lub po jego zakończeniu - utrzymanych w okresie do jednego roku od momentu zakończenia realizacji projektu. Wartość ta odpowiada założonemu w programie wskaźnikowi rezultatu R.100: *Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)*.

⁴⁰ Liczba bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu etatów (EPC) - w trakcie jego trwania lub po jego zakończeniu - utrzymanych do momentu niniejszego badania.

Najwięcej miejsc pracy zostało utworzonych w ramach Działania 5.2: Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw (986 nowych etatów, z czego 950 utrzymano do momentu realizacji niniejszego badania) oraz 6.2: Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych (107,5 nowych etatów, z czego do momentu realizacji badania utrzymanych zostało 106,5). **Warto zauważyć, że w działaniu 5.2 beneficjenci w ramach zadeklarowanych miejsc pracy, wskazali również utworzenie 9 etatów badawczych** (w ramach 4 projektów). Jest to wartość wyższa niżby wynikało to z planów przedsiębiorstw, zadeklarowanych w dokumentach projektowych. Powyższe zestawienie należy jednak traktować orientacyjnie, z uwagi na fakt, że przebadana została tylko próba wszystkich projektów RPO WK-P 2007-2013. Oznacza to, że podawane wartości absolutne, będą co do zasady mniejsze, niż ma to miejsce w rzeczywistości (z wyjątkiem wskazanych etatów badawczych).

Przy pewnych założeniach można jednak spróbować dokonać oszacowania liczby utworzonych miejsc pracy w całej populacji, na podstawie wyników badania CAWI. W ramach analizy 877 ankiet z osi 1-7⁴¹. Zgodnie z danymi projektowymi (tj. złożonych wniosków) projekty te miały wygenerować łącznie 1429,91 etatów. Według badania CAWI, faktycznie udało się w tych projektach utworzyć do roku od ich zakończenia 1375 etatów. Mniejsza od zakładanej liczba utworzonych etatów związana jest przede wszystkim z faktem, że badanie objęło również projekty niezakończone - beneficjenci będący w tej sytuacji, najczęściej wskazywali, że zaplanowane miejsca pracy zostaną utworzone, ale - zgodnie z umową - nastąpi to po zakończeniu projektu. Przeciętna skuteczność tworzenia miejsc pracy w poszczególnych działaniach była zróżnicowana. W większości przypadków związana była właśnie ze stanem zaawansowania realizacji projektów i wynosiła od 2,9% do 200%. W zdecydowanej jednak większości była ona bliska 100%. Skuteczność tę można wykorzystać do oszacowania utworzonych etatów w projektach, które nie wzięły udziału w badaniu CAWI. Tego typu ekstrapolacji można dokonać przy założeniu, że nie wypełnienie ankiety miało charakter losowy i nie powodowało systematycznego wypaczenia uzyskanej próby. Zakładając, że tak było, ustalono, że w projektach, które nie znalazły się badanej populacji, utworzono około 2955 etatów. **Łącznie z miejscami pracy, które zostały wykazane w ramach badania CAWI (1375), daje to 4330 etatów.** Przy wskazanym powyżej założeniu, wartość tę można interpretować, jako liczbę etatów będących bezpośrednim rezultatem dofinansowanych projektów w ramach Programu.

Szczegóły powyższego oszacowania zostały przedstawione w kolejnej tabeli.

⁴¹ Z szacunków wyłączono działania Osi 8 – miejsca pracy tam utworzone nie powinny być włączane do wartości wskaźnika rezultatu.

Tabela 12. Oszacowanie liczby utworzonych miejsc pracy wg działań RPO WK-P 2007-2013

Działanie	liczba projektów	liczba przebadanych projektów	planowana liczba miejsc pracy we wszystkich projektach	planowana liczba miejsc pracy w proj. z próby	utworzona liczba miejsc pracy wg cawi	przewidywana liczba etatów na projekt (w próbie Cawi)	faktyczna liczba etatów na projekt	skuteczność tworzenia miejsc pracy	przewidywana liczba etatów na projekt (w proj. poza próbą)	przewidywana liczba etatów (w projektach poza próbą)	oszacowana liczba utworzonych miejsc pracy
	A	B	C	D	E	F=D/B	G=E/B	H=G/F	I=(C-D)/(A-B)	J=I*H*(A-B)	D+J
01.01	249	121	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
01.02	3	0	0	0	0	0	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.
01.03	2	0	0	0	0	0	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.
01.04	10	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
02.01	36	25	17	17	19	0,7	0,8	111,8%	0,0	0,0	19,0
02.02	17	9	29	16	15	1,8	1,7	93,8%	1,6	12,2	27,2
02.03	118	62	1	0	0	nd.	nd.	bd.	bd.	bd.	bd.
02.04	14	6	1	1	2	0,2	0,3	200,0%	0,0	0,0	2,0
02.05	14	5	1	1	0	0,2	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0
02.06	40	15	3	0	1	0,0	0,1	bd.	0,1	bd.	1,0
03.01	73	27	198	68	59	2,5	2,2	86,8%	2,8	112,8	171,8
03.02	84	40	132,66	46,16	75	1,2	1,9	162,5%	2,0	140,5	215,5
03.03	17	10	43	6	10	0,6	1,0	166,7%	5,3	61,7	71,7
04.01	9	2	13	4	0	2,0	0,0	0,0%	1,3	0,0	0,0
04.02	29	15	2	2	3	0,1	0,2	150,0%	0,0	0,0	3,0
04.03	93	41	73,8	30	37	0,7	0,9	123,3%	0,8	54,0	91,0
05.01	23	6	64,8	12,5	7,5	2,1	1,3	60,0%	3,1	31,4	38,9
05.02	750	235	3271,7	987,25	986	4,2	4,2	99,9%	4,4	2281,6	3267,6
05.03	26	11	43	8	8	0,7	0,7	100,0%	2,3	35,0	43,0
05.04	15	7	94	0	0	0,0	0,0	bd.	11,8	bd.	bd.
05.05	300	83	23,83	5	11	0,1	0,1	220,0%	0,1	41,4	52,4
05.06	18	9	254	35	1	3,9	0,1	2,9%	24,3	6,3	7,3
06.01	12	7	2	0	0	0,0	0,0	bd.	0,4	bd.	bd.
06.02	50	28	305,23	134	107,5	4,8	3,8	80,2%	7,8	137,4	244,9
07.01	203	107	127,66	57	33	0,5	0,3	57,9%	0,7	40,9	73,9
07.02	5	1	39	0	0	0,0	0,0	bd.	9,8	bd.	bd.
Ogółem	2210	877	4739,68	1429,91	1375	1	0,9	0,9	3,4	2955	4330,2

Źródło Opracowanie własne

Podsumowując przeprowadzone analizy, zarówno na podstawie bazy KSI (SIMIK 07-13), dokumentacji projektowej jak i badań ilościowych, można stwierdzić że **wskaźnik celu strategicznego RPO WK-P 2007- 2013 – liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) został osiągnięty**⁴². Poniższa tabela prezentuje przeprowadzone obliczenia w podziale na Osie Priorytetowe.

Tabela 13. Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) - szacowana wg stanu na czerwiec 2015 roku oraz planowana do osiągnięcia na koniec realizacji RPO WK-P 2007-2013

Oś priorytetowa (OP)	Szacowana liczba utworzonych miejsc pracy (wg badania CAWI)	Liczba nowych etatów planowanych do utworzenia do końca realizacji RPO WK-P 2007-2013 (wg danych z dokumentacji projektowej)
OP I - Rozwój infrastruktury technicznej	0	0
OP II - Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	49,20	52,00
OP III - Rozwój infrastruktury społecznej	459,00	373,66
OP IV - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	94,00	88,80
OP V - Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	3 409,20 w tym 9 e. bad.	3 751,33 w tym 3 e. bad.
OP VI - Wsparcie rozwoju turystyki	244,90	307,23
OP VII - Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	73,90	166,66
Ogółem	4 330,20** w tym 9 e. bad.	4 954,68* w tym 3 e. bad.

Źródło: opracowanie własne

UWAGA. *łącznie z OP VIII

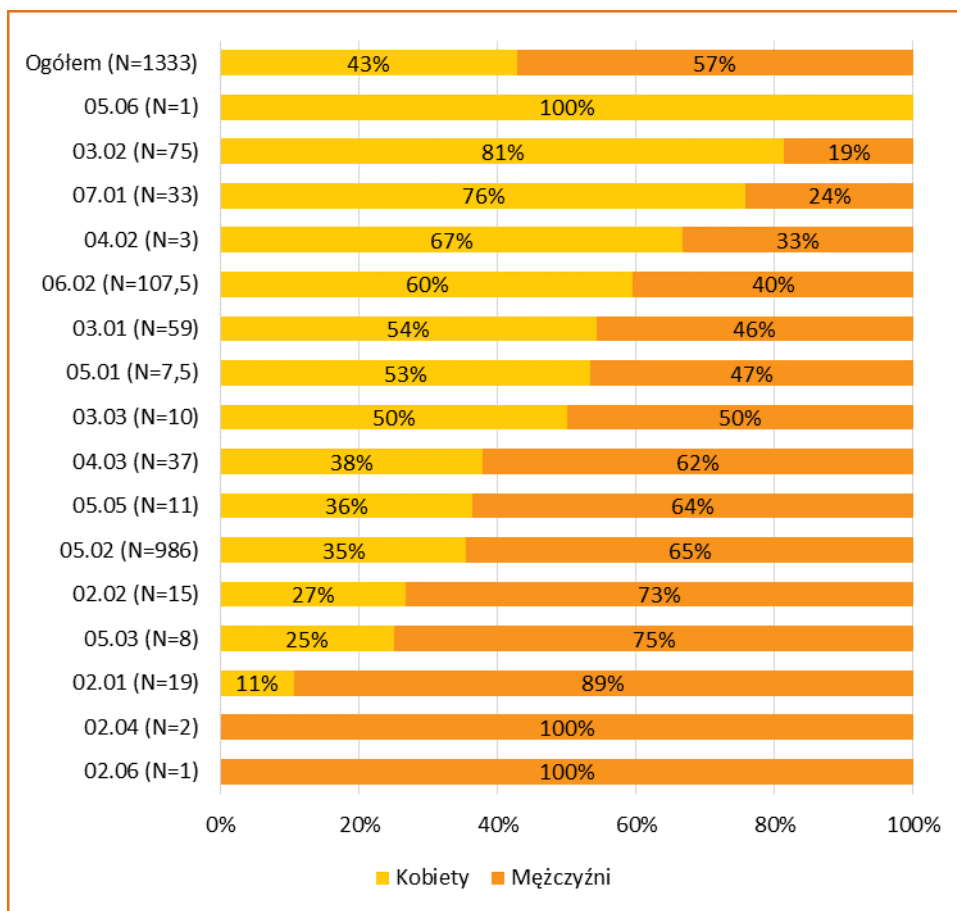
**bez OP VIII

Jednocześnie warto pamiętać, że wyniki badania CAWI, umożliwiają przede wszystkim dokonanie szczegółowej analizy struktury utworzonych miejsc pracy. Wyniki prac badawczych w tym zakresie zostały przedstawione poniżej. Jak się okazuje, na nowoutworzonych etatach, nieco częściej zatrudnienie znajdują mężczyźni (57%) niż kobiety (43%). Proporcje te są nawet bardziej niekorzystne dla kobiet w przypadku projektów realizowanych w ramach działania 5.3 (gdzie co czwarta nowozatrudniona osoba to kobieta), 2.1 (11% kobiet), 2.2 (27% kobiet), 5.2 (35% kobiet), 5.5 (36% kobiet) i 4.3 (38% kobiet). W przypadku pozostałych działań – pomijając te, w których utworzono zaledwie jeden lub dwa etaty – proporcja jest nieco bardziej wyrównana lub na zdecydowaną korzyść kobiet (np. działania: 3.2; 7.1; 4.2; 6.2; 3.1). Widać więc, że kobiety częściej znajdowały zatrudnienie w związku z działaniami zazwyczaj skierowanymi do sektora publicznego (JST, zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, administracja rządowa), natomiast mężczyźni w związku z działaniami, których beneficjentami były przedsiębiorstwa. Udział kobiet zatrudnionych w sektorze publicznym wyniósł 57%, w sektorze prywatnym - 40%. Warto zauważyć, że co do zasady jest to zgodne z ogólnymi trendami obserwowanymi na rynku pracy⁴³. W całym województwie kujawsko-pomorskim w sektorze publicznym kobiety stanowiły 67% zatrudnionych, zaś w sektorze prywatnym ich udział wyniósł około 41% (dane GUS za 2014 rok).

⁴² Zgodnie z dokumentami RPO WK-P 2007-2013 wskaźnik horyzontalny bezpośrednio utworzonych nowych etatów jako produkt i rezultat ma być osiągnięty dla całego programu na poziomie ok. 3200 (odpowiednio 1693 etaty jako produkt i 1500 etatów jako rezultat), w podziale na działania szacowano, że te etaty powstawać będą w działaniach Osi 2, 3, 4, 5, 6 i 7. Niniejsze badanie potwierdza, że zakładany przez Instytucję Zarządzającą wskaźnik został już osiągnięty.

⁴³ Zgodnie z danymi GUS za IV kw. 2014 roku wśród pracujących kobiet 33,9% zatrudnionych było w sektorze publicznym. Wśród mężczyzn odsetek ten wyniósł zaledwie 18,2% - *Kobiety i mężczyźni na rynku pracy*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r.

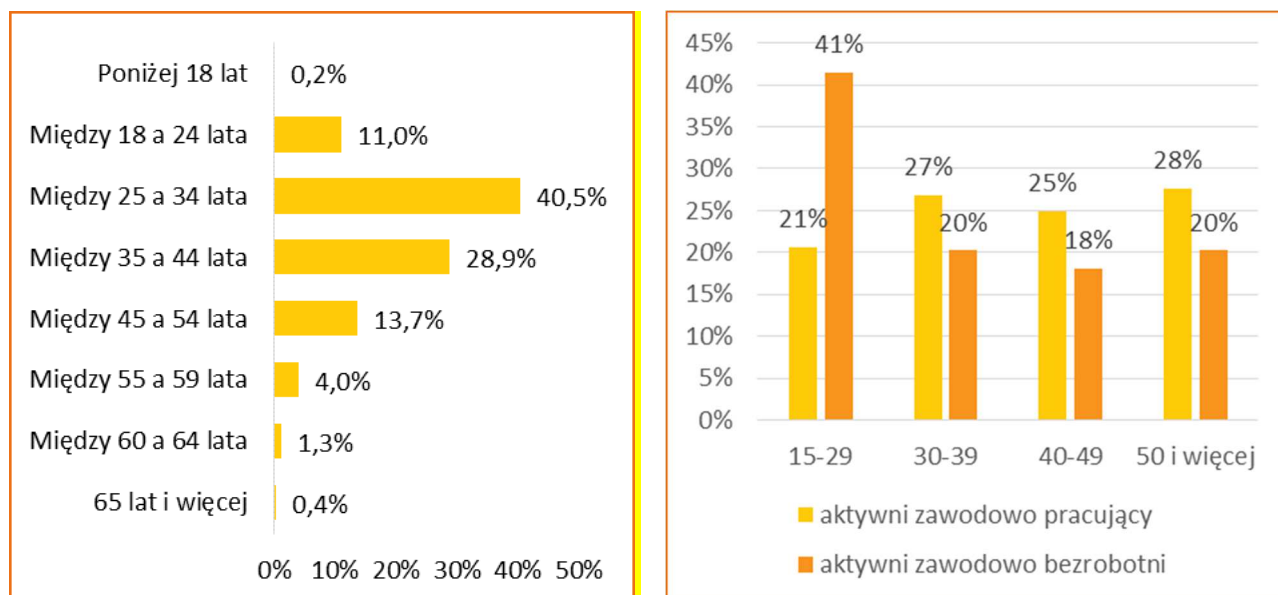
Wykres 15. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według płci zatrudnionych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Na nowo utworzonych etatach, relatywnie najczęściej zatrudnienie znajdują osoby młode, w wieku między 25 a 34 lata. Stanowią one ponad 40% wszystkich nowozatrudnionych. Kolejne 29% to osoby nieco starsze, w wieku 35-44 lat. Osoby najmłodsze, do 24 roku życia, stanowią nieco ponad 11% wszystkich zatrudnionych. Z kolei osoby w wieku 45-54 lat, to niecałe 14% analizowanej grupy. Pracownicy z kategorii wiekowej 55+ nie przekraczają 7% nowozatrudnionych. Rozkład nowoutworzonych etatów według wieku pracowników warto zestawić z analogicznym rozkładem dla populacji wszystkich osób aktywnych zawodowo w regionie – zarówno pracujących, jak i bezrobotnych. Jak wynika z danych GUS, w województwie kujawsko-pomorskim w grupie osób bezrobotnych (aktywnych zawodowo) osoby do 29 roku życia stanowią aż 41%. Kolejne 20% bezrobotnych stanowią osoby między 30 a 39 rokiem życia. Biorąc pod uwagę, że według deklaracji beneficjentów ponad połowa wszystkich nowozatrudnionych (51,7%) to właśnie osoby młode, do 34 roku życia, wkład Programu w tym wymiarze należy oceniać pozytywnie.

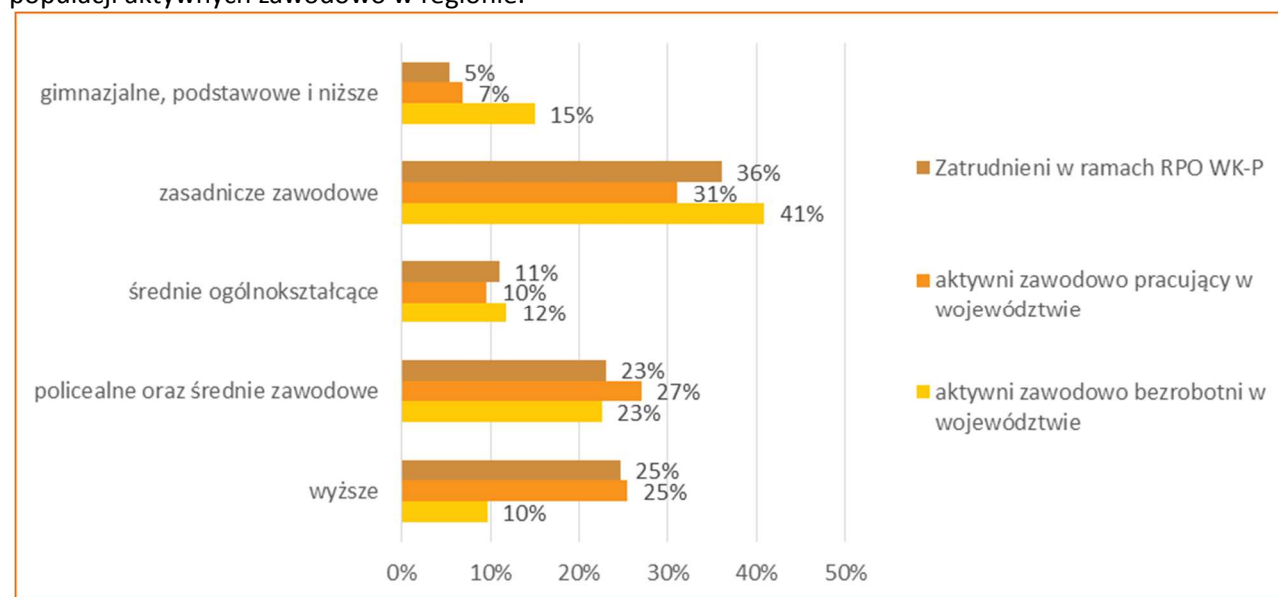
Wykres 16. Lewy panel: rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według wieku zatrudnionych. Prawy panel: rozkład wieku wśród osób aktywnych zawodowo w woj. kujawsko-pomorskim w roku 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (N=1312) i Banku Danych Lokalnych (BAEL, 2014 r.)

Relatywnie najczęściej zatrudniane były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (36%). Nieco rzadziej były to osoby z wykształceniem wyższym (25%), średnim zawodowym (19%) lub ogólnokształcącym (11%). Udział osób o innym wykształceniu nie przekroczył 10%. Co ciekawe, wykształcenie osób zatrudnionych w ramach Programu jest zbliżone do struktury wykształcenia wszystkich osób pracujących w regionie. Jedyna większa różnica zauważalna jest w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Ich udział w badanych podmiotach (zatrudnionych w ramach programu) jest o 5 pp. wyższy niż w populacji osób pracujących w województwie kujawsko-pomorskim. Ogólnie można jednak stwierdzić, że Program nie wpłynął istotnie na regionalną strukturę zatrudnienia. Sytuacja ta nie dziwi, bowiem nie wskazywano w nim wprost na potrzebę wspierania osób o określonym poziomie wykształcenia.

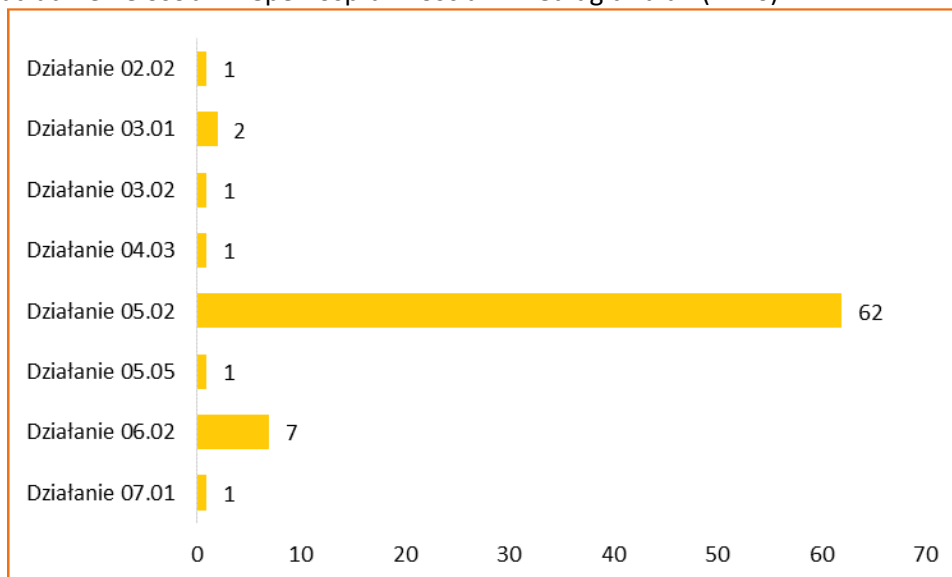
Wykres 17. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według wykształcenia zatrudnionych w porównaniu do populacji aktywnych zawodowo w regionie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (n=1305) oraz Bank Danych Lokalnych GUS (2014).

Wśród wskazanej liczby zatrudnionych, co najmniej na 76 etatach zatrudnione zostały osoby niepełnosprawne (łącznie około 6% wszystkich nowoutworzonych i utrzymanych do momentu realizacji badania etatów). Zdecydowana większość z nich zatrudniona została przez beneficjentów Działania 5.2.

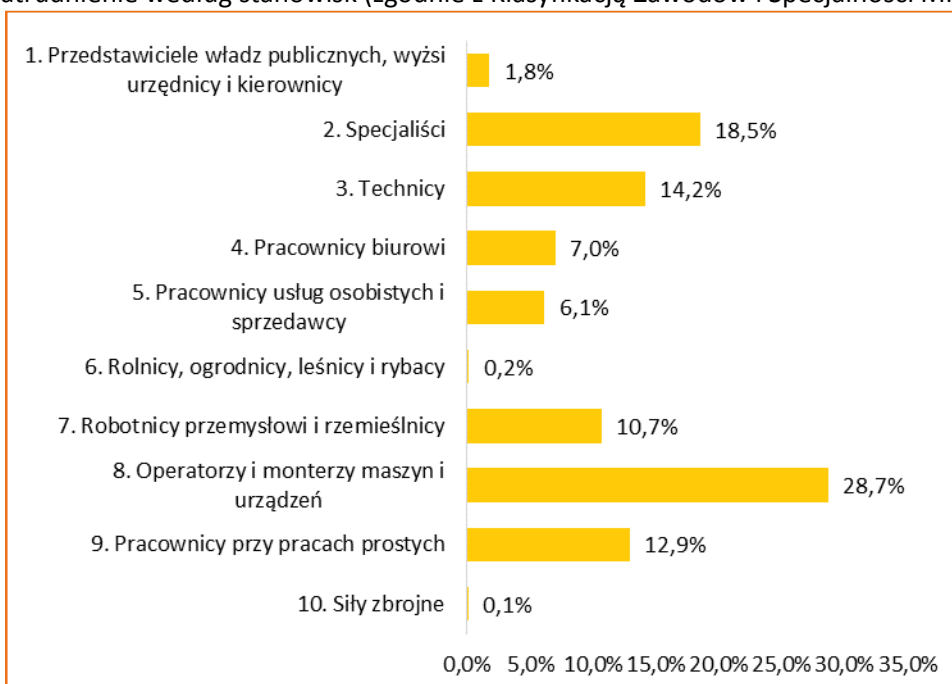
Wykres 18. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami według działań (n=76)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Udział reprezentantów różnych zawodów, którzy znaleźli zatrudnienie na nowoutworzonych etatach jest zróżnicowany. Dominują operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, którzy stanowią blisko 29% wszystkich zatrudnionych. Około 19% zatrudnionych stanowią specjaliści, nieco ponad 14% technicy, niemal 13% pracownicy przy pracach prostych, zaś blisko 11% robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. Pracownicy biurowi oraz pracownicy usług osobistych i sprzedawcy, to odpowiednio około 6-7% wszystkich zatrudnionych (wykres 18). Zilustrowane dane są spójne z danymi dotyczącymi zmiany liczby bezrobotnych w regionie, jakie notowały urzędy pracy. Największy spadek w liczbie bezrobotnych w latach 2010-2014 (czyli w okresie wdrażania projektów) odnotowano wśród robotników przemysłowych i rzemieślników, techników i innego średniego personelu oraz osób bez zawodu (wykres 5).

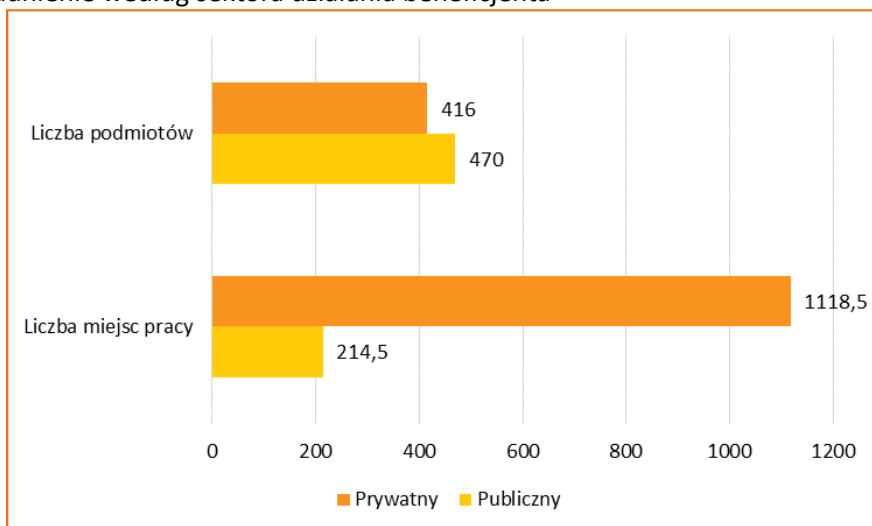
Wykres 19. Zatrudnienie według stanowisk (zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności MPiPS) (n=1304)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Pomimo podobnej liczby projektów zrealizowanych przez przedstawicieli sektora publicznego (470 w badanej próbie) i prywatnego (odpowiednio 416), zdecydowana większość nowoutworzonych etatów, powstała w tym ostatnim. Jako bezpośredni rezultat zrealizowanych projektów, w sektorze prywatnym utworzono ponad pięć razy więcej etatów niż w sektorze publicznym (w badanej próbie proporcja 1118,5 do 214,5 – 84% do 16%). Według danych GUS, struktura zatrudnionych w całym regionie w roku 2014 wyglądała nieco inaczej⁴⁴. Mianowicie w sektorze prywatnym zatrudnionych było 69% pracowników, w sektorze publicznym 31%. Z tego punktu widzenia, kierunek oddziaływania Programu, a więc większą liczbę miejsc pracy utworzoną w sektorze prywatnym, należy ocenić korzystnie.

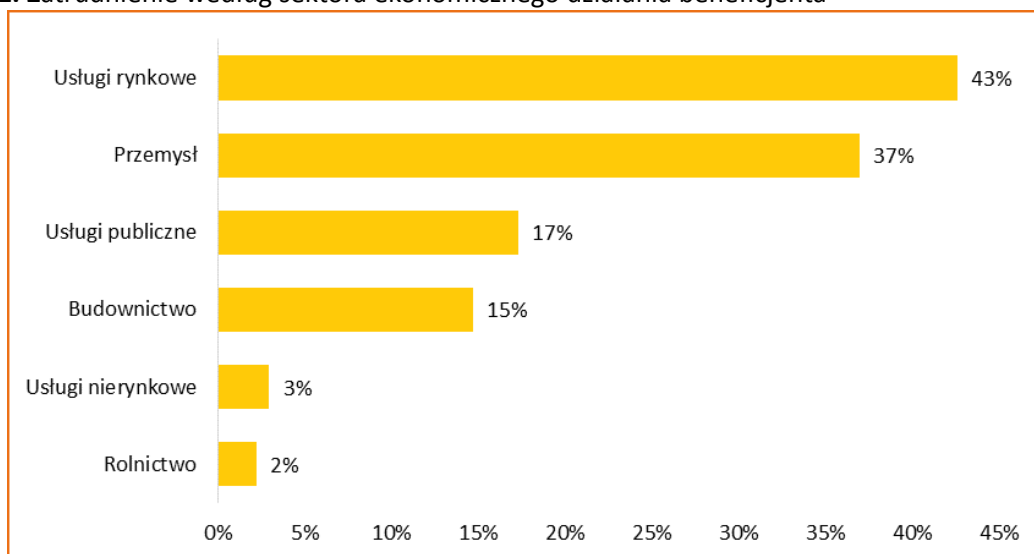
Wykres 20. Zatrudnienie według sektora działania beneficjenta

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Nieco dokładniejszych informacji na temat miejsca utworzenia nowych miejsc pracy, przynosi rozkład procentowy sektorów ekonomicznych w jakich działają beneficjenci wsparcia. Około 43% beneficjentów działa w sektorze usług rynkowych, zaś 37% reprezentuje przemysł. Kolejne 17% beneficjentów realizuje działania w obszarze usług publicznych. Około 15% stanowią przedstawiciele branży budowlanej. Usługi nierynkowe i rolnictwo, realizuje zdecydowana mniejszość beneficjentów (łącznie około 5%).

Wykres 21. Zatrudnienie według sektora ekonomicznego działania beneficjenta

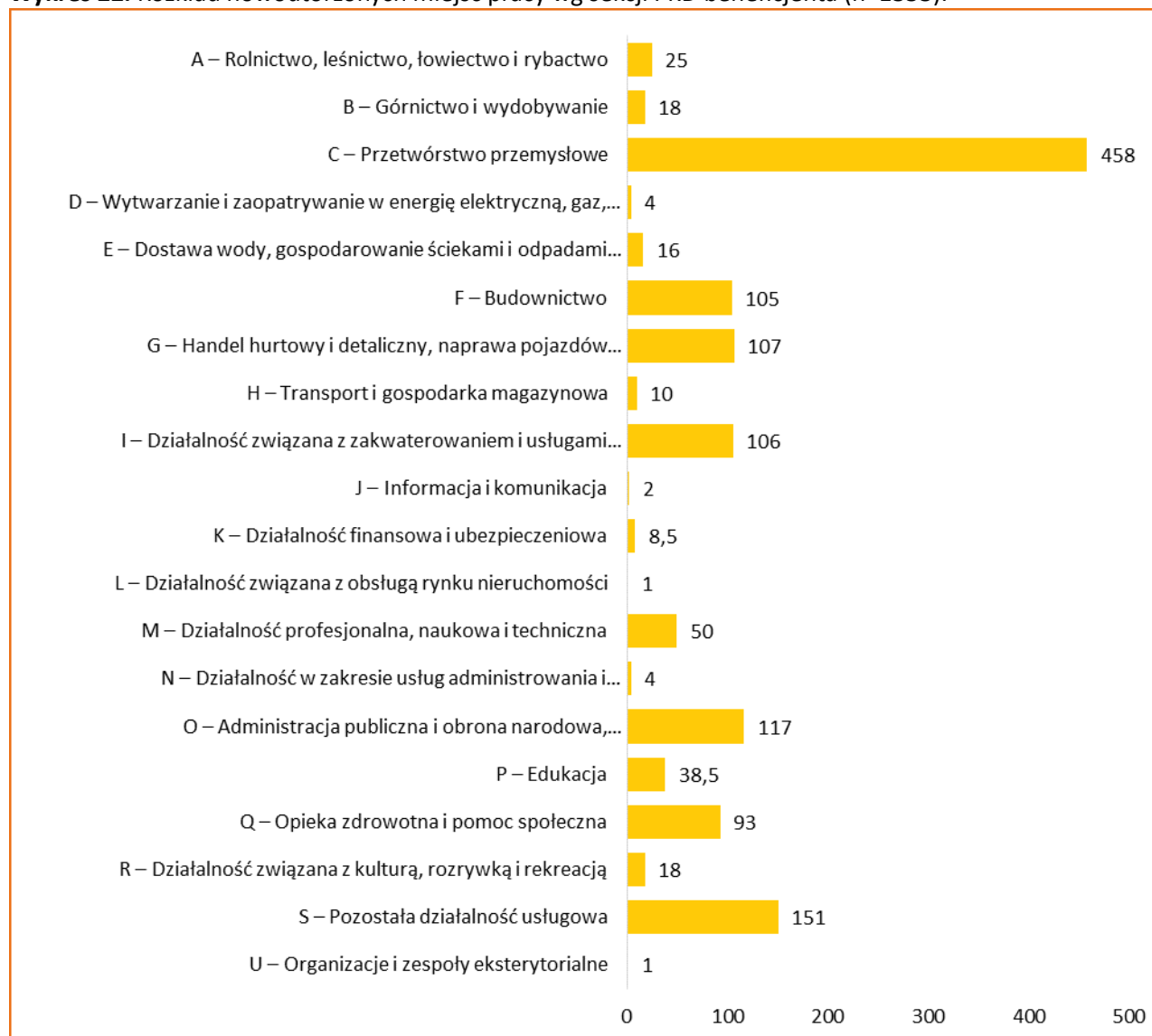

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (% nie sumują się do 100% z uwagi na możliwość zaznaczenia wielu odpowiedzi).

⁴⁴ Bank Danych Lokalnych, dane dla roku 2014 – grupa: *PRACUJĄCY, ZATRUDNIENI I PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE WEDŁUG PKD2007*

Jeszcze dokładniejsze dane ze względu na sektor, w jakim zostały utworzone miejsca pracy, przedstawia kolejne zestawienie, prezentujące rozkład miejsc pracy wg poszczególnych sekcji PKD 2007. Największa liczba etatów (ponad 34%) została utworzona w sektorze przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), co odpowiada sytuacji w całym regionie kujawsko-pomorskim. W sekcjach: S (Pozostała działalność usługowa), Q (Opieka zdrowotna i pomoc społeczna), O (Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), G (Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) i F (Budownictwo) utworzonych zostało po około 7-8% nowych etatów (wykres 22).

Wykres 22. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy wg sekcji PKD beneficjenta (n=1333).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Analiza według kodów interwencji wskazuje, że najwięcej miejsc pracy, jako bezpośredni rezultat realizacji projektu, powstało w ramach kategorii nr 08 *Inne inwestycje w przedsiębiorstwa (999 etatów EPC)*. Pozycja ta odpowiada projektom wdrażanym w ramach 5 Osi. Kolejne pod względem wartości tego wskaźnika są projekty zrealizowane w ramach kodu nr 57 – *Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (107,5 etatów EPC)*, co w praktyce odpowiada realizacji Działania 6.2.

Tabela 14. Liczba utworzonych etatów w ramach poszczególnych kategorii interwencji

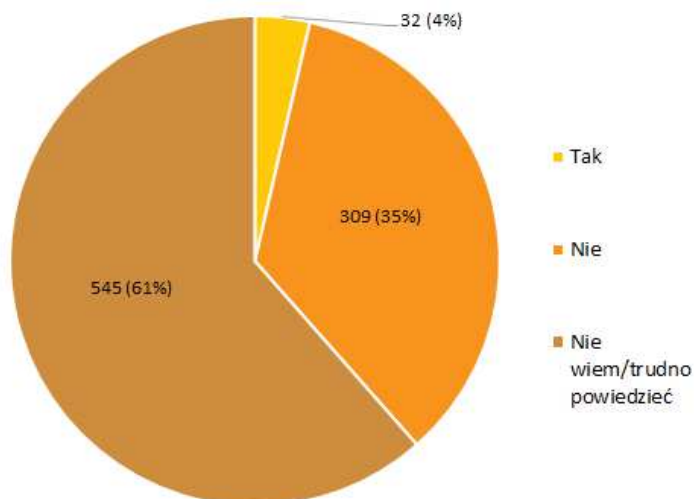
Nazwa kategorii interwencji	Liczba etatów EPC
05 Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	6,5
06 Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)	8
08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	999
13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)	3
14 Usługi i aplikacje dla MŚP (e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci itp.)	30
15 Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie	7
40 Energia odnawialna: słoneczna	2
44 Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	15
46 Oczyszczanie ścieków	19
51 Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	1
57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	107,5
58 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	8
59 Rozwój infrastruktury kulturalnej	2
61 Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich	33
75 Infrastruktura systemu oświaty	59
76 Infrastruktura ochrony zdrowia	29
77 Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	16
79 Pozostała infrastruktura społeczna	30
Ogółem	1375

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

5.2. Pośredni wpływ projektów RPO WK-P 2007-2013 na tworzenie miejsc pracy w regionie

Jedynie niewielka grupa z badanych beneficjentów wskazała, że dzięki realizacji ich projektu, udało się pośrednio utworzyć nowe miejsca pracy w innych podmiotach korzystających z rezultatów tego projektu. W badanej próbie sytuację taką wskazano w odniesieniu do 32 projektów (łącznie 4% próby).

Wykres 23. Udział projektów, dzięki którym utworzone zostały pośrednie miejsca pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (n=886)

Analiza tych 32 projektów wskazuje jednak, że potencjalne, pośrednie oddziaływanie wsparcia udzielonego w ramach RPO WK-P 2007-2013 może być znaczące. Zgodnie bowiem z deklaracjami beneficjentów, pośrednio udało się utworzyć co najmniej 648 etatów. Z czego najwięcej w przypadku działania 5.1. Przy czym, jak się okazuje jest to efekt w głównej mierze jednego projektu, w którym beneficjent zadeklarował, że pośrednio dzięki realizacji jego projektu (fundusz poręczeniowy) utworzono w innych podmiotach 374 etaty. Wartość tę należy jednak traktować z pewną ostrożnością, bowiem bazuje jedynie na deklaracjach klientów beneficjenta. Sam beneficjent ma ograniczone możliwości weryfikacji utworzenia tych etatów w rzeczywistości. Tym trudniej określić jest charakter pośrednio utworzonych miejsc pracy.

Tabela 15. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy według działań RPO WK-P 2007-2013

działanie	liczba utworzonych miejsc pracy poza beneficjentami
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	8
Działanie 2.2. Gospodarka odpadami	20
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	14
Działanie 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług	1
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	467
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	36
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	32
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	2
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	24
Działanie 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	44
Ogółem	648

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI

Ten sam beneficjent przyznał jednocześnie, że łączna liczba nowych miejsc pracy utworzonych w podmiotach, które otrzymały pożyczki lub poręczenia wynosi 1500 osób. Ponownie, są to jedynie szacunki beneficjenta, których nie jest w stanie potwierdzić, czy też udokumentować w „twardy” sposób. Beneficjent przyznał jednak w rozmowie telefonicznej uzupełniającej do badania CAWI, że liczba ta powinna być bliska stanu faktycznemu.

Oprócz niego dwóch innych beneficjentów działania 5.1 również wskazało, że dzięki wsparciu utworzone zostały pośrednie miejsca pracy (odpowiednio 87 i 10 etatów). Wszyscy trzej beneficjenci reprezentowali fundusze poręczeniowe. Beneficjenci trzech innych projektów realizowanych w ramach działania 5.1 wskazali, że ich projekty nie skutkowały utworzeniem nowych etatów. Tylko jeden z tych podmiotów, działał w obszarze instrumentów finansowych, dwa pozostałe związane były z rozbudową infrastruktury na potrzeby przedsiębiorstw. Brak informacji o miejscach pracy, może wynikać z faktu, że wszystkie te projekty nadal trwały lub zakończyły się lub kończyły w czasie zbliżonym do realizacji badania. Warto również pamiętać, że system monitorowania miejsc pracy tworzonych u klientów beneficjentów, również ma bardzo ograniczony charakter, w związku z czym badani mieli problem ze wskazaniem, czy w wyniku ich projektów powstały jakiekolwiek miejsca pracy, poza ich instytucją. Należy podkreślić, że niestety jest to sytuacja dość typowa dla okresu 2007-2013 i dotyczy większości programów operacyjnych. W obszarze tym powinna nastąpić zmiana przy okazji projektowania, czy też weryfikacji systemu monitorowania dla programów z okresu 2014-2020. Jednak należy przy tym pamiętać, że ewentualne dodatkowe obowiązki informacyjne, nie powinny istotnie obciążać beneficjentów.

Tabela 16. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy w ramach Działania 5.1 RPO WK-P 2007-2013

Działanie 5.1	Liczba miejsc pracy
Beneficjent 1	1500
Beneficjent 2	87
Beneficjent 3	10
Ogółem	1597

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI

W przypadku beneficjentów Działania 5.6, liczba pośrednich, zadeklarowanych miejsc pracy jest mniejsza i wynosi od 2 do 53. Łącznie beneficjenci 4 projektów wskazali, że w podmiotach, które rozpoczęły działalność na wspartych w ramach projektu terenach inwestycyjnych utworzono nowe miejsca pracy. W odniesieniu do pięciu innych projektów realizowanych w ramach działania 5.6, beneficjenci przyznali, że nie zostały utworzone miejsca pracy. Należy zauważyć, że w przypadku badanych projektów, inwestycje polegały w dużej mierze na poprawie infrastruktury drogowej związanej z funkcjonowaniem instytucji otoczenia biznesu, w związku z czym oddziaływanie projektu na nowe miejsca pracy, siłą rzeczy jest i będzie ograniczone. Z drugiej strony, podobnie jak w przypadku Działania 5.1 beneficjenci zazwyczaj nie byli w stanie monitorować poziomu zatrudnienia w innych podmiotach. Uwagi poczynione w odniesieniu do Działania 5.1, związane z potrzebą wdrożenia systemowych rozwiązań monitorowania zatrudnienia na poziomie klientów beneficjentów (funduszy poręczeniowych, IOB itd.), pozostają w mocy.

Tabela 17. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy w ramach działania 5.6 RPO WK-P 2007-2013

Działanie 5.6	Liczba miejsc pracy
Beneficjent 1	53
Beneficjent 2	30
Beneficjent 3	30
Beneficjent 4	2
Ogółem	115

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI

Podczas bezpośrednich rozmów z beneficjentami, m.in. podczas wywiadu grupowego także zwracano uwagę na wartość dodaną realizowanych projektów, w skutek których powstają nowe miejsca pracy lub utrzymuje się już istniejące.

Pośrednio wzrasta jakość usług i jest możliwość zatrudniania nowych pracowników lub utrzymania tych którzy są zatrudnieni.

[respondent FGI]

6. Efektywność, skuteczność i trwałość tworzenia miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013

Rozdział ten poświęcony jest analizie i ocenie efektywności, skuteczności i trwałości poszczególnych projektów w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy. Analiza przeprowadzona została na podstawie danych z systemu KSI (SIMIK 07-13), analizy wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność, a także danych terenowych (CAWI, IDI oraz FGI). Obliczony został m.in. *średni koszt utworzenia nowego miejsca pracy w poszczególnych działaniach Programu. Na podstawie wyników z ankiet CAWI ocenie poddana została skuteczność i trwałość utworzonych miejsc pracy. Dodatkowo oszacowano wpływ Programu na ochronę już istniejących miejsc pracy.*

6.1. Koszt utworzenia nowego miejsca pracy

Realizowane i zrealizowane projekty w ramach RPO WK-P 2007-2013 do końca 2014 roku zaangażowały prawie 4,3 mld zł dofinansowania EFRR. Dla wszystkich 2240 projektów, koszty kwalifikowane wyniosły ogółem 7 057 365 056,47 zł (tabela 18). Projektów, w ramach których utworzono miejsca pracy, na koniec 2014 roku było 954 (ogólna wartość tych projektów w kwocie dofinansowania EFRR wyniosła 1,52 mld zł, a ogółem wydatki kwalifikowane w tych projektach wyniosły 2,77 mld zł) (tabela 18).

W przeanalizowanych projektach, w których utworzono miejsca pracy (wg systemu KSI) oraz wg wniosków o dofinansowanie i płatność) powstanie 4954,68 miejsc pracy (etatów, w tym 3 etaty badawcze)⁴⁵. Średnio przypadało 5,19 miejsca pracy na jeden projekt. Natomiast średni koszt utworzenia jednego miejsca pracy wyniósł ogółem dla projektów, w których tworzone miejsca pracy 558 525,53 zł.

Koszt utworzenia nowego miejsca pracy jednak bardzo różnił się w Działaniach i Poddziałaniach. Większość bowiem projektów było projektami inwestycyjnymi, w ramach których dokonywano np. zakupu maszyn, urządzeń lub realizowano kosztowne inwestycje (np. na infrastrukturę w zakresie ochrony przeciwpowodziowej), a zatrudnienie w kontekście projektu było wartością dodaną, a czasami nawet (jak potwierdziły wywiady bezpośrednie) tylko spełnieniem wymogu formalnego, wykazania wskaźnika, aby projekt otrzymał więcej punktów. Analiza prowadzona być powinna wyłącznie w obrębie poszczególnych Działań lub Poddziałań. Wszelkie porównania pomiędzy nimi nie są bowiem uzasadnione. Na przykład w projektach *sensu stricto* skierowanych do podmiotów gospodarczych (Poddziałanie 5.2.1 i 5.2.2) utworzono ogółem 724 miejsca pracy, i koszt jednego z nich wynosił odpowiednio w Poddziałaniu 5.2.1 - 147 tys. zł, a w Poddziałaniu 5.2.2 - 382 tys. zł. Natomiast w działaniach dotyczących budowy, rozbudowy infrastruktury np. w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania zagrożeniom środowiska tworzenie miejsc pracy było realizowane w marginalnym stopniu, więc statystycznie ich koszty były najwyższe (tabela 18).

⁴⁵ Łącznie we wszystkich ośmiu Osiach Priorytetowych.

Tabela 18. Liczba oraz koszt utworzonych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na działania i poddziałania (stan na 31.12.2014 r)

działanie/ poddziałanie	liczba utworzonych miejsc pracy	liczba realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy (zł)	dofinansowanie realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy (zł)	średnia liczba utworzonych m. pracy w projektach, w których tworzone są miejsca pracy	koszt 1 miejsca pracy (wydatki kwalifikowane, zł)	koszt 1 miejsca pracy (dofinansowanie, zł)
2.1	17	5	35 069 955,22	22 795 470,86	3,4	2 062 938,54	1 340 910,05
2.2	29	6	78 190 791,96	37 092 668,03	4,83	2 696 234,21	1 279 057,52
2.3	1	1	19 191 989,99	9 592 156,59	1	19 191 989,99	9 592 156,59
2.4	1	1	6 032 587,21	4 524 440,40	1	6 032 587,21	4 524 440,40
2.5	1	1	7 195 254,35	6 115 966,19	1	7 195 254,35	6 115 966,19
2.6	3	1	230 405,01	161 283,50	3	76 801,67	53 761,17
3.1	198	20	391 226 231,54	188 288 669,61	9,9	1 975 890,06	950 952,88
3.2	132,66	25	167 869 379,61	89 942 159,79	5,31	1 265 410,67	677 990,05
3.3	43	5	199 703 059,80	76 985 425,55	8,6	4 644 257,20	1 790 358,73
4.1	13	3	54 209 653,81	31 750 929,85	4,33	4 169 973,37	2 442 379,22
4.2	2	2	6 570 443,41	4 927 832,55	1	3 285 221,71	2 463 916,28
4.3	73,8	47	19 008 486,56	11 849 127,51	1,57	257 567,57	160 557,28
5.1	64,8	16	196 870 699,09	151 441 222,65	4,05	3 038 128,07	2 337 055,91
5.2.1	968,45	374	142 285 179,58	94 599 719,46	2,59	146 920,52	97 681,57
5.2.2	2303,25	350	879 022 867,34	457 998 314,93	6,58	381 644,57	198 848,72
5.3	43	8	14 128 070,00	7 835 210,90	5,38	328 559,77	182 214,21
5.4	4	2	1 230 265,00	715 132,50	2	307 566,25	178 783,13
5.5	23,83	16	7 305 103,25	6 953 482,95	1,49	306 550,70	291 795,34
5.6	38	1	11 931 400,00	9 763 601,18	38	313 984,21	256 936,87
6.1	2	1	19 399 909,38	11 639 945,62	2	9 699 954,69	5 819 972,81
6.2	305,23	31	252 336 547,00	137 332 418,19	9,85	826 709,52	449 930,93
7.1	127,66	30	127 146 563,29	68 248 478,68	4,26	995 978,09	534 611,30
7.2	39	3	60 933 209,75	43 959 217,21	13	1 562 389,99	1 127 159,42
8.1	215	2	9 045 221,85	7 688 438,90	107,5	42 070,80	35 760,18

Dodatkowo miejsca pracy które powstaną w inkubatorach i na terenach inwestycyjnych

5.4	90	1	19 628 076,07	11 411 763,42	90	218 089,73	126 797,37
5.6	216	2	41 553 918,81	24 922 089,17	108	192 379,25	115 380,04

OGÓŁEM

RPO W-K-P 2007-2013 działania /poddziałania w których tworzone miejsca pracy	Liczba utworzonych miejsc pracy	Liczba realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	Wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy (zł)	Dofinansowanie realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy (zł)	średnio na projekt, w których tworzone są miejsca pracy (zł)	koszt 1 miejsca pracy (wydatki kwalifikowane, zł)	koszt 1 miejsca pracy (dofinansowanie, zł)
	4 954,68	954	2 767 315 268,88	1 518 535 166,19	5,19	558 525,53	306 485,01

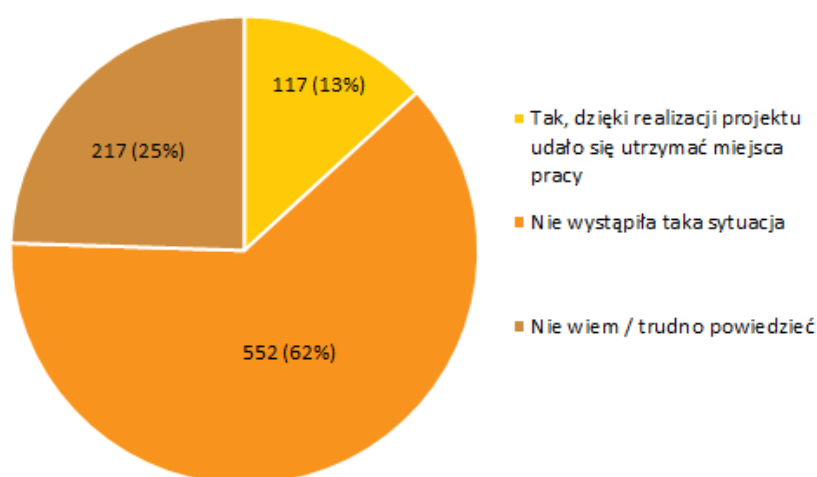
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI (SIMIK 07-13) (stan na 31.12.2014r.), wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność udostępnionych przez Zamawiającego.

Uwaga: W tabeli zaprezentowane zostały tylko te działania/poddziałania w których odnotowano powstanie nowych miejsc pracy.

6.2. Skuteczność, trwałość utworzonych miejsc pracy oraz ochrona już istniejących

W przypadku 117 projektów (13% wszystkich badanych w CAWI), beneficjenci przyznali, że dzięki realizacji projektu utrzymane zostały miejsca pracy, które w przeciwnym razie, zostałyby zlikwidowane. Sytuacja ta nie wystąpiła w przypadku 62% badanych projektów. W przypadku co czwartego projektu, beneficjenci mieli problem z odniesieniem się do tej kwestii (wykres 24).

Wykres 24. Udział projektów, które przełożyły się na utrzymanie miejsc pracy (liczba odpowiedzi, %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (n=886)

Analiza wskazanych 117 projektów i deklarowanej liczby utrzymanych miejsc pracy wskazuje, że sytuacja ta w największym stopniu dotyczy beneficjentów Działania 5.2, 6.2 i 3.2. Łącznie beneficjenci zadeklarowali utrzymanie dzięki wsparciu 566 miejsc pracy.

Tabela 19. Utrzymane miejsca pracy według Działań RPO WK-P 2007-2013

działanie	liczba utrzymanych miejsc pracy
Działanie 2.2. Gospodarka odpadami	4
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	1
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	1
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	21
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	72
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	6
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	2
Działanie 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług	33
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	4
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	329

Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	5
Działanie 5.5.Promocja i rozwój markowych produktów	3
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	2
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	76
Działanie 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	7
Ogółem	566

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Podsumowując beneficjenci relatywnie często wskazują, że wsparte projekty miały wpływ na poziom zatrudnienia w firmie. Wynika to z faktu, że niewielka grupa projektów przewidywała towarzyszący realizacji wzrost zatrudnienia. Niemniej jednak w przypadku co czwartego projektu beneficjenci przyznali, że zrealizowane projekty miały duży, bądź bardzo duży wpływ na zatrudnienie w firmie lub instytucji. Z drugiej strony około 46% projektów miało mały, bardzo mały lub w ogóle nie miało przełożenia na stan zatrudnienia we wspartych podmiotach.

Tabela 20. Wpływ projektów dofinansowanych na stan zatrudnienia we wspartej firmie /instytucji

	częstość	procent
Bardzo duży	71	8,0
Duży	148	16,7
Przeciętny	120	13,5
Mały	37	4,2
Bardzo mały	35	4,0
W ogóle nie miał wpływu	334	37,7
Trudno powiedzieć	141	15,9
Ogółem	886	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Na podstawie deklaracji beneficjentów dokonano również estymacji bezwzględnego wzrostu zatrudnienia we wspartych w ramach RPO WK-P 2007-2013 podmiotach pomiędzy okresem poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie, a momentem badania. Ogółem we wspartych podmiotach zatrudnienie wzrosło o około 7% (przybliżona wartość absolutna wynosi ok 3,4 etaty). Co ciekawe, wzrost zatrudnienia ma swoje podstawowe źródło w podmiotach sektora prywatnego, co potwierdza obserwacje poczynione we wcześniejszym rozdziale. W sektorze publicznym nastąpił wręcz niewielki spadek zatrudnienia. Wartości te należy jednak analizować ostrożnie, bowiem wiele podmiotów, realizowało więcej niż jeden projekt. W przypadku części podmiotów, czas rozpoczęcia poszczególnych projektów, był różny, w związku z czym przedstawiane dane, mają charakter wartości przeciętnych. Potwierdzają one jednak, że sektor prywatny ma istotny potencjał do generowania nowych miejsc pracy.

Tabela 21. Zmiana wielkości zatrudnienia w badanych podmiotach (w etatach)

wielkość zatrudnienia		rok poprzedzający złożenie wniosku o dofinansowanie*	rok 2015 (moment realizacji badania)*	procentowa zmiana w analizowanym okresie wielkości zatrudnienia ogółem
Ogółem	Ogółem	47938	51349	7%
	Średnia	94	101	
	Wielkość próby	510	510	
Sektor publiczny	Suma	31614	30850	-2%
	Średnia	187	183	
	Wielkość próby	169	169	
Sektor prywatny	Suma	16325	20499	26%
	Średnia	48	60	
	Wielkość próby	341	341	

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

* W przypadku podmiotów realizujących więcej niż jeden projekt, wielkość zatrudnienia w danym momencie, była ustalana, jako wartość średnia z zadeklarowanych wartości w analizowanych projektach. Ma to zwłaszcza istotne znaczenie w przypadku projektów rozpoczynanych w różnym czasie.

Warto również zauważyć, że zgodnie z deklaracjami beneficjentów istnieje szansa, że zaobserwowany wzrost zatrudnienia, będzie dalej mógł być obserwowany. Dotyczy to przede wszystkim podmiotów sektora prywatnego, w przypadku którego ponad jedna trzecia badanych podmiotów zadeklarowała, że ma plany zwiększenia zatrudnienia do końca 2015 roku.

Tabela 22. Plany zatrudnieniowe beneficjentów

		sektor własności		ogółem (N=511)
		publiczny (N=171)	prywatny (N=341)	
Czy do końca bieżącego roku planują Państwo zwiększać zatrudnienie?	Zdecydowanie tak	1,80%	7,30%	5,50%
	Raczej tak	6,50%	26,40%	19,80%
	Raczej nie	54,70%	27,30%	36,40%
	Zdecydowanie nie	11,20%	16,40%	14,70%
	Trudno powiedzieć	25,90%	22,60%	23,70%
Ogółem		100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Biorąc powyższe pod uwagę, można przytoczyć wyniki przeprowadzonych w 2010 roku badań ewaluacyjnych, gdzie ewaluatorzy wskazywali na pozytywne efekty polityki spójności, do których zaliczali konwergencję pod względem wskaźnika zatrudnienia na regionalnych rynkach pracy. Zależność korelacyjna wielkości przekazanego wsparcia i zmian na regionalnych rynkach pracy okazała się dodatnia, co oznacza, że tam, gdzie skierowano największe wsparcie, nastąpiła najbardziej widoczna poprawa na rynku pracy⁴⁶.

⁴⁶ PAG Uniconsult, „Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce”, badanie zrealizowane na zlecenie MRR, Warszawa, 2010.

7. Adekwatność utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych

Ostatni merytoryczny rozdział raportu z niniejszego badania ewaluacyjnego poświęcony jest analizie adekwatności realizowanych projektów w stosunku do potrzeb regionalnych. Potrzeby regionalne zidentyfikowano przede wszystkim na podstawie zapisów „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”, Regionalnych Programów operacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013 oraz 2014-2020 oraz wypowiedziach respondentów podczas wywiadów przeprowadzonych w ramach niniejszego badania.

Istotnym elementem tego obszaru jest również identyfikacja i analiza barier oraz dobrych praktyk w zakresie realizacji badanych projektów.

7.1. Zależności między intensywnością wsparcia, a poziomem zatrudnienia w województwie

Analizując dane statystyczne opisane szeroko w rozdziale 4.1 zaobserwowano odwrócone współzależności pomiędzy intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem bezrobocia (mapa 3). Dodatkowo, jak porównamy rozkład przestrzenny wskaźnika przedsiębiorczości (mapa 2) widzimy, że na terenie powiatów na obrzeżach województwa, najsilniej dotkniętych bezrobociem i o najniższej liczbie podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tysiąc mieszkańców, utworzono najmniej nowych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 (mapa 4).

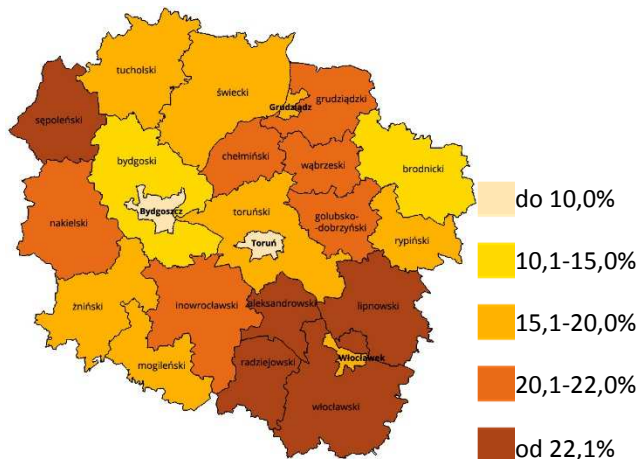
Najwięcej miejsc pracy dzięki projektom z Regionalnego Programu utworzono w Toruniu i Bydgoszczy (odpowiednio 776,74 i 743,53 etaty). W kolejnej grupie powiatów, gdzie powstawały nowe miejsca pracy był powiat aleksandrowski, m. Włocławek, toruński, bydgoski, inowrocławski. W każdym z tych powiatów utworzono od 200 do 400 miejsc pracy. Najmniej miejsc pracy (poniżej 100 miejsc pracy w danym powiecie), jak wspomniano powyżej utworzono w powiatach: mogileńskim, sępoleńskim, radziejowskim, lipnowskim, nakielskim, wąbrzeskim (mapa 4).

Najwięcej projektów realizowano w mieście Toruniu (387), Bydgoszczy (314) oraz powiecie inowrocławskim (143), bydgoskim (131) i toruńskim (119), również w tych powiatach odnotowano najwięcej projektów w ramach których tworzone były miejsca pracy. Natomiast najmniej projektów, w tym, szczególnie tych które przyczyniły się do powstania bezpośrednich miejsc pracy było w powiecie: mogileńskim, radziejowskim, lipnowskim, sępoleńskim, wąbrzeskim i grudziądzkim. W powiatach tych realizowano od 11 do 20 projektów (mapy 5 i 6).

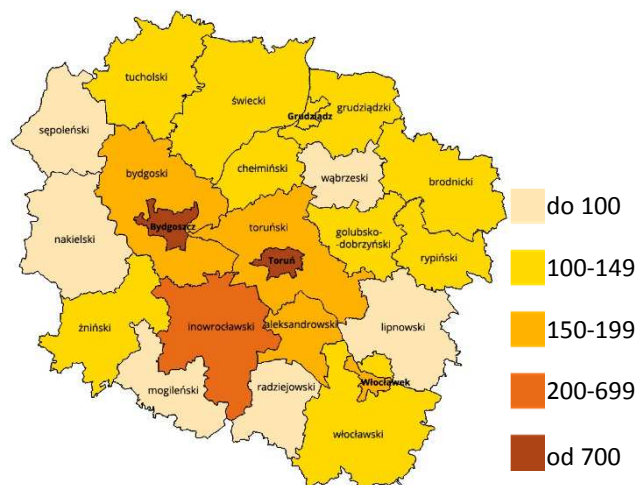
Pochodną liczby realizowanych projektów jest wartość ogółem tych projektów przypadająca na dany powiat. Jeśli chodzi więc o wartości projektów wg miejsca ich realizacji, to również w przestrzeni regionalnej obserwuje się duże zróżnicowanie, najwięcej środków przypadało w projektach realizowanych na terenie miasta Toruń i Bydgoszcz (odpowiednio 1,3 mld zł i 1,1 mld zł), następnie w powiecie inowrocławskim (344,4 mln zł) i Włocławku (318,2 mln zł). Również i w tym przypadku najwięcej projektów o najwyższej sumie wydatków kwalifikowanych, tworzących nowe miejsca pracy realizowano w latach 2007-2014 na wyżej wymienionych obszarach. Najmniej środków w ramach projektów Programu zanotowano w projektach realizowanych w powiecie lipnowskim, radziejowskim, sępoleńskim, żnińskim, mogileńskim, wąbrzeskim, na każdy z tych powiatów przypadało mniej niż 100 mln zł (mapy 7 i 8).

Sytuacja ta powinna być poddana szczególnej uwadze w okresie programowania 2014-2020. Brak impulsów rozwojowych na kolejne lata na tym terenie spowodować może pogłębianie się biedy i wykluczenia społecznego, a co za tym idzie nieodwracalnych strukturalnych problemów społecznych.

Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 roku

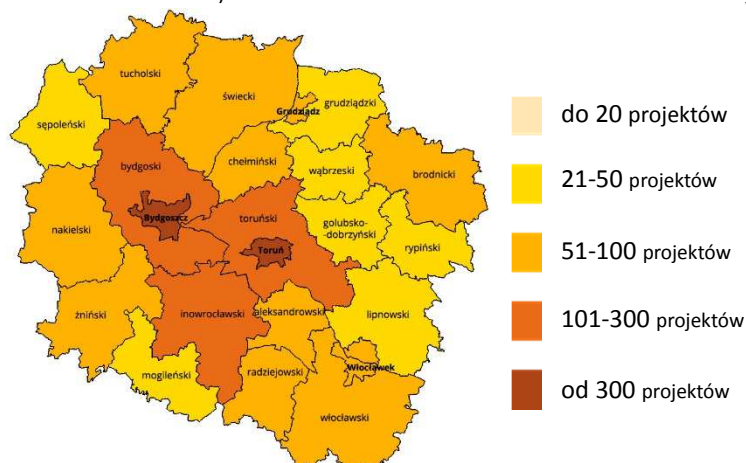

Mapa 4. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014r)

Źródło: opracowanie własne

Mapa 5. Liczba wszystkich projektów z RPO WK-P 2007-2013, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)

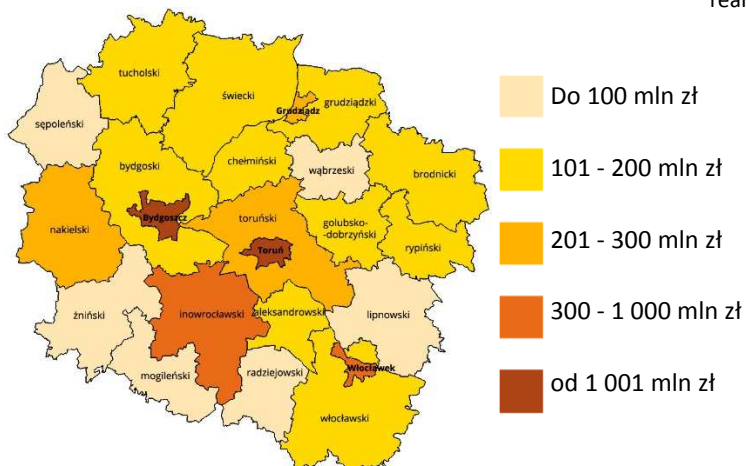

Mapa 6. Liczba projektów z RPO WK-P 2007-2013, w ramach których utworzono miejsca pracy, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)

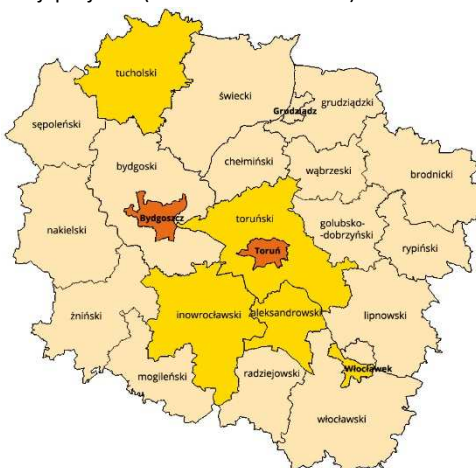

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) wszystkich projektów z RPO WK-P 2007-2013, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)

Mapa 8. Wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) projektów z RPO WK-P 2007-2013, w ramach których utworzono miejsca pracy, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23. Liczba oraz koszt utworzonych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 wg siedziby beneficjenta oraz wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)

powiat	wg siedziby beneficjenta				wg. miejsca realizacji			
	liczba utworzonych miejsc pracy	liczba realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	wartość dofinansowania realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	liczba utworzonych miejsc pracy	liczba realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy	wartość dofinansowania realizowanych projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy
włocławski	157	25	60 546 777,16	35 286 216,07	174	31	65 606 543,43	38 590 399,87
lipnowski	67	16	38 691 357,03	22 696 689,29	61	15	38 473 807,03	22 544 404,29
radziejowski	75	12	42 349 660,42	23 502 252,19	57	12	29 348 009,42	17 292 970,50
aleksandrowski	166	38	75 185 195,34	36 789 986,74	209	43	104 938 689,07	51 798 265,88
sępoleński	64	18	41 703 184,46	25 798 788,57	52	17	32 594 405,34	20 951 543,19
grudziądzki	18	3	9 470 460,40	4 595 827,00	150	18	51 398 923,19	27 127 153,99
nakielski	31,75	16	10 751 899,72	6 580 702,99	65,75	24	22 869 230,77	13 283 300,24
chełmiński	137,5	27	67 465 273,90	37 705 683,53	141,5	28	68 646 615,18	38 493 427,25
golubsko-dobrzyński	120	22	32 841 120,86	19 186 966,87	128	25	36 422 020,86	21 326 666,87
wąbrzeski	83	19	49 113 205,76	27 496 409,89	75	17	45 546 062,16	25 156 690,73
inowrocławski	401,21	85	196 790 913,52	113 882 656,95	380,21	86	180 992 528,24	105 506 164,31
żniński	105,5	25	37 220 795,35	18 344 605,49	104,5	27	48 641 674,29	24 393 193,93
tucholski	152	28	103 772 726,88	52 911 105,32	161	30	106 720 214,58	54 914 245,70
mogileński	37	10	24 374 748,44	13 423 692,82	40	11	24 874 748,44	13 773 692,82
m.Włocławek	213,75	52	118 768 241,53	77 490 670,69	217,65	47	141 866 791,39	89 995 082,09
rypiński	113	20	79 419 378,26	45 243 467,55	141	21	86 703 378,26	48 023 157,55
toruński	186,5	58	90 716 998,78	52 761 764,10	237	57	119 069 121,38	67 157 237,56
m.Grudziądz	217,48	40	117 656 593,10	72 309 252,14	122,48	29	93 187 235,95	59 086 974,70
świecki	132	24	76 282 866,80	41 263 109,20	136	26	76 970 519,57	41 704 135,16
brodnicki	112	29	48 848 877,85	25 422 407,39	110	29	49 531 648,58	25 777 876,41
bydgoski	242	56	81 516 670,17	42 290 439,20	265,5	54	93 614 117,20	48 141 194,51
m.Toruń	910,05	147	789 589 831,97	413 270 164,47	776,74	132	571 385 235,11	334 126 342,49
m.Bydgoszcz	785,95	171	460 768 230,63	248 785 453,64	743,35	163	416 772 608,64	224 100 494,73
Beneficjenci spoza województwa	118	10	52 288 265,67	25 163 001,50				
Na terenie więcej niż 1 powiat					97	9	199 959 145,92	68 936 698,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI (SIMIK 07-13) oraz dokumentacji projektowej.

Porównując, ilość nowopowstałych miejsc pracy w ramach projektów finansowanych ze środków RPO WK-P 2007-2013 do danych statystyki publicznej mówiących o liczbie nowopowstałych miejscach pracy możemy w pewnym przybliżeniu oszacować, że ok 4% nowych miejsc pracy jakie powstały ogółem w latach 2008-2013 w województwie kujawsko-pomorskim to właśnie miejsca utworzone w ramach Regionalnego Programu.

Wyniki przeprowadzonego w roku 2014 badania ewaluacyjnego w oparciu o model makroekonomiczny Hermin, wskazały jednoznacznie na pozytywne oddziaływanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 na rozwój gospodarczy województwa kujawsko-pomorskiego w całym analizowanym okresie (2007-2020). Odzwierciedleniem tego są przede wszystkim wyższe poziomy wskaźników realizacji celu strategicznego Programu, tj. zmiana poziomu PKB w wyniku oddziaływania RPO WK-P 2007-2013 i liczba nowoutworzonych miejsc pracy netto ogółem. Efektem realizacji RPO WK-P 2007-2013 wg obliczeń modelu w 2013 r. było powstanie 9,0 tys. (1,2% całkowitej liczby pracujących w województwie kujawsko-pomorskim w 2013r.) dodatkowych miejsc pracy w porównaniu do scenariusza pomijającego wsparcie finansowe w tym zakresie (liczba nowopowstałych miejsc pracy netto)⁴⁷.

Wśród innych działań finansowanych z funduszy strukturalnych, wpływających na kujawsko-pomorski rynek pracy wskazać należy projekty realizowane w Priorytecie VI "Rynek pracy otwarty dla wszystkich" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Według danych na koniec 2014 r. wartość podpisanych umów w tym obszarze wyniosła 911,9 mln złotych (tabela 19). Mieszkańcy województwa mogli korzystać z trzech działań (6.1, 6.2, 6.3), w ramach których:

- W Poddziałaniu 6.1.1 "Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy" prowadzone były projekty konkursowe obejmujące przede wszystkim zróżnicowane działania aktywizacyjne. Według informacji Wojewódzkiego Urzędu Pracy, największym zainteresowaniem cieszyły się działania związane z tworzeniem Indywidualnych Planów Działania, nabywaniem kompetencji w poszukiwaniu pracy, poradnictwa zawodowego, kursów i szkoleń zawodowych oraz staży i praktyk. Z najmniejszym zainteresowaniem spotykało się wsparcie w postaci dodatków relokacyjnych, przeznaczonych dla osób podejmujących pracę oddaloną powyżej 50 kilometrów od miejsca stałego zamieszkania oraz inicjatyw podnoszenia mobilności geograficznej.
- Poddziałanie 6.1.2 „Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych w regionie” obejmowało projekty, których efektem było dofinansowanie zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy oraz skierowane do tych grup wsparcie merytoryczne (szkolenia, kształcenie, doradztwo).
- W Poddziałaniu 6.1.3 „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych” realizowane były projekty powiatowych urzędów pracy, polegające na wsparciu osób bezrobotnych z wykorzystaniem instrumentów przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (w tym: doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, jednorazowe dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej).
- W ramach Działania 6.2 prowadzono projekt Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego. Jego zadaniem było udzielanie wsparcia finansowego (tj. pożyczek preferencyjnych) oraz doradczo-szkoleniowego osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą. W tym samym Działaniu realizowano również projekt systemowy WUP – Przedsiębiorczość szansą na rozwój regionu kujawsko-pomorskiego. Był on prowadzony w partnerstwie z dwudziestoma powiatowymi urzędami pracy. Jego grupę docelową stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, ze szczególnym uwzględnieniem osób do 25 roku życia, powyżej 50 roku życia oraz osób

⁴⁷ Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN. Raport końcowy, Wrocław, 7 listopada 2014r. s. 5-6.

niepełnosprawnych. Zakres projektu stanowiły dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, szkolenia w zakresie podstaw przedsiębiorczości, a także dodatki szkoleniowe i stypendia.

- Działanie 6.3 adresowane było do mieszkańców obszarów wiejskich. Jego głównym celem było wspieranie rozwoju inicjatyw lokalnych na rzecz podnoszenia poziomu zatrudniania oraz dostarczenie bezpośredniego wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób bezrobotnych.

Tabela 24. Realizacja projektów w ramach Priorytetu VI POKL w województwie kujawsko-pomorskim

wyszczególnienie	wartość podpisanych umów do 31.12.2014 r	liczba osób, które zakończyły udział w projektach od początku realizacji Programu do 31.12.2015r
Priorytet VI	911 943 238,70	102 193,00
Działanie 6.1	759 554 934,20	94 536,00
Poddziałanie 6.1.1	113 550 866,96	10 295,00
Poddziałanie 6.1.2	23 318 480,64	848,00
Poddziałanie 6.1.3	622 685 586,60	83 393,00
Działanie 6.2	145 165 277,18	4 456,00
Działanie 6.3	7 223 027,32	3 201,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu.

Efektem realizacji Priorytetu VI PO KL w województwie kujawsko-pomorskim był ogólnie udział 102,3 tysięcy osób w projektach, w tym ponad połowa uczestników projektów to osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Dwa Działania w PO KL (6.1.3 oraz 6.2) przeznaczone były na wsparcie osób zakładających działalność gospodarczą. Ogółem takich dotacji (tzw. start– up'ów) przekazano 12 994 beneficjentom. Dodatkowo 334 osób skorzystało z mikropożyczek (tabela 25).

Tabela 25. Rezultaty Priorytetu VI POKL w województwie kujawsko-pomorskim (stan na 31.12.2014 r)

wyszczególnienie	wartość
Liczba osób, które zakończyły udział w projektach	102193
w tym osoby:	
• w wieku 15-24 lata	40587
• znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	69777
• niepełnosprawne	4455
• długotrwale bezrobotne	37285
• z terenów wiejskich	46326
• w wieku 50-64 lata	16779
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne dotacje	12994
• w ramach poddziałania 6.1.3	9146
• w ramach działania 6.2	3848
Liczba osób, które skorzystały z mikropożyczek	334

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu.

W ramach PO KL realizowane były także projekty innowacyjne testujące oraz projekty międzynarodowe. Obejmowały one głównie próby zaadaptowania w regionalnych warunkach modeli aktywizacyjnych sprawdzonych w innych krajach, a także przygotowanie pracowników publicznych służb zatrudnienia do ich wykorzystywania w codziennej praktyce zawodowej.

Wojewódzki Urząd Pracy prowadził ponadto dwa projekty o charakterze badawczo-analitycznym, tj. Rynek pracy pod lupą oraz Rynek pracy pod lupą II.

W roku 2014 r. rozpoczęto również przygotowanie do wdrażania inicjatywy ogólnoeuropejskiej. Gwarancje dla młodzieży, która prowadzona będzie przy pomocy wsparcia ze środków perspektywy finansowej 2014-2020.

Pozostałe przedsięwzięcia korzystające ze środków europejskich, innych niż fundusze strukturalne, obejmowały m.in. granty EURES, dzięki którym organizowano targi pracy, z udziałem przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych.

Podsumowując, ogólnie o siłach, które wpływają na zależność między wsparciem a powstawaniem miejsc pracy można powiedzieć, że działają dwa efekty: podażowy i popytowy.

W przypadku efektu popytowego – mówimy o miejscach pracy stworzonych bezpośrednio do obsługi danej interwencji. Pojawiają się środki – trzeba je wydać. W przypadku, gdy pojawia się popyt – pojawiają się też nowe miejsca pracy. W momencie, kiedy ten zwiększony popyt się wyczerpuje (w tym wypadku – interwencja dobiega końca) – te miejsca pracy znikają w większości. Siła oddziaływania tego mechanizmu popytowego zależy od zainwestowanych środków i od tego, czy zostały one zainwestowane w branżę, które są pracochłonne czy nie.

Efekt podażowy – czyli na ile faktycznie takie inwestycje powodują, że powstają nowe, trwałe miejsca pracy. Zatem są to miejsca pracy, które powstały dzięki interwencji (np. dzięki stworzeniu nowych szlaków turystycznych – zwiększył się ruch turystyczny, który wygenerował potrzebę nowych miejsc pracy np. w hotelarstwie czy restauracjach).

Dodatkowo – trzeba jeszcze brać pod uwagę efekt wyciekania – czyli, czy środki zainwestowane na danym terenie dalej po nim krążą, czy też wyciekają poza jego obręb. Im więcej pieniędzy wycieka na zewnątrz – tym trudniej jest utrzymać miejsca pracy na danym terenie. Stąd – należy rozważać, czy wspierać lokalnych przedsiębiorców, czy duże sieci, które środki finansowe transferują w inne miejsca.

Ponadto należy spojrzeć, jakiej jakości miejsca pracy powstają. Jeśli interwencje generują miejsca pracy niskiej jakości – to nie są to dobre mechanizmy rozwojowe. Nie wytworzy to mechanizmu trwałego rozwoju danej społeczności lokalnej. Na ile te miejsca pracy, które powstają są związane z lokalną gospodarką. Szczególnie wartościowe miejsca pracy to te, które w ramach danego łańcucha wartości jak największą jego część tworzą na danym terenie.

Istotne jest zobowiązanie się przedsiębiorcy do utworzenia miejsc pracy. Jeśli jest to ryzykowne – to przedsiębiorcy wolą w ogóle nie wskazywać, że miejsce pracy zostanie utworzone, niż ryzykować np. zwrot dotacji czy nawet bankructwo przedsiębiorstwa. Zdarzają się jednak sytuacje, że beneficjenci deklarują utworzenie nowych miejsc pracy tylko po to, aby uzyskać większą liczbę punktów, niestety te miejsca, często nie są zachowywane po zakończeniu realizacji projektów.

7.2. Adekwatność utworzonych nowych miejsc pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych oraz w stosunku do kierunków rozwoju województwa

Jak już zapisano w rozdziale 4.2 dokumenty regionalne szczególnie traktują zagadnienia dot. kujawsko-pomorskiego rynku pracy. Zarówno Strategia Rozwoju Województwa jak i Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 wskazują, że priorytetem w ramach działań realizowanych i finansowanych ze środków publicznych jest wzrost zatrudnienia. Szerzej wskazuje się cel, jakim jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz właśnie zwiększenie zatrudnienia⁴⁸. Taki kierunek wskazują także respondenci niniejszego badania jako jeden z najślusznieszych. Stwierdzali np. podczas wywiadu grupowego, że celem realizowanych przez nich projektów nie było stworzenie miejsc pracy, ale poprawa jakości usług. I dzięki temu rozwojowi udało się zatrudniać kolejne osoby.

Podczas wywiadu grupowego część respondentów krytycznie oceniła formy dotacji bezzwrotnych, uznając że jeżeli firma żyje tylko z dotacji, nie ogranicza kosztów, nie działa racjonalnie, to w kontekście zastąpienia tej formy wsparcia zwrotnymi instrumentami, te firmy nie poradzą sobie na rynku i poupadają, tym samym zostaną zmarnowane pieniądze publiczne.

„Wszelkie dotowanie firm, wszelkie projekty dla firm są złe, z tego powodu, że w tej chwili doszliśmy do tego momentu, kiedy jeżeli firma nie korzysta ze środków europejskich, praktycznie firma może przestać istnieć. Dochodzi do takiej nieuczciwej konkurencji, że firmy które dostały dotacje zaniżają tak ceny na rynku, że firmy które nie dostały dotacji praktycznie przestają istnieć. I warunkiem istnienia firmy jest dostać dotację, żyjemy od dotacji do dotacji. (...) W tej chwili, nie wiadomo skąd wyrastają firmy, które dostały potencjał sprzętowy i po prostu wjeżdżają na rynek z taką ceną, że ja nie mogę tego przebić. I te miejsca pracy, które mam na pewno przestaną istnieć, dlatego, że jak moja firma w ciągu kolejnych dwóch lat nie dostanie dotacji, to też przestanie istnieć.(...) Przez dotacje niszczy się nawzajem. (...) Dotacja staje się być lub nie być.(...)”

[respondent FGI]

Równoważąc te wypowiedzi respondenci FGI zgodnie przyznali, że dotacje powinny być impulsem rozwoju dla firm, które działają w przestrzeni międzynarodowej, to właśnie dotacje mają za zadanie wspierać polskie przedsiębiorstwa, aby mogły konkurować z innymi europejskimi firmami.

„Dotacja jest czynnikiem, który pozycjonuje firmę do innych firm europejskich i tutaj dotacja nie robi krzywdy rynkowi lokalnemu. (...) Jest takim jakby wyrównaniem, tego zadawnienia naszego w stosunku do krajów europejskich, i nam się to jakby należy i naszym firmom to się należy, to im pozwala na wyjście na wyższy pułap, który bez tego zasilenia kapitałowego byłby bardzo trudny.”

[respondent FGI]

⁴⁸ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013; CCI 2007PL161 PO 006; Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2011 r. zmieniającej uchwałę nr 70/892/07 w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 23 października 2007 r., Decyzja nr K(2011) 8611 z dnia 28 listopada 2011 r. zmieniającą decyzję nr K(2007) 5071 z dnia 10 października 2007 r. w sprawie przyjęcia programu operacyjnego "Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013" w ramach pomocy wspólnotowej z EFRR objętego celem „konwergencja” w regionie Kujawsko-Pomorskim w Polsce, s. 78.

W okresie programowania 2014-2020 dotacje zastąpione zostaną w dużej mierze przez zwrotne instrumenty finansowe. W ocenie zarówno ekspertów jak i samych przedsiębiorców to musi być proces, a nie skok. Stąd proponuje się wprowadzania fazy przejściowej, czyli pół dotacji, pół kredytu, na wzór, bardzo pozytywnie ocenianej w okresie programowania 2007-2013, premii technologicznej⁴⁹. Wspieranie powinny być przede wszystkim przedsięwzięcia, które starają się konkurować na poziomie ponadregionalnym, a nawet ponadnarodowym.

„Dotacja pozwoliła na dorównanie do poziomu światowego i teraz już z sami z własnych pieniędzy zrobiliśmy dwie nowe innowacyjne linie produkcyjne, których nie ma nikt w Polsce. Dlatego nie zgadzam się z opinią, że żyjemy tylko z dotacji, nasze dotacje były na konkretne cele, nie wiązały się z tym dla nas, że być lub nie być. My i tak byśmy te inwestycje zrealizowali. Ale to nam ułatwiło dorównanie do światowego poziomu.(...) Teraz potrzebujemy środków na promocję, na targi, abyśmy mogli znaleźć rynki zbytu na zewnątrz.”

[respondent FGI]

Według ekspertów, potencjałem województwa kujawsko-pomorskiego do wykorzystania na przyszłość jest właśnie nadwyżka na rynku pracy. Procesy demograficzne mogą doprowadzić do takiego spadku podaży pracy w wielu województwach, że zasób pozostający w województwie kujawsko-pomorskim będzie mógł znaleźć zatrudnienie właśnie tam. Warunkiem koniecznym jest jednak prowadzenie działań zapewniających zdolność tych osób do pracy oraz ich właściwą wiedzę i kompetencje.

Jednocześnie należy zauważyć, że w województwie od pewnego czasu obserwowany jest popyt na pracę mniej wykwalifikowaną. Według ekspertów rynku pracy, taka sytuacja w przyszłości będzie się przez dłuższy czas utrzymywać. Jest to niezwykle groźne z punktu widzenia perspektyw rozwoju, gdyż mnóstwo młodych, wykształconych ludzi nie spotka odpowiedniej oferty pracy dla siebie i będzie jej poszukiwać poza granicami regionu lub kraju.

Analizując utworzone nowe miejsca pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych pod kątem struktury bezrobotnych zauważa się mocną adekwatność tych zjawisk. Tworzone miejsca pracy dotyczyły w 36,1% osób z wykształceniem zawodowym (byli to m.in. operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – ok. 29% wszystkich zatrudnionych). W strukturze bezrobotnych przeważały w analizowanych latach właśnie osoby z wykształceniem zawodowym. Obserwowano jednak, że w zawodach robotniczych, rzemieślniczych oraz osób nieposiadających zawodu wystąpił najsilniejszy spadek liczby osób bezrobotnych.⁵⁰

W przyszłości – warto utrzymywać powiązanie otrzymania środków na projekt z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy. Oczywiście – w przypadku, gdy środki mają formę pomocy zwrotnej (pożyczki, gwarancji) – trudno jest wymagać zagwarantowania przez przedsiębiorcę tego typu rezultatów.. W tej sytuacji – można zastanowić się nad kryterium strategicznym odnośnie tworzenia miejsc pracy, tak by ukierunkować myślenie potencjalnych beneficjentów właśnie na nowe miejsca

⁴⁹ Od 2009 roku BGK pełni rolę Instytucji Wdrażającej działanie 4.3 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka „Kredyt Technologiczny”. Na mocy ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. Nr 116, poz. 730, z późn. zm.) znowelizowanej ustawą z dnia 3 lutego 2011 r. o zmianie ustawy o niektórych formach (...) innowacyjnej (Dz. U. 85, poz. 457) przedsiębiorcy wdrażający nowe technologie mogą otrzymać wsparcie ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego. Kwota przeznaczona na ten cel na lata 2007-2013 wynosi 432 601 813 euro. Wsparcie dla przedsiębiorcy stanowi premia technologiczna stanowiąca spłatę części kapitału kredytu technologicznego, udzielonego przez bank komercyjny. Środki własne przedsiębiorcy muszą stanowić nie mniej niż 25% kosztów kwalifikowanych inwestycji technologicznej finansowanej z kredytu technologicznego.

⁵⁰ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskiego w świetle badań prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015, s. 4.

pracy. Proponuje się jednak, aby przedsiębiorca w większym stopniu decydował kogo zatrudni i sam miał wpływ na doskonalenie kwalifikacji nowozatrudnionych pracowników. .

Jako jedno z ważniejszych wyzwań na lata 2014-2020 wskazano dokonanie takiej zmiany systemowej, by przedsiębiorcy współpracowali ze szkołami zawodowymi tak, by te uczyły tego, co jest rzeczywiście potrzebne firmom. Zamiast dotacji finansowanie staży i praktyk, dzięki czemu młodzież będzie mogła te kwalifikacje uzyskać. Pomocna może być przemijająca „stygmatyzacja szkolnictwa zawodowego” - trend jest taki, że młodzi ludzie chcą iść do szkół zawodowych. W tym zakresie, pożądane byłoby jednak rozwinięte doradztwo zawodowe już na poziomie gimnazjalnym.

Znamienny wydaje się fakt, że w województwie kujawsko-pomorskim nie ma uczelni wyższej o randze politechniki, co może negatywnie wpływać na rozwój tego typu przedsiębiorstw na terenie województwa w związku z brakiem osób posiadających wykształcenie inżynierskie.

Konieczne jest też pozyskiwanie nowych inwestorów i skorelowanie kierunków kształcenia z rozwojem nowych technologii.

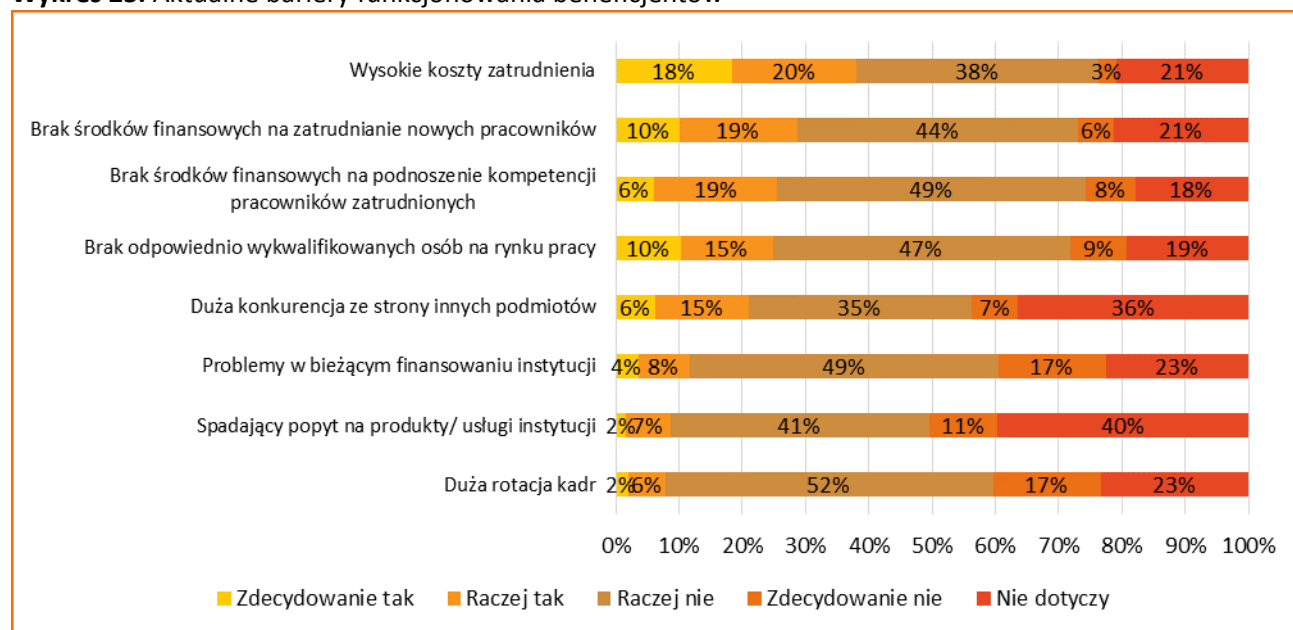
Ogólnie więc można stwierdzić, że system edukacji zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim (podobnie jak w całej Polsce), w niewystarczającym stopniu reaguje na dynamicznie zmieniające się potrzeby i oczekiwania pracodawców. Dodatkowo, można przywołać tutaj opinię ekspertów Centrum im. Adama Smitha, którzy twierdzą, że pracę otrzymuje się w 70% dzięki wiedzy fachowej i w 30% dzięki kompetencjom społecznym, traci się zaś w 70% z braku kompetencji społecznych i w 30% z braku kwalifikacji merytorycznych. Nieodzowne jest więc w programach nauczania zwrócenie szczególnej uwagi na kształtowanie kompetencji i kwalifikacji kreujących w najwyższym stopniu przedsiębiorczość oraz odpowiadających wymaganiom potencjalnych pracodawców. Absolwenci zawodowych szkół ponadgimnazjalnych powinni posiadać właściwe dla konkretnego zawodu kwalifikacje oraz umiejętności praktyczne pozwalające na szybkie odnalezienie się w realiach rynkowych. Konieczne są nowe kierunki kształcenia dostosowane do potrzeb i perspektyw rozwoju lokalnego rynku pracy, prowadzone w sposób elastyczny, modułowy z zagwarantowaną praktyczną nauką zawodu, realizowaną w warsztatach szkolnych i pracowniach, a przede wszystkim w kontakcie z przedsiębiorstwami⁵¹.

7.3. Bariery i problemy wpływające na tworzenie miejsc pracy w regionie (dobre praktyki)

Beneficjenci poproszeni, o ustosunkowanie się do aktualnych barier, na jakie natrafiają, relatywnie najczęściej wskazywali na wysokie koszty zatrudnienia (38%), brak środków na zatrudnianie nowych pracowników (29%), brak środków finansowych na podnoszenie kompetencji pracowników (25%) oraz brak odpowiednio wykwalifikowanych osób na rynku pracy (25%). Stosunkowo rzadko wymieniane były takie problemy jak duża rotacja kadr (8%), spadający popyt na produkty lub usługi (9%), czy też problemy w bieżącym finansowaniu instytucji.

⁵¹ Depopulacja – czas na zmiany na opolskim rynku pracy. Raport końcowy, Praca zbiorowa pod kierunkiem naukowym dra hab., prof. Uczelni Łazarskiego Roberta Gwiazdowskiego, Opole 2014, s. 141-143.

Wykres 25. Aktualne bariery funkcjonowania beneficjentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI

Oprócz przeszkód systemowych (podatki, opłaty) barierą w prowadzeniu firm i zatrudnianiu osób, jest ich dostępność, a przede wszystkim kwalifikacje potencjalnych pracowników. Beneficjanci mocno podkreślali, że istotnym elementem – uzupełnieniem projektów inwestycyjnych, byłyby środki jakie otrzymuje przedsiębiorca na kształcenie lub pozyskanie nowych - dodatkowych kompetencji przez pracowników. Jeżeli środki na kształcenie byłyby w gestii przedsiębiorstw, to w ich interesie byłoby wykształcenie pracowników. Respondenci zwrócili uwagę bowiem na fikcyjne zapisy na zaświadczeniach osób, które przechodzą szkolenia finansowane ze środków UE. A podstawowym pytaniem do bezrobotnego powinno być, czy na pewno chce pracować. Potem dopiero należałoby kierować taką osobą na dedykowane szkolenia.

„Cały ten system szkoleń zawodowych jest fikcją, np. kurs kierowcy wózka widłowego, oznacza że - tak ma napisane w dokumentach ten biedny młody, a czasami i starszy człowiek - on niniejszym przeszedł 180 godzin praktyki, bo tak jest napisane w dokumencie, i ten kurs kosztował 600 zł, a 180 godzin praktyki na danym urządzeniu, biorąc pod uwagę paliwo, które się zużywa kosztuje 1000 zł. Więc to jest kłamstwo, to jest jedno wielkie piramidalne kłamstwo. (...) Fikcyjne kursy (...)”

[respondent FGI]

Ważnym elementem wskazywanym przez beneficjentów, wartym rozważenia przez Instytucję Zarządzającą RPO WK-P 2014-2020, jest zapewnienie środków na kontynuację świadczenia usług (głównie społecznych) powstałych w ramach projektów finansowanych ze środków UE. Brak zdolności do utrzymania trwałości projektów w szczególności o charakterze społecznym (np. brak środków na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry po zakończeniu projektu). Świadczenie kompleksowych usług jest bowiem w przypadku większości Beneficjentów uzależnione od zewnętrznego finansowania. Po zakończeniu realizacji projektów są oni zmuszeni do ograniczenia swojej działalności. W konsekwencji, trwałość efektów ulega zatarciu. Powinny być to środki przyznawane na zasadach innych niż projektowe

(np. roczne dotacje/ kontrakty na określoną ilość usług). Ich dysponentem mogłyby być publiczne służby zatrudnienia lub samorządowe instytucje pomocy społecznej.

Jedną z barier podczas realizacji projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P 2007-2013, wskazywaną podczas wywiadów, było m.in. czas rozpatrywania wniosków. Trwało to niekiedy miesiącami, a nawet zdarzył się przypadek, że przedsiębiorca zakończył realizację inwestycji, a następnie dowiedział się o wynikach naboru. Jest to niedostosowane do specyfiki działalności przedsiębiorstw - rynek jest dynamiczny i decyzje podejmuje się szybko. W tym zakresie nie nastąpiła poprawa w trakcie wdrażania Programu. Dodatkowo wskazywano na bariery biurokratyczne, poziom skomplikowania wniosków, które są niezrozumiałe dla tych którzy nie mają całego aparatu księgowo-finansowego, albo nie stać ich na doradców. W opinii respondentów „samodzielnie się nie dało przez to przebrnąć”. Biurokracja projektów UE także ogranicza w ogóle chęć sięgania po środki UE – np. to, ile czasu będzie pochłaniało przygotowanie dokumentacji projektowej, rozliczenie środków, itp.

Z punktu widzenia przedsiębiorców bolączką była również ograniczona pula alokacji i zbyt mała ilość konkursów.

„chyba z 4 lata procedura się toczyła. (...) Dokumentację uzupełniliśmy i złożyliśmy do BGK, na kredyt technologiczny, zostaliśmy bardzo wysoko ocenieni, jako pierwsi otrzymaliśmy dotację i projekt ten zrealizowaliśmy. Potem jeszcze (...) z Urzędu Marszałkowskiego, później jak już ten projekt zrealizowaliśmy, otrzymywaliśmy pisma, czy jesteśmy zainteresowani. (..) Dla nas barierą była biurokracja, ale w sensie rozpatrywania, bo jeżeli chodzi o rozliczanie projektu, to mam wręcz pozytywne wrażenia, pomoc ludzi bardzo dobra”.

[respondent FGI]

To co można uznać za kolejną barierę w tworzeniu miejsc pracy to kwestia pogodzenia wątku innowacyjności i zatrudnienia, bo te dwa elementy nie zawsze idą w parze. Sytuacji nie poprawia nacisk na innowacyjność, który kładzie KE w perspektywie 2014-2020. Innowacyjność jest to pojęcie bardzo pojemne, a poza tym, jak stwierdził jeden z respondentów, przedsiębiorcy w kujawsko-pomorskim są na trochę innym etapie rozwoju i nie każdy jest gotowy na innowacyjność w rozumieniu komisyjnym. W tym wypadku bardziej potrzebny jest nacisk na wzrost konkurencyjności. Gdyby ograniczono się do jakichś elementów innowacyjności, wówczas nie było by to tak uciążliwe.

Wśród barier i problemów dotyczących tworzenia miejsc pracy w ramach realizowanych projektów wskazano również sztuczne zawyżanie wskaźników na etapie składania wniosku celem uzyskania większej ilości punktów. Na etapie wdrażania pojawiały się wówczas postulaty, by ich wartość zmniejszyć, co nie spotykało się z przychylnością IZ, która stała na stanowisku, że jeśli ta określona liczba miejsc pracy nie zostanie utworzona to beneficjentom grozi korekta. Korekty wskaźników należy także oceniać negatywnie ze względu na to, że takie działanie stawia na gorszej pozycji uczciwych-rzetelnych beneficjentów, które realnie oceniły i zadeklarowały wskaźniki, przez co np. uzyskały mniejszą liczbę punktów i często nie uzyskały dofinansowania.

„ (...) za niewykonanie wskaźników sankcje były niewielkie, z punktu widzenia rzetelnych firm jest to niesprawiedliwe (...)”

[respondent FGI]

Na podstawie opinii beneficjentów RPO WK-P 2007-2013 można wnioskować, że obowiązujące w okresie 2007-2013 kryteria oceny projektów nie uwzględniały efektów długofalowych - miejsc pracy utworzonych w efekcie oddziaływania projektu (np. jako następstwo inwestycji lub innych przedsięwzięć, realizowanych dzięki projektowi). Należałoby w nowym RPO WK-P 2014-2020 rozszerzyć ocenę właśnie o efekty zatrudnieniowe odroczone w czasie, będące wynikiem oddziaływania projektu. Ocena nie powinna być jednak oparta na deklarowanych wartościach liczbowych. Powinna mieć raczej charakter jakościowy i polegać na weryfikacji przedstawianych we wnioskach opisach zawierających charakterystykę mechanizmów oddziaływania projektu. Można ewentualnie dodatkowo punktować projekty wg miejsca ich realizacji (powiaty najmocniej dotknięte problemem bezrobocia).

Eksperci rynku pracy twierdzą, że czynniki, które pozytywnie wpływają na tworzenie miejsc pracy przede wszystkim zależą od branży – czy jest np. pracochłonna (bo taka daje większe prawdopodobieństwo utworzenia i utrzymania miejsca pracy). Istotne są też lokalne powiązania kooperacyjne – jeśli u przedsiębiorcy, który ma mocne powiązania lokalne poprawi się sytuacja – to stopniowo będzie się ona poprawiała również u jego dostawców i partnerów handlowych. Dużo większe znaczenie dla tworzenia nowych miejsc pracy ma otoczenie biznesu, niż elementy wsparcia unijnego. Potrzebne są proste przepisy, urzędy, które interpretują decyzje na korzyść przedsiębiorcy i niskie koszty pracy (szczególnie te pozapłacowe).

W ramach IDI pojawił się jednak również głos, że tworzenie miejsc pracy pobudzała sama możliwość realizacji projektów, fakt otrzymania dofinansowania. Przedsiębiorcy w województwie kujawsko-pomorskim byli żywo zainteresowani konkursami, bo im się to po prostu opłacało. Co więcej, w ramach projektów tworzone nie tylko miejsca pracy związane z jego realizacją. Z biegiem czasu tworzone były również pośrednio kolejne etaty.

Wśród przedsiębiorców dominuje zainteresowanie dotacjami. Wyczerpanie środków w obecnej perspektywie, czy fakt, że wsparcie na lata 2014-2020 jeszcze nie ruszyło ma wpływ na ich funkcjonowanie.

„Jednak te instrumenty dotacyjne przyspieszały pewne decyzje i skutkowały tym, że szybciej przedsiębiorstwo się rozwijało, szybciej te miejsca pracy były tworzone”

[respondent FGI]

Podsumowując można stwierdzić, że województwo kujawsko-pomorskie należy do regionów cechujących się jedną z najtrudniejszych w kraju sytuacją na rynku pracy. Zjawisko bezrobocia jest pochodną przemian ustrojowych oraz specyficznej struktury regionalnej gospodarki, która w ponadprzeciętnym stopniu opiera się na rolnictwie. Wysoki poziom bezrobocia współwystępuje z silnym natężeniem innych problemów społecznych (jeden z najwyższych w kraju udziałów ludności korzystającej z pomocy społecznej) oraz relatywnie niskim poziomem wykształcenia ludności (niski odsetek ludności posiadającej wykształcenia wyższe). Nakładają się na to negatywne zjawiska typowe dla całego kraju, tj. słaba jakość kształcenia zawodowego na poziomie średnim i zasadniczym, niska popularność kształcenia ustawicznego oraz niekorzystne trendy demograficzne.

Obserwujemy więc występowanie "triady" - wysokie bezrobocie, wykluczenie społeczne, niskie kwalifikacje, która wyznacza najdotkliwsze bariery dla tworzenia nowych miejsc pracy i uruchamia błędne koło problemów społecznych. Ubóstwo ludności ogranicza popyt, co hamuje rozwój przedsiębiorczości (zwłaszcza w obszarze handlu i usług). Bezrobotni są w stanie zaakceptować bardzo niskie wynagrodzenie, ale ze względu na brak kwalifikacji nie mogą znaleźć zatrudnienia. Utrudniona dostępność wykwalifikowanej siły roboczej ogranicza napływ nowych inwestycji, co przekłada się na niższe dochody samorządów, a przez to na ich potencjał w zakresie świadczenia usług pomocy

społecznej. W efekcie, tempo tworzenia miejsc pracy jest niezadowalające, a strukturalny charakter bezrobocia (w tym duży udział osób o niskich kwalifikacjach, długotrwale bezrobotnych, mieszkańców wsi) ulega utrwaleniu.

Przerwanie tego błędnego koła nie jest możliwe wyłącznie poprzez mechanizmy rynkowe. Zachodzi więc uzasadnienie dla prowadzenia interwencji publicznych. Kluczowe bariery dla tworzenia miejsc pracy zostały trafnie zdiagnozowane także w regionalnych dokumentach strategicznych. Priorytety inwestycyjne programów rozwojowych stanowią więc dobrą podstawę dla działań przynoszących realną poprawę sytuacji. Warunkiem ich powodzenia jest jednak odpowiednia dystrybucja środków. Nie wystarczy, aby dofinansowywane projekty były powiązane z celami poszczególnych działań. Jak dowodzą dobre praktyki, zidentyfikowane w przeprowadzonych studiach przypadków oraz wskazane przez przedsiębiorców podczas wywiadów (zarówno indywidualnych jak i grupowego), koniecznym jest, aby przekazywane dofinansowanie wpisywało się w długofalowe strategie beneficjentów oraz mogło wykazać synergię z przedsięwzięciami zrealizowanymi uprzednio oraz planowanymi na przyszłość. Ważnym jest również, aby kierunki dofinansowywania uwzględniały silne strony regionu. Tylko wówczas będziemy bowiem mogli mówić o wspieraniu rozwoju, a nie jedynie o niwelowaniu najbardziej dokuczliwych problemów.

Jedno z przeprowadzonych studiów przypadku obejmowało projekt prowadzony przez spółkę Barbara Luijckx, który dotyczył dofinansowania uczestnictwa w targach branżowych. Wsparcie miało więc wąski zakres i punktowy charakter. Izolowane efekty projektu nie mogły istotnie wpłynąć na konkurencyjność Beneficjenta, nie wspominając o jego oddziaływaniu na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Zasadność realizacji takiego przedsięwzięcia powinna być jednak rozpatrywana w powiązaniu z wcześniejszą historią przedsiębiorstwa. W omawianym przypadku, udział w targach był jedynie elementem wdrażanej konsekwentnie strategii. Przedsiębiorstwo zrealizowało uprzednio szereg inwestycji, rozwijających jego możliwości produkcyjne oraz zapewniających wysoki, nowoczesny standard stosowanych rozwiązań. Aktywnie korzystano przy tym ze wsparcia środków europejskich (począwszy od środków przedakcesyjnych). Rozwój zaplecza firmy szedł w parze ze wzrostem zatrudniania oraz przychodów. Wsparcie uzyskane z RPO WK-P 2007-2013 było organicznie związane z ekspansją na nowych rynkach zbytu. Nawiązane kontakty biznesowe pozwoliły rozwinąć, umocnić pozycję konkurencyjną, a w konsekwencji utworzyć kolejne miejsca pracy. Walorem tego projektu było również jego osadzenie w branży posiadającej korzystne perspektywy rozwoju. Zwiększa to prawdopodobieństwo zachowania trwałości dotychczasowych projektów oraz wystąpienia ich synergii z przyszłymi przedsięwzięciami. Można również oczekiwać, że koncentracja na dalszym doskonaleniu jakości produktów pozwoli Beneficjentowi uniknąć negatywnych oddziaływań tzw. "pułapki średniego rozwoju", która w następnych latach stanowić będzie jedno z największym zagrożeniem dla polskiej gospodarki (szerzej Załącznik nr 1).

Drugi z badanych projektów, realizowany był w obszarze infrastruktury pomocy społecznej. Jego Beneficjent, Brodnickie Centrum Caritas, wykonał inwestycje polegające na budowie nowoczesnej placówki przeznaczonej do zapewnienia miejsca noclegowych oraz mieszkań chronionych dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. Był to pierwszy projekt europejski prowadzony przez Beneficjenta. Zakres działań obejmował "twarde" inwestycje w budynki oraz ich wyposażenie. Efekty zatrudnieniowe były natomiast ograniczone do miejsca pracy związanych z obsługą projektu. Realizacja przedsięwzięcia stanowiła jednak przełomowy etap w działalności Centrum i podobnie jak w poprzednim przypadku, stanowiła element długofalowej strategii. Rozbudowane i zmodernizowane zaplecze lokalowe pozwoliło zwiększyć liczbę odbiorców pomocy oraz zapewnić komfortowe warunki dla realizacji zadań zlecanych przez instytucje samorządowe. Dzięki zdobytym doświadczeniom, zespół Centrum uzyskał praktyczne umiejętności, które zaowocowały pozyskaniem środków PO KL na realizację kilku projektów miękkich. Były to już działania ukierunkowane bezpośrednio na wspieranie samodzielności osób dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz kształtowanie kwalifikacji zawodowych młodzieży, wchodzącej na rynek pracy. Brodnickie Centrum Caritas jest obecnie placówką dysponującą wysokiej jakości infrastrukturą i dobrze przygotowanym personelem. Posiada zatem

potencjał, aby świadczyć kompleksowe usługi, wychodzące naprzeciw najbardziej palącym problemom społecznym oraz działaniom wywierającym wymierny wpływ na wzrost zatrudnienia. Inwestycje zrealizowane ze środków RPO WK-P 2007-2013 wniosły ważny wkład w rozwój tego potencjału. Bez powiązania z innymi wspomnianymi działaniami, pozostałyby po nich jedynie niewykorzystywane pomieszczenia i puste korytarze (szerzej Załącznik nr 1).

Podsumowaniem przeprowadzonych analiz adekwatności projektów RPO WK-P 2007-2013 do potrzeb regionu oraz całości prowadzonego badania była przeprowadzona analiza SWOT.

W ramach procesu badawczego za pomocą analizy SWOT zidentyfikowano i zhierarchizowano kluczowe czynniki mające wpływ na działania samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w obszarze rynku pracy i stosowanych narzędzi interwencji, w szczególności RPO WK-P 2007-2013.

Dokonano klasyfikacji czynników w czterech wymiarach⁵²:

- wewnętrznym: mocne i słabe strony,
- zewnętrznym: szanse i zagrożenia,
- pozytywnym: mocne strony i szanse,
- negatywnym: słabe strony i zagrożenia.

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że działania powinny dotyczyć przewyższania słabości na rzecz jak najlepszego wykorzystania zidentyfikowanych szans.

Analiza SWOT wraz z projektem raportu końcowego została poddana konsultacjom podczas spotkania warsztatowego. Zasięgnięcie opinii przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy pozwoliło na wzbogacenie obu materiałów, a także dokonanie hierarchizacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Uczestnicy spotkania wypełniali kwestionariusz ankietowy, wskazując czynniki o największym znaczeniu. Poniżej zaprezentowano czynniki w kolejności odpowiadającej ich istotności.

MOCNE STRONY	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie środków na działania pro zatrudnieniowe w RPO WK-P 2014-2020 • Dopasowanie regulacji i procedur na poziomie RPO WK-P 2007-2013 do celów programu • Wysoki poziom przygotowania merytorycznego pracowników UMWK-P w doradztwie beneficjentom w trakcie realizacji projektów (postawa pro-kliencka) • Stabilność kadr instytucji wdrażających RPO WK-P 2007-2013 • Spójność z regulacjami krajowymi w zakresie rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży poziom obciążeń biurowatycznych (bardzo duża liczba wymaganej dokumentacji) • Kryteria nie pozwalają premiować projektów które dysponują potencjałem do tworzenia miejsc pracy w dłuższej perspektywie • Wysokie koszty aplikowania o środki RPO WK-P 2007-2013 (duży nakład czasu, potrzeba wiedzy specjalistycznej - konieczność stosowania outsorsingu) • Długa procedura oceny • Brak wystandaryzowanych baz danych w systemie monitorowania (w szczególności w zakresie wskaźników nie generowanych do KSI (SIMIK 07-13)) • Za szeroki katalog nazw wskaźników opisujących te same produkty lub rezultaty (np. powstałe miejsca pracy lub etaty są przedstawiane pod różnymi nazwami) • Kryteria nie różnicują rodzaju zatrudnienia - nie uwzględniają specyfiki poszczególnych projektów (np. brak preferencji dla zatrudniania na

⁵² Zob. K. Obłój, M. Trybuchowski, *Zarządzanie strategiczne*, (w:) *Zarządzenie. Teoria i praktyka*, praca zbiorowa pod red. A. K. Koźmiński, W. Piotrowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 175-178; J. T. Skrzypek, *Biznesplan. Model najlepszych praktyk*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2009, s. 39-40.

	<p>stanowiskach wymagających określonych kwalifikacji – związanych ze specyfiką projektu lub preferencji zatrudniania np. na podstawie umów o pracę)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachowawczość beneficjentów w zakresie określania wartości docelowych wskaźników (czasami nierealnych) • Zbyt rzadkie nabory projektów • Zbyt mały zakres informacji wprowadzanych do systemu (brak danych dotyczących projektu lub beneficjenta, które są istotne, a których nie ma możliwości wygenerować z KSI (SIMIK 07-13) • Brak zdolności do utrzymania trwałości projektów w szczególności o charakterze społecznym (brak środków na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry po zakończeniu projektu) • Brak równomiernego dostępu do informacji
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w regionie w wyniku inwestycji RPO WK-P 2007-2013 • Dostępność wysoko wykwalifikowanych kadr akademickich oraz nowoczesnego zaplecza technicznego uczelni wyższych • Umiarkowana poprawa koniunktury makroekonomicznej – umiarkowanie dobre perspektywy na przyszłość • Relatywnie wysoki poziom rozwoju instytucji otoczenia biznesu • Poprawa zaplecza infrastrukturalnego, w zakresie dydaktycznym szkół ponadgimnazjalnych • Stabilność ponadregionalnego systemu politycznego • Stosunkowo niskie oczekiwania płacowe regionalnych pracowników • Otwarcie się rynku pracy na cudzoziemców (zapewniające podaż w zawodach deficytowych) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak powiązania kształcenia zawodowego z potrzebami pracodawców • Trwale wysoki poziom bezrobocia • Mało przyjazne warunki prowadzenia biznesu – regulacje prawne ogólnokrajowe • Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców • Niski poziom aktywności społecznej, • Brak odpowiednio wykwalifikowanych kadr regionalnej gospodarki (brak umiejętności praktycznych) • Duży udział miejsc pracy niewymagających wysokich kwalifikacji • Migracje zewnętrzne • Brak możliwości korzystania z funduszy dostępnych dla innych regionów o podobnym poziomie rozwoju (PO Polska Wschodnia) • Słabe powiązanie oferty edukacyjnej miejscowych uczelni ze specyfiką regionalnego rynku pracy • Wysoki udział osób wykluczonych społecznie • Brak kompetencji miękkich na rynku pracy (kultury pracy, odpowiedzialności, terminowości) • Starzenie się społeczeństwa • Zróżnicowanie przestrzenne dla wskaźników rynku pracy

Źródło: opracowanie własne

8. Tabela rekomendacji

Nr	Problem	Rekomendacja	Ważność rekomendacji	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Przewidywany termin realizacji rekomendacji
Rekomendacje dotyczące zatrudnienia						
1	Niedopasowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy.	Wytworzenie sieci powiązań i współpracy pomiędzy uczestnikami procesu kształcenia	wysoka	Samorząd Województwa może inicjować takie platformy współpracy m.in. poprzez Wojewódzką Radę Rynku Pracy, współpracę z powiatami będącymi organami prowadzącymi szkoły zawodowe, współpracę z uczelniami wyższymi. Rekomenduje się utworzenie np. w ramach Regionalnego Forum Terytorialnego grupy skupiającej przedstawicieli uczestników procesu kształcenia oraz przedsiębiorców. Samorząd Województwa powinien współdziałać w procesie doskonalenia programów rozwoju kształcenia z komponentem praktycznym. Operatorzy oraz PUP-y realizujące projekty stażowe finansowane ze środków UE oraz Funduszu Pracy powinni wypracować i stosować procedury zapewniające dbałość o standardy praktyk i staży.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego,	na bieżąco
2	Brak kompetencji praktycznych absolwentów kujawsko-pomorskich szkół i uczelni	Wsparcie ze środków RPO WK-P 2014-2020 wdrażania pilotażowego modelu kształcenia dualnego na poziomie ponadgimnazjalnym	wysoka	Stworzyć możliwości wsparcia dla pilotażowego programu rozwoju kształcenia dualnego, z zaangażowaniem pracodawców, na poziomie ponadgimnazjalnym. Opracowanie i wdrożenie mogłoby zostać dofinansowane ze środków RPO WK-P 2014-2020.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020

Nr	Problem	Rekomendacja	Ważność rekomendacji	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Przewidywany termin realizacji rekomendacji
3	Wnioski z podsumowania korzystania ze środków przedakcesyjnych mówiły o tym, że pomimo dotychczasowego wsparcia MSP: kapitałowego, szkoleniowego, doradczego, konieczne jest dalsze wsparcie firm, szczególnie w zakresie inwestycji innowacyjnych w powiązaniu z przedsięwzięciami szkoleniowymi (EFS). Beneficjanci mocno podkreślali, że istotnym elementem – uzupełnieniem projektów inwestycyjnych, byłyby środki jakie otrzymuje przedsiębiorca na kształcenie lub pozyskanie nowych - dodatkowych kompetencji przez pracowników. Jeżeli środki na kształcenie byłyby w gestii przedsiębiorstw, to w ich interesie byłoby wykształcenie pracowników.	Zapewnienie w projektach inwestycyjnych, kwalifikowalności wydatków na szkolenie pracowników.	wysoka	Zapewnienie w projektach inwestycyjnych, gdzie planowane będzie tworzenie miejsc pracy, kwalifikowalności wydatków na szkolenie pracowników. Stosowanie tych mechanizmów powinno być szeroko promowane wśród beneficjentów RPO WK-P 2014-2020. Dodatkowo można premiować w kryteriach wyboru projektów wykorzystywanie na ten cel mechanizmu cross-financing'u.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020

Nr	Problem	Rekomendacja	Ważność rekomendacji	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Przewidywany termin realizacji rekomendacji
4	Przedsiębiorstwa chcące konkurować na rynkach europejskich posiadają za mały potencjał organizacyjno-finansowy aby takie przedsięwzięcia marketingowe samodzielnie organizować	Działania wspierające promocję firm (poprzez np. udział kujawsko-pomorskich firm w projektach promocyjnych Urzędu Marszałkowskiego lub innych Instytucji Otoczenia Biznesu)	średnia	W RPO WK-P 2014-2020 należy zapewnić środki na wspólną promocję firm regionalnych poza krajem. Mogą to być np. wspólne pawilony na targach w którym polscy przedsiębiorcy będą mogli za darmo się wystawiać. Działania te mogą być realizowane np. w ramach projektów systemowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego lub innych Instytucji Otoczenia Biznesu. Rozważyć można także, aby w ramach projektów finansowanych z RPO WK-P 2014-2020 uwzględniane mogły być działania promocyjne jako powiązane z głównym typem projektu.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020
Rekomendacje dotyczące barier we wdrażaniu						
5	Beneficjenci zobowiązani są do utworzenia nowych miejsc pracy w liczbie zgodnej z wartością zadeklarowaną we wniosku. Brak osiągnięcia wartości powoduje problemy z rozliczeniem projektu. W konsekwencji, Beneficjenci przyjmują bardzo niskie, zachowawcze wartości docelowe. Wskaźniki nie pełnią swojej roli - nie są narzędziem określania celów na poziomie osiągalnym, a zarazem ambitnym	Selektywne uwzględnianie wskaźników w kryteriach wyboru projektów, biorąc pod uwagę charakter wsparcia i zakładane do osiągnięcia cele. (poprzez np. określenie dwóch typów wskaźników: wskaźnika celu (warunkującego rozliczenie projektu) i monitorowania (z których tylko się sprawozdają beneficjenci)).	średnia	Kryteria oceny projektów stosowane w odniesieniu do przyszłych konkursów powinny być skoncentrowane na zagadnieniach związanych ze specyfiką ocenianych projektów oraz celami określonych działań. Na przykład, w działaniach dotyczących wsparcia inwestycji przedsiębiorstw, ocena powinna być ukierunkowana na selekcję projektów posiadających wysoki potencjał innowacyjny. Efekty zatrudnieniowe będą wówczas pochodną większości inwestycji, ale ich realizacja nie powinna stanowić warunków kwalifikowalności. Inaczej mówiąc, część ze wskaźników w ramach projektu powinna mieć wyłącznie charakter informacyjny i nie powinno być żadnych negatywnych konsekwencji związanych z brakiem ich osiągnięcia. Uwzględnienie kryteriów dotyczących utworzenia lub utrzymania miejsca pracy będzie natomiast jak najbardziej zasadne w przypadku działań, których bezpośrednim celem jest wspieranie zatrudniania	Instytucja Zarządzająca RPO WK-P 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020

Nr	Problem	Rekomendacja	Ważność rekomendacji	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Przewidywany termin realizacji rekomendacji
				poprzez ingerencję w mechanizmy rynkowe (np. projekty dotyczące zatrudnienia subsydiowanego lub ekonomii społecznej). Tam nieosiągnięcie zakładanych wartości wskaźników powinno pociągać za sobą negatywne konsekwencje dla beneficjentów. Istotne jest, by ta informacja była jasno sformułowana już na etapie konkursu. Należy też unikać sytuacji, gdy takie „oflagowanie wskaźników” (jako krytycznych do rozliczenia projektu) było robione horyzontalnie dla całego programu. Decyzja ta powinna być podejmowana na poziomie poszczególnych działań, a nawet konkursów, czy projektów.		
6	Kryteria oceny projektów nie różnicują rodzajów zatrudnienia. W efekcie nie pełnią funkcji selekcyjnej, zgodne z logiką poszczególnych obszarów interwencji (działań, osi priorytetowych). W przypadku RPO WK-P 2007-2013 wyjątkiem było uwzględnienie etatów badawczo-rozwojowych. Znaczenie tego kryterium było jednak marginalne	Uwzględnić w kryteriach oceny rodzaje zatrudnienia w przypadku działań, których bezpośrednim efektem jest tworzenie/ utrzymanie miejsc pracy	średnia	Kryteria oceny powinny określać, jaki rodzaj zatrudnienia będzie preferowany. Powinno być to dopasowane do celów poszczególnych działań, ale również do założeń przyjętych w dokumentach strategicznych. Dla przykładu, w przypadku projektów badawczo-rozwojowych zasadnym będzie punktowanie tworzenia miejsc pracy związanych bezpośrednio z działalnością B+R. Podobnie jak w przypadku zatrudnienia subsydiowanego, należy preferować miejsca pracy tworzone w branżach wpisujących się w katalog Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji.	Instytucja Zarządzająca RPO WK-P 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020
7	Beneficjenci wskazują na brak równego dostępu do informacji dotyczących aplikowania i realizacji projektów	Wypracowanie standardów udzielania informacji potencjalnym beneficjentom	wysoka	Należy określić jednoznaczne procedury udostępniania informacji beneficjentom oraz osobom i podmiotom zainteresowanym aplikowaniem. Procedury powinny określać zakres i czas udostępniania informacji, tak aby gwarantowały one respektowanie zasady równego traktowania (np. zapewnienia jednakowo długiego okresu przygotowania wniosku).	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020

Nr	Problem	Rekomendacja	Ważność rekomendacji	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Przewidywany termin realizacji rekomendacji
8	Wielu Beneficjentów wskazywało na zbyt rzadko organizowane konkursy. Utrudniało to wkomponowanie działań projektowych w strategię firm, a przez to stanowiło zagrożenie dla skuteczności wsparcia	Organizacja większej liczby konkursów, realizacja naborów w trybie ciągłym	wysoka	W perspektywie finansowanej 2014-2020 należy wprowadzić większą liczbę naborów oraz określić ich terminy z odpowiednim wyprzedzeniem (co najmniej 12 miesięcznym). W miarę możliwości należy również wprowadzać nabory prowadzone w trybie ciągłym.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020
9	Występowanie nadmiernych (tj. nieobecnych lub wyeliminowanych w analogicznych programach) obciążeń biurokratycznych	Uproszczenie procedur/ redukcja obciążeń biurokratycznych dla beneficjentów	wysoka	Należy przeprowadzić audyt procedur i obciążeń, aby zidentyfikować, które spośród nich mogą zostać usunięte lub uproszczone. Warto skorzystać przy tej okazji z dobrych praktyk wypracowanych w innych Regionalnych Programach Operacyjnych. Proponuje się przewidzieć badanie dotyczące tej problematyki w planie ewaluacji RPO 2014-2020.	IZ RPO WK-p 2014-2010	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020
10.	Brak wystandaryzowanych baz danych w systemie monitorowania oraz zbyt wąski zakres gromadzonych danych	Monitorowanie wszystkich wskaźników wskazanych we wnioskach o dofinansowanie	wysoka	Należy wprowadzić do systemu monitorowania bazę danych zawierającą na poziomie poszczególnych projektów wartości bazowe i docelowe wszystkich wskaźników wskazanych we wnioskach o dofinansowanie. Baza ta powinna być w formie systemu informatycznego lub innej pozwalającej na nieskomplikowane wprowadzanie danych do bazy oraz generowania raportów.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020
11	Zbyt mały zakres informacji wprowadzanych do systemu (brak danych dotyczących projektu lub beneficjenta, które są istotne, a których nie ma możliwości wygenerować z KSI SIMIK 2007-2013)	Utworzenie bazy danych projektów zawierającej wszystkie niezbędne informacje dotyczące projektu i beneficjenta niemożliwe do pozyskania z SL 2014	wysoka	Należy stworzyć bazę danych (arkusz kalkulacyjny), z której na poziomie projektów można pozyskiwać dane dotyczące projektów i beneficjentów, niemożliwych do pozyskania z SL 2014, takich jak np. adresy e-mail beneficjentów, liczba punktów uzyskiwana na ocenie.	IZ RPO 2014-2020	Do momentu rozpoczęcia konkursów prowadzonych w ramach RPO WK-P 2014-2020

Spis rycin

Schemat 1. Podejście badawcze prezentujące powiązanie celów szczegółowych z obszarami badawczymi oraz z metodami i technikami badawczymi.....	17
Schemat 2. Proces realizacji badania ilościowego	19
Wykres 1. Charakterystyka badanych projektów według roku zakończenia realizacji.....	21
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2007 i 2014 (%).....	24
Wykres 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2007 i 2014.	25
Wykres 4. Struktura bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2014 według wielkich grup zawodów (%).....	26
Wykres 5. Zmiana liczby bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010 – 2014 wg wielkich grup zawodów.....	26
Wykres 6. Procentowa zmiana liczby zarejestrowanych bezrobotnych w PUP w Polsce i poszczególnych województwach w roku 2014 w stosunku do roku 2007.....	27
Wykres 7. Zmiana % wskaźnika zatrudnienia mieszkańców w wieku produkcyjnym wg województw, w roku 2013 w stosunku do roku 2007	28
Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności wg faktycznego miejsca pracy w 2013 r. wg województw	29
Wykres 9. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy wg województw w latach 2008-2013 (tys.)	30
Wykres 10. Liczba zlikwidowanych miejsc pracy wg województw w latach 2008-2013 (tys.).....	30
Wykres 11. Udział zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010–2014 (%).....	31
Wykres 12. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny PARP (2009)	32
Mapy 1 i 2. Wskaźnik przedsiębiorczości w Polsce wg województw i w województwie kujawsko-pomorskim wg powiatów w 2014 r.	33
Wykres 13. Liczba przedsiębiorstw oraz pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim	33
Wykres 14. Przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw wg województw w 2014 r.	34
Wykres 15. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według płci zatrudnionych	48
Wykres 16. Lewy panel: Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według wieku zatrudnionych. Prawy panel: rozkład wieku wśród osób aktywnych zawodowo w woj. kujawsko-pomorskim w roku 2014..	49
Wykres 17. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy według wykształcenia zatrudnionych w porównaniu do populacji aktywnych zawodowo w regionie.	49
Wykres 18. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami według działań (n=76)	50
Wykres 19. Zatrudnienie według stanowisk (zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności MPiPS) (n=1304)	50
Wykres 20. Zatrudnienie według sektora działania beneficjenta	51
Wykres 21. Zatrudnienie według sektora ekonomicznego działania beneficjenta	51
Wykres 22. Rozkład nowoutworzonych miejsc pracy wg sekcji PKD beneficjenta (n=1333).	52
Wykres 23. Udział projektów, dzięki którym utworzone zostały pośrednie miejsca pracy	54
Wykres 24. Udział projektów, które przełożyły się na utrzymanie miejsc pracy (liczba odpowiedzi, %)	58
Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 roku.....	62
Mapa 4. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014r)	62
Mapa 5. Liczba wszystkich projektów z RPO, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)...	62
Mapa 6. Liczba projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)	62

Mapa 7. Wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) wszystkich projektów z RPO, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r).....	62
Mapa 8. Wartość ogółem (wydatki kwalifikowane) projektów z RPO, w ramach których utworzono miejsca pracy, wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r).....	62
Wykres 25. Aktualne bariery funkcjonowania beneficjentów	70

Spis tabel

Tabela 1. Rozkład projektów wg działań – całej populacji projektów i w zrealizowanej próbie	19
Tabela 2. Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim i średnio w Polsce w latach 2007-2014.	24
Tabela 3. Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim oraz ogółem w kraju według wielkości miejsca zamieszkania	25
Tabela 4. Pracujący i przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2007-2013 w województwie kujawsko-pomorskim.	28
Tabela 5. Oczekiwania płacowe bezrobotnych względem najniższej – minimalnej i zadowalającej płacy w latach 2010-2014 w województwie kujawsko-pomorskim i średnio w Polsce (zł)	34
Tabela 6. Udział deklaracji gotowości podjęcia niskopłatnej pracy, jeśli byłoby to warunkiem uzyskania zatrudnienia, wg województw, w którym położona jest szkoła/uczelnia (%).....	35
Tabela 7. Liczba realizowanych projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na Ośie Priorytetowe i Działania, wg stanu na 31.12.2014 r.	37
Tabela 8. Liczba realizowanych projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na rodzaj beneficjentów, wg stanu na 31.12.2014 r.	38
Tabela 9. Zrealizowane i realizowane wszystkie projekty RPO WK-P 2007-2013 w podziale na powiaty wg miejsca realizacji projektów (stan na koniec 2014 r.).....	40
Tabela 10. Liczba realizowanych projektów oraz liczba przewidywanych do utworzenia etatów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na ośie priorytetowe i działania, wg stanu na 31.12.2014 r.	43
Tabela 11. Liczba utworzonych nowych etatów według osi i działań, na podstawie wyników badania CAWI	44
Tabela 12. Tytuł tabeli	46
Tabela 13. Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) - szacowana wg. stanu na czerwiec 2015 roku oraz planowana do osiągnięcia do końca realizacji RPO WK-P 2007-2013	47
Tabela 14. Liczba utworzonych etatów, w ramach poszczególnych kategorii interwencji	53
Tabela 15. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy według działań RPO WK-P 2007-2013.....	54
Tabela 16. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy w ramach działania 5.1 RPO WK-P 2007-2013	55
Tabela 17. Liczba pośrednio utworzonych miejsc pracy w ramach działania 5.6 RPO WK-P 2007-2013	55
Tabela 18. Liczba oraz koszt utworzonych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 w podziale na działania i poddziałania (stan na 31.12.2014 r).....	57
Tabela 19. Utrzymane miejsca pracy według działań RPO WK-P 2007-2013.....	58
Tabela 20. Wpływ projektów dofinansowanych na stan zatrudnienia we wspartej firmie /instytucji .	59
Tabela 21. Zmiana wielkości zatrudnienia w badanych podmiotach (w etatach)	60
Tabela 22. Plany zatrudnieniowe beneficjentów	60
Tabela 23. Liczba oraz koszt utworzonych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 wg siedziby beneficjenta oraz wg miejsca realizacji projektu (stan na 31.12.2014 r)	63
Tabela 24. Realizacja projektów w ramach Priorytetu VI POKL w województwie kujawsko-pomorskim	65
Tabela 25. Rezultaty Priorytetu VI POKL w województwie kujawsko-pomorskim (stan na 31.12.2014 r)	65

Wykaz skrótów

B+R	Badania i rozwój
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BARP	Badania Ankiety Rynku Pracy
BKL	Bilans Kapitału Ludzkiego
BUMP	Bezpośrednio utworzone miejsce pracy
CATI	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (<i>Computer Assisted Telephone Interview</i>)
CAWI	Wywiad internetowy (<i>Computer Assisted Web Interview</i>)
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EPC	Ekwiwalent pełnego czasu pracy
ESOMAR	Europejskie Stowarzyszenie Badaczy Opinii i Rynku (<i>European Society for Opinion and Marketing Research</i>)
EUROSTAT	Europejski Urząd Statystyczny
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy (<i>Focus Group Interview</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (<i>In-Depth Interview</i>)
IP	Instytucja Pośrednicząca
IP2	Instytucja Pośrednicząca II Stopnia
IZ	Instytucja Zarządzająca
KSI SIMIK 07-13	Krajowy System Informatyczny Systemu Informatycznego Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007-2013
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
NBP	Narodowy Bank Polski
NSS/NSRO	Narodowa Strategia Spójności/Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (<i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>)
OFBOR	Organizacja Firm Badania Opinii i Rynku
PAPI	Bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy (<i>Pen-and-Pencil Personal Interview</i>)
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Program Phare SSG RZL	Program Phare Spójność Społeczno-Gospodarcza Rozwój Zasobów Ludzkich
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RFT	Regionalne Forum Terytorialne
RPO WK-P 2007-2013	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013
SIWZ	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SPO WKP	Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
SWOT	Analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń (<i>strengths, weaknesses, opportunities, threats</i>)
TDI	Telefoniczny indywidualny wywiad pogłębiony (<i>Telephone in-Depth Interview</i>)
UE	Unia Europejska
URPO	Uszczegółowienie Regionalnego Programu Operacyjnego
WE	Wspólnota Europejska

WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Słownik terminów

Bezpośrednio utworzone miejsce pracy	Miejsce pracy, w przypadku którego zachodzi jasna relacja przyczynowa - tj. którego utworzenie ma bezpośredni związek z daną interwencją publiczną.
EPC -Ekwiwalent pełnego czasu pracy (źródło: Wytyczne w zakresie warunków gromadzenie i przekazywanie danych w formie elektronicznej, MRR, 2008)	Jednostka, według której mierzone są wskaźniki produktu i rezultatu. Etaty częściowe są sumowane i zaokrąglane do pełnych etatów.
Osoba aktywna zawodowo (źródło: BAEL)	Osoba w wieku 15 lat lub więcej posiadająca status osoby pracującej lub bezrobotnej.
Osoba bierna zawodowo (źródło: BAEL)	Osoba w wieku 15 lat lub więcej, która w ostatnim tygodniu spełniała przynajmniej jeden warunek: <ul style="list-style-type: none"> nie pracowała, nie miała pracy i jej nie poszukiwała, nie pracowała, poszukiwała pracy, ale nie była gotowa do jej podjęcia w ciągu dwóch następnych tygodni, nie pracowała i nie poszukiwała pracy, ponieważ miała pracę załatwioną i oczekiwała na jej rozpoczęcie w okresie dłuższym niż 3 miesiące lub do 3 miesięcy, ale nie była gotowa tej pracy podjąć. Stan bierności zawodowej dotyczy także osób niepełnosprawnych oraz młodzieży, która nie rozpoczęła jeszcze kariery zawodowej lub czasowo wycofała się z rynku pracy z powodu kontynuowania edukacji lub konieczności opieki nad dzieckiem, rodziną.
Osoba bezrobotna (Źródło: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2014 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)	Przez osobę bezrobotną rozumiana będzie osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4 rzeczonej ustawy, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli: <ul style="list-style-type: none"> a) ukończyła 18 lat, b) nie osiągnęła wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.2), c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w

	<p>wysokości zasiłku macierzyńskiego,</p> <p>ca) nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,</p> <p>d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.3), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,</p> <p>e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,</p> <p>f) nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis: – zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo – nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,</p> <p>g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,</p> <p>h) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,</p> <p>i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,</p> <p>j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,</p> <p>k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,</p> <p>l) nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,</p> <p>m) nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekun</p>
Osoba długotrwale bezrobotne (Źródło: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2014 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)	Osoba pozostająca w rejestrach PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat (z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych). Tak więc nie jest to tożsame z sytuacją, gdy bezrobotny w rejestrach PUP pozostaje nieprzerwanie dłużej niż 12 miesięcy (od dnia ostatniej rejestracji).
Pośrednio utworzone miejsce pracy	Miejsce pracy utworzone bez bezpośredniego związku z daną interwencją, ale powstałe w wyniku jej oddziaływania (np. w wyniku inwestycji infrastrukturalnych realizowanych w ramach interwencji).

Sektor ekonomiczny (źródło: BAEL)	Klasyfikacja obejmująca najbardziej ogólne kategorie gospodarki narodowej, komplementarna wobec PKD. Stosowana jest w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności. Zgodnie z aktualnymi kryteriami wyodrębniane są następujące sektory: rolniczy, przemysłowy, usługowy rynkowy, usługowy nierynkowy.
Stopa bezrobocia rejestrowanego (źródło: Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń GUS)	Odsetek osób, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnionych i niewykonyjących innej pracy zarobkowej, zdolnych i gotowych do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowanych we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujących zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w populacji osób aktywnych zawodowo.
Utrzymane miejsce pracy	Miejsce pracy, które uległoby likwidacji przy braku wsparcia publicznego.
Wskaźnik produktu (źródło: Wytyczne w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w formie elektronicznej, MRR, 2008)	Wskaźnik liczony od dnia rozpoczęcia realizacji projektu do dnia zakończenia realizacji projektu.
Wskaźnik rezultatu (źródło: Wytyczne w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w formie elektronicznej, MRR, 2008)	Wskaźnik liczony do roku od dnia zakończenia realizacji projektu.
Wskaźnik zatrudnienia (źródło: BAEL)	Odsetek osób pracujących w populacji osób aktywnych zawodowo.
Współczynnik aktywności zawodowej ludności (źródło: BAEL)	Odsetek osób aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności.

Załączniki

Załącznik nr 1 Przykłady dobrych praktyk w zakresie zatrudnienia

Caritas Diecezji Toruńskiej

Tytuł projektu: *Kompleksowe wsparcie osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i wykluczeniem społecznym poprzez rozbudowę Brodnickiego Centrum Caritas*

Oś Priorytetowa/działanie: *Oś Priorytetowa 3 - Rozwój infrastruktury społecznej, 3.2 Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej*

Nazwa Beneficjenta: *Caritas diecezji Toruńskiej*

Miejsce realizacji projektu: *Brodnica - Brodnickie Centrum Caritas*

➔ OPIS PROJEKTU

Zakres projektu obejmował inwestycje w infrastrukturę placówek świadczących usługi z obszaru pomocy społecznej, adresowane do mieszkańców powiatu brodnickiego oraz powiatów sąsiednich (rypińskiego i golubsko-dobrzyńskiego). Głównym zamierzeniem była poprawa stanu technicznego oraz rozbudowa zaplecza lokalowego, wykorzystywanego na potrzeby wspomnianych placówek. Kluczowym celem projektu było stworzenie warunków niezbędnych dla dostarczania kompleksowego wsparcia osobom potrzebującym oraz rozszerzenie zakresu i poprawa standardów oferowanej pomocy. Jako cel wskazano również wpływ bezpośrednich efektów projektu na ograniczenie skali wykluczenia społecznego, a co za tym idzie poprawę jakości życia mieszkańców i korzystne oddziaływanie na rozwój społeczno-ekonomiczny regionu.

W momencie rozpoczęcia projektu Beneficjent prowadził noclegownię, jadłodajnię, świetlicę środowiskową, środowiskowy dom samopomocy oraz bursę szkolną. Do jego podstawowych zadań należał obowiązek zapewnienia miejsc noclegowych dla osób bezdomnych. Obowiązek ten wynikał ze zobowiązań wobec władz samorządowych, które powierzyły Centrum realizacji ustawowych zadań w zakresie zapewnienia schronienia osobom tego pozbawionym. Budynek ówczesnej noclegowni znajdował się w złym stanie technicznym, co było przedmiotem kontroli Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, który wskazał konieczność przeniesienia placówki do innej lokalizacji. W związku z tym, zaszła pilna potrzeba inwestycji w nowy budynek noclegowni, co stało się podstawowym działaniem realizowanym w ramach omawianego projektu. Łącznie projektem objęte zostały następujące inwestycje:

- wybudowanie Ośrodka Wsparcia dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością, będącego zarazem nową lokalizacją noclegowni oraz mieszczącego 16 mieszkań chronionych,
- rozbudowę jadłodajni i kotłowni (w trakcie realizacji zaniechano tej inwestycji),
- przebudowę bursy szkolnej i środowiskowego domu samopomocy.

Przewidziano również zakup wyposażenia dla wybudowanego budynku oraz dla modernizowanych pomieszczeń. Efekt zatrudnieniowy związany był z zatrudnieniem personelu niezbędnego dla sprawnej i profesjonalnej obsługi projektu. W skład zespołu wszedł Kierownik Projektu, koordynator oraz czterech pracowników, których wynagrodzenia stanowiły koszt kwalifikowany (etaty stanowiące bezpośredni efekt zatrudnieniowy) - pracownik ds. merytorycznych, technicznych, finansowych oraz promocji.

Zakładanym rezultatem projektu było zwiększenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej

Centrum ze 100 do 169 rocznie. Faza inwestycyjna projektu została zrealizowana w latach 2009-2011.

➡ EFEKTY PROJEKTU

Wskaźnik produktu: Liczba zbudowanych/ przebudowanych/doposażonych obiektów (pozostałej infrastruktury społecznej) - Wartość zakładana: 2 (wartość po aneksowaniu umowy, wartość pierwotna wynosiła 3), Wartość osiągnięta: 2.

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających z usług społecznych - Wartość zakładana: 169, Wartość osiągnięta: 2.

➡ OCENA PROJEKTU

OCENA OGÓLNA

Realizacja projektu doprowadziła do **skutecznej** realizacji przypisanych mu celów. Osiągnięte zostały zakładane produkty i rezultaty.

Pozytywnie ocenić należy również **adekwatność** projektu wobec zidentyfikowanych dla województwa kujawsko-pomorskiego wyzwań rozwojowych. Modernizacja infrastruktury opieki społecznej oraz poprawa standardów świadczonych usług społecznych nawiązują wprost do priorytetów określonych dla RPO WK-P. Zawarta tam analiza SWOT wskazuje bowiem na niedostatki infrastruktury społecznej jako jedną ze słabych stron regionu⁵³.

WPŁYW NA ZATRUDNIENIE

W kontekście wpływu na zatrudnienie, bezpośrednie efekty projektu, ze względu jego specyfikę, pozostają ograniczone. Możemy je sprowadzić do miejsc pracy utworzonych w związku z obsługą samego projektu (cztery etaty finansowane jako koszty kwalifikowane). Do efektów tych, wychodząc poza logikę określoną w dokumentacji projektowej, zaliczyć można również krótkotrwałe bodźce związane z wykonywaniem prac budowlanych i remontowych w ramach objętych projektem inwestycji. Najważniejsze efekty były jednak odłożone w czasie i mogą być zidentyfikowane jedynie poprzez analizę całokształtu działalności Brodnickiego Centrum Caritas. Szczególnie istotnym aspektem jest analiza synergii pomiędzy efektami projektu realizowanego w ramach RPO WK-P oraz innych przedsięwzięć finansowanych z funduszy europejskich. Warto również wskazać na wartość dodaną wnoszoną przez projekty unijne wobec podstawowej działalności Centrum, finansowanej ze środków własnych Centrum lub z dotacji samorządu lokalnego. Uwzględnienie tych aspektów, pozwala uchwycić dobre praktyki w zakresie wspierania zatrudniania.

Poszczególne przedsięwzięcia układają się bowiem w spójną całość, co świadczy o dobrze przemyślanej strategii pozyskiwania funduszy i ich powiązania z rozwojem potencjału organizacji oraz zakresu świadczonych usług.

DOBRE PRAKTYKI

Brodnickie Centrum Caritas rozpoczęło działalność w 2002 r. korzystając początkowo z pomieszczeń

⁵³ Por. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, s. 37.

przekazanych przez Urząd Miast Brodnicy. Działalność organizacji obejmowała wówczas prowadzenie Bursy Szkolnej, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Świetlicy Środowiskowej oraz Dziennego Domu Pomocy Społecznej.

Jednym z kamieni milowych w działalności Centrum było uruchomienie noclegowni oraz jadłodajni, co umożliwiło realizację zadań zleczanych przez samorządowe instytucje pomocy społecznej. W następnym etapie, Centrum rozpoczęło pozyskiwanie zewnętrznych dotacji ze środków krajowych (fundusze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji) oraz samorządowych (Starostwo Powiatowe). Dzięki pozyskanym funduszom, wykonano prace remontowe i adaptacyjne w bursie szkolnej oraz zakupiono na jej potrzeby sprzęt komputerowy, wyposażenie RTV/AGD i pomoce dydaktyczne. Wykonano również prace adaptacyjne w Środowiskowym Domu Pomocy Społecznej.

Realizacja projektu finansowanego ze środków RPO WK-P wyznaczyła początek kolejnego etapu. Była to pierwsza inicjatywa finansowana ze środków europejskich, co wiązało się koniecznością przygotowania drobiazgowej dokumentacji oraz dochowania rygorystycznych procedur wdrażania. Skala projektu była ponadto nieporównywalna ze wszystkimi dotychczasowymi przedsięwzięciami. Dzięki jej realizacji udało się stworzyć nowoczesne zaplecze infrastrukturalne dla świadczenia zróżnicowanych, kompleksowych usług pomocy społecznej. Umiejętne osadzenie projektu w kontekście prowadzonej działalności oraz w ugruntowanych w organizacji procesów, zapewniło trwałość uzyskanych efektów oraz finansowanie dalszej działalności bursy i nowopowstałego Ośrodka Wsparcia dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością.

Zdobyte doświadczenia w pozyskiwaniu środków europejskich oraz w realizacji projektów korzystających z ich dofinansowania, wymiennie wzmocniło potencjał organizacyjny Centrum. Dysponowanie nowoczesnym zapleczem stanowiło natomiast warunek rozwoju i profesjonalizacji usług. Wartość dodana dofinansowania przejawiała się również w możliwości rozszerzenia liczby osób korzystających z pomocy.

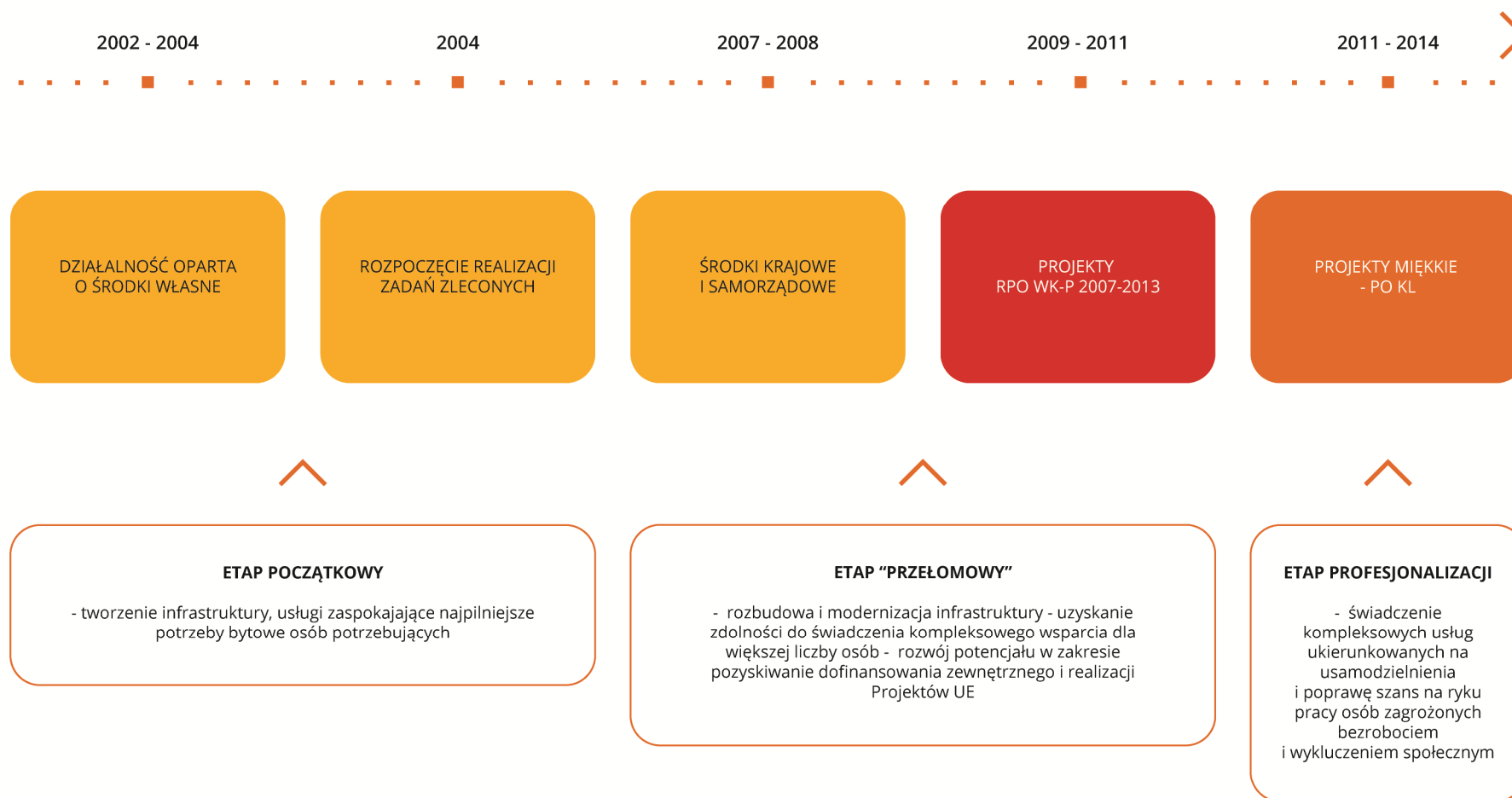
Stworzona została tym samym, bardzo solidna podstawa dla realizacji projektów miękkich, związanych bezpośrednio ze świadczeniem usług społecznych. Centrum wkroczyło wówczas w nowy etap rozwoju, związany z pozyskiwaniem środków PO KL. Dotychczas uzyskano wsparcie na realizację następujących projektów:

- "Pomysł na siebie, sposób na przyszłość" (2011-2012) - skierowany do podopiecznych Bursy Szkolnej, którzy korzystali z indywidualnie dobranych kursów i szkoleń zawodowych oraz pomocy psychologa i doradcy zawodowego.
- "Szansa na lepsze jutro" (2012) - skierowany do osób młodych opuszczających placówki wychowawcze i rodziny zastępcze, osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością oraz podopiecznych Środowiskowego Ośrodka Domu Samopomocy (osób niepełnosprawnych). Zakres projektu obejmował między innymi staże zawodowe, warsztaty wspomagające samodzielność uczestników oraz warsztaty zawodowe.
- "Otwarta furtka" (2012-2014). Był to najbardziej kompleksowy spośród realizowanych projektów. Skorzystało z niego 16 podopiecznych Bursy Szkolnej oraz 14 osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. W ramach projektu, zorganizowano ponad 70 kursów oraz 24 płatne staże. Wsparcie obejmowało także pomoc ze strony mentora i psychologa. Zorganizowane również wolontariat, polegający na pracach związanych z remontem mieszkań dla osób potrzebujących. Czterech uczestników znalazło zatrudnienie bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.

➤ PODSUMOWANIE

Brodnickie Centrum Caritas, od początków swej działalności, systematycznie rozwija potencjał organizacyjny oraz zakres i standard świadczonych usług. Realizacja projektu finansowanego ze środków RPO WK-P 2007-2013 była bez wątpienia etapem przełomowym. Po pierwsze, był to pierwszy projekt realizowany przez Beneficjenta przy dofinansowaniu ze środków europejskich. Po drugie, efektem projektu była istotna rozbudowa oraz jakościowa zmiana zaplecza infrastrukturalnego. Inwestycje zrealizowane w ramach projektu stworzyły warunki niezbędne dla przyszłego prowadzenia projektów miękkich, ukierunkowanych bezpośrednio na wsparcia zatrudniania. Efekty zatrudnieniowe RPO WK-P miały w więc przede wszystkim charakter pośredni, ale opisaną sytuację uznać należy za dobrą praktykę. Stanowi ona bowiem przykład komplementarności RPO oraz interwencji prowadzonych w innych obszarach. Odpowiednia sekwencja działań pozwoliła Beneficjentowi uzyskać korzyści płynące z synergii poszczególnych projektów. Brodnickie Centrum Caritas jest obecnie instytucją dysponującą dobrze rozwiniętą, nowoczesną infrastrukturą oraz zespołem przygotowanym do pozyskania środków zewnętrznych i zarządzania projektami. Mając na względzie wyzwania stojące przed regionem (niekorzystne trendy demograficzne, niekorzystna struktura bezrobocia), instytucja ta może odegrać istotną rolę w realizacji przyszłych polityk rozwojowych. Środki otrzymane z RPO WK-P 2007-2013 przyczyniły się do tego w istotnym stopniu

Schemat. Wsparcie RPO WK-P 2007-2013 jako element długofalowej strategii rozwoju Brodnickiego Centrum Caritas

Źródło: opracowanie własne

➔ DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Brodnickie Centrum Caritas
im. Bpa Jana Chrapka

Betania
Noclegownia/
Mieszkania Chronione

Dzięki realizacji projektu unijnego pt.: "Kompleksowe wsparcie osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i wykluczeniem społecznym, poprzez rozbudowę Brodnickiego Centrum Caritas", powstał budynek o powierzchni ok. 1021 m².

W Ośrodku zostało przygotowanych 16 mieszkań chronionych, w których od stycznia 2011 schronienie znalazła młodzież opuszczająca domy dziecka i rodziny zastępcze oraz osoby bezdomne realizujące Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności.

„BETANIA” to nie tylko budynek – to możliwość prowadzenia skutecznego wsparcia...”

Brodnickie Centrum Caritas
im. Bpa Jana Chrapka

Betania
Noclegownia/
Mieszkania Chronione

- ✓ Godne warunki
- ✓ Profesjonalna kadra i wsparcie podopiecznych
- ✓ Aktywizacja podopiecznych

„BETANIA” to przystanek na drodze do samodzielności i powrotu do normalnego życia...”

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Mój region w Europie

Zakłady Przemysłu Cukierniczego Barbara Luijckx sp. z o. o.

Tytuł projektu: *Wzmocnienie pozycji rynkowej i utrwalenie marki Barbara Luijckx w obszarze rynku europejskiego poprzez udział jako wystawca w Międzynarodowych Targach Wyrobów Spożywczych Polagra Food Poznań w terminie 14-17.09.2009 oraz Targach ISM 2010 International Sweets and Biscuits Fair Kolonia Niemcy w terminie od 31.01.2010 do 03.02.2010*

Oś Priorytetowa/działanie: *Oś 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw, Działanie 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów*

Nazwa Beneficjenta: **Zakład Produkcji Cukierniczej Barbara Luijckx Sp. z o.o**

Miejsce realizacji projektu: **Inowrocław, Poznań, Kolonia.**

➔ OPIS PROJEKTU

Przedsiębiorstwo realizujące projekt zostało utworzone w 1991 r., funkcjonując początkowo pod nazwą Barbara S.C. W 1999 r. zostało ono przekształcone w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością i przyjęło nazwę Barbara Luijckx Sp. z o.o. W momencie rozpoczęcia projektu, działalność Beneficjenta oparta była na produkcji wyrobów dekoracyjnych dla gastronomii i cukiernictwa. Oferta obejmowała produkty i półprodukty sprzedawane pod marką własną Barima Artisanal oraz dekoracje czekoladowe i cukrowe sprzedawane pod marką Barbara Luijckx. Przedsiębiorstwo odnotowywało stabilne wyniki rynkowe oraz rosnące zatrudnienie. Wśród odbiorców jego produktów znajdowali się najwięksi na krajowym rynku producenci branży cukierniczej. Realizowana była wówczas już od kilku lat strategia rozwoju firmy, której ważny element stanowiły projekty inwestycyjne, finansowane ze środków europejskich. Inwestycje Beneficjenta były przede wszystkim podporządkowane rozwojowi mocy produkcyjnych, modernizacji stosowanych technologii oraz rozwoju nowych produktów i wzorów użytkowych. Dużą wagę przywiązywano również doskonaleniu procesów logistycznych. Wykorzystywano między innymi zgodny z wymogami unijnymi system lokalizacji i śledzenia pochodzenia produktów żywnościowych oraz system HACCP. Przedsiębiorstwo obecne było wówczas na rynkach zagranicznych. Dysponowało jednak potencjałem, aby znacznie rozszerzać skalę działalności eksportowej oraz liczbę obsługiwanych rynków zagranicznych. Badany projekt miał się przyczynić do wykorzystania tego potencjału.

Zakres projektu obejmował:

- przygotowanie i prezentację oferty handlowej w formie katalogu,
- uczestnictwo w dwóch imprezach branżowych - Międzynarodowych Targach Polagra Food oraz międzynarodowych Targach ISM w Kolonii.

Podczas targów utworzone zostały stoiska ekspozycyjne, składające się z trzech części :

- witryn prezentujących produkty i półprodukty Beneficjenta,
- "wyspy" dedykowanej demonstracji praktycznego wykorzystania oferty na przykładzie technik dekoracyjnych stosowanych w cukiernictwie oraz branży hotelarsko-gastronomicznej (HORECA),
- przestrzeni przeznaczonej do spotkań z potencjalnymi kontrahentami.

Projekt realizowany był na przełomie lat 2009-2010 - Targi Polagra Food (14-17.09.2009), Targi ISM (31.01-03.02.2010).

➤ EFEKTY PROJEKTU

Wskaźnik produktu: Liczba imprez targowo-wystawienniczych - Wartość zakładana: 2, Wartość osiągnięta 2; Liczba potencjalnych kontrahentów - Wartość zakładana: 8, Wartość osiągnięta: 12; Ilość przygotowanych/prezentowanych ofert handlowych - Wartość zakładana: 1, Wartość osiągnięta: 1.

Wskaźnik rezultatu: Liczba wypromowanych produktów regionalnych/lokalnych - Wartość zakładana: 8, Wartość osiągnięta: 8, Liczba gości targowych - Wartość zakładana: 1000, Wartość osiągnięta: 1000.

➤ OCENA PROJEKTU

OCENA OGÓLNA

Realizacja projektu doprowadziła do **skutecznej** realizacji przypisanych mu celów. Osiągnięte zostały zakładane produkty i rezultaty.

Założenia projektu były **adekwatne** wobec celów strategicznych określonych w kluczowych dokumentach programowych na poziomie regionalnym i lokalnym. Umocnienie pozycji przedsiębiorstwa na rynkach zagranicznych, nawiązuje do celu głównego RPO WK-P 2007-2013 w zakresie wspierania konkurencyjności w zakresie poprawy konkurencyjności województwa⁵⁴. Projekt był także zgodny z celami V Osi Priorytetowej oraz Działania 5.5⁵⁵. Co ciekawe, projekt nawiązywał również do strategii rozwoju opracowanej dla powiatu inowrocławskiego, w której zidentyfikowane były także cele związane z kształtowaniem wizerunku poprzez rozwój lokalnych przedsiębiorstw.

WPLYW NA ZATRUDNIENIE

Wśród wskaźników produktu i bezpośredniego rezultatu nie wymieniono efektów zatrudnieniowych. Było to naturalnie związane z zaplanowanymi działaniami. Udział w imprezach targowo-wystawienniczych jest bowiem działaniem przynoszącym wymierne korzyści dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Obsługa stoisk oraz prezentacji oferty handlowej i kontaktów z potencjalnymi kontrahentami była zapewniona przez pracowników Beneficjenta oraz specjalistycznej firmy zewnętrznej.

Kontakty nawiązane podczas targów przełożyły się jednak na wzrost sprzedaży, co miało bezpośredni wpływ na wzrost zatrudnienia. Wystąpienie tego efektu było jednak warunkowane całą sekwencją działań poprzedzających realizację projektu finansowanego ze środków RPO WK-P 2007-2013.

Uczestnictwo w targach wynikało z dobrze rozpoznanych potrzeb Beneficjenta oraz stanowiło element wieloletniej strategii, w której kluczową rolę odgrywały inwestycje dofinansowywane ze środków europejskich. Ekspansja na nowe rynki oraz wzrost sprzedaży eksportowej stanowiły

⁵⁴ Cel główny RPO WK-P 2013 został określony jako "tworzenie warunków dla poprawy konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru"

⁵⁵ Powiązany z projektem cel Działania 5.5 określony został jako "utrwalenie marki regionu na obszarze rynku europejskiego, intensyfikacja międzynarodowej współpracy przedsiębiorstw, a tym samym kreowanie korzystnego wizerunku regionu na gospodarczej mapie Europy"

przedsięwzięcie, będące naturalną kontynuacją rozwoju firmy. Spółka zaangażowała wcześniej duże środki w rozbudowę swoich mocy wytwórczych oraz dostosowanie do światowych standardów procesów logistycznych i związanych z bezpieczeństwem żywności. Pozyskanie nowych klientów zagranicznych pozwoliło na dywersyfikację działalności oraz wzmocnienie marki firmy. To z kolei przełożyło się na dynamiczny wzrost przychodów i zatrudnienia.

DOBRA PRAKTYKA

Sposób wkomponowania dofinansowanych projektów w strategię firmy oraz proces jej rozwoju stanowi dobrą praktykę, ilustrującą wartość dodaną wsparcia i jego wymierny wpływ na zatrudnienie.

Przedsiębiorstwo zostało utworzone w 1991 r. jako Barbara S.C. W roku 1999 firma przekształciła się w spółkę Barbara Luijckx Sp. z o.o., co było związane z pozyskaniem inwestora holenderskiego. Zaangażowanie inwestora, poza wsparciem kapitałowym, wiązało się z profesjonalizacją zarządzania, szczególnie w aspekcie finansowym (wprowadzenia controllingu).

W latach 2004-2006 zrealizowano pierwsze projekty finansowane ze środków europejskich. Były to fundusze przedakcesyjne Phare. Pierwszy projekty polegał na przygotowaniu materiałów promocyjnych przeznaczonych na rynki Unii Europejskiej oraz rynek rosyjski. Drugi związany był z zakupem sprzętu komputerowego oraz oprogramowania wspierającego zarządzanie projektowe.

Firmie udało się zainicjować działalność eksportową oraz systematycznie rozszerzać skalę działalności i poprawić wyniki finansowe. Rozwój działalności przedsiębiorstwa był jednak na tamtym etapie ograniczany możliwościami lokalowymi (mała powierzchnia, rozmieszczenie budynków w różnych lokalizacjach). Priorytetem stała się więc budowa nowej siedziby, dostosowanej od podstaw do specyfiki prowadzonej produkcji.

Cel ten został osiągnięty poprzez realizację kolejnych projektów europejskich, które finansowane były już z funduszy strukturalnych (Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw). W ramach tych przedsięwzięć wybudowano centrum logistyczno-dystrybucyjne, wyposażone w systemy informatyczne zapewniające stałą kontrolę temperatury i poziomu wilgotności oraz spełniające europejskie wytyczne w zakresie BHP i bezpieczeństwa żywności. Wybudowano również z informatyzowaną halę produkcyjną. Dzięki tym inwestycjom firmą mogła w 2007 r. rozpocząć pracę w nowej siedzibie oraz rozwijać skalę działalności i asortymentu wytwarzanych produktów.

Beneficjent posiadał już wówczas mocną pozycję na rynku krajowym, opartą na dużych odbiorcach hurtowych oraz ogólnopolskiej sieci przedstawicieli handlowych. Ekspansja zagraniczna stanowiła więc naturalną kontynuację rozwoju. Analizowany projekt był jednym z czterech, które wiązały się bezpośrednio z promocją na rynkach zagranicznych (łącznie: 3 projekty Działania 5.5 RPO WK-P 2007-2013 oraz jeden projekt polegający na udziale w misji handlowej do krajów bałtyckich). Efekty działań promocyjnych przełożyły się na dynamiczny wzrost sprzedaży eksportowej. Pociągało to za sobą dalszy wzrost zatrudnienia⁵⁶, ale także konieczność rozwinięcia mocy produkcyjnych. Wymagało to wdrożenia

⁵⁶ Według podawanych przez Beneficjenta efektem samego udziału w Targach POLAGRA FOOD 2009 i ISM Kolonia 2010, był wzrost zatrudnienia o 6 procent.

nowoczesnych, innowacyjnych rozwiązań.

Dzięki wsparciu uzyskanemu z RPO WK-P 2007-2013 zrealizowany został następny projekt związany z inwestycją w zaplecze techniczne. Polegał on na zakupie linii technologicznej do automatycznego pakowania wyrobów. Zwieńczeniem prowadzonych inwestycji był największy projekt objęty dofinansowaniem funduszy europejskich. Był on realizowany w ramach Działania 4.3 PO IG - Kredyt technologiczny. Wartość projektu przekroczyła 5 mln złotych. Jego efektem było utworzenie innowacyjnej linii produkcyjnej pozwalającej na zautomatyzowanie wytwarzania różnorodnych półproduktów czekoladowych. Obecne plany rozwojowe firmy uwzględniają dalsze pozyskiwanie funduszy unijnych, tak aby móc w pełni zautomatyzować procesy produkcyjne.

PODSUMOWANIE

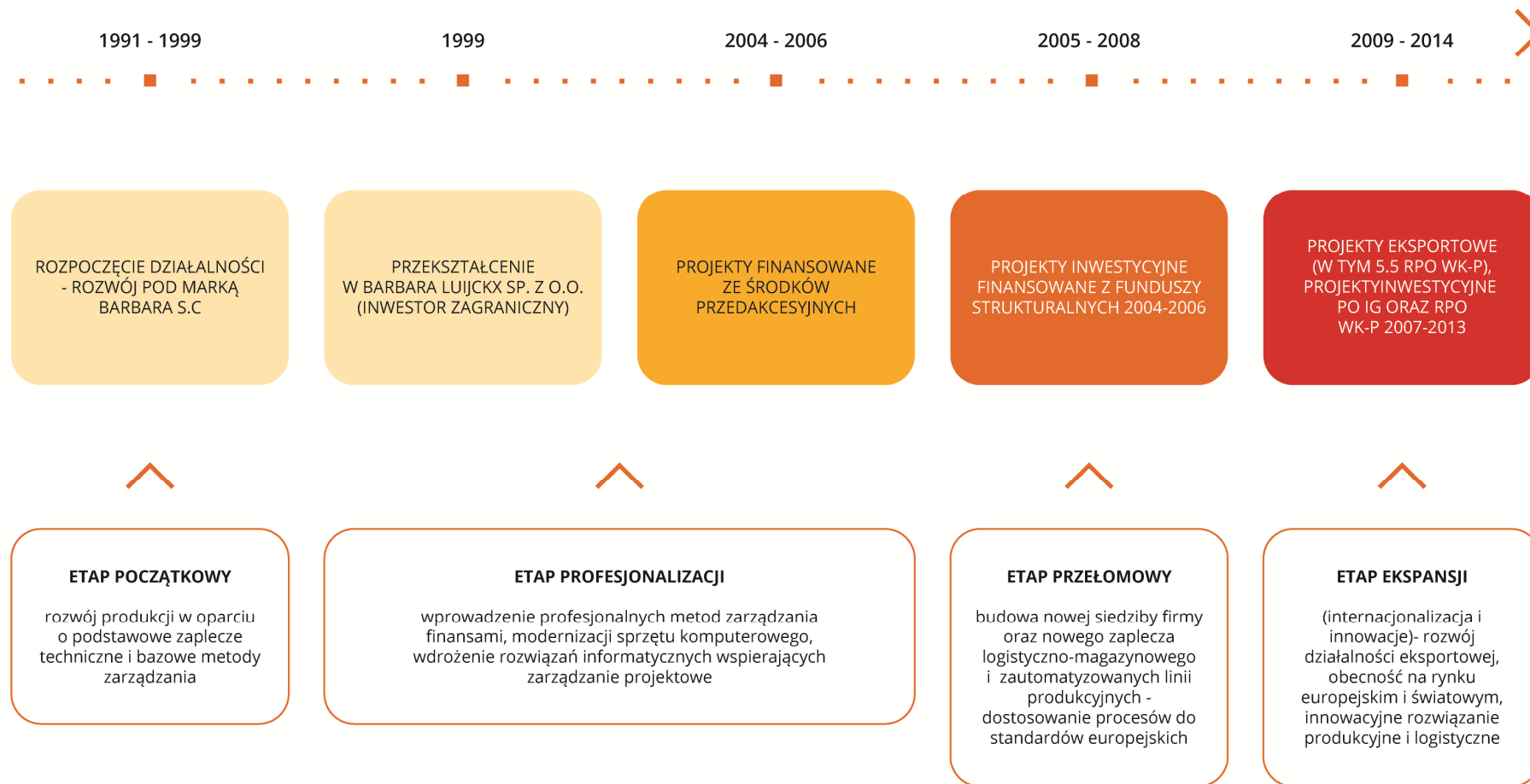
Na przestrzeni ostatnich lat firma Barbara Luijckx Sp. z o.o. przechodziła przez okres dynamicznego rozwoju, połączony z systematycznym wzrostem zatrudnienia. W okresie 2007-2013 roczne przychody firmy wzrosły blisko dwukrotnie, z poziomu 15,1 mln do 27,1 mln złotych. W tym samym czasie zatrudnienie wzrosło z poziomu 64 do 89 osób, czyli o prawie 40 procent.

Kluczowym czynnikiem sukcesu było na pewno konsekwentne wdrażanie strategii rozwoju, obejmującej dobrze zaplanowane inwestycje oraz działania marketingowe. Wsparcie ze środków europejskich stanowiło bardzo istotną wartość dodaną - umożliwiło szybszy rozwój potencjału produkcyjnego i umożliwiło pozyskiwanie wysokiej jakości technologii.

Systematyczny rozwój firmy, któremu towarzyszył stały przyrost miejsc pracy, nie zastał zahamowany nawet w okresie spowolnienia gospodarczego, pomimo istotnego wzrostu regionalnej stopy bezrobocia. Ważnym czynnikiem dla stabilności pozycji rynkowej przedsiębiorstwa była bez wątpienia dywersyfikacja poprzez zwiększenie skali eksportu i wchodzenia na nowe rynki zbytu. Udział w targach branżowych miał w tym kontekście bardzo istotne znaczenie. Dzięki obecności na targach w Kolonii udało się na przykład pozyskać kontrahentów z krajów arabskich, z którymi współpraca kontynuowana jest do dziś.

Rozwój działalności eksportowej sprawił, że posiada ona obecnie dominujący udział w przychodach firmy (ok. 60 proc przychodów). Wyroby Beneficjenta zyskują silną markę na globalnych rynkach, co zgodnie z założeniami przyjętymi w RPO WK-P 2007-2013 powinno wpłynąć korzystnie na wizerunek regionu, a przez to na jego konkurencyjność.

Schemat. Wsparcie RPO WK-P 2007-2013 jako element długofalowej strategii rozwoju Barbara Luijckx Sp. z o.o.

Źródło: opracowanie własne

➡ DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Stoisko na Targach ISM Kolonia (1)

Stoisko na Targach ISM Kolonia (2)

Nowa siedziba firmy

Załącznik nr 2 Mierniki dotyczące kujawsko-pomorskiego rynku pracy

Tabela 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2014 (%)

województwo	rok								zmiana 2007-2014 (pp)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
POLSKA	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5	0,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	18,7	16,8	20,7	20,0	20,2	21,3	21,6	18,9	0,2
KUJAWSKO-POMORSKIE	14,9	13,3	16,2	17,0	17,0	18,1	18,2	15,7	0,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	16,4	13,3	17,1	17,8	17,6	18,2	18,0	15,6	-0,8
PODKARPACKIE	14,2	13,0	15,9	15,4	15,5	16,4	16,3	14,8	0,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	14,9	13,7	15,1	15,2	15,2	16,0	16,6	14,2	-0,7
PODLASKIE	10,4	9,7	12,8	13,8	14,1	14,7	15,1	13,1	2,7
LUBUSKIE	14,0	12,5	16,2	15,5	15,4	15,9	15,7	12,8	-1,2
LUBELSKIE	13,0	11,2	12,9	13,1	13,2	14,2	14,4	12,7	-0,3
ŁÓDZKIE	11,2	9,2	11,9	12,2	12,9	14,0	14,1	11,9	0,7
OPOLSKIE	11,9	9,8	12,9	13,6	13,3	14,4	14,2	11,9	0,0
POMORSKIE	10,7	8,4	11,9	12,3	12,5	13,4	13,2	11,3	0,6
DOLNOŚLĄSKIE	11,4	10,0	12,8	13,1	12,4	13,5	13,1	10,6	-0,8
MAŁOPOLSKIE	8,7	7,5	9,7	10,4	10,5	11,4	11,5	9,9	1,2
MAZOWIECKIE	9,0	7,3	9,0	9,7	9,8	10,7	11,1	9,8	0,8
ŚLĄSKIE	9,2	6,9	9,4	10,0	10,2	11,1	11,3	9,6	0,4
WIELKOPOLSKIE	7,8	6,4	9,2	9,2	9,1	9,8	9,6	7,8	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007-2014 (%)

powiat	rok								zmiana 2007-2014 (pp)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
włocławski	22,2	20,5	23,8	26,2	27,0	28,7	27,3	25,9	3,7
lipnowski	22,4	20,9	25,4	28,9	28,4	28,7	28,7	25,5	3,1
radziejowski	19,9	19,7	21,0	22,9	23,9	24,3	26,1	23,2	3,3
aleksandrowski	19,5	16,8	17,1	20,6	21,2	23,6	24,2	22,4	2,9
sępoleński	21,8	21,0	23,6	25,9	25,5	24,7	25,0	22,0	0,2
grudziądzki	24,1	22,2	24,0	27,1	27,6	28,1	26,0	21,2	-2,9
nakielski	22,0	18,5	22,3	22,9	22,8	23,5	23,6	21,2	-0,8
chełmiński	17,4	18,8	21,0	22,0	22,9	24,6	24,7	20,9	3,5
golubsko-dobrzyński	18,0	15,8	19,6	21,2	22,3	23,4	23,6	20,9	2,9
wąbrzeski	19,4	17,0	19,6	21,0	21,3	22,6	22,8	20,3	0,9
inowrocławski	22,3	19,1	21,2	21,7	22,2	23,7	23,8	20,2	-2,1
żniński	21,9	21,3	22,4	21,5	22,4	22,7	23,0	19,5	-2,4
tucholski	18,5	15,6	18,0	19,8	19,6	21,1	21,9	19,2	0,7
mogileński	20,2	19,0	20,9	21,5	19,9	21,2	22,6	19,0	-1,2
m.Włocławek	14,4	13,9	17,3	19,5	19,8	21,3	20,3	18,9	4,5
rypiński	19,2	15,1	20,3	19,9	19,1	20,5	21,2	18,6	-0,6
toruński	15,9	13,2	17,6	17,8	17,0	20,4	21,3	18,5	2,6
m.Grudziądz	20,0	18,6	22,4	22,5	22,3	22,6	20,9	17,0	-3,0
świecki	16,1	15,0	17,9	20,0	18,3	18,8	18,2	15,5	-0,6
brodnicki	14,7	12,1	15,5	15,9	14,8	15,1	15,7	13,6	-1,1
bydgoski	11,0	8,9	11,9	12,7	12,6	13,4	13,8	12,0	1,0
m.Toruń	6,3	6,1	8,5	8,2	8,1	9,6	10,4	8,3	2,0
m.Bydgoszcz	6,2	4,9	7,6	8,0	7,9	8,6	8,8	7,5	1,3
województwo kujawsko-pomorskie	14,9	13,3	16,2	17,0	17,0	18,1	18,2	15,7	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007-2014

powiat	rok								zmiana liczby 2007-2014	zmiana % 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014		
inowrocławski	14992	12614	14126	13927	14168	15269	15198	12408	-2584	-17,2%
m.Bydgoszcz	10318	8139	12374	13043	12886	13917	14233	12114	1796	17,4%
m.Włocławek	8191	7381	9156	10226	10425	10927	10143	9327	1136	13,9%
włocławski	7101	6483	7768	8453	8863	9480	9190	8599	1498	21,1%
m.Toruń	5802	5589	7653	7481	7380	8808	9433	7430	1628	28,1%
lipnowski	5661	5434	6621	7266	7152	7146	7315	6257	596	10,5%
toruński	4989	4312	5889	6103	6063	6970	7345	6169	1180	23,7%
nakielski	6311	5117	6264	6454	6370	6655	6703	5873	-438	-6,9%
m.Grudziądz	7205	6862	8166	8178	8135	8380	7523	5862	-1343	-18,6%
świecki	5914	5763	6809	7300	6505	6667	6350	5285	-629	-10,6%
żniński	5397	5231	5554	5426	5753	5813	5907	4824	-573	-10,6%
bydgoski	3753	3097	4363	4677	4781	5243	5460	4699	946	25,2%
aleksandrowski	4249	3734	3668	4242	4402	4914	5049	4584	335	7,9%
brodnicki	4383	3663	4672	4739	4397	4562	4822	4073	-310	-7,1%
chełmiński	3005	3278	3699	3814	4045	4454	4595	3717	712	23,7%
radziejowski	3414	3496	3687	3637	3810	3875	4309	3701	287	8,4%
golubsko-dobrzyński	2971	2611	3328	3535	3765	4050	4274	3682	711	23,9%
tucholski	3188	2674	3140	3505	3482	3807	3988	3377	189	5,9%
mogileński	3665	3442	3798	3793	3514	3709	4028	3251	-414	-11,3%
rypiński	3533	2705	3689	3367	3230	3494	3645	3112	-421	-11,9%
sępoleński	3191	3140	3454	3608	3603	3515	3597	3058	-133	-4,2%
grudziądzki	3489	3255	3607	3811	3948	4064	3872	2968	-521	-14,9%
wąbrzeski	2521	2236	2642	2816	2945	3120	3166	2741	220	8,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 4. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2014

województwo	rok								zmiana liczby 2007-2014	zmiana % 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014		
POLSKA	1746573	1473752	1892680	1954706	1982676	2136815	2157883	1825180	78607	4,5%
MAZOWIECKIE	219924	178028	224480	238341	246739	271927	283196	249777	29853	13,6%
ŚLĄSKIE	165960	122748	168425	181198	186187	205459	208296	175675	9715	5,9%
MAŁOPOLSKIE	112602	97813	130007	142221	145094	161161	164434	139027	26425	23,5%
PODKARPACKIE	126360	115567	141944	142263	146208	153807	154216	137932	11572	9,2%
KUJAWSKO-POMORSKIE	123243	110256	134127	139401	139622	148839	150145	127111	3868	3,1%
ŁÓDZKIE	123148	99191	128105	131617	138652	151036	151626	126157	3009	2,4%
DOLNOŚLĄSKIE	127457	113890	146260	150282	143575	157369	153558	121562	-5895	-4,6%
LUBELSKIE	118146	101561	117237	119709	122441	131125	134042	116869	-1277	-1,1%
WIELKOPOLSKIE	112827	91441	133563	135172	134954	147902	144832	116410	3583	3,2%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	98995	87420	109181	105942	107333	113223	115873	98139	-856	-0,9%
POMORSKIE	86904	67771	100267	104694	106667	114644	114148	96752	9848	11,3%
ZACHODNIOPOMORSKIE	103241	82520	105905	109964	108904	112521	111063	94465	-8776	-8,5%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	83339	77716	83819	82141	83217	86708	90124	75434	-7905	-9,5%
PODLASKIE	48796	45821	61169	63761	65920	68705	70889	60394	11598	23,8%
LUBUSKIE	52293	46311	61062	59225	59134	60614	59805	47115	-5178	-9,9%
OPOLSKIE	43338	35698	47129	48775	48029	51775	51636	42361	-977	-2,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 5. **Odsetek osób bezrobotnych wg BAEL w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013 (%)**

województwo	rok							zmiana 2007-2013 (pp)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	9,6	7,1	8,2	9,6	9,6	10,1	10,3	0,7
PODKARPACKIE	9,6	8,2	10,0	11,6	12,4	13,2	14,3	4,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	12,1	8,8	10,9	12,0	12,9	13,1	13,0	0,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	11,3	9,1	10,4	10,6	11,0	11,8	12,4	1,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	10,5	7,5	8,5	9,7	9,7	11,1	11,4	0,9
DOLNOŚLĄSKIE	12,7	9,1	10,1	11,3	10,6	11,1	11,3	-1,4
ŁÓDZKIE	9,3	6,7	7,6	9,2	9,3	11,0	11,1	1,8
MAŁOPOLSKIE	8,5	6,2	8,0	9,1	9,4	10,4	10,8	2,3
LUBELSKIE	9,5	8,8	9,7	9,9	10,3	10,5	10,3	0,8
POMORSKIE	9,5	5,5	6,4	9,3	8,5	9,6	10,1	0,6
ZACHODNIOPOMORSKIE	11,5	9,6	10,3	12,4	11,8	11,0	10,0	-1,5
PODLASKIE	8,9	6,4	7,1	10,2	9,2	9,3	9,9	1,0
ŚLĄSKIE	8,1	6,6	6,7	9,1	9,2	9,4	9,7	1,6
LUBUSKIE	9,8	6,5	9,6	10,5	9,5	9,0	9,6	-0,2
OPOLSKIE	9,3	6,6	9,8	9,7	9,3	9,5	9,4	0,1
WIELKOPOLSKIE	8,3	6,1	7,5	8,7	8,7	8,5	8,8	0,5
MAZOWIECKIE	9,1	6,0	6,0	7,4	7,9	8,0	8,0	-1,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*Tabela 6. **Wskaźnik zatrudnienia w wieku produkcyjnym w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013 (%)**

województwo	rok							zmiana 2007-2013 (pp)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	62,3	64,9	65,0	64,6	65,0	65,4	65,7	3,4
MAZOWIECKIE	66,2	70,5	70,5	69,6	70,4	71,7	71,8	5,6
WIELKOPOLSKIE	63,1	65,9	66,1	66,1	66,0	66,8	67,9	4,8
ŁÓDZKIE	64,6	67,0	66,7	67,3	67,9	67,0	67,5	2,9
PODLASKIE	65,1	67,9	68,2	64,9	66,3	67,5	67,5	2,4
LUBELSKIE	65,1	64,5	64,5	64,8	65,4	65,8	66,2	1,1
OPOLSKIE	60,9	62,9	63,4	63,9	64,8	65,7	65,8	4,9
POMORSKIE	61,9	64,6	64,1	64,5	64,7	65,1	65,1	3,2
MAŁOPOLSKIE	63,6	66,7	65,7	64,8	65,1	64,5	64,9	1,3
DOLNOŚLĄSKIE	59,6	62,1	63,3	63,1	63,3	63,6	64,2	4,6
LUBUSKIE	61,1	62,8	61,5	62,5	63,3	63,2	63,9	2,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	59,4	61,4	62,6	62,3	63,0	63,9	63,8	4,4
ŚLĄSKIE	59,0	61,4	62,5	62,1	63,0	63,2	63,7	4,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	63,9	66,5	64,6	64,3	63,8	64,3	63,4	-0,5
ZACHODNIOPOMORSKIE	56,7	59,6	60,5	59,4	59,8	61,7	62,9	6,2
PODKARPACKIE	62,3	63,8	63,8	62,8	62,3	62,4	62,0	-0,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	59,7	61,3	61,4	61,2	60,4	59,1	59,9	0,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny*

Tabela 7. Wskaźnik zatrudnienia wg płci w wieku produkcyjnym w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013 (%)

województwo	rok															
	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		zmiana 2007-2013 (pp)	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
POLSKA	67,6	56,8	70,4	59,1	70,0	59,7	68,9	59,9	69,4	60,2	69,6	60,8	69,8	61,2	2,2	4,4
MAZOWIECKIE	69,8	62,5	75,4	65,5	74,3	66,5	73,1	65,7	74,2	66,1	75,2	67,9	74,7	68,6	4,9	6,1
WIELKOPOLSKIE	70,6	55,4	74,1	57,5	74,0	58,2	72,5	59,0	72,9	58,4	73,9	59,0	74,9	60,1	4,3	4,7
ŁÓDZKIE	68,1	60,9	70,7	63,0	70,5	62,4	70,5	63,6	71,4	64,2	70,3	63,5	71,0	63,6	2,9	2,7
PODLASKIE	69,3	60,7	72,0	63,7	72,2	63,9	67,4	62,2	69,5	62,8	71,2	63,3	70,8	63,8	1,5	3,1
LUBELSKIE	68,6	61,3	68,0	60,6	67,9	60,8	67,7	61,5	68,1	62,3	68,5	62,7	69,5	62,5	0,9	1,2
OPOLSKIE	69,3	52,4	70,5	54,9	69,8	56,6	70,0	57,5	71,3	57,8	72,1	59,0	72,2	58,9	2,9	6,5
POMORSKIE	67,7	55,9	70,6	58,4	70,0	57,9	69,9	58,6	70,5	58,7	70,0	60,0	70,0	59,8	2,3	3,9
MAŁOPOLSKIE	69,2	58,1	72,5	61,0	71,2	60,0	69,9	59,5	69,5	60,6	69,0	59,5	69,9	59,4	0,7	1,3
DOLNOŚLĄSKIE	66,3	52,6	68,3	55,4	67,8	58,5	66,3	59,4	65,4	61,0	66,7	60,1	67,5	60,5	1,2	7,9
LUBUSKIE	66,1	55,7	69,1	56,3	65,9	57,0	66,2	58,6	66,7	59,5	66,6	59,0	68,3	58,9	2,2	3,2
KUJAWSKO-POMORSKIE	65,9	52,7	69,2	53,2	69,0	55,8	67,7	56,6	68,6	56,7	69,3	58,0	69,8	57,3	3,9	4,6
ŚLĄSKIE	64,9	52,9	66,5	56,2	67,7	57,2	67,1	56,9	68,0	57,4	67,2	58,7	67,2	59,7	2,3	6,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	68,6	58,6	71,3	61,5	67,5	61,3	67,3	60,9	67,9	59,0	68,3	59,8	66,8	59,4	-1,8	0,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	61,9	51,3	64,6	54,2	66,1	54,9	62,9	55,6	64,1	55,0	65,9	57,1	66,5	58,5	4,6	7,2
PODKARPACKIE	66,7	57,5	68,8	58,5	68,8	58,5	66,7	58,6	66,6	57,4	66,2	58,3	65,4	58,1	-1,3	0,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	65,4	53,7	67,2	54,9	67,1	55,4	66,0	55,9	66,0	53,9	63,4	54,3	63,7	55,9	-1,7	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Legenda: M – mężczyźni, K - kobiety

Tabela 8. Współczynnik aktywności zawodowej w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013 (%)

województwo	rok							zmiana 2007-2013 (pp)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	53,7	54,2	54,9	55,3	55,5	55,9	55,9	2,2
MAZOWIECKIE	57,1	58,9	58,8	58,0	59,5	60,2	59,7	2,6
WIELKOPOLSKIE	54,4	55,0	56,0	57,8	57,3	57,3	58,1	3,7
ŁÓDZKIE	54,8	55,3	54,9	56,3	56,9	56,6	57,6	2,8
LUBELSKIE	56,5	55,2	55,7	55,9	56,6	56,5	56,6	0,1
PODKARPACKIE	54,5	54,7	56,6	56,6	56,3	56,3	56,2	1,7
KUJAWSKO-POMORSKIE	51,6	52,4	54,8	54,3	54,2	56,3	55,8	4,2
MAŁOPOLSKIE	53,4	53,6	54,3	54,7	55,3	55,3	55,8	2,4
POMORSKIE	53,1	52,7	52,4	55,5	54,5	55,5	55,8	2,7
PODLASKIE	54,5	54,6	54,8	54,3	55,1	55,7	55,5	1,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56,3	56,6	55,9	56,7	57,1	57,1	55,2	-1,1
LUBUSKIE	53,5	52,4	53,6	55,1	54,7	53,7	54,4	0,9
DOLNOŚLĄSKIE	53,2	52,9	53,9	54,3	53,4	53,8	54,0	0,8
OPOLSKIE	51,1	51,2	53,6	53,4	53,4	54,4	53,6	2,5
ŚLĄSKIE	50,2	51,7	52,5	52,3	53,3	53,5	53,5	3,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	49,3	50,4	52,2	52,3	51,4	52,2	52,6	3,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	51,5	51,3	52,4	53,0	51,7	51,4	52,0	0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 9. Współczynnik aktywności zawodowej wg płci w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013 (pp)

województwo	rok															
	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		zmiana 2007-2013 (pp)	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
POLSKA	61,9	46,3	62,7	46,6	63,4	47,3	63,7	47,6	64,0	47,8	64,3	48,1	64,4	48,2	2,5	1,9
MAZOWIECKIE	64,3	50,5	67,4	51,2	66,6	51,9	66,2	50,7	67,9	52,0	68,8	52,6	67,7	52,4	3,4	1,9
WIELKOPOLSKIE	63,6	46,1	64,9	46,1	65,7	47,5	67,9	48,5	67,6	47,9	67,1	48,2	68,1	49,0	4,5	2,9
ŁÓDZKIE	62,3	48,3	63,3	48,1	63,7	47,0	65,1	48,3	66,0	48,8	65,6	48,7	66,0	50,0	3,7	1,7
LUBELSKIE	63,5	50,1	62,6	48,5	63,5	48,6	63,5	48,9	64,3	49,4	64,5	49,1	64,7	49,1	1,2	-1,0
PODKARPACKIE	61,2	48,1	62,3	47,6	64,5	49,3	63,6	50,2	63,4	49,4	63,3	49,4	64,3	48,5	3,1	0,4
KUJAWSKO-POMORSKIE	60,4	43,7	62,4	43,2	64,7	45,8	63,5	45,8	63,0	46,3	65,1	48,2	65,1	47,3	4,7	3,6
MAŁOPOLSKIE	61,4	46,5	61,1	47,1	62,1	47,2	62,9	47,4	62,9	48,5	63,1	48,1	64,3	47,9	2,9	1,4
POMORSKIE	62,2	44,9	61,0	45,4	62,0	43,9	64,9	46,9	63,8	46,0	64,1	47,5	64,8	47,5	2,6	2,6
PODLASKIE	62,8	46,9	62,6	47,2	62,9	47,6	61,7	47,3	63,1	47,9	63,7	48,3	63,4	48,1	0,6	1,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	64,4	48,7	64,9	48,8	64,0	48,6	64,4	49,1	65,3	49,0	65,3	49,1	63,6	47,3	-0,8	-1,4
LUBUSKIE	62,2	45,6	62,0	43,9	61,9	46,0	63,2	47,8	62,7	47,3	61,6	46,5	63,1	46,4	0,9	0,8
DOLNOŚLĄSKIE	62,9	44,6	62,2	44,6	63,2	45,8	63,2	46,1	61,3	46,3	61,9	46,5	62,7	46,2	-0,2	1,6
OPOLSKIE	62,0	41,5	61,5	42,1	63,5	44,8	63,5	44,1	64,0	43,9	65,2	44,7	64,1	44,4	2,1	2,9
ŚLĄSKIE	58,9	42,3	59,4	44,6	60,4	45,4	60,1	45,3	61,4	45,7	61,1	46,3	60,8	46,6	1,9	4,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	57,2	42,2	58,4	43,3	60,7	44,6	60,7	44,7	60,8	42,8	61,4	43,8	61,7	44,2	4,5	2,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	59,5	44,3	60,0	43,4	60,7	44,8	61,3	45,2	60,8	43,3	59,6	43,6	59,7	44,7	0,2	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Legenda: M – mężczyźni, K - kobiety

Tabela 10. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy w Polsce oraz wg województw w latach 2008-2013 (tys.)

województwo	rok						razem 2008-2013
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	490,6	521,6	609,3	580,3	465,0	502,4	3169,2
MAZOWIECKIE	110,9	100,6	123,2	150,2	93,7	96,8	675,4
ŚLĄSKIE	68,9	67,6	70,7	66,3	58,7	57,4	389,6
WIELKOPOLSKIE	51,7	51,3	70,5	59,0	48,8	60,9	342,2
MAŁOPOLSKIE	35,4	49,5	57,9	44,1	35,8	48,0	270,7
DOLNOŚLĄSKIE	43,2	41,1	43,7	38,3	33,2	42,7	242,2
ŁÓDZKIE	31,7	44,7	36,4	40,9	28,5	29,8	212,0
POMORSKIE	20,7	23,7	36,6	29,1	26,4	33,8	170,3
PODKARPACKIE	16,6	18,4	23,7	23,1	20,3	24,0	126,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	23,6	26,7	25,4	16,0	13,2	17,8	122,7
LUBELSKIE	13,3	16,9	22,6	21,5	17,9	18,6	110,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	16,3	19,2	20,9	17,5	18,0	15,0	106,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15,1	13,5	17,9	19,0	18,3	14,3	98,1
LUBUSKIE	15,2	17,2	13,6	14,3	11,9	10,8	83,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7,2	10,3	14,7	15,8	14,0	14,5	76,5
OPOLSKIE	11,5	10,8	14,1	13,9	13,4	9,2	72,9
PODLASKIE	9,3	10,1	17,4	11,5	13,0	8,6	69,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 11. Liczba zlikwidowanych miejsc pracy w Polsce oraz wg województw w latach 2008-2013 (tys.)

województwo	rok						razem 2008-2013
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	138,0	501,4	456,5	429,3	376,5	347,1	2248,8
MAZOWIECKIE	28,8	95,3	97,9	90,6	83,5	79,6	475,7
ŚLĄSKIE	16,2	63,5	57,1	61,7	41,8	40,1	280,4
WIELKOPOLSKIE	12,0	53,6	45,9	43,1	33,5	33,7	221,8
MAŁOPOLSKIE	10,5	40,1	32,9	28,7	27,6	31,5	171,3
DOLNOŚLĄSKIE	14,6	37,4	31,5	27,0	28,6	24,1	163,2
ŁÓDZKIE	8,8	36,3	30,1	30,6	27,4	22,0	155,2
POMORSKIE	8,1	23,8	30,3	23,0	21,3	22,7	129,2
PODKARPACKIE	6,8	27,8	16,7	20,4	15,7	14,4	101,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	6,8	25,3	21,3	13,5	13,2	11,0	91,1
LUBELSKIE	4,6	14,2	18,7	17,2	15,7	14,0	84,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	4,1	21,1	17,2	15,7	13,9	10,5	82,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	3,7	18,1	13,7	15,1	13,2	10,5	74,3
LUBUSKIE	4,1	17,1	10,5	11,5	11,1	10,0	64,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,5	8,9	12,3	11,3	12,5	9,7	58,2
OPOLSKIE	2,8	10,3	10,3	9,9	8,1	6,8	48,2
PODLASKIE	2,6	8,6	10,1	10,0	9,5	6,7	47,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 12. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Polsce oraz wg województw w latach 2008-2013

województwo	rok							zmiana 2007-2013
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	353,1	359,5	352,4	357,6	361,0	359,4	361,6	8,5
MAZOWIECKIE	427,6	432,8	432,1	422,5	428,0	428,8	427,8	0,2
WIELKOPOLSKIE	389,3	392,0	384,5	385,2	390,8	392,2	394,3	5,0
MAŁOPOLSKIE	333,4	341,0	339,9	367,2	370,8	371,8	374,9	41,6
PODKARPACKIE	323,1	329,0	317,5	367,4	373,3	368,5	372,3	49,3
LUBELSKIE	349,9	355,9	352,1	364,5	370,0	366,3	370,9	21,0
ŁÓDZKIE	375,5	380,7	368,8	371,0	368,5	366,2	368,2	-7,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	358,4	368,4	355,6	357,4	362,1	357,6	358,0	-0,4
ŚLĄSKIE	344,5	351,5	343,2	353,2	356,2	355,8	356,3	11,8
DOLNOŚLĄSKIE	337,3	351,0	340,9	341,7	346,8	345,0	349,9	12,6
PODLASKIE	344,5	351,5	343,8	330,7	335,7	331,4	334,8	-9,6
POMORSKIE	326,4	331,7	330,4	327,3	326,0	323,6	328,2	1,7
KUJAWSKO-POMORSKIE	337,6	343,3	331,8	324,1	325,8	322,2	323,5	-14,1
LUBUSKIE	313,1	315,3	306,3	315,7	317,2	312,4	313,6	0,5
OPOLSKIE	301,6	311,2	300,8	305,7	309,9	305,8	310,1	8,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	307,0	314,4	299,9	294,5	296,8	293,7	295,2	-11,8
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	296,0	298,8	288,7	291,2	291,1	288,2	290,0	-6,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 13. Liczba osób pracujących wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w Polsce oraz wg województw w latach 2009-2013

województwo	ogółem					rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo					przemysł i budownictwo				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
POLSKA	13449087	13778253	13911203	13850506	13919826	2130706	2380844	2379575	2380827	2382129	3779241	3769659	3808064	3718555	3665103
MAZOWIECKIE	2256701	2225564	2262092	2273587	2274610	319332	300781	300603	300817	301358	459106	445254	449417	443612	429915
ŚLĄSKIE	1592668	1637275	1648115	1642427	1638657	69032	102514	102537	102104	101963	603598	600781	608505	602182	586968
WIELKOPOLSKIE	1310456	1327822	1350237	1357954	1367192	208292	212920	212181	212819	213618	421037	422612	429845	424535	420864
MAŁOPOLSKIE	1120954	1225183	1240844	1246923	1259992	182927	272866	272639	272605	272715	299542	301587	306820	301792	295212
DOLNOŚLĄSKIE	980546	996960	1011328	1005395	1018172	73240	88169	88400	88205	88433	314303	314600	321067	312587	310822
ŁÓDZKIE	937460	943169	933578	924556	925303	191207	179155	179212	179248	179190	274641	273749	265379	256986	253262
LUBELSKIE	759509	794127	803560	793177	799820	278283	308062	308008	308002	307911	139926	139366	143474	137935	137488
PODKARPACKIE	667253	781765	794727	784946	792771	158942	259524	259764	259769	259686	184689	191735	196744	189243	192221
POMORSKIE	736807	744874	744321	741122	753429	61045	66408	66349	66355	66394	228535	223154	217959	212716	213948
KUJAWSKO-POMORSKIE	686564	680154	683549	675417	676971	117450	107567	107586	107542	107287	205578	203718	206100	199533	195271
ZACHODNIOPOMORSKIE	507834	507615	511273	505525	507477	45044	49503	49825	50040	49811	138595	136707	139284	135358	134943
ŚWIĘTOKRZYSKIE	451713	458414	462764	455589	453970	143348	149706	149705	149626	149635	107221	108135	109896	104175	100598
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	412001	423286	422880	418071	419637	66921	69642	69627	70049	70022	122149	125617	126371	121455	118921
PODLASKIE	409005	398005	403128	397248	400090	138788	126703	126584	126709	126790	81065	81220	83060	79494	78881
LUBUSKIE	309423	323049	324565	319643	320293	27701	36531	36004	36283	36780	101366	104296	104076	100014	99339
OPOLSKIE	310193	310991	314242	308926	311442	49154	50793	50551	50654	50536	97890	97128	100067	96938	96450

województwo	handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja					działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości					pozostałe usługi				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
POLSKA	3367645	3372929	3395638	3378562	3388065	525660	533855	544983	546501	555712	3645835	3720966	3782943	3826061	3928817
MAZOWIECKIE	666927	650563	656707	664408	664813	144526	147820	153259	154875	155943	666810	681146	702106	709875	722581
ŚLĄSKIE	418523	421148	421857	420202	419282	62272	62982	63347	63823	65031	439243	449850	451869	454116	465413
WIELKOPOLSKIE	329740	334528	338526	344804	347679	41926	41136	43026	43331	44378	309461	316626	326659	332465	340653
MAŁOPOLSKIE	286557	290257	295505	298341	302983	36690	37165	37452	39056	40543	315238	323308	328428	335129	348539
DOLNOŚLĄSKIE	254072	253017	255470	256284	256211	43523	44146	43677	42476	44084	295408	297028	302714	305843	318622
ŁÓDZKIE	206640	215453	214436	211716	212338	29722	32280	32197	32301	31569	235250	242532	242354	244305	248944
LUBELSKIE	140749	141983	144349	139318	141646	20203	20744	20465	20770	20966	180348	183972	187264	187152	191809
PODKARPACKIE	137313	140683	145436	138975	138789	15413	15549	15754	15217	15746	170896	174274	177029	181742	186329
POMORSKIE	207720	210345	207039	205039	207036	33107	33789	38346	38097	37948	206400	211178	214628	218915	228103
KUJAWSKO-POMORSKIE	161788	161678	160974	158092	157955	24827	25859	25114	25900	27230	176921	181332	183775	184350	189228
ZACHODNIOPOMORSKIE	148809	143967	143480	142081	140781	19966	19596	19935	18773	19399	155420	157842	158849	159273	162543
ŚWIĘTOKRZYSKIE	86983	85982	88377	85065	84001	9697	9575	9379	9053	9260	104464	105016	105407	107670	110476
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	91768	93744	91980	89803	89792	13638	13453	13490	13276	13422	117525	120830	121412	123488	127480
PODLASKIE	80039	79681	81384	78342	78580	10539	10531	10750	10813	10989	98574	99870	101350	101890	104850
LUBUSKIE	81253	82015	82235	81423	81211	10737	10628	10375	10088	10143	88366	89579	91875	91835	92820
OPOLSKIE	68764	67885	67883	64669	64968	8874	8602	8517	8652	9061	85511	86583	87224	88013	90427

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2014

województwo	rok								zmiana 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
POLSKA	150,2	152,8	152,0	157,5	156,4	161,6	166,7	170,0	19,8
MAZOWIECKIE	189,5	195,6	194,3	203,5	201,9	209,7	218,4	224,6	35,1
ZACHODNIOPOMORSKIE	188,9	191,0	193,0	194,3	190,4	194,1	198,2	200,4	11,5
POMORSKIE	163,0	167,8	173,2	177,1	176,0	181,3	186,8	190,8	27,8
DOLNOŚLĄSKIE	162,4	167,0	167,3	172,9	172,1	178,5	186,1	190,1	27,7
WIELKOPOLSKIE	160,2	163,6	162,3	168,0	168,9	174,8	180,3	184,5	24,3
LUBUSKIE	160,4	153,3	152,6	157,7	156,1	162,1	167,1	169,2	8,8
MAŁOPOLSKIE	141,5	144,5	149,6	156,1	156,0	161,6	165,6	168,6	27,1
ŚLĄSKIE	140,1	140,9	141,9	149,5	147,9	152,7	156,9	159,4	19,3
OPOLSKIE	140,0	142,0	140,9	148,6	147,1	150,1	153,9	155,6	15,6
ŁÓDZKIE	147,4	148,7	135,8	142,5	142,4	147,4	151,7	154,5	7,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	141,3	143,7	136,0	137,1	136,4	139,9	143,5	145,3	4,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	132,7	134,4	131,0	133,3	130,6	134,2	137,7	139,4	6,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	122,3	124,8	123,5	125,2	123,6	127,2	130,6	133,0	10,7
PODLASKIE	118,6	120,1	118,8	120,1	120,0	124,1	127,1	130,1	11,5
LUBELSKIE	111,7	113,7	114,7	119,1	118,1	121,7	125,5	128,0	16,3
PODKARPACKIE	107,4	108,2	108,1	112,3	111,1	114,0	117,8	120,3	12,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym wg powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007-2014

powiat	rok								zmiana 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
m.Toruń	181,8	184,2	166,5	175,2	178,5	186,0	194,5	199,9	18,1
m.Bydgoszcz	190,0	194,0	185,0	186,2	184,6	189,3	192,6	192,9	2,9
bydgoski	140,2	144,6	144,8	151,6	153,8	159,2	164,4	167,9	27,7
m.Włocławek	175,7	176,5	158,1	160,3	156,2	160,3	164,7	166,3	-9,4
toruński	111,9	115,4	117,7	125,3	128,4	132,0	137,9	141,4	29,5
aleksandrowski	142,3	143,8	132,8	133,6	133,6	135,2	136,4	137,6	-4,7
m.Grudziądz	139,8	140,4	137,8	128,5	125,2	127,4	131,3	133,0	-6,8
inowrocławski	121,5	125,2	127,1	123,0	122,4	124,8	127,6	128,2	6,7
rypiński	127,8	127,4	120,6	118,4	115,2	117,7	119,6	120,5	-7,3
golubsko-dobrzyński	113,8	116,8	111,2	115,8	112,5	114,5	117,9	119,6	5,8
żniński	113,6	116,2	114,3	111,7	110,5	112,9	116,5	119,4	5,8
sępoleński	119,8	124,0	110,8	111,4	109,9	114,3	117,2	117,8	-2,0
świecki	113,1	115,8	108,0	111,8	112,6	113,8	115,3	117,2	4,1
radziejowski	122,5	124,2	110,3	111,1	109,5	111,9	114,8	117,1	-5,4
brodnicki	121,7	124,0	105,6	107,1	106,4	110,0	112,2	114,2	-7,5
nakielski	122,0	124,0	110,7	108,5	107,7	108,6	110,1	112,8	-9,2
lipnowski	114,3	118,4	109,2	109,7	105,9	108,4	111,3	112,8	-1,5
mogileński	110,1	112,9	114,6	108,0	106,8	109,0	111,2	112,1	2,0
tucholski	110,2	111,4	109,5	109,1	107,1	108,8	110,5	111,1	0,9
wąbrzeski	102,5	103,4	95,8	98,0	100,3	103,2	107,5	110,3	7,8
chełmiński	96,0	97,7	101,3	101,3	101,2	104,2	107,1	108,6	12,6
grudziądzki	93,0	94,9	97,6	98,2	100,0	101,6	105,5	108,3	15,3
włocławski	101,4	103,5	97,5	99,3	98,1	102,3	105,9	108,1	6,7
Województwo kujawsko-pomorskie	141,3	143,7	136,0	137,1	136,4	139,9	143,5	145,3	4,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 16. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2013

województwo	rok							zmiana 2007-2013
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
POLSKA	77	83	92	104	90	93	95	18,0
MAZOWIECKIE	92	96	100	126	109	115	123	31,0
DOLNOŚLĄSKIE	89	95	102	114	103	104	113	24,0
POMORSKIE	103	111	113	121	109	110	113	10,0
ZACHODNIOPOMORSKIE	105	112	118	121	109	109	110	5,0
WIELKOPOLSKIE	86	93	98	111	98	102	103	17,0
LUBUSKIE	89	92	104	115	98	106	98	9,0
MAŁOPOLSKIE	74	82	95	109	91	96	93	19,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	76	81	88	93	87	85	88	12,0
ŁÓDZKIE	71	77	88	99	83	86	86	15,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	73	79	89	94	77	80	82	9,0
ŚLĄSKIE	66	71	85	100	80	83	81	15,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	57	63	71	82	69	74	75	18,0
OPOLSKIE	57	67	76	84	68	68	74	17,0
PODLASKIE	59	67	75	85	74	79	73	14,0
LUBELSKIE	59	63	69	81	67	72	72	13,0
PODKARPACKIE	53	56	68	75	65	66	72	19,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 17. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2014

województwo	rok								zmiana 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
POLSKA	73	75	74	76	75	76	77	77	4,0
ZACHODNIOPOMORSKIE	97	98	98	99	95	95	95	94	-3,0
MAZOWIECKIE	87	91	89	92	89	91	93	93	6,0
WIELKOPOLSKIE	81	83	82	85	84	85	87	87	6,0
POMORSKIE	78	80	83	85	83	84	86	86	8,0
DOLNOŚLĄSKIE	77	79	78	81	78	80	81	81	4,0
MAŁOPOLSKIE	68	70	73	76	75	77	78	78	10,0
LUBUSKIE	80	75	74	77	74	75	77	76	-4,0
ŚLĄSKIE	69	70	70	74	72	73	74	73	4,0
ŁÓDZKIE	74	75	68	71	70	71	72	72	-2,0
OPOLSKIE	68	70	69	73	71	71	72	72	4,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	72	73	68	68	67	67	68	68	-4,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	67	69	66	68	65	66	67	67	0,0
PODLASKIE	59	61	60	61	60	62	63	64	5,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	59	60	59	60	59	60	61	61	2,0
LUBELSKIE	54	56	56	59	57	58	60	60	6,0
PODKARPACKIE	52	53	53	56	55	55	57	57	5,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich w Polsce oraz wg województw w latach 2007-2014

województwo	rok								zmiana 2007-2014
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
POLSKA	603	625	628	660	663	686	710	726	123,0
ZACHODNIOPOMORSKIE	790	818	845	867	852	877	901	911	121,0
WIELKOPOLSKIE	698	724	721	760	771	801	834	856	158,0
POMORSKIE	678	712	738	766	771	794	819	839	161,0
DOLNOŚLĄSKIE	664	702	714	748	749	782	814	833	169,0
ŚLĄSKIE	714	729	736	779	773	792	810	822	108,0
MAZOWIECKIE	654	689	671	709	715	741	770	790	136,0
LUBUSKIE	703	653	669	713	715	743	775	783	80,0
MAŁOPOLSKIE	587	613	640	677	679	701	720	736	149,0
OPOLSKIE	593	616	618	665	666	683	705	710	117,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	600	624	621	637	644	663	686	700	100,0
ŁÓDZKIE	591	603	568	604	608	627	647	661	70,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	520	539	534	555	551	571	591	603	83,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	493	519	517	533	537	559	583	597	104,0
PODKARPACKIE	470	480	484	508	509	525	543	555	85,0
PODLASKIE	460	479	469	476	482	507	530	549	89,0
LUBELSKIE	444	461	467	493	495	512	531	547	103,0

Załącznik nr 3 Odpowiedzi na pytania ewaluacyjne

Cele szczegółowe i pytania ewaluacyjne	Krótka odpowiedź ze wskazaniem miejsca w raporcie pełnej analizy i oceny
1. Diagnoza stanu rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim	
<p>3.10 Identyfikacja stanu i dynamiki zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2007-2013, w ujęciu przestrzennym.</p> <p>3.10.1 <i>Jak wyglądała dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2007-2013, w tym w podziale na powiaty?</i></p> <p>3.10.2 <i>Jakie jest zróżnicowanie przestrzenne (w ujęciu powiatowym) obecnego stanu na rynku pracy?</i></p>	<p>W latach 2007-2014 w województwie kujawsko-pomorskim obserwowano szereg zmian na rynku pracy, niestety przestrzeń tą cechowało wiele negatywnych zjawisk. Eksperti rynku pracy wskazują, że patrząc z perspektywy całej Polski – w województwie kujawsko-pomorskim jest jeden z najtrudniejszych rynków pracy. Charakteryzuje się on trwałą nierównowagą – pod względem skali bezrobocia i jego natężenia, a także w stosunku do przeciętnej sytuacji na rynku pracy w całym kraju. W okresie 2007-2008 stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim była niższa niż 15%. Natomiast od roku 2009 sytuacja ta ulegała stałemu pogorszeniu i w 2013 roku osiągnęła poziom 18,2%, przy 150 tysiącach zarejestrowanych bezrobotnych. Poziom bezrobocia pozostawał silnie zróżnicowany wewnątrz regionu. W przypadku ponad połowy powiatów przekraczał on 20%. Z drugiej strony, w największych ośrodkach (Bydgoszczy i Toruniu) był on przeszło dwukrotnie niższy.</p> <p>Przestrzennie region jest mocno zróżnicowany pod względem wskaźnika przedsiębiorczości, najwyższy wskaźnik notuje się na terenie miast Toruń i Bydgoszcz, następnie Włocławka i powiatu bydgoskiego. W kolejnej grupie powiatów notujących wskaźnik przedsiębiorczości na poziomie ok. 120-140 wykazuje powiat rypiński, inowrocławski, aleksandrowski, toruński i miasto Grudziądz. Niestety pozostałe powiaty regionu, na przestrzeni analizowanych lat notowały bardzo niski poziom tego wskaźnika (poniżej 120). Średnio województwo kujawsko-pomorskie w roku 2014, pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, plasowało się na poziomie nieznacznie wyższym niż województwo podkarpackie, lubelskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, czy świętokrzyskie.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 4. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim, podrozdział 4.1 Stan i dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego oraz Załącznik nr 2 Dane statystyczne charakteryzujące kujawsko-pomorski rynek pracy</i></p>
<p>3.11 Porównanie podstawowych mierników dotyczących rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego na tle kraju w latach 2007-2013.</p> <p>3.11.1 <i>Jak województwo kujawsko-pomorskie prezentowało się na tle kraju w latach 2007-</i></p>	<p>W regionie, w latach 2007-2014, stopa bezrobocia była znacząco wyższa niż średnio w kraju. W 2014 roku odnotowano poprawę wielkości tych wskaźników. Jednak w stosunku do innych województw, region plasuje się na jednym z ostatnich miejsc (w 2014 roku jedynie województwo warmińsko-mazurskie notowało wyższą stopę bezrobocia niż kujawsko-pomorskie).</p> <p>Relatywnie dobre wyniki osiąga województwo w zakresie danych dotyczących pracujących oraz</p>

<p>2013 biorąc pod uwagę podstawowe mierniki rynku pracy?</p> <p>3.11.2 Jak obecnie prezentuje się województwo kujawsko-pomorskie na tle innych województw pod względem podstawowych mierników rynku pracy?</p>	<p>zatrudnienia. Liczba pracujących na 1 tysiąc mieszkańców wyniosła w 2014 roku 323,5, zaś współczynnik aktywności zawodowej w roku 2013 wzrósł do poziomu 55,8% (wobec 51,6% w 2007 r.) i był on tylko o 1/10 pp. niższy niż średnio w kraju. Podobnie jak średnio w Polsce współczynnik ten jest wyższy wśród mężczyzn (powyżej 60%), niż wśród kobiet (ok. 40%). Podobnie wskaźnik zatrudnienia wzrósł – do 63,8% (wobec 59,4% w 2007 r.). Zmiana wskaźnika zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim wśród ludności produkcyjnej była wyższa niż średnio w kraju.</p> <p>Analizując wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym) w polskich województwach, kujawsko-pomorskie w latach 2007-2014 plasowało się na 9-11 miejscu w kraju. Podobną lokatę uzyskano w wyniku analizy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców całego województwa, czy na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 4. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim, podrozdział 4.1 Stan i dynamika zmian na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego oraz Załącznik nr 2 Dane statystyczne charakteryzujące kujawsko-pomorski rynek pracy</i></p>
<p>3.12 Określenie działań finansowanych z funduszy strukturalnych ukierunkowanych na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2007-2013?</p> <p>3.12.1 Jakie działania w ramach RPO WK-P 2007-2013 były ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim?</p> <p>3.12.2 Które działania RPO WK-P 2007-2013 w największym stopniu wpływały na wzrost zatrudnienia?</p>	<p>Główną Osią Priorytetową ukierunkowaną na wzrost zatrudnienia w RPO WK-P 2007-2013 była Oś 5, której celem jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz właśnie zwiększenie zatrudnienia. Na realizację projektów w ramach tej osi przewidziano prawie 26% ogólnej alokacji Programu tj. 258 773 407 euro. Oczekuje się, że głównymi efektami działań w ramach osi będą m.in. wzrost liczby podmiotów gospodarczych i zatrudnienia. W dokumencie wskazano, że w ramach działań Osi 5 utworzonych zostanie 2470 miejsc pracy (brutto w pełnym wymiarze czasu) oraz 7 nowych etatów badawczych. Kolejną ośią dla której wskazano taki sam rezultat jest Oś 6, gdzie liczba miejsc pracy została oszacowana na poziomie 150, miejsca te tworzone mają być w ramach działania 6.2. Dodatkowo w Osi Pomoc Techniczna ustalono, że powstaną 152 miejsca pracy finansowane ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę). Instytucja Zarządzająca RPO WK-P 2007-2013 wdrażając już program (w kolejnych wersjach Szczegółowego opisu Osi priorytetowych oraz w ramach przygotowywanych sprawozdaniach okresowych z realizacji Programu) wskazuje, że wskaźnik horyzontalny bezpośrednio utworzonych nowych etatów jako produkt i rezultat ma być osiągnięty dla całego programu na poziomie ok. 3200 (odpowiednio 1693 etaty jako produkt i 1500 etatów jako rezultat), w podziale na działania szacuje się że te etaty powstawać będą w działaniach osi 2, 3, 4, 5, 6 i 7.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 4. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim, podrozdział 4.2 Działania finansowane z RPO WK-P 2007-2013 ukierunkowane na wzrost zatrudnienia</i></p>

4. Ocena realizacji wskaźników celu strategicznego i wskaźników horyzontalnych pod kątem osiągnięcia wartości docelowych.	
<p>4.1 Określenie poziomu wskaźnika celu strategicznego RPO W K-P 2007-2013.</p> <p>4.1.1 <i>Na jakim poziomie udało się osiągnąć wskaźnik celu strategicznego „Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w podziale na kobiety i mężczyzn”, którego wartość docelową na zakończenie programu oszacowano na poziomie 3200 szt.?</i></p> <p>4.1.2 <i>Co było przyczyną nieosiągnięcia/ co najbardziej sprzyjało osiągnięciu wartości docelowej wskaźnika?</i></p> <p>4.2 Określenie poziomu wartości docelowej wskaźników produktu i rezultatu/wskaźników horyzontalnych.</p> <p>4.2.1 <i>Na jakim poziomie osiągnięto wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu?</i></p> <p>4.2.2 <i>Co było przyczyną nieosiągnięcia / co najbardziej sprzyjało osiągnięciu wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu?</i></p>	<p>Podsumowując przeprowadzone analizy, zarówno na podstawie bazy KSI (SIMIK 07-13), dokumentacji projektowej jak i badań ilościowych, można stwierdzić że wskaźnik celu strategicznego RPO WK-P 2007-2013 – liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) został osiągnięty. Według badania CAWI utworzona liczba miejsc pracy na dzień realizacji badania wśród 886 beneficjentów wynosi 1375, po dokonaniu obliczeń ekstrapolacji na pełną populację projektów (2240) szacowana liczba utworzonych miejsc pracy wynosi 4330,2 etaty. Podział tworzonych etatów ze względu na płeć pracowników przedstawia się następująco: mężczyźni (57%), kobiety (43%).</p> <p>Dodatkowo w badaniu, na podstawie analizy dokumentów projektowych, obliczono przewidywaną liczbę miejsc pracy jaką beneficjenci założyli do uzyskania do końca realizacji projektów i jest to 4954,68 etatów. W wyniku przeprowadzonej analizy zauważono mniejszą od zakładanej liczbę utworzonych, etatów. Sytuacja ta jednak związana jest przede wszystkim z faktem, że badanie objęło również projekty niezakończone - beneficjenci będący w tej sytuacji, najczęściej wskazywali, że zaplanowane miejsca pracy zostaną utworzone, ale - zgodnie z umową - nastąpi to po zakończeniu projektu. Przeciętna skuteczność tworzenia miejsc pracy w poszczególnych działaniach była zróżnicowana, w większości przypadków związana właśnie ze stanem zaawansowania realizacji projektów i wynosiła od 2,9% do 200%. W zdecydowanej jednak większości była ona bliska 100%.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 5. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P 2007-2013, 5.1. Miejsca pracy bezpośrednio utworzone w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013</i></p>
5. Analiza i ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.	
<p>5.1 Analiza i ocena struktury i ilości miejsc pracy bezpośrednio utworzonych w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013 w kontekście osób zatrudnionych (płeć, wiek, wykształcenie osoby zatrudnionej, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zatrudnionych w ramach projektów).</p> <p>5.1.1 <i>Jak przedstawia się charakterystyka osób zatrudnionych w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektów pod kątem płci, wieku, wykształcenia?</i></p>	<p>Płeć - mężczyźni (57%), kobiety (43%). Kobiety częściej znajdowały zatrudnienie w związku z działaniami zazwyczaj skierowanymi do sektora publicznego (JST zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, administracja rządowa), natomiast mężczyźni z związku z działaniami, których beneficjentami były przedsiębiorstwa. 57% nowozatrudnionych w sektorze publicznym to kobiety, w sektorze prywatnym - 40% zatrudnionych to kobiety). Warto zauważyć, że co do zasady jest to zgodne z ogólnymi trendami obserwowanymi na rynku pracy. W całym województwie kujawsko-pomorskim w sektorze publicznym kobiety stanowiły 67% zatrudnionych, zaś w sektorze prywatnym ich udział wyniósł około 41% (dane GUS za 2014 rok).</p> <p>Wiek - osoby młode w wieku między 25 a 34 lata - ponad 40% wszystkich nowozatrudnionych, 29% - osoby w wieku 35-44 lata, osoby najmłodsze, do 24 roku życia - nieco ponad 11% wszystkich zatrudnionych, osoby w wieku 45-54 - niecałe 14% analizowanej grupy nowozatrudnionych, osoby w</p>

<p>5.1.2 <i>Jaki jest udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób zatrudnionych w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektów?</i></p>	<p>wieku 55+ - ok 7% nowozatrudnionych pracowników. Jak wynika z danych GUS, w województwie kujawsko-pomorskim w grupie osób bezrobotnych (aktywnych zawodowo) osoby do 29 roku życia stanowią aż 41%. Kolejne 20% bezrobotnych w regionie stanowią osoby między 30 a 39 rokiem życia. Biorąc pod uwagę, że według deklaracji beneficjentów ponad połowa wszystkich nowozatrudnionych (51,7%) to właśnie osoby młode, do 34 roku życia, wkład Programu w tym wymiarze należy oceniać pozytywnie.</p> <p>Wykształcenie - najczęściej zatrudniane były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (36%). Nieco rzadziej były to osoby z wykształceniem wyższym (25%) lub średnim zawodowym (19%) lub ogólnokształcącym (11%). Udział osób o innym wykształceniu nie przekroczył 10%. Wykształcenie osób zatrudnionych w ramach programu jest zbliżone do struktury wykształcenia wszystkich osób pracujących w regionie. Jedyna większa różnica zauważalna jest w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Ogólnie można jednak stwierdzić, że program nie wpłynął istotnie na strukturę zatrudnionych, biorąc pod uwagę ich wykształcenie. Sytuacja ta nie dziwi, bowiem w Programie nie akcentowano wprost potrzeby wspierania osób o określonym poziomie wykształcenia.</p> <p>Niepełnosprawność - wśród wskazanej liczby zatrudnionych, co najmniej na 76 etatach zatrudnione zostały osoby niepełnosprawne (łącznie około 6% wszystkich nowoutworzonych i utrzymanych do momentu realizacji badania etatów). Zdecydowana większość z nich zatrudniona została przez beneficjentów Działania 5.2.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 5. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P 2007-2013, 5.1. Miejsca pracy bezpośrednio utworzone w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013</i></p>
<p>5.2 Określenie i ocena ilości miejsc pracy utworzonych jako bezpośredni efekt oddziaływania projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 w kontekście sektorów gospodarki - według struktury własności, sekcji PKD 2007 oraz podziału na sektory ekonomiczne, rodzaje stanowisk pracy, jednostki badawcze.</p> <p>5.2.1 <i>Jak przedstawia się struktura utworzonych miejsc pracy w podziale na priorytety/działania RPO WK-P 2007-2013?</i></p> <p>5.2.2 <i>Jaka jest struktura utworzonych miejsc pracy jako bezpośredni efekt zrealizowanych projektów z uwzględnieniem sektorów gospodarki: struktury własności, sekcji PKD, sektorów ekonomicznych?</i></p>	<p>Osie/Działania RPO WK-P 2007-2013 - najwięcej miejsc pracy utworzono w ramach Osi 5 (ok. 75%), głównie w działaniu 5.2, następnie w Osi 3 (działanie 3.2) i 6 (działanie 6.2) (po ok. 6-7%). W ramach Osi 2 i 4 utworzono ok. 1-2% z wartości ogólnej liczby powstałych etatów.</p> <p>Sekcje PKD - największa liczba etatów (ponad 34%) została utworzona w sektorze przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), co odpowiada sytuacji w całym regionie kujawsko-pomorskim. W sekcjach: S (Pozostała działalność usługowa), Q (Opieka zdrowotna i pomoc społeczna), O (Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), G (Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) i F (Budownictwo) utworzonych zostało po około 7-8% nowych etatów</p> <p>Sektory ekonomiczne – ok. 43% beneficjentów działa w sektorze usług rynkowych, zaś 37% reprezentuje przemysł. Kolejne 17% beneficjentów realizuje działania w obszarze usług publicznych. Około 15% stanowią przedstawiciele branży budowlanej. Usługi nierynkowe i rolnictwo, realizuje zdecydowana mniejszość beneficjentów (łącznie około 5%).</p> <p>Struktura własności - Pomimo podobnej liczby projektów zrealizowanych przez przedstawicieli sektora publicznego (470 w badanej próbie) i prywatnego (odpowiednio 416), zdecydowana większość</p>

<p>5.2.3 <i>Jak przedstawia się struktura utworzonych miejsc pracy w podziale na zawody (wg. Klasyfikacji Zawodów i Specjalności)?</i></p>	<p>nowoutworzonych etatów, zostało w tym ostatnim. Jako bezpośredni rezultat zrealizowanych projektów w ramach RPO WK-P, w sektorze prywatnym utworzono ponad pięć razy więcej etatów niż w sektorze publicznym (w badanej próbie proporcja 1118,5 do 214,5– 84% do 16%). Struktura zatrudnionych według sektora w województwie w roku 2014 według danych GUS wygląda nieco inaczej. Z tego punktu widzenia kierunek oddziaływania Programu, a więc większą liczbę miejsc pracy utworzoną w sektorze prywatnym, należy ocenić korzystnie.</p> <p>Zawody - Dominują operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, którzy stanowią blisko 29% wszystkich zatrudnionych. Około 19% zatrudnionych stanowią specjaliści, nieco ponad 14% technicy, niemal 13% pracownicy przy pracach prostych, zaś blisko 11% robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. Pracownicy biurowi oraz pracownicy usług osobistych i sprzedawcy, to odpowiednio około 6-7% wszystkich zatrudnionych (wykres 18). Zilustrowane dane są spójne z danymi dotyczącymi zmiany liczby bezrobotnych w regionie jakie notowały urzędy pracy. Największy spadek w liczbie bezrobotnych w latach 2010-2014 (czyli w okresie wdrażania projektów) odnotowano wśród robotników przemysłowych i rzemieślników, techników i innego średniego personelu oraz osób bez zawodu</p> <p><i>Szerzej Rozdział 5. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P 2007-2013, 5.1. Miejsca pracy bezpośrednio utworzone w ramach projektów realizowanych z RPO WK-P 2007-2013</i></p>
<p>5.3 Analiza i ocena efektywności poszczególnych projektów RPO WK-P w zakresie tworzenia miejsc pracy (w tym średni koszt utworzenia nowego miejsca pracy w poszczególnych działaniach Programu).</p> <p>5.3.1 <i>Jak kształtował się średni koszt utworzenia nowego miejsca pracy w zależności od działań w ramach Programu?</i></p> <p>5.3.2 <i>Które z działań Programu najbardziej wpływały na wzrost zatrudnienia przy jednoczesnym najmniejszym średnim koszcie utworzenia miejsca pracy?</i></p>	<p>W przeanalizowanych projektach, w których utworzono miejsca pracy (wg systemu KSI) oraz wg dokumentacji projektowej, gdzie przewiduje się powstanie 4954,68 miejsc pracy, szacuje się średni koszt utworzenia jednego miejsca pracy na poziomie 558 525,53 zł. Koszt utworzenia nowego miejsca pracy jednak bardzo różnił się w Działaniach i Poddziałaniach. Większość bowiem projektów było projektami inwestycyjnymi, w ramach których dokonywano np. zakupu maszyn, urządzeń lub realizowano kosztowne inwestycje (np. na infrastrukturę w zakresie ochrony przeciwpowodziowej).</p> <p>W projektach sensu stricte skierowanych do podmiotów gospodarczych (Poddziałanie 5.2.1 i 5.2.2) utworzono ogółem 724 miejsca pracy, i koszt jednego z nich wynosił odpowiednio w Poddziałaniu 5.2.1 - 147 tys. zł, a w Poddziałaniu 5.2.2 - 382 tys. zł.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 6. Efektywności, skuteczność i trwałości tworzenia miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013, 6.1 Koszt utworzenia nowego miejsca pracy</i></p>
<p>5.4 Analiza i ocena skuteczności i trwałości działań RPO WK-P w zakresie tworzenia / utrzymania miejsc pracy.</p> <p>5.4.1 <i>Ile miejsc pracy w regionie zostało utrzymanych dzięki wsparciu z RPO WK-P tzn. zostałyby zlikwidowane gdyby projektodawca nie otrzymał dofinansowania?</i></p>	<p>W przypadku 117 projektów (13% wszystkich badanych w CAWI), beneficjenci przyznali, że dzięki realizacji projektu utrzymane zostały miejsca pracy, które w przeciwnym razie, zostałyby zlikwidowane. Sytuacja ta nie wystąpiła w przypadku 62% badanych projektów. W przypadku co czwartego projektu, beneficjenci mieli problem z odniesieniem się do tej kwestii. Analiza wskazanych 117 projektów i deklarowanej liczby utrzymanych miejsc pracy wskazuje, że sytuacja ta w największym stopniu dotyczy beneficjentów działania 5.2, 6.2 i 3.2. Łącznie beneficjenci zadeklarowali utrzymanie dzięki wsparciu 566 miejsc pracy.</p>

<p>5.4.2 <i>W ramach których działań Programu zrealizowane projekty w największym stopniu utworzyły i utrzymały miejsca pracy?</i></p> <p>5.4.3 <i>W ramach których kategorii interwencji zrealizowane projekty były najbardziej skuteczne, tzn. utworzyły i utrzymały miejsca pracy?</i></p>	<p>Na podstawie deklaracji beneficjentów dokonano również estymacji bezwzględnego wzrostu zatrudnienia we wspartych w ramach RPO WK-P 2007-2013 podmiotach pomiędzy okresem poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie, a momentem badania. Ogółem we wspartych podmiotach zatrudnienie wzrosło o około 7% (przybliżona wartość absolutna wynosi ok 3,4 etaty). Co ciekawe wzrost zatrudnienia ma swoje podstawowe źródło w podmiotach sektora prywatnego, co potwierdza obserwacje poczynione we wcześniejszym rozdziale. W sektorze publicznym nastąpił wręcz niewielki spadek zatrudnienia. Wartości te należy jednak analizować ostrożnie, bowiem wiele podmiotów, realizowało więcej niż jeden projekt. W przypadku części podmiotów, czas rozpoczęcia poszczególnych projektów, był różny, w związku z czym przedstawiane dane, mają charakter wartości przeciętnych. Przedstawione dane potwierdzają jednak, że sektor prywatny ma istotny potencjał do generowania nowych miejsc pracy.</p> <p>Analiza według kodów interwencji wskazuje, że najwięcej miejsc pracy, jako bezpośredni rezultat realizacji projektu, powstało w ramach kategorii nr 08 <i>Inne inwestycje w przedsiębiorstwa (999 etatów EPC)</i>. Pozycja ta odpowiada realizacji działań osi 5 RPO. Kolejne pod względem osiągnięcia wartości wskaźnika rezultatu, są projekty zrealizowane w ramach kodu nr 57 – <i>Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (107,5 etatów EPC)</i>, co w praktyce odpowiada realizacji Działania 6.2.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 6. Efektywności, skuteczność i trwałości tworzenia miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013, 6.2 Skuteczność, trwałość utworzonych miejsc pracy oraz ochrona już istniejących.</i></p>
<p>5.5 Analiza zależności między intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem zatrudnienia w województwie.</p> <p>5.5.1 <i>Czy istnieje i jaka jest współzależność pomiędzy intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem bezrobocia w powiatach województwa?</i></p> <p>5.5.2 <i>Które powiaty w województwie, mając na uwadze zidentyfikowaną zależność pomiędzy intensywnością wsparcia i stopą bezrobocia, wymagają dodatkowego wsparcia w kontekście walki z bezrobociem?</i></p>	<p>Analizując dane statystyczne opisane szeroko w rozdziale 4.1 zaobserwowano odwrócone współzależności pomiędzy intensywnością wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013, a poziomem bezrobocia (mapa 3). Dodatkowo, jak porównamy rozkład przestrzenny wskaźnika przedsiębiorczości (mapa 2) widzimy, że na terenie powiatów na obrzeżach województwa, najsilniej dotkniętych bezrobociem i o najniższej liczbie podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tysiąc mieszkańców, utworzono najmniej nowych miejsc pracy w ramach RPO WK-P 2007-2013 (mapa 4). Najwięcej miejsc pracy dzięki projektom z Regionalnego Programu utworzono w Toruniu i Bydgoszczy (odpowiednio 776,74 i 743,53 etaty). W kolejnej grupie powiatów, gdzie powstawały nowe miejsca pracy był powiat aleksandrowski, m. Włocławek, powiaty toruński, bydgoski i inowrocławski. W każdym z tych powiatów utworzono od 200 do 400 miejsc pracy. Najmniej miejsc pracy (poniżej 100 miejsc pracy w danym powiecie), jak wspomniano powyżej utworzono w powiatach: mogileńskim, sępoleńskim, radziejowskim, lipnowskim, nakielskim, wąbrzeskim (mapa 4). Najmniej środków w ramach projektów Programu zanotowano w projektach realizowanych w powiecie lipnowskim, radziejowskim, sępoleńskim, żnińskim, mogileńskim, wąbrzeskim, na każdy z tych powiatów przypadało mniej niż 100 mln zł (mapy 7 i 8). Sytuacja ta powinna być poddana szczególnej uwadze w okresie programowania 2014-2020. Brak impulsów rozwojowych na kolejne lata na tym terenie spowodować może pogłębianie się biedy i wykluczenia społecznego, a co za tym idzie nieodwracalnych strukturalnych problemów społecznych.</p>

	<p><i>Szerzej Rozdział 7. Adekwatności utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych, 7.1 Zależności między intensywnością wsparcia, a poziomem zatrudnienia w województwie</i></p>
<p>5.6 Analiza adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych.</p> <p>5.6.1 <i>Jaki jest poziom adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych pod kątem struktury bezrobotnych?</i></p> <p>5.6.2 <i>Jaki jest stopień adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy w stosunku do kierunków rozwoju województwa?</i></p>	<p>Dokumenty regionalne szczególnie traktują zagadnienia dotyczące kujawsko-pomorskiego rynku pracy. Zarówno Strategia Rozwoju Województwa jak i Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lat 2007-2013 wskazują, że priorytetem w ramach działań realizowanych i finansowanych ze środków publicznych jest wzrost zatrudnienia. Szerzej wskazuje się cel, jakim jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz właśnie zwiększenie zatrudnienia. Taki kierunek wskazują także respondenci niniejszego badania jako jeden z najślusznieszych.</p> <p>Analizując utworzone nowe miejsca pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych pod kątem struktury bezrobotnych zauważa się mocną adekwatność tych zjawisk. Tworzone miejsca pracy dotyczyły w 36,1% osób z wykształceniem zawodowym (byli to m.in. operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – ok. 29% wszystkich zatrudnionych). W strukturze bezrobotnych przeważały w analizowanych latach właśnie osoby z wykształceniem zawodowym. Obserwowano jednak, że w zawodach robotniczych, rzemieślniczych oraz osób nieposiadających zawodu wystąpił najsilniejszy spadek liczby osób bezrobotnych.</p> <p>Jednym z kluczowych wniosków jest wskazanie konieczności pozyskiwania nowych inwestorów i skorelowanie kierunków kształcenia z rozwojem nowych technologii. Ogólnie stwierdzono także, że system edukacji zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim (podobnie jak w całej Polsce), w niewystarczającym stopniu reaguje na dynamicznie zmieniające się potrzeby i oczekiwania pracodawców.</p> <p><i>Szerzej Rozdział 7. Adekwatności utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych, 7.2 Adekwatność utworzonych nowych miejsc pracy wobec istniejących potrzeb regionalnych oraz w stosunku do kierunków rozwoju województwa</i></p>
<p>5.7 Analiza i ocena miejsc pracy utworzonych jako pośredni efekt oddziaływania projektów realizowanych w ramach RPO WK-P.</p> <p>5.7.1 <i>Jaki jest poziom dodatkowo utworzonych miejsc pracy w podziale na działania RPO WK-P 2007-2013, w szczególności wśród przedsiębiorstw-beneficjentów (miejsca pracy utworzone dodatkowo poza uzyskanym wsparciem)?</i></p> <p>5.7.2 <i>Jak kształtuje się poziom i struktura miejsc pracy powstałych pośrednio dzięki inwestycjom dotyczącym m.in. uzbrojenie</i></p>	<p>Jedynie niewielka grupa z badanych beneficjentów wskazała, że dzięki realizacji ich projektu, udało się pośrednio utworzyć nowe miejsca pracy w innych podmiotach korzystających z rezultatów tego projektu. W badanej próbie sytuację taką wskazano w odniesieniu do 32 projektów (łącznie 4% próby).</p> <p>Analiza tych 32 projektów wskazuje jednak, że potencjalne, pośrednie oddziaływanie wsparcia udzielonego w ramach RPO WK-P 2007-2013 może być znaczące. Zgodnie bowiem z deklaracjami beneficjentów, pośrednio udało się utworzyć co najmniej 648 etatów. Z czego prawie 3/4 w przypadku działania 5.1. Przy czym, jak się okazuje jest to efekt w głównej mierze jednego projektu, w którym beneficjent zadeklarował, że pośrednio dzięki realizacji jego projektu (fundusz poręczeniowy) utworzone zostało w innych podmiotach 374 etatu. Wartość tę należy jednak traktować z pewną ostrożnością, bowiem bazuje jedynie na deklaracjach klientów beneficjenta. Sam beneficjent ma ograniczone możliwości weryfikacji utworzenia tych etatów w rzeczywistości. Ten sam beneficjent przyznał jednocześnie, że łączna liczba nowych miejsc pracy utworzonych w podmiotach, które otrzymały pożyczki lub poręczenia wynosi 1500 osób. Ponownie, są to jedynie szacunki beneficjenta, których nie jest w stanie</p>

<p><i>terenów inwestycyjnych a także rozwoju instytucji otoczenia biznesu?</i></p> <p>5.7.3 <i>W jakich działaniach RPO WK-P 2007-2013 utworzono najwięcej pośrednich miejsc pracy?</i></p>	<p>potwierdzić, czy też udokumentować w „twardy” sposób. Oprócz niego dwóch innych beneficjentów działania 5.1 również wskazało, że dzięki wsparciu utworzone zostały pośrednie miejsca pracy (odpowiednio 87 i 10 etatów). Wszyscy trzej beneficjenci reprezentowali fundusze poręczeniowe. Brak informacji o miejscach pracy, może wynikać z faktu, że wszystkie te projekty kończyły się w czasie zbliżonym do realizacji badania (jeden z nich trwa do września 2015 r.). Warto również pamiętać, że system monitorowania miejsc pracy tworzonych u klientów beneficjentów, również ma bardzo ograniczony charakter, w związku z czym badani mieli problem ze wskazaniem, czy w wyniku ich projektów powstały jakiekolwiek miejsca pracy, poza ich instytucją. Należy podkreślić, że niestety jest to sytuacja dość typowa dla okresu 2007-2013 i dotyczy większości programów operacyjnych. W obszarze tym powinna nastąpić zmiana przy okazji projektowania, czy też dostrajania systemu monitorowania dla programów z okresu 2014-2020. Jednak należy przy tym pamiętać, że dodatkowe, ewentualne obowiązki informacyjne, nie powinny istotnie obciążać beneficjentów. Ponadto pośrednie miejsca pracy tworzone w ramach działań: 1.1. Infrastruktura drogowa, 2.2. Gospodarka odpadami, 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej, 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług, 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw, 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje, 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze, 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych, 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast</p> <p><i>Szerzej Rozdział 5. Nowe miejsca pracy jako efekty bezpośredniej i pośredniej realizacji projektów RPO WK-P 2007-2013, 5.2 Pośredni wpływ projektów RPO WK-P na tworzenie miejsc pracy w regionie.</i></p>
<p>5.8 Identyfikacja i analiza barier realizacji projektów przyczyniających się do powstania nowych miejsc pracy.</p> <p>5.8.1 <i>Jakie bariery i problemy napotykają beneficjenci i jak wpływają one na tworzenie miejsc pracy? (zależność pomiędzy średnią liczbą utworzonych miejsc pracy a zidentyfikowanymi lub nie występującymi barierami/problemami) oraz jakie inne bariery stanowią trudność w realizacji projektów.</i></p> <p>5.8.2 <i>Jaki jest wpływ zidentyfikowanych barier i problemów na funkcjonowanie przedsiębiorstwa (beneficjenta) w szczególności pod kątem tworzenia i utrzymywania miejsc pracy?</i></p>	<p>Beneficjenci poproszeni, o ustosunkowanie się do aktualnych barier, na jakie natrafiają, relatywnie najczęściej wskazywali na wysokie koszty zatrudnienia (38%), brak środków na zatrudnianie nowych pracowników (29%), brak środków finansowych na podnoszenie kompetencji pracowników (25%) oraz brak odpowiednio wykwalifikowanych osób na rynku pracy (25%). Stosunkowo rzadko wymieniane były takie problemy jak duża rotacja kadr (8%), spadający popyt na produkty lub usługi (9%), czy też problemy w bieżącym finansowaniu instytucji. Oprócz przeszkód systemowych (podatki, opłaty) barierą w prowadzeniu firm i zatrudnianiu osób, jest ich dostępność, a przede wszystkim kwalifikacje potencjalnych pracowników. Beneficjenci mocno podkreślali, że istotnym elementem – uzupełnieniem projektów inwestycyjnych, byłyby środki jakie otrzymuje przedsiębiorca na kształcenie lub pozyskanie nowych - dodatkowych kompetencji przez pracowników.</p> <p>Jedną z barier podczas realizacji projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P 2007-2013, wskazywaną podczas wywiadów, było m.in. czas rozpatrywania wniosków. Dodatkowo wskazywano na bariery biurokratyczne, poziom skomplikowania wniosków, które są niezrozumiałe dla tych którzy nie mają całego aparatu księgowo-finansowego, albo nie stać ich na doradców. To co można uznać za kolejną barierę w tworzeniu miejsc pracy to kwestia pogodzenia wątku innowacyjności i zatrudnienia, bo te dwa elementy nie zawsze idą w parze. Sytuacji nie poprawia nacisk na innowacyjność, który kładzie KE w perspektywie 2014-2020.</p>

	<p><i>Szerzej Rozdział 7. Adekwatności utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych, 7.3 Bariery i problemy wpływające na tworzenie miejsc pracy w regionie (dobre praktyki)</i></p>
<p>5.9 Identyfikacja i analiza dobrych praktyk z zakresu realizacji projektów przyczyniających się do powstawania nowych miejsc pracy.</p> <p>5.9.1 <i>Jakie specyficzne czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy?</i></p> <p>5.9.2 <i>Które z czynników sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy należy w szczególności upowszechniać pod kątem efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020?</i></p>	<p>Analiza wyników badania pozwoliła zidentyfikować następujące czynniki, mające korzystny wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejętne osadzenie wsparcia (projektów realizowanych z środków RPO WK-P 2007-2013) w długofalowej strategii rozwoju beneficjenta. • dostępność pracowników dysponujących kwalifikacjami odpowiadającymi • korzystne warunki prawne i podatkowe (bodźce dla zatrudniania osób mających największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia). <p>W kontekście efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020 należy szczególnie upowszechniać strategiczne osadzenia wsparcia w działalności beneficjentów. Dobrą ilustrację pożytków wynikających z takiego podejścia stanowią studia przypadku, przeprowadzone w ramach niniejszego badania. Pierwsze z nich, obejmowało projekt prowadzony przez spółkę Barbara Luijckx, który dotyczył dofinansowania uczestnictwa w targach branżowych. W omawianym przypadku, udział w targach był jedynie elementem wdrażanej konsekwentnie strategii. Przedsiębiorstwo zrealizowało uprzednio szereg inwestycji, rozwijających jego możliwości produkcyjne oraz zapewniających wysoki, nowoczesny standard stosowanych rozwiązań. Aktywnie korzystano przy tym ze wsparcia środków europejskich (począwszy od środków przedakcesyjnych). Rozwój zaplecza firmy szedł w parze ze wzrostem zatrudniania oraz przychodów. Wsparcie uzyskane z RPO-WK-P 2007-2013 było organicznie związane z ekspansją na nowych rynkach zbytu. Nawiązane kontakty biznesowe pozwoliły rozwinąć, umocnić pozycję konkurencyjną, a w konsekwencji utworzyć kolejne miejsca pracy. Walorem tego projektu było również jego osadzenie w branży posiadającej korzystne perspektywy rozwoju. Zwiększa to prawdopodobieństwo zachowania trwałości dotychczasowych projektów oraz wystąpienia ich synergii z przyszłymi przedsięwzięciami. Można również oczekiwać, że koncentracja na dalszym doskonaleniu jakości produktów pozwoli Beneficjentowi uniknąć negatywnych oddziaływań tzw. "pułapki średniego rozwoju", która w następnych latach stanowić będzie jedno z największych zagrożeń dla polskiej gospodarki. Drugi z badanych projektów, realizowany był w obszarze infrastruktury pomocy społecznej. Jego Beneficjent, Brodnickie Centrum Caritas, wykonał inwestycje polegające na budowie nowoczesnej placówki przeznaczonej do zapewnienia miejsca noclegowych oraz mieszkań chronionych dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. Był to pierwszy projekt europejski prowadzony przez Beneficjenta. Zakres działań obejmował "twarde" inwestycje w budynki oraz ich wyposażenie. Efekty zatrudnieniowe były natomiast ograniczone do miejsca pracy związanych z obsługą projektu. Realizacja przedsięwzięcia stanowiła jednak przełomowy etap w działalności Centrum i podobnie jak w poprzednim przypadku, stanowiła element długofalowej strategii. Rozbudowane i zmodernizowane zaplecze lokalowe pozwoliło zwiększyć liczbę odbiorców pomocy oraz zapewnić komfortowe warunki dla realizacji zadań zlecanych</p>

	<p>przez instytucje samorządowe. Dzięki zdobytym doświadczeniom, zespół Centrum uzyskał praktyczne umiejętności, które zaowocowały pozyskaniem środków PO KL na realizację kilku projektów miękkich. Były to już działania ukierunkowane bezpośrednio na wspieranie samodzielności osób dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz kształtowanie kwalifikacji zawodowych młodzieży, wchodzącej na rynek pracy. Brodnickie Centrum Caritas jest obecnie placówką dysponującą wysokiej jakości infrastrukturą i dobrze przygotowanym personelem. Posiada zatem potencjał, aby świadczyć kompleksowe usługi, wychodzące naprzeciw najbardziej palącym problemom społecznym oraz działaniom wywierającym wymierny wpływ na wzrost zatrudnienia. Inwestycje zrealizowane ze środków RPO WK-P 2007-2013 wniosły ważny wkład w rozwój tego potencjału. Bez powiązania z innymi wspomnianymi działaniami, pozostałyby po nich jedynie niewykorzystywane pomieszczenia i puste korytarze</p> <p><i>Szerzej Rozdział 7. Adekwatności utworzonych miejsc pracy w stosunku do potrzeb regionalnych, 7.3 Bariery i problemy wpływające na tworzenie miejsc pracy w regionie (dobre praktyki), Załącznik nr 1 Przykłady dobrych praktyk w zakresie zatrudnienia</i></p>
--	---

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 4 Bibliografia

Boni M. (red.), *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa, lipiec 2009.

Depopulacja – czas na zmiany na opolskim rynku pracy. Raport końcowy, Praca zbiorowa pod kierunkiem naukowym dra hab., prof. Uczelni Łazarskiego Roberta Gwiazdowskiego, Opole 2014.

Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r.

J. Górniak, *Wyzwania dla polityki rynku pracy i edukacji w badaniach bilansu kapitału ludzkiego*, Warszawa 28.04.2015r (bkl.parp.gov.pl)

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015.

Raport końcowy z badania „Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce”, PAG Uniconsult, Warszawa 2010 r.

Raport końcowy z badania „Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w krajach Grupy Wyszehradzkiej – podsumowanie i wnioski”, PAG Uniconsult, Warszawa 2011 r.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013; CCI 2007PL161 PO 006; Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2011 r. zmieniającej uchwałę nr 70/892/07 w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 23 października 2007 r., Decyzja nr K(2011) 8611 z dnia 28 listopada 2011 r. zmieniającą decyzje nr K(2007) 5071 z dnia 10 października 2007 r. w sprawie przyjęcia programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013” w ramach pomocy wspólnotowej z EFRR objętego celem „konwergencja” w regionie Kujawsko-Pomorskim w Polsce.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (CCI 2014PL16M2OP002) Decyzja Wykonawcza Komisji nr C(2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r. przyjmująca niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” dla regionu kujawsko-pomorskiego w Polsce.

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskiego w świetle badań prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, 2015.

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015.

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, Toruń, marzec 2015 r.

Sprawozdanie roczne z wdrażania programu operacyjnego za 2013 rok, Załącznik nr IV, (<http://www.mojregion.eu/regionalny-program-operacyjny-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego/menu-c/realizacja-rpo-wk-p.1162/sprawozdania-z-realizacji-rpo-wk-.html>)

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, Toruń, 21 października 2013.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020, Toruń, listopad 2005,

Sz. Czarnik, K. Turek, Polski rynek pracy - aktywność zawodowa i struktura wykształcenia, na podstawie wyników badań ludności zrealizowanych w 2014 roku w ramach V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego, PARP, Warszawa, 2015.

Sz. Czarnik, K. Turek, Polski rynek pracy - aktywność zawodowa i struktura wykształcenia, na podstawie wyników badań ludności zrealizowanych w 2014 roku w ramach V edycji badania Bilans kapitału ludzkiego, PARP, Warszawa, 2015.

Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (USZCZEGÓLOWIENIE RPO) Załącznik do uchwały Nr 62/1040/10 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 sierpnia 2010 r., ze zmianami, Wersja 4.45, kwiecień 2015 r.

Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. Nr 116, poz. 730, z późn. zm.) znowelizowanej ustawą z dnia 3 lutego 2011 r. o zmianie ustawy o niektórych formach (...) innowacyjnej (Dz. U. 85, poz. 457)

Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN. Raport końcowy, Wrocław, 7 listopada 2014r.

Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, *Informacja półroczna o zadaniach realizowanych w zakresie polityki rozwoju regionalnego województwa Kujawsko-Pomorskiego*, stan na koniec II półrocza 2014 r., Załącznik do uchwały Nr 5/132/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r..

www.bkl.parp.gov.pl

www.kujawsko-pomorskie.pl

www.mojregion.eu

www.mrr.gov.pl

www.parp.gov.pl

www.stat.gov.pl

Załącznik nr 5 Wzory narzędzi badawczych

Ankieta CAWI/CATI⁵⁷

Wprowadzenie/ Ekran startowy

Szanowni Państwo,

W okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA] realizowali Państwo projekt pt. [TYTUL], w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2007-2013 (RPO WK-P).

Niniejszy kwestionariusz jest elementem analizy realizacji RPO WK-P, przede wszystkim z punktu widzenia osiągnięcia założonych wskaźników realizacji projektu, związanych z tworzeniem i utrzymywaniem miejsc pracy. Badanie realizowane jest **na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego**, przez Fundację I D E A Rozwoju.

Uprzejmie prosimy, aby wypełniając ankietę bazowali Państwo na faktycznych danych – odwołujących się do rzeczywistego poziomu zatrudnienia w Państwa instytucji we wskazanym momencie.

Jednocześnie uprzejmie prosimy o zwrócenie szczególnej uwagi na stosowane nazwy i definicje poszczególnych wskaźników zatrudnienia. W wypełnianym przez Państwa formularzu wyróżnione są tzw.:

- Bezpośrednio utworzone nowe etaty (EPC);
- Przewidywane bezpośrednio utworzone nowe etaty (EPC);
- Nowe etaty badawcze;
- Utrzymane miejsca pracy;
- Miejsca pracy utworzone jako pośredni efekt realizacji projektu.

Stosowne definicje poszczególnych wskaźników przywoływane są w treści formularza.

Wypełnianą ankietę można w dowolnym momencie zapisać i przerwać, a następnie wrócić do jej wypełniania w dogodnej dla Państwa chwili. W tej sytuacji za każdym razem zostaną Państwo poproszeni o podanie hasła dostępu do kwestionariusza.

Jednocześnie uprzejmie informujemy, że dane zbierane w ramach badania mają charakter poufny. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego zastrzega sobie jednak prawo dostępu do danych jednostkowych związanych z wartościami ww. wskaźników. **Państwa opinie na temat realizacji projektu, o których wyrażenie poprosimy Państwa w drugiej części ankiety, mają charakter całkowicie anonimowy.** Będą one prezentowane wyłącznie w formie zbiorczych zestawień statystycznych.

Zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie kwestionariusza do dnia XX.XX br.

W przypadku jakichkolwiek problemów w trakcie wypełniania kwestionariusza uprzejmie prosimy o kontakt na adres email: badanieWKP@ideaorg.eu

57 Ankiety CAWI/CATI opracowano na podstawie autorskiej koncepcji Fundacji IDEA Rozwoju.

Część I: Analiza osiągniętych wskaźników

Bezpośrednio utworzone nowe etaty (EPC)

[Filtr: Projekty, które wg KSI miały doprowadzić do utworzenia bezpośrednich miejsc pracy]

Poniższa część kwestionariusza dotyczy bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w Państwa instytucji.

(☒) **Bezpośrednio utworzone miejsca pracy** to wskaźnik produktu (P.100) liczony od dnia rozpoczęcia realizacji projektu do dnia zakończenia realizacji projektu, a więc w Państwa przypadku od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA].

(☒) **EPC** – ekwiwalent pełnego czasu pracy, jednostka, według której mierzone są wskaźniki produktu i rezultatu. Etaty częściowe są sumowane i zaokrąglane do pełnych etatów.

P1a. Według informacji na temat Państwa projektu dostępnych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, planowali Państwo w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA] utworzyć [BUMP] nowych etatów (EPC), jako bezpośredni skutek realizacji projektu pt. [TYTUL].

Ile zostało faktycznie bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w Państwa instytucji w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA], jako bezpośredni skutek realizacji ww. projektu?

[pole na wartości liczbowe]

[Filtr: Zadaj jeśli P1a<BUMP]

P1a_1. Dlaczego liczba bezpośrednio utworzonych miejsc pracy była mniejsza niż planowana? Prosimy o krótkie wyjaśnienie.

[pole na tekst]

[Filtr: Projekty, które wg KSI nie miały doprowadzić do utworzenia bezpośrednich miejsc pracy]

Poniższa część kwestionariusza dotyczy bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w Państwa instytucji.

(☒) **Bezpośrednio utworzone miejsca pracy** to wskaźnik produktu liczony od dnia rozpoczęcia realizacji projektu do dnia zakończenia realizacji projektu, a więc w Państwa przypadku od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA].

(☒) **EPC** – ekwiwalent pełnego czasu pracy, jednostka, według której mierzone są wskaźniki produktu i rezultatu. Etaty częściowe są sumowane i zaokrąglane do pełnych etatów.

P1b. Czy w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA] utworzyli Państwo w swojej instytucji nowe miejsca pracy jako bezpośredni skutek realizacji projektu pt. [TYTUL].

1. Tak
2. Nie

[Filtr: Zadaj jeśli P1b=1]

P1c. Ile zostało bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w Państwa instytucji w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA], jako bezpośredni skutek realizacji ww. projektu?

[pole na wartości liczbowe]

Przewidywane bezpośrednio utworzone nowe etaty (EPC)

[Filtr: zadaj jeśli P1a > 0 lub P1c > 0]

Poniższa część kwestionariusza dotyczy bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w Państwa instytucji – utrzymanych po zakończeniu realizacji projektu, a więc po [DATA_ZAKOŃCZENIA].

(☐) W ramach projektu, powyższy wskaźnik rezultatu określany był jako „Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów” (R.100).

P2_0 Ile bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu etatów (EPC) - w trakcie jego trwania lub po jego zakończeniu - zostało utrzymanych w okresie do jednego roku od momentu zakończenia realizacji projektu, tj. do dnia [DATA_ZAKOŃCZENIA +1]?

P2_0A Dlaczego liczba bezpośrednio utworzonych miejsc pracy była mniejsza niż liczba przewidywana w ramach wskaźnika rezultatu (R.100)? Prosimy o krótkie wyjaśnienie.

.....

P2_1. Ile spośród bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w trakcie trwania projektu, zostało utrzymanych do momentu niniejszego badania?

[pole na wartości liczbowe]

[Filtr: zadaj jeśli P2_1 < P1a lub jeśli P2_1 < P1c]

P2_2 Jakie były powody redukcji bezpośrednio utworzonych nowych etatów w ramach projektu, po jego zakończeniu?

Opcje w tabeli:

1. Brak środków na wynagrodzenia pracowników
2. Brak zadań do wykonania w instytucji, które uzasadniałyby zatrudnienie dodatkowych pracowników
3. Pogorszenie sytuacji finansowej naszej firmy/ instytucji
4. Niechęć pracowników do kontynuacji zatrudnienia w naszej firmie/ instytucji
5. Koniec realizacji projektu finansowanego ze środków UE

Możliwe odpowiedzi:

- a. Zdecydowanie tak
- b. Raczej tak
- c. Raczej nie
- d. Zdecydowanie nie

[Filtr: Zadaj jeśli P2_1 > 0]

Analiza struktury miejsc pracy bezpośrednio utworzonych

Poniższa część dotyczy struktury i charakterystyki bezpośrednio utworzonych i utrzymanych po zakończeniu projektu miejsc pracy w Państwa firmie/ instytucji.

P3_1. Ile spośród utworzonych i utrzymanych [Wartość z pola P2_1] nowych etatów (EPC), stanowią kobiety?

[pole na wartości liczbowe]

P3_2. Ile spośród utworzonych i utrzymanych [Wartość z pola P2_1] nowych etatów (EPC), stanowią osoby niepełnosprawne?

[pole na wartości liczbowe]

P3_3. Jaki jest przybliżony wiek osób, które nadal pracują w Państwa firmie/ instytucji, a zatrudnione zostały na etatach bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu [TYTUŁ]? Proszę podać przybliżony rozkład procentowy dla poniższych kategorii. Procenty muszą sumować się do 100%.

Poniżej 18 lat	%
Między 18 a 24 lata	%
Między 25 a 34 lata	%
Między 35 a 44 lata	%
Między 45 a 54 lata	%
Między 55 a 59 lat	%
Między 60 a 64 lata	%

65 lat i więcej	%
Suma (automatyczna)	%

P3_4. Jakie jest wykształcenie osób, które nadal pracują w Państwa firmie/ instytucji, a zatrudnione zostały na etatach bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu [TYTUŁ]? Proszę podać przybliżony rozkład procentowy dla poniższych kategorii. Procenty muszą sumować się do 100%.

Podstawowe	%
Gimnazjalne	%
Zasadnicze zawodowe	%
Średnie ogólnokształcące	%
Średnie zawodowe	%
Policealne	%
Wyższe	%
Suma (automatyczna)	%

Źródło klasyfikacji: GUS

P3_5a Jakie zawody i specjalności reprezentują osoby, które nadal pracują w Państwa firmie/ instytucji, a zatrudnione zostały na etatach bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu [TYTUŁ]? Proszę podać wartości w etatach (EPC).

	Liczba etatów EPC
1. Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	
2. Specjaliści	
3. Technicy i inny średni personel	
4. Pracownicy biurowi	
5. Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	
6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	
7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	
8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	
9. Pracownicy przy pracach prostych	
10. Siły zbrojne	
Suma (automatyczna sprawdza zgodność z P2_1_	

Źródło klasyfikacji: MPiPS

P3_5b. Na jakich stanowiskach pracują te osoby (zatrudnione na etatach utworzonych w wyniku realizacji projektu)? Uprzejmie prosimy o podanie pełnych nazw stanowisk, wraz ze wskazaniem liczby osób pracujących na danym stanowisku (w etatach EPC):

Nazwa stanowiska	Liczba etatów EPC
...	
...	
...	
...	
...	
...	

Poniższa część dotyczy struktury i charakterystyki bezpośrednio utworzonych miejsc pracy w Państwa firmie/ instytucji, które nie zostały utrzymane do momentu realizacji niniejszego badania.

P3AB. Ile spośród bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC), lecz nieutrzymanych do momentu realizacji niniejszego badania, stanowiły kobiety?

[pole na wartości liczbowe]

P3BB. Ile spośród bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC), lecz nieutrzymanych do momentu realizacji niniejszego badania, stanowiły osoby niepełnosprawne?

[pole na wartości liczbowe]

P3CB. Jaki jest przybliżony wiek osób, które nie pracują już w Państwa firmie/ instytucji, a zatrudnione zostały na etatach bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu [TYTUŁ]?

Proszę podać przybliżony rozkład procentowy dla poniższych kategorii wiekowych. Wartości procentowe proszę szacować odnosząc się wyłącznie do osób niepracujących już w Państwa firmie lub instytucji, które jednak pracowały na etatach bezpośrednio utworzonych w ramach projektu.

Poniżej 18 lat	%
Między 18 a 24 lata	%
Między 25 a 34 lata	%
Między 35 a 44 lata	%
Między 45 a 54 lata	%
Między 55 a 59 lat	%
Między 60 a 64 lata	%
65 lat i więcej	%
Suma (automatyczna)	%

P3DB. Jakiego było wykształcenie osób, które już nie pracują w Państwa firmie/ instytucji, a zatrudnione zostały na etatach bezpośrednio utworzonych w wyniku realizacji projektu [TYTUŁ]? Proszę podać przybliżony rozkład procentowy dla poniższych kategorii.

Wartości procentowe proszę szacować odnosząc się wyłącznie do osób niepracujących już w Państwa firmie lub instytucji, które jednak pracowały na etatach bezpośrednio utworzonych w ramach projektu.

Podstawowe	%
Gimnazjalne	%
Zasadnicze zawodowe	%
Średnie ogólnokształcące	%
Średnie zawodowe	%
Policealne	%
Wyższe	%
Suma (automatyczna)	%

P3_6. Czy w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA] utworzyli Państwo w swojej instytucji nowe etaty badawcze, jako bezpośredni skutek realizacji projektu pt. [TYTUŁ].

1. Tak
2. Nie

[Filtr: Zadać jeśli P3_6=1]

P3_7. Ile zostało bezpośrednio utworzonych nowych etatów badawczych w Państwa instytucji w okresie od [DATA_ROZPOCZECIA] do [DATA_ZAKONCZENIA], jako bezpośredni skutek realizacji ww. projektu?

[pole na wartości liczbowe]

P3_8. Ile spośród bezpośrednio utworzonych nowych etatów badawczych w trakcie trwania projektu, zostało utrzymanych do momentu niniejszego badania?

[pole na wartości liczbowe]

[Filtr: zadać jeśli P3_8 < P3_7]

P3_9 Jaki były powody redukcji bezpośrednio utworzonych nowych etatów badawczych w ramach projektu, po jego zakończeniu?

Opcje w tabeli:

1. Brak środków na wynagrodzenia pracowników
2. Brak zadań do wykonania w instytucji, które uzasadniałyby zatrudnienie dodatkowych pracowników

3. Pogorszenie sytuacji finansowej naszej firmy/ instytucji
4. Niechęć pracowników do kontynuacji zatrudnienia w naszej firmie/ instytucji
5. Koniec realizacji projektu finansowanego ze środków UE

Możliwe odpowiedzi:

- a. Zdecydowanie tak
- b. Raczej tak
- c. Raczej nie
- d. Zdecydowanie nie

Miejsca pracy utworzone jako pośredni efekt realizacji projektu

Poniższa część kwestionariusza dotyczy miejsc pracy, które utworzone zostały jako pośredni efekt projektów realizowanych w ramach projektu.

(i) Przez pośrednie miejsca pracy należy rozumieć miejsca pracy niezwiązane bezpośrednio z celem realizowanego przez Państwa projektu (mogły powstać np. w podmiotach, które korzystają pośrednio z rezultatów Państwa projektu – np. podmioty działające na utworzonych terenach inwestycyjnych, podmioty, które z Państwem współpracują).

P4a. Czy dzięki realizacji Państwa projektu, udało się pośrednio utworzyć nowe miejsca Pracy w innych podmiotach korzystających z rezultatów Państwa projektu?

1. Tak
2. Nie
3. Nie wiem/trudno powiedzieć

[Filtr: zadaj jeśli P4a=1]

P4b. Biorąc pod uwagę podmioty, które skorzystały ze zrealizowanego przez Państwa instytucję projektu [TYTUŁ], proszę oszacować ile łącznie miejsc pracy powstało w tych podmiotach.

[pole na wartości liczbowe]

[Filtr: Beneficjenci Dz. 5.1]

P4.1 Jaka JEST łączna liczba nowych miejsc pracy utworzonych w podmiotach, które otrzymały pożyczki lub poręczenia?

[pole na wartości liczbowe]

[Filtr: Beneficjenci Dz. 5.6]

P4.2 Jaka jest łączna liczba nowych miejsc pracy utworzonych w podmiotach, które rozpoczęły działalność na wspartych w ramach projektu terenach inwestycyjnych?

[pole na wartości liczbowe]

Utrzymane miejsca pracy

Poniższa część badania dotyczy miejsc pracy, które udało się utrzymać dzięki realizacji projektu

(☐) Miejsca pracy utrzymane dzięki projektowi, to miejsca pracy, które istniały przed uruchomieniem projektu [TYTUŁ], i które zostałyby zlikwidowane gdyby nie wsparcie otrzymane na jego realizację.

P5_1. Czy dzięki realizacji projektu [TYTUŁ] w Państwa firmie/ instytucji utrzymane zostały miejsca pracy, które bez realizacji projektu, zostałyby zlikwidowane?

1. Tak, dzięki realizacji projektu udało się utrzymać miejsca pracy
2. Nie wystąpiła taka sytuacja
3. Nie wiem / trudno powiedzieć

[Filtr: zadaj jeśli P5_1a=1]

P5_2. Ile faktycznie utrzymali Państwo miejsc pracy, dzięki realizacji projektu [TYTUŁ]?

[pole na wartości liczbowe]

Opinie na temat projektu

Kilka kolejnych pytań dotyczy Państwa opinii na temat wybranych zagadnień związanych z realizacją

przez Państwa projektu [TYTUŁ].

P6_1. Proszę ocenić w jakim stopniu projekt miał wpływ na aktualny stan zatrudnienia Pana/Pani firmy lub instytucji

1. Bardzo duży
2. Duży
3. Przeciętny
4. Mały
5. Bardzo mały
6. W ogóle nie miał wpływu
7. Trudno powiedzieć

P6_2. Czy biorąc pod uwagę całe doświadczenie realizacji projektu [TYTUŁ] oraz związane z nim koszty i korzyści, Państwa firma/ instytucja zdecydowałaby się ponownie wziąć w nim udział?

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

P6_3 Biorąc aktualny poziom zatrudnienia w Państwa firmie/instytucji i realizowane zadania, czy poziom ten jest :

1. Zdecydowanie za mały
2. Raczej za mały
3. Odpowiedni
4. Raczej za duży
5. Zdecydowanie za duży
6. Trudno powiedzieć

P6_4. Czy do końca bieżącego roku planują Państwo zwiększać zatrudnienie?

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

P6_5. Jakie problemy / bariery napotykali Państwo w czasie przygotowania / realizacji projektu?

Opcje w tabeli

1. brak środków na rozwój działalności (wprowadzanie nowych produktów/ usług, poszerzanie rynków zbytu czy grup odbiorców)
2. brak środków na sprzęt i wyposażenie
3. brak środków na promocję i reklamę
4. brak pewności zleceń
5. skomplikowane przepisy prawne
6. duże obciążenia podatkowe
7. duża konkurencja
8. mała dostępność programów pomocowych
9. trudność w znalezieniu partnera/ kontrahenta do współpracy

Możliwe odpowiedzi:

- a. Zdecydowanie tak
- b. Raczej tak
- c. Raczej nie
- d. Zdecydowanie nie
- e. Nie dotyczy

P6_f. Czy napotkali Państwo jakieś inne problemy / bariery w czasie przygotowania / realizacji projektu?

1. Tak
2. Nie

P6_g. Prosimy, krótko opisać te problemy/ bariery:

.....

6_6. Czy poniższe bariery dotyczą aktualnie Państwa firmy/ instytucji?

Opcje w tabeli

1. Brak środków finansowych na zatrudnianie nowych pracowników
2. Brak środków finansowych na podnoszenie kompetencji pracowników zatrudnionych
3. Brak odpowiednio wykwalifikowanych osób na rynku pracy
4. Duża rotacja kadr
5. Problemy w bieżącym finansowaniu instytucji
6. Duża konkurencja ze strony innych podmiotów
7. Wysokie koszty zatrudnienia
8. Spadający popyt na produkty/ usługi instytucji

Możliwe odpowiedzi:

- a. Zdecydowanie tak
- b. Raczej tak
- c. Raczej nie
- d. Zdecydowanie nie
- e. Nie dotyczy

[Filtr: pojawiają się opcję wskazane w P6.6] **Jak radzą sobie Państwo ze wskazanymi barierami, uprzejmie prosimy, o krótki komentarz**

Brak środków finansowych na zatrudnianie nowych pracowników	...
Brak środków finansowych na podnoszenie kompetencji pracowników zatrudnionych	
Brak odpowiednio wykwalifikowanych osób na rynku pracy	
Duża rotacja kadr	
Problemy w bieżącym finansowaniu instytucji	
Duża konkurencja ze strony innych podmiotów	
Wysokie koszty zatrudnienia	
Spadający popyt na produkty/ usługi instytucji	

Metryczka podmiotu/instytucji

Na koniec uprzejmie prosimy o podanie kilku informacji na temat Państwa firmy/instytucji

P7_1. Jaki sektor własności reprezentuje Państwa instytucja?

1. Publiczny
2. Prywatny

P7_2. Jaka jest główna sekcja działalności Państwa firmy lub instytucji (wg sekcji PKD 2007)?

1. A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
2. B – Górnictwo i wydobywanie
3. C – Przetwórstwo przemysłowe
4. D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
5. E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
6. F – Budownictwo
7. G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
8. H – Transport i gospodarka magazynowa
9. I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
10. J – Informacja i komunikacja
11. K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
12. L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
13. M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

14. N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
15. O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
16. P – Edukacja
17. Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
18. R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
19. S – Pozostała działalność usługowa
20. T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
21. U – Organizacje i zespoły eksterytorialne

P7_3. W jakim sektorze ekonomicznym działa Państwa firma/ instytucja

1. Usługi rynkowe
2. Usługi nierynkowe
3. Usługi publiczne
4. Przemysł
5. Budownictwo
6. Rolnictwo
7. Inne

P7_4. Jaka jest aktualna liczba pracujących (w etatach) w Państwa firmie lub instytucji?

[pole na wartości liczbowe]

P7_5. Jaka była liczba pracujących (w etatach) w roku [WNIOSEK_ROK - 1]? Jeśli Państwa instytucja/ firma powstała później, proszę podać liczbę pracujących na koniec pierwszego roku Państwa działalności.

[pole na wartości liczbowe]

P7_g. W którym roku powstała Państwa firma/ instytucja?

Proszę podać rok w formacie: RRRR

....

P7_6. Jakie stanowisko zajmuje Pan/Pani w swojej instytucji?

1. Przedstawiciel zarządu
2. Dyrektor/ wicedyrektor
3. Kierownik/Naczelnik
4. Stanowisko samodzielne
5. Stanowisko nie kierownicze
6. Inne stanowisko, jakie?

To były już wszystkie nasze pytania. Uprzejmie dziękujemy za udział. Po naciśnięciu guzika „Wyślij”, kwestionariusz zostanie finalnie zapisany. Nie będzie możliwa również jego dalsza edycja.

Scenariusz IDI

Scenariusz IDI: Ekspert rynku pracy (przedstawiciele środowiska naukowego oraz przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy)

INSTRUKCJA dla badacza:

WPROWADZENIE – Informacja o badaniu, anonimowości, chęci nagrywania

PYTANIA do WYWIADU

Cel szczegółowy badania: Diagnoza stanu rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

1. Na początek, czy mógłby Pan/i ogólnie scharakteryzować rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim?

DOPYTAĆ:

- Jakże są jego słabe i silne strony?
- Co jest potencjałem do wykorzystania na przyszłość?
- Co odróżnia kujawsko-pomorski rynek pracy od polskiego rynku pracy/ a od rynku pracy sąsiednich województw?
- Jak ocenia Pan/i zmiany, które zaszły w latach 2007-2013

2. Czy według Pana/i wiedzy, działania w ramach RPO WK-P 2007-2013 były ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim?

DOPYTAĆ:

- Jeśli tak, które to były działania?
- A które działania w największym stopniu wpływały na wzrost zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim?

Cel szczegółowy badania: Analiza i ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.

3. Czy Pana/i zdaniem wielkość wsparcia udzielanego przez RPO WK-P na terenie danego powiatu województwa kujawsko-pomorskiego wpływa na wysokość stopy bezrobocia w tym powiecie? Jaki jest to wpływ?

DOPYTAĆ:

- [Instrukcja dla badacza: gdyby respondent nie miał wiedzy o RPO, spróbować dopytać:] Ewentualnie czy ma Pan wiedzę o innych programach współfinansowanych z funduszy UE lub innych działaniach wspierających rynek pracy– jak wysokość wsparcia wpływa na wysokość stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach?
- A czy mógłby Pan wskazać powiaty, które potrzebują dodatkowego wsparcia na walkę z bezrobociem?

4. Czy Pana/i zdaniem miejsca pracy stworzone w ramach projektów RPO WK-P odpowiadają na potrzeby rynku pracy województwa?

DOPYTAĆ:

- A w odniesieniu do struktury bezrobotnych?
- A czy są adekwatne do kierunków rozwoju województwa?

5. Czy orientuje się Pan/i czy dzięki inwestycjom dotyczącym poprawy infrastruktury realizowanym w ramach RPO WK-P (np. poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu czy uzbrojenie terenów inwestycyjnych) powstały też nowe miejsca pracy?

DOPYTAĆ:

- Jak wiele (szacunkowo) mogło powstać takich miejsc pracy?
- Jakiego rodzaju miejsca pracy powstawały dzięki takim inwestycjom?

6. Z jakiego rodzaju barierami/problemami stykają się przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy w ramach realizowanych projektów?

DOPYTAĆ:

- Jakiego rodzaju są to bariery/problemy?
- Jak wpływają one na realizację projektów w zakresie tworzenia miejsc pracy?
- A jak te bariery/problemy wpływają w ogóle na funkcjonowanie danego przedsiębiorstwa?

7. Jakiego rodzaju czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie miejsc pracy przez przedsiębiorców?

DOPYTAĆ:

- Które z tych czynników należałoby w szczególności upowszechniać pod kątem efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020?

8. Jakiego rodzaju działania wg Pana/i mógłby podjąć Samorząd Województwa, żeby zmienić sytuację na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim?

[Instrukcja dla badacza: Podziękować za wywiad]

Scenariusz IDI: Ekspert rynku pracy - ogólnopolski

INSTRUKCJA dla badacza

WPROWADZENIE – Informacja o badaniu, anonimowości, chęci nagrywania

PYTANIA do WYWIADU

Cel szczegółowy badania: Diagnoza stanu rynku pracy.

1. Na początek, czy mógłby Pan/i ogólnie scharakteryzować rynek pracy w Polsce?

DOPYTAĆ:

- Jak są jego słabe i silne strony?
- Co jest potencjałem do wykorzystania na przyszłość?
- Jak ocenia Pan/i zmiany, które zaszły w latach 2007-2013

2. Czy według Pana/i wiedzy, działania w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013 były ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w poszczególnych województwach?

DOPYTAĆ:

- Jakiego typu działania w największym stopniu wpływały na wzrost zatrudnienia?
- Czy są jakieś szczególne województwa/regiony które osiągnęły najlepsze efekty w tym zakresie?

Cel szczegółowy badania: Analiza i ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwach.

3. Czy Pana/i zdaniem wielkość wsparcia udzielanego przez RPO na terenie danego powiatu/województwa wpływa na wysokość stopy bezrobocia w tym powiecie/regionie? Jaki jest to wpływ?

DOPYTAĆ:

- **[Instrukcja dla badacza: gdyby respondent nie miał wiedzy o RPO, spróbować dopytać:]** Ewentualnie czy ma Pan wiedzę o innych programach współfinansowanych z funduszy UE lub innych działaniach wspierających rynek pracy – jak wysokość wsparcia wpływa na wysokość stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach/regionach?

4. Czy Pana/i zdaniem miejsca pracy stworzone w ramach projektów RPO odpowiadają na potrzeby rynku pracy w danym województwie?

DOPYTAĆ:

A w odniesieniu do struktury bezrobotnych?

A czy są adekwatne do kierunków rozwoju województwa?

5. Z jakiego rodzaju barierami/problemami stykają się przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy w ramach realizowanych projektów?

DOPYTAĆ:

- Jakiego rodzaju są to bariery/problemy?
- Jak wpływają one na realizację projektów w zakresie tworzenia miejsc pracy?
- A jak te bariery/problemy wpływają w ogóle na funkcjonowanie danego przedsiębiorstwa?

6. Jakiego rodzaju czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie miejsc pracy przez przedsiębiorców?

DOPYTAĆ:

- Które z tych czynników należałoby w szczególności upowszechniać pod kątem efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020?

7. Jakiego rodzaju działania wg Pana/i mógłby podjąć Samorządy Województwa, żeby zmienić sytuację na rynku pracy w swoim województwie?

[Instrukcja dla badacza: Podziękować za wywiad]

Scenariusz IDI: pracownicy IZ RPO

INSTRUKCJA dla badacza

WPROWADZENIE – Informacja o badaniu, anonimowości, chęci nagrywania

PYTANIA do WYWIADU

Cel szczegółowy badania: Diagnoza stanu rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

1. Na początek, bardzo proszę opowiedzieć, którym działaniem RPO WK-P zajmował/a się Pan/i w latach 2007-2013? Jakiego typu projektów dotyczyło?

DOPYTAĆ:

- Czy w ramach tego działania możliwe było tworzenie nowych miejsc pracy? Jeśli tak, to jakiego rodzaju miejsca pracy powstawały?
- Jak ocenił/a by Pan/i - jaki odsetek projektów uwzględniał tworzenie nowych miejsc pracy?
- Czy pamięta Pan/i, w jaki sposób szacowane były wskaźniki produktu i rezultatu na poziomie programu w momencie jego tworzenia?

Cel szczegółowy badania: Analiza i ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na wzrost lub utrzymanie zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim.

2. **Czy uważa Pan/i, że projekty realizowane w ramach działania, za które Pan/i odpowiadał/a trwale przyczyniały się do zmniejszania bezrobocia, na terenie, którego dotyczyły?**

DOPYTAĆ:

- Czy na podstawie projektów, które realizowane były w ramach działania, za które Pan/i odpowiada, zauważa Pan/i zależność między intensywnością wsparcia a wysokością stopy bezrobocia?
- Czy na podstawie Pana/i wiedzy o realizowanych projektach, mógłby Pan/mogłaby Pani wskazać powiaty, które potrzebują dodatkowego wsparcia na walkę z bezrobociem?

3. **Proszę powiedzieć, na podstawie Pana/i wiedzy o realizowanych projektach, czy nowe miejsca pracy tworzone były z myślą o jakiś konkretnych grupach bezrobotnych na danym obszarze?**

4. **A czy, na podstawie Pana/i wiedzy, przedsiębiorcy tworzą nowe miejsca pracy z myślą o kierunkach rozwoju województwa określonych w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego?**

5. **Czy w ramach działania, za które Pan/i odpowiada, miejsca pracy powstawały również dzięki inwestycjom dotyczącym poprawy infrastruktury?**

[Instrukcja dla badacza: chodzi tu o inwestycje ułatwiające prowadzenie biznesu takie, jak: uzbrojenie terenów inwestycyjnych, rozwój instytucji otoczenia biznesu, itp.)

DOPYTAĆ:

- Jak wiele (szacunkowo) mogło powstać takich miejsc pracy?
- Jakiego rodzaju miejsca pracy powstawały dzięki takim inwestycjom

6. **Czy beneficjenci działania, za które Pan/i odpowiadał/a raportowali bariery i problemy dotyczące tworzenia miejsc pracy w ramach realizowanych projektów?**

DOPYTAĆ:

- Jakiego rodzaju były to bariery/problemy?
- Jak wpływały na realizację projektów w zakresie tworzenia miejsc pracy?
- A jak te bariery/problemy wpływały w ogóle na funkcjonowanie danego przedsiębiorstwa?

7. **Jakiego rodzaju czynniki wpływały pozytywnie na tworzenie miejsc pracy? Czy beneficjenci wskazywali na takie czynniki?**

DOPYTAĆ:

- Które z tych czynników należałoby w szczególności upowszechniać pod kątem efektywnego wykorzystania środków perspektywy 2014-2020?

[Instrukcja dla badacza: *Podziękować za wywiad*]

WPROWADZENIE – Informacja o badaniu, anonimowości, chęci nagrywania

PRZEDSTAWIENIE UCZESTNIKÓW:

Na początek uprzejmie proszę o przedstawienie się i krótkie opowiedzenie o projekcie, który Państwo realizowali.

PYTANIA DO WYWIADU:

1. Jak kształtuje się poziom i struktura miejsc pracy powstałych w ramach Państwa projektu?

Dopytać:

- Jaka liczba miejsc pracy została stworzona dzięki projektowi?
- Jaka jest struktura wykształcenia osób zatrudnionych?
- Jak wygląda struktura nowoutworzonych miejsc pracy ze względu na płeć?
- Jaka jest trwałość utworzonych miejsc pracy – czy są to miejsca pracy tymczasowe, czy długotrwałe?

2. Jak Państwo oceniacie jakość utworzonych miejsc pracy?

Dopytać

- Jak kształtuje się wysokość wynagrodzenia w stosunku do pozostałych osób zatrudnionych w jednostce, jak wyglądają warunki pracy?
- Jak kształtuje się wysokość wynagrodzenia w stosunku do pozostałych osób zatrudnionych w powiecie, jak wyglądają warunki pracy?

3. Jaki udział w odniesieniu do nowo powstałych miejsc pracy miały osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (niepełnosprawni, kobiety powracające na rynek pracy, osoby wychodzące z długotrwałego bezrobocia)

4. Jaki jest Państwa zdaniem stopień adekwatności utworzonych nowych miejsc pracy w Państwa projektach w stosunku potrzeb regionalnych/lokalnych?

5. W jakim stopniu fakt utworzenia miejsc pracy wiązał się z wymogiem projektowym, a w jakim był on Państwa dobrowolnym działaniem?

6. Czy napotkali Państwo na jakieś bariery/problemy, które miałyby wpływ na tworzenie miejsc pracy w ramach projektu?

Dopytać:

- W jaki sposób wpływały one na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy?
- Czy mieli Państwo trudności ze znalezieniem odpowiednich osób (kwalifikacje/doświadczenie) by obsadzić utworzone etaty?

7. Czy napotkali Państwo na jakieś inne bariery/problemy w ramach realizowanego przez Państwa projektu?

8. W jakim kierunku mogłyby być zmodyfikowane działania w ramach RPO, żeby stworzyć jeszcze lepsze możliwości oddziaływania na poziom zatrudnienia?

Dopytać:

- Jakie specyficzne czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy?
- Jakie specyficzne czynniki wpływają pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy?

9. W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 większy nacisk będzie położony na wsparcie w ramach instrumentów finansowych - czy korzystając z takiego wsparcia również planowałoby Państwo zwiększenie zatrudnienia?

10. Jak kształtowałby się poziom zatrudnienia w Państwa jednostkach, gdyby nie realizacja projektu?

[Instrukcja dla badacza: *Podziękować za wywiad*]